Bendrinės lietuvių kalbos žodynas

26 dalis: **L (liepsna–Lvovas)**

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS
VILNIUS, 2026

Redaktorių kolegija:
dr. Danutė Liutkevičienė (vyriausioji redaktorė), dr. Daiva Murmulaitytė, dr. Vilija Sakalauskienė, dr. Aurelija Gritėnienė, dr. Anželika Gaidienė, Daiva Daugirdienė, Laimantas Jonušys

Bendrinės lietuvių kalbos žodynas yra nuolat pildomas, pastebėtos korektūros klaidos taisomos.
Šiame leidinyje pateikiama 26-os dalies (liepsna–Lvovas) 2026 m. versija.

Naujausią žodyno versiją rasite internete https://ekalba.lt/bendrines-lietuviu-kalbos-zodynas

ISBN 978-609-411-412-0 (26 dalis)
ISBN 978-609-411-107-5 (bendras)

© Laimutis Bilkis, Violeta Černiutė, Anželika Gaidienė, Aurelija Gritėnienė, Erika Jasionytė-Mikučionienė, Ona Kažukauskaitė, Danutė Liutkevičienė, Daiva Murmulaitytė, Gertrūda Naktinienė, Milda Norkaitienė, Silvija Papaurėlytė-Klovienė, Ritutė Petrokienė, Lijana Puzinienė, Vilija Sakalauskienė, Bernadeta Skirgailaitė, Dovilė Svetikienė, Žydrūnė Šalaviejūtė, Zita Šimėnaitė, Klementina Vosylytė, Jolanta Zabarskaitė

© 2012–2026 Lietuvių kalbos institutas

liepsnà dkt. (4)

1. virš degančio daikto kylanti švytinti ugnis: *Láužo liẽpsnos. Liepsnõs liežùviai. Žvãkės liepsnà blãškėsi nuõ vėjo. Medìnis nãmas dẽgė ãtvira liepsnà. Liepsnà įsìplieskė nuõ neatsargaũs rũkymo.*

2. intensyvus jausmas, aistra, stiprus vidinis išgyvenimas; sin. ugnis: *Neužgesìnama tàvo mė́ilės liepsnà. Jõs širdyjè vìs dár dẽgė jaunỹstės [keršto] liepsnà. Taĩ bùvo lẽmiamas susitikìmas, įžiẽbęs kūrýbos liẽpsną.*

3. ryškus ir ppr. staigus išorinis emocijos pasireiškimas žvilgsnyje, akyse ar pan.: *Jõ akysè plýkstelėjo [žýbtelėjo] nuožmì liepsnà. Jų ãkys dẽgė baugìnančia fanatìzmo liepsnà. Liepsnà jõs akysè išbléso, lìko tìk liñksmos kibirkštẽlės. Tàvo žviĩlgsnis dẽgė mán dár neregė́ta liepsnà. Seseřs skrúostus nutvìlkė gė́dos liepsnà.*

liepsnẽlė dkt. (2)

1. mažas paukštis giesmininkas oranžiškai rudu kaklu ir krūtine (*Erithacus rubecula*): *Liepsnẽlės giesmẽ negarsì ir melodìnga, dažniáusiai girdimà balañdžio–lí́epos mė́nesiais. Patìklų liepsnẽlės jaunìklį gãlima stebė́ti võs ùž põros žiñgsnių. Žiẽmą prisiviliójęs liepsnelès į̃ sàvo lesỹklą, vãsarą suláuksite ãtlygio.*

2. maža liepsna (1 r.): *Tỹliai plevẽna žvãkių liepsnẽlės. Ìš láužo bùvo lìkusios tìk pãbiros liepsnẽlės tarp žarìjų. Skeřsvėjis virtùvėje ùžpūtė senõs dùjinės virỹklės liepsnelès. Dagtìs dẽgė võs rẽgima liepsnelė.* • plg. ugnelė.

3. dem. liepsna 3: *Jõs akysè žaĩdė šelmiškos liepsnẽlės. Mótinos akysè įsìžiebė švelnùmo liepsnẽlės.*

4. dem. liepsna 2: *Pabandýkime sušìldyti sàvo šìrdis gerùmo liepsnelė.*

liepsnìngai prv.

karštai, su didele aistra, užsidegimu: *Orãtorius, pakìlęs į̃ tribū̃ną, liepsnìngai papãsakojo miẽsto istòriją. Rašýtojas žinójo sàvo kūrinių veřtę, rãšė juõs tařsi kraujù, liepsnìngai, ikì vìsiško išsekìmo. Jìs liepsnìngai kalbė́jo apiẽ mė́ilę tėvỹnei.*

liepsnìngas, liepsnìnga bdv. (1)

1. degantis su didele liepsna: *Liepsnìngas ugniẽs rãtas. Liepsnìngi laužaĩ.*

2. karštas, aistringas, kupinas dvasios pakilimo, užsidegimo: *Liepsnìngas ispãnų šõkis. Liepsnìngi žviĩlgsniai. Prezideñtas pérdavė spòrtininkams liepsnìngą svéikinimą. Piliẽtinę visúomenės są́monę bùdino liepsnìngi žõdžiai. Jì svajójo apiẽ liepsnìngą mė́ilę.*

liepsningùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas liepsningam (2 r.); sin. aistringumas, karštumas: *Knỹgoje jõ liepsningùmas pribléses, õ krikščióniškas pamaldùmas – atvéses. Jì deklamãvo eilės sù mẽniškos prigimtiẽs žmonė́ms būdìngu liepsningumù.*

liepsnìnis, liepsnìnė bdv. (2)

susijęs su liepsna (1 r.): *Liepsnìnis įkaĩtinimas. Liepsnìnis degìklis naudójamas áuksui ař sidãbrui apdoróti. Sáulės diẽvas esą̃ važinė́jantis tařp debesų̃ ugniẽs rãtais, pakinkýtais sparnúotais liepsnìniais žirgaĩs. Vartùs sáugojo karžygỹs sù liepsniniù kalavijù.*

liepsnójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liepsnoti 1: *Láužo liepsnójimas. Kìlus gaĩsrui žmógui pavõjų kẽlia didéjanti temperatūrà ir liepsnójimas. Namuosè uždėkite keliàs žvakès – jų liepsnójimas sukeĩs jùms malonių emòcijų.*

liepsnósvaidininkas, liepsnósvaidininkė dkt. (1)

karys, šaudantis iš liepsnosvaidžio: *Liepsnósvaidininkas paléido dẽgančio mìšinio srõvę. Pìrmojo pasáulinio kãro mẽtais Vokietìjos kariúomenėje bùvo vìsas liepsnósvaidininkų pulkas. Liepsnósvaidininkai privalėjo greĩtai ir nepastebėti prisiartinti priẽ príešininko apkasų, kàd galėtų išnaudóti visùs sàvo giñklo privalumùs.*

liepsnósvaidis dkt. (1)

ginklas liepsnojančių degalų čiurkšlei svaidyti: *Nešiójamasis liepsnósvaidis. Pìrmąjį liepsnósvaidį sukonstrãvo vókiečių inžiniẽrius tũkstantis devynì šimtaĩ pirmaĩs mẽtais. Liepsnósvaidžiai bùvo naudójami kaĩp pagálbinė príemonė púolant príešininko ãpkasus, kulkósvaidžių lizdùs, tánkus. Karìniai liepsnósvaidžiai šáudo degiaĩsiais skỹsčiais, õ nè dùjomis.* • plg. kulkosvaidis, minosvaidis.

liepsnótas, liepsnóta bdv. (1)

1. kuo nors (spalva, raštu, ryškumu ar kt.) primenantis liepsną ar jos žioravimą: *Liepsnótas vãkaras. Kalnaĩ kẽlia karūnàs liepsnótas* (poez.). *Jìs galvódavo apiẽ saulėgrąžas, kaĩp jõs ramiaĩ, išdidžiaĩ, karãliškai ir kartù paklusniaĩ sẽka sàvo liepsnótomis galvomìs jùdančią sáulę.* | įvr.: *Liepsnótasis žagrẽnis* (bot.). *Liepsnótoji peléda* (zool.).

2. LIEPSNINGAS 2: *Užgesìnkit ìš naũjo mũs šìrdį liepsnótą* (poez.). *Dvãsios nežãdina jaũsmas liepsnótas* (poez.).

liepsnóti, *liepsnója, liepsnójo* vksm.

1. degti su liepsna: *Láužas dár ilgaĩ liepsnójo. Užsidẽgus šiẽnui, liepsnójo ũkiniai pastataĩ.* | (kame) prk.: *Dangùs vakaruosè liepsnójo* (raudonavo).

2. (kuo, kame) būti stipraus jausmo apimtam: *Liepsnóti džiaugsmù [neapýkanta]. Kodẽl tàvo širdyjè turétų liepsnóti pỹktis? Jáunas žmogùs tùri kaĩsti ir liepsnóti, dègti aistrà, kibirkščiúoti idéjomis.*

liẽptas dkt. (2)

1. lenta, rąstas ar statinys skersai upelį ar griovį pereiti: *Atsargiaĩ eĩk peř tą liẽptą, slidù. Siaũras liẽptas, bijaũ juõ eĩti. Geraĩ, kaĩ liẽptas sù turẽklais.* | prk.: *Nutiẽsti liẽptą peř nepasitikėjimo ir nusivylìmo bedùgnę.* • plg. tiltas.

2. nuo kranto virš vandens įtaisyta konstrukcija semti vandenį, skalbti, maudytis, prie vandens prieiti ar pan.: *Gražùs paplūdimỹs sù suolẽliais, lieptù, žaidìmų aikštẽlėmis. Kadángi pakrántė dumbléta ir apáugusi meldaĩs, nuspréndžiau susirẽsti liẽptą. Sodýbos teritòrijoje įrengtas pontòninis liẽptas į ẽžerą – patogù ir máudytis, ir váltį prisišvartúoti. Įsisupaũ į vilnõnį apklõtą ir prõ stiklinės lòdžijos durìs basomìs išėjaũ tiẽsiai añt liẽpto.*

♦ **prieĩti liẽpto gãlą** žr. prieiti.

liẽpti, *liẽpia, liẽpė* vksm. (kam)

remiantis savo valdžia, teise ar autoritetu įsakmiai sakyti, kad kas atliktų tam tikrą veiksmą: *Šeimininkas liẽpė visíems eĩti priẽ dárbo. Mókytoja pirmõkams liẽpė atsinèšti sąsiuvinius ir pieštukùs. Teisėjas spòrtininkui*

liẽpė išeĩti ìš aikštẽs. Liẽpta visíems suvažiúoti į́ áikštę. Jìs pasižadėjo vìską padarýti kaĩp liẽptas. Liepiaũ šùniui ieškóti pėdsakų. Dùkrai liepiaũ išpláuti grindìs. | prk.: *Dãro, kã jám širdìs liẽpia. Gyvénk, kaĩp sąžinė liẽpia.* • plg. įsakyti, raginti, reikalauti, nurodyti.

líepžiedis dkt. ppr. dgs. (1)

liepos žiedas: *Líepžiedžių arbatà gýdo gerklės skaũsmą ir sušveĩnina kósulį. Geriáusia líepžiedžius riñkti žydė́jimo pradžiojè. Miẽstas kvẽpia vasariniù lietumì ir líepžiedžiais. Bìtininkai labiáusiai vértina líepžiedžių mėdų. Į́ puodẽlį įkrìto péržydėjęs líepžiedis.*

liesaĩ prv.

→ liesas 2: *Àš vìsą gyvẽnimą válgau liesaĩ. Ĩr lietìngą lãpkritį, ir žvarbų vasãrį jìs maitìnosi liesaĩ ir reñgėsi plonaĩ.*

líesas, liesà bdv. (3)

1. neturintis riebalų sluoksnio (apie žmones, gyvūnus): *Liesà kárvė. Atpažinaũ jõ liẽkną, bemàž líesą figũrą. Visì priekaištáuja, kàd esù liesà. Kaĩp mán numèsti svõrio, kàd bũčiau liesà kaĩp tù?* • ant. riebus.

2. neturintis (daug) riebalų (apie mėsą, maistą, valgį): *Líesas jogùrtas [sū́ris]. Liesà varškė̃ [kakavà]. Vartókite tìk líesus píeno produktùs. Mèdikai propagúoja líesą, nekalorìngą maĩstą.* • ant. riebus.

3. netręštas, nederlingas: *Visái liesà žẽmė. Kodẽl nelìko serbeñtų ir agrãstų – galbū́t jíems peř saũsa, gál žẽmė labaĩ liesà? Dirvóžemis čià labaĩ líesas, todẽl priẽš sodìndama įdė́jau sudžiū́vusio paũkščių mė́šlo.* • ant. derlingas, derlus.

4. su smėlio priemaišomis (apie molį): *Į́ ríebų ir líesą mólis skìrstomas pagaĩ príemaišų kiẽkį. Líesas mólis príemaišų tùri daugiaũ, todẽl jìs sausèsnis, gaminiaĩ ìš jõ nè tokiẽ patvārūs.*

lieséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liesėti: *Sėkmìngas lieséjimas. Àš – priẽš lieséjimą. Nuolatìnis jõs lieséjimas manè pradė́jo baugìnti.*

lieséti, *lieséja, lieséjo* vksm.

darytis liesam, liesesniam; sin. blogti: *Kumpiùs válgai ir netunkì, õ lieséji. Jìs kiekvíeną díeną vìs labiaũ lieséjo, dãrėsi nepastebimèsnis. Paraẽitais užsikrétusios kárvės lieséja ir siĩpsta. Lieséti reĩkia protìngai.* • ant. riebėti, storėti, tukti.

liesýbė dkt. ppr. vns. (1)

didelis liesumas: *Žandaĩ kaĩp išskobtì – tokià jaũ liesýbė. Õ jaũ liesýbė tõs manekènės, siaũbas!*

liesìklis dkt. (2)

medžiaga, naudojama keraminių formavimo masių plastiškumui mažinti: *Dvì pagrindìnės kerãmikai gamìnti skirtõs mólio mãsės sùdedamosios dãlys ỹra mólio žãliava ir liesìklis. Liesìklių (smẽlio, šamòto, smùlkinto akmeñs) dėdama į́ ríebų mólį, kàd šìs mažiaũ tráuktųsi džiū́damas, neskìltų dègdamas ir bū́tų tvirtèsnis. Liesìklis pàdeda nustatýti senóvinių iñdų (šùkių) kiĩmę ir gamýbos laikótarpį, nès skirtìngais ámžiais naudótos skirtìngos príemaišos.*

liesỹn prv.

→ liesas 1: *Vaĩkas eĩna liesỹn. Senùtė meñko, ẽjo liesỹn ir liesỹn. Jõs pilvas áuga, õ patì eĩna vìs liesỹn.* • ant. storyn, riebyn.

líesinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → liesinti 1: *Anksčiaũ pacieñtams bùvo táikomi greitì líesinimo metòdai.* • ant. storinimas, tukinimas.

2. spec. → liesinti 2: *Mólio líesinimas. Grietinẽlės nugriebìmas nuõ piéno paviršiaus – taĩ píeno líesinimas. Dẽl degalų̃ mìšinio líesinimo sumažéja automobìlio išmetamų̃ kenksmìngų dùjų kiẽkis.* • ant. riebinimas.

líesinti, *líesina, líesino* vksm.

1. (ką) daryti liesą (1 r.), liesesnį: *Líesinti gývulius. Líesinamasis plėistras.*

2. spec. (ką, kuo) daryti ne tokį riebų, mažinti pagrindinės sudedamosios dalies kiekį: *Šą̃lant órui automobìlio degalų̃ mìšinį reĩkia ríebinti, õ šỹlant – líesinti. Mólį, skìrtą púodams žiẽsti, líesindavo smėliù.* {tiesiog informacija dl: dėl „automobilų liesinimo“ konsultuotasi su A. Umbrasu ir A. Dvylyte, viskas gerai}

liesókai prv.

→ liesokas 1: *Núotraukoje jì liesókai atródo.*

liesókas, liesóka bdv. (1)

1. gana liesas (1 r.); apyliesis: *Esù kíek liesókas, bèt plačių̃ pečių̃. Tarp kareĩvių sukiójosi liesóki paaugliaĩ. Katýtė bùvo labaĩ mielà, tìk šiek tíek liesóka.*

2. turintis nedaug riebalų: *Liesókas píenas. Výtinta nugarìnė bùs liesóka ir sausóka. Ištráukiau liesóką karšį. Sū́ris liesókas, sprangókas, limpa priẽ dantų̃.*

3. gana liesas (3 r.): *Šiẽmet píevos liesókos.*

líestelėti, *líesteli (líestelėja), líestelėjo* vksm. (ką, kuo)

kiek paliesti, palytėti: *Praeĩdamas prõ šãlį líestelėjau jį̃ petimì. Sūnùs délnu líestelėjo mamõs rañką. Jì šveĩniai jį̃ pabučiãvo, ìt plunksnelè líestelėjo.*

liẽsti, *liẽčia, liẽtė* vksm.

1. (ką, kuo) judant priartėti ar priartinti ranką, kūno dalį, daiktą prie ko nors taip, kad įvyktų (ppr. lengvas) fizinis kontaktas; sin. lytėti: *Rankà liẽsti stãlą. Liẽsti pirštais stygàs [klavišùs]. Jì atsargiaĩ žeñgė ką tìk nupjáuta píeva ir atródė, kàd jõs bãsos pédos võs liẽčia žõlę. Vẽl délnas šveĩniai glósto tàvo pláukus, õ lū́pos liẽčia skrúostus. Kamuolỹs tìk liẽtė krẽpšio lankẽlį, bèt į̃ jį̃ neįkrìto.* | prk.: *Taĩ mùzika, kurì pãsakoja istòrijas, liẽčia šìrdį ir kviẽčia susimąstýti apiẽ gyvẽnimo prãsmę.* | neig. (ko, kuo): *Neliẽsk rañkomis vaĩgių [véido]. Eksponãtų prãšom neliẽsti.* | sngr. (ko, prie ko, kuo): *Pirštų galaĩs jìs liẽčiasi priẽ dùrų rañkenos [dùrų rañkenos]. Tù priẽ manę̃s nesiliẽsk. Vienà jõ rankà jaũ liẽtėsi priẽ giñklo, gùlinčio añt stãlo.*

2. (ką) būti tokioje padėtyje, kad nėra tarpo tarp objektų, siekti ką nors: *Žemì lietaũs dẽbesys bevéik liẽtė mẽdžių viršū́nes. Líepų šãkos jaũ liẽčia laidùs. Jiẽ susédo taĩp artì, kàd liẽtė víenas kìtą. Ẽglės šãkos liẽtė žẽmę.* | sngr. (prie ko, ko): *Vỹšnios šãkos liẽčiasi priẽ lángo stìklo [lángo stìklo]. Jìs stovéjo taĩp artì, kàd bevéik*

liẽtėsi priẽ manę̃s [manę̃s].

3. (ką, kam) imti į rankas, čiupinėti, naudoti (dažnai be leidimo ar reikalo): *Tė̀vaĩ ùždraudė vaikáms šáutuvą liẽsti. Kàs tavę̃s prãšė liẽsti màno dáiktus?* | neig. (ko): *Neliẽskite màno knỹgų. Nebijók, àš niẽko čià neliẽsiu, tìk apsižvalgýsiu.*

4. (ką) daryti kam įtaką, poveikį, būti tiesiogiai su kuo susijusiam: *Tiẽ jõ žõdžiai visùs vienódai liẽtė. Naujì įstãtymai tiesiógiai liẽčia smulkiúosius veřslininkus. Dokumeñtų projèktai, kuriẽ liẽčia kitų įstaigų interesùs, tùri bū̃ti sudẽrinti sù tomìs įstaigomis.*

5. (ką, kame) kalbant ar rašant užsiminti apie tam tikrą dalyką ar problemą: *Disertãcijoje jìs liẽtė ir báltų kalbų sántykius sù slãvų kalbomìs. Geriaũ šiõs tèmos šiañdien neliẽskime. Kaĩ kuriẽ kláusimai pósėdyje lìko neliestì.*

6. (ką) kibti prie ko nors, priekabių ieškoti, kenkti, daryti kam bloga: *Jéigu tìk šernų vaikùs liẽsi, pulìs. Tìk pabandýk màno šeĩmą liẽsti.* | neig. (ko): *Tù priẽ jõ nekìbk ir jìs tavę̃s neliẽs. Tõs bóbos taĩ geriaũ neliẽsk, prisidìrbsi bėdõs.*

liestìnė dkt. (2)

geom. tiesė, kuri su kreive turi tik vieną bendrą tašką: *Apskritìmo liestìnė. Liestìnė yrà statmenà spiñduliui, nubrėžtám į lietìmosi tãšką. Ìš bet kuriõ apskritìmo ìšorėje ẽsančio tãško gãlima nubrė́žti tìk dvì skirtìngas apskritìmo liestinės.*

liestùkas dkt. (2)

1. specialus įrankis, primenantis rašiklį, skirtas dirbti su liečiamąjį ekraną turinčiais įrenginiais; sin. šviesplunksnė, šviesos plunksna: *Šĩs liestùkas tiñka visíems išmaníesiems telefònams ir planšètėms. Planšètinio kompiùterio liestùkas léidžia tiksliaĩ valdýti įrenginį, todė̃l jìs puĩkiai tiñka piẽšti ir rašýti pãstabas.*

2. tam tikro matuoklio ar įrenginio dalis, tiesiogiai liečianti arba kitaip kontaktuojanti su matuojamu ar tiriamu objektu: *Infraraudonųjų spindulių matãvimo liestùkas. Skaitmenìnis matuõklis sù keĩčiamu liestùko añtgaliu. Matãvimo liestùkas palengvìna dárbą sù dideliaĩs objèktais ir suñkiai pasiekiamaĩs paviršiais.*

liesùmas dkt. ppr. vns. (2)

1. buvimas liesam (1 r.), perdėtas lieknumas: *Medicìnoje rìbą taŕp lieknùmo ir liesùmo žỹmi skaĩčiai. Laibà mergáitė dė̃l sàvo liesùmo gãli kentė́ti patýčias. Šių laikų manekėnės išsìskiria liesumù. Taĩ bùvo nenusãkomo liesùmo gyvūnė̃lis išsišóvusiais dubeñs káulais.*

2. buvimas liesam (2 r.): *Píeno liesùmas.*

3. buvimas liesam (4 r.): *Kerãmikė naudója lietùvišką, jaũ pàruoštą ir išvalýtą mólį, jį̃ maĩšo sù skáldytu ìšdegtu móliu ir sù granìto miltẽliais, kuriẽ gãminiui suteĩkia liesùmo ir faktū̃ros grublėtùmo.*

líeti[1], *líeja, líejo* vksm.

1. (ką, ant ko) pilti, leisti (skystį): *Líek vándenį añt žẽmės. Líek laũk tą prarū́gusį ãlų.* | neig. (ko, kam, į ką): *Nelíek mán vandeñs į̃ véidą!*

2. (ką, kuo) pilant skystį drėkinti; sin. laistyti: *Dažą [gėlės] líeti. Agurkùs líekite sáulėje pastovė́jusiu vándeniu. Nuõ pavãsario ikì rudeñs alavijùs líekite saikìngai.*

3. (ką, kuo) pilant gesinti: *Gaĩsrininkai líeja ùgnį vándeniu.*

4. sngr. (kuo, per ką) gausiai bėgti, tekėti; sin. srūti, plūsti: *Ãšaros [prãkaitas] líejasi jõ véidu. Peř pirštùs*

líejosi kraũjas. Ùpės vanduõ líejosi naujà vagà.

5. sngr. (iš ko, per ką) per viršų tekėti, bėgti (per kraštus): *Pavãsarį ùpės líejasi ìš krantų. Vìralas líejasi ìš púodo. Alùs líejasi peř qsõčio kraštùs.* | prk.: *Iniciatyvà líejosi peř kraštùs.*

6. (ką, kuo, ant ko) skleisti rašalą, vandeninius dažus ir pan.: *Šìtas põpierius líeja rãšalą. Vándeniu atskiestì dažaĩ mìnkštu teptukù liejamì añt põpieriaus [añt šiĺko, añt pergameñto].* | tapyti vandeniniais dažais: *Šiẽ teptùkai naudójami akvarèlei líeti.*

7. (ką) skleisti (šviesą): *Sáulė šviẽsą líeja. Kambaryjè šiĺta, lémpa líeja rãmią šviẽsą.* | sngr. (į ką, pro ką, kuo): *Į kaműbarį prõ prãvirą lángą líejosi rýto šviesà. Júros paviršiumi líejosi mėnùlio šviesà.*

8. (ką, kam, dėl ko, ant ko, kame) labai intensyviai reikšti jausmus, emocijas ir pan. (ypač neigiamus): *Gyvéntojai líejo ãpmaudą dẽl nesutvarkýtų gãtvių. Jìs dažnaĩ líeja ãpmaudą añt valdžiõs. Žmónės pavýdi ir dẽl tõ líeja pagíežą añt geriaũ gyvẽnančių. Nelíek pỹkčio añt vaikų. Į kãpines susiriñkę žmónės líejo neapýkantą žudìkui. Móteris líejo skaũsmą dẽl sugriùvusios šeimõs. Stráipsnio komentúotojai internetè líejo jausmùs. Spòrtininkas líejo džiaũgsmą dẽl añtrą kařtą iškovóto čempiòno tìtulo.*

9. sngr. (iš ko) lengvai, sklandžiai, be pastangų, nenutrūkstamai reikštis, skambėti: *Renginyjè eĩlės líejosi kaĩp ìš gausýbės rãgo. Vakaróp daĩnos ẽmė líetis vìs garsiaũ. Prasmìngi linkéjimai ir pagyrų žõdžiai líejosi ir ìš mũsų svečių lũpų. Kaĺbos líejosi šiĺtos, nostálgiškos, kaĩp ìš prisiminìmų skrỹnios, kurią atidãrė bùvę klasiõkai.*

10. (ką) dėti minkštus kiaušinius: *Màno vìsos vìštos líeja (kiaušiniùs).*

11. (kam, kuo, su kuo, per ką, už ką) šnek. kirsti, smogti, tvoti: *Líeti árkliui (sù) botagù. Àš táu kàd líesiu ùž liežuvãvimą! Supỹkęs tévas kùmščiu líejo peř stãlą.*

♦ **líeti ãšaras** (dėl ko) labai verkti: *Merginà líejo ãšaras dẽl nelaimìngos méilės. Sùkčiai prìvertė senõlę líeti ãšaras.* **líeti deviñtą prãkaitą** labai sunkiai dirbti, vargti: *Deviñtą prãkaitą líeju, kàd šeĩmą išmaitìnčiau.* **líeti kraũją 1.** (dėl ko, už ką) kariauti, kovoti, kautis: *Mũsų tautà daũg mẽtų líejo kraũją dẽl láisvės [už tėvỹnės láisvę]. Ařgi dẽl tõ mẽs líejom kraũją?* **2.** žudyti: *Jiẽ líejo nekaltų žmonių kraũją.* **líeti krokodìlo ãšaras** nenuoširdžiai, apsimetant gailėtis, atgailauti ar skųstis: *Nusikaĺtėlis teismè líejo krokodìlo ãšaras. Nesù tàs, kurìs lìeja krokodìlo ãšaras, dẽl tõ, kàd jaunìmas išvažiúoja studijúoti į ùžsienį.* **líeti krùviną prãkaitą** labai sunkiai dirbti, vargti: *Paprastì žmónės líeja krùviną prãkaitą, kàd išgyvéntų.* **líeti prãkaitą** (kame) sunkiai dirbti, vargti: *Krẽpšininkai líejo prãkaitą treniruõčių stovỹkloje.* **líeti tulžį** (ant ko) supykus labai bartis, plūstis: *Nelíek tulžiẽs añt nekaltų žmonių! Kám pìlti puřvą ir líeti tulžį, jùk tiẽ žmónės táu niẽko blõgo nepadãrė!*

líeti[2], *líeja, líejo* vksm., **liẽti**[2], *liẽja, liẽjo*

1. (ką, iš ko) gaminti, daryti, formuoti iš lydytos ar kitaip suskystintos medžiagos – lydyto metalo, vaško, plastiko, betono ir pan.: *Líeti mašìnų dalìs. Lietì rãtai [rãtlankiai]. Liejamàsis pliẽnas. Daĩlininkai medaliùs líeja ìš brònzos. Žvãkės líejamos ìš vãško ař parafino. Jìs líejo ìš betòno añtkapius. Pradéjome líeti plastikinės detalès.*

2. (ką, kuo) pilti skystą ar minkštą medžiagą ant paviršiaus ar į ertmę, kad ji sudarytų dangą ar užpildą: *Líeti betòną [cemeñtą]. Statìnės dùgną líedavome dervà.*

3. sngr. (dėl ko) prarasti kontūrus, jungtis į vieną: *Žmogùs mãtė kaĩp peř mìglą, jám bùvo sunkù skaitýti, líejosi raĩdės. Dẽl akių ligõs jám mirgéjo akysè, líejosi vaĩzdas.*

lietìmas dkt. ppr. vns. (2), **lietìmasis** sngr. (1)

1. → liesti 1: *Ódos lietìmas naujãgimiui paprastaĩ sùkelia daũg reflèksų. Lietìmas – víenas svarbiáusių pójūčių, pádedančių vaĩkui pažìnti pasáulį ir jaũstis saũgiai.* | sngr.: *Kũdikiui lietímasis priẽ mamõs yrà gyvýbiškai svarbùs.*

2. sngr. → liesti 2 (sngr.): *Lietìmosi lìnija [eilẽ, kreivẽ]* (mat.). *Apskaičiúokite lietìmosi tãško koordinatès. Į kurią pùsę bekeliáutum, negalì prieĩti Žẽmės lietìmosi sù dangumì ribõs.*

lietinéti, *lietinéja, lietinéjo* vksm.

lengvai, atsargiai ir ne kartą liesti (1 r.): *Mažì vaikaĩ dažnaĩ bũna smalsūs – čiupinéja, lietinéja įvairiùs dáiktus. Jì bùvo įspėtà, nès lietinéjo muziẽjaus eksponatùs.*

lietìngas, lietìnga bdv. (1)

gausus lietaus: *Lietìngas ruduõ. Ciklònas àtnešė vėjúotus ir lietìngus órus. Bùlvėms nepàkenkė neĩ lietìngas biržẽlis, neĩ saũsas rugpjū́tis. Dienà bùs debesúota ir lietìnga.*

lietingùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas lietingam: *Rytójui prognozúojamas nepastovùs debesuotùmas ir nedìdelis lietingùmas. Vãsaros Norvègijoje išsìskiria lietingumù ir vėsumù.*

lietìnis[1] dkt. (2)

plonas miltinis blynas, vyniotas su įdaru – mėsa, varške, uogiene ir kt.; sin. blynelis: *Mán labaĩ patìnka lietìniai sù kumpiù ir sū́riu. Suválgiau dù lietiniùs sù várške. Lietìniams užmaĩšoma skystóka tešlà.*

lietìnis[2], **lietìnė** bdv. (2)

padarytas liejant: *Lietìnis asfáltas. Lietìnė žvãkė. Lietìnės jùngiamosios detãlės ìš ketaũs. Ìš metãlo gamìnami lietìniai krỹžiai. Sietýnas padarýtas ìš lietìnės brònzos.*

liẽtis dkt. (2)

tech. kanalas, kuriuo lydytas metalas teka į liejinio formą: *Detãlės sujùngtos liečiù. Fòrmose padãromos liẽčių sistèmos, ir peř jàs pìlamas skýstas metãlas. Põ liejìmo detãlės àtskiriamos nuláužus liẽtį.*

lí̃etmatis dkt. (1)

prietaisas kritulių kiekiui matuoti; sin. kritulmatis: *Atmosfèros krituliū̃ kiẽkis matúojamas lí̃etmačiu. Lí̃etmatis fiksúoja meteorològinius rodikliùs.*

lietpaltìnis, lietpaltìnė bdv. (2)

skirtas lietpalčiams siūti: *Lietpaltìnė mẽdžiaga. Megztìnio rankóvių alkū́nės apsiū́tos lietpaltiniù áudiniu. Siùvant lietpaltiniùs gãminius svarbù, kàd audinỹs nepraléistų vandeñs.*

lí̃etpaltis dkt. (1)

plonas paltas iš vandens nepraleidžiančio audinio, dėvimas šiltesniu oru: *Vìlkis lí̃etpaltį – šiañdien gãli lýti. Pavãsarį geriaũ vìlktis nè šìltą páltą, õ lí̃etpaltį. Šiuolaikìniai lí̃etpalčiai nepraléidžia vandeñs, bèt yrà laĩdūs órui.*

lí̃etsargis dkt. (1)

SKĖTIS 1: *Kaĩ oraĩ lietíngi, bè lí̃etsargio neišsiveřsite. Lí̃etsargiu gãlima apsisáugoti iř nuõ lietaũs, iř nuõ sáulės. Màno lí̃etsargis lengvaĩ išsiskleĩdžia iř susiskleĩdžia.*

lí̃etstriukė dkt. (1)

striukė su gobtuvu, ppr. be pamušalo, su priekine kišene rankoms, iš vandeniui nelaidžios medžiagos, nuo lietaus apsisaugoti: *Výriška [vaĩkiška] lí̃etstriukė. Kalnáms skirtà lí̃etstriukė tùri puĩkiai sáugoti nuõ vandeñs iř drėgmẽs iř bũti pralaidì órui.*

lietùs dkt. (3)

1. lašų pavidalo krituliai: *Smarkùs [staigùs, trumpas, šiĨtas, sodrùs, gausùs, smulkùs] lietùs. Lietùs lýja [pliaũpia, pìla, krapnója]. Nuõ lietaũs [dẽl lietaũs] bùlvės supùvo. Lietùs sùplakė žẽmę. Bùs lietaũs. Nestovė́k lietujè, péršlapsi. Važiãvome peř lí̃etų. Rytój viẽtomis trumpì lí̃etūs. Rudeñs lí̃etūs pérmerkė žẽmę. Ìš dìdelio dẽbesio mãžas lietùs* (flk.).

2. ko nors, gausiai krintančio, daugybė: *Meteòrų lietùs* (astr.). *Šią nãktį bùs geraĩ mãtomas žvaigždžių lietùs. Pasipýlė ãšarų [kulĨkų] lietùs.*

♦ **kaĩp arklỹs priẽš lí̃etų** žr. arklys. **kaĩp grỹbai põ lietaũs** žr. grybas. **kaĩp grỹbų põ lietaũs** žr. grybas.

Lietuvà dkt. vns. (3ª), ofic. **Lietuvõs Respùblika**

valstybė prie rytinių Baltijos jūros krantų: *Lietuvõs Respùblikos Seĩmas. Lietuvõs Respùblikos heřbas yrà Výtis. Vasãrio šešióliktoji – Lietuvõs valstýbės atkūrìmo dienà. Lietuvojè výrauja vidutìnių platumų klìmatas. Lietuvõs vařdas pìrmą kařtą paminė́tas tū́kstantis devintaĩs mẽtais. XIV a. Lietuvà bùvo didžiáusia valstýbė Euròpoje. Lietuvõs nepriklausomýbę tū́kstantis devynì šimtaĩ devýniasdešimt pirmaĩs mẽtais pirmóji pripažìno Islándija. Emigrántai nuõlat palaĩko ryšiùs sù Lí̃etuva.*

lietuváitis, lietuváitė dkt. (1)

jaunas lietuvis, lietuvė: *Gražì geltonkãsė lietuváitė. Žiniãskaidoje bùvo rãšoma, kàd kàs šẽštas lietuváitis gìmsta ùžsienyje. Daũg jaunų̃ lietuváičių paliẽka tėvỹnę. Lietuváičiai ìš Čèkijos parvežė̀ brònzą.*

lietuvė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lietuvėti: *Báltų genčių̃ lietuvė́jimas. Jám vadováujant kunigų̃ seminãrija tãpo lietuvė́jimo žìdiniu.*

lietuvė́ti, *lietuvė́ja, lietuvė́jo* vksm. (kame)

darytis lietuviu, perimti lietuvių kalbą, kultūrą: *Sė́liai Lí̃etuvai priklaũsiusiose žẽmėse lietuvė́jo. Skaĩviai labaĩ ankstì, dár VI ámžiuje, pradė́jo lietuvė́ti. Vókiečiai skùndėsi, kàd jų̃ tautiẽčiai Mažõjoje Lietuvojè lietuvė́ja.* | (per ką) darytis lietuviškam: *Tìk pókaryje sóstinė pradė́jo lietuvė́ti. Peř aukštą̃sias mokyklàs Vìlnius lietuvė́jo, bèt peř stãtomus ū̃kinius dãrinius – ruséjo. Nepriklaũsomos Lietuvõs mẽtais miẽstai spařčiai lietuvė́jo.*

lietùviai dkt. dgs. (2)

tauta, gyvenanti Lietuvoje, kalbanti viena rytų baltų kalbų: *Lietùvių kalbà yrà archajiškiáusia ìš gyvų̃jų indoeuropiẽčių šeimõs kalbų̃. Lietùvių tařmės unikãlios, nès mažojè teritòrijoje jų̃ tùrime tíek daũg iř tokių̃*

skirtìngų. Lietùviai vienì ìš paskutiniųjų Euròpoje prìėmė krìkštą. Lietùviai priklaũso Vìdurio Euròpos antropològiniam tìpui.

lietuviakalbis[1], **lietuviakalbė**[1] bdv. (2)

1. kalbantis lietuvių kalba: *Senãmiestyje sutikaũ lietuviakalbį užsieniẽtį. Smagù ùžsienyje sutìkti lietuviakalbiùs žmónes.*

2. pateikiamas, pateiktas lietuvių kalba: *Apgintõs disertãcijos objèktas – lietuviakalbė ir lenkakalbė XIX ámžiaus Lietuvõs literatūrà. Põ daũg mẽtų grįžęs į Lìetuvą, jìs nebesugebėjo skaitýti lietuviakalbių knỹgų.*

3. kuriame vartojama lietuvių kalba: *Lietuviakalbėje kultūroje svarbì ètninė tautõs sámprata. Išeivių vaikaĩ mókosi lietuviakalbėse mokỹklose.*

lietuviakalbis[2], **lietuviakalbė**[2] dkt. (2)

žmogus, kurio gimtoji kalba yra lietuvių arba kasdieniame gyvenime kalbantis lietuvių kalba: *Tarptautìnė literatūros prèmija atitẽko lietuviakalbiui. Reñginio organizãtoriai kviẽčia atvỹkti lietuviakalbiùs ìš vìso pasáulio. Centrìnėje Lietuvõs dalyjè lietuviakalbių koncentrãcija yrà didžiáusia.*

lietuvýbė dkt. (1)

1. vns. tautinis sąmoningumas, kurį formuoja lietuvių tautos kultūra, istorija ir kalba; sin. lietuviškumas: *Okupãcijos mẽtais krãštas išlaĩkė lietuvýbę. Lietuvýbė yrà mūsų grùpinė ir individualì tapatýbė. Gyvéndamas Amèrikoje jìs neprarãdo rỹšio sù lietuvýbe. Jéi šeimà nepúoselės lietuvýbės, lietùviai greĩtai užmiršta sàvo kilmę.*

2. kalbot. LITUANIZMAS: *Daugiáusia lietuvýbių yrà slãvų kalbosè. Lietuvýbės ir kitì báltų kalbų skoliniaĩ ìtin paplìtę baltarùsių kalbojè.*

lietùvinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lietuvinti 1: *Vìlniaus krãšto lietùvinimas. Gařdino gubeřnijos lietùviai kovójo ùž mokỹklų lietùvinimą.*

2. → lietuvinti 2: *Mókslinės terminìjos lietùvinimas. Progrãminės įrangos lietùvinimas yrà sudėtìngas ir nuolatìnis procèsas. Antikìnių vardų lietùvinimo tradìcija yrà artimaĩ susìjusi sù krikščionýbe.*

lietùvininkai dkt. dgs. (1)

ist. Mažosios (Prūsų) Lietuvos etnokultūrinė lietuvių grupė, susiformavusi VI–XV a. iš čia gyvenusių baltų (lietuvių, skalvių, nadruvių, sembų, kuršių ir kt.) genčių: *Archãjiška lietùvininkų kalbà XVI–XIX ámžiuje bùvo plačiaĩ vartójama viešãjame gyvẽnime. Lietùvininkų patarmė̃ peř ìlgą laĩką sumìšo sù pietų žemaĩčių ir vakarų žemaĩčių patarmėmìs. XIX ámžiaus pabaigojè – XX ámžiaus pirmojè pùsėje lietùvininkai spařčiai vokietė́jo. Klaĩpėdos kraštè lìkę lietùvininkai išsisklaĩdė põ Lìetuvą, integrãvosi į lietùvių taũtą. Lietùvininkams būdìngi añtkapiai vadìnami krikštaĩs.* • plg. šišioniškiai.

lietùvininkas, lietùvininkė dkt. (1) ist.

Mažosios (Prūsų) Lietuvos etnokultūrinės lietuvių grupės atstovas; sin. mažlietuvis: *Didžiõjoje Lietuvojè įsigalė́jo etnonìmas „lietùvis“, õ Mažõjoje Lietuvojè išpopuliarė́jo savìvardis „lietùvininkas“. Lietùvininkų dár gãlima ràsti Suvalkìjoje, šiauriaũ Nẽmuno žẽmupio. XX ámžiaus pradžiõs Mažõsios Lietuvõs žmogùs nebežinójo, kàs jìs tóks – lietùvininkas ař vókietis. Lietùvininkas Martỹnas Mãžvydas parãšė pìrmąją*

lietùvišką knỹgą. Žỹmiojo lietùvininko Kristijõno Donelaĩčio póilsio vietà tùri bũti pažymė́ta atitiñkamu žénklu. • plg. šišioniškis.

lietùvinti, *lietùvina, lietùvino* vksm.

1. (ką) versti lietuviu, lietuviais: *Klaĩpėdos krãšto spòrto organizãcijos lietùvino suvokietė́jusį jaunìmą.*

2. (ką) teikti lietuvių kalbos ypatybių: *Lietùvinti pavadìnimus. Vardùs mėgìnome lietùvinti, pridėdamì mùms įprastas galū̃nes.*

lietùvis, lietùvė dkt. (2)

lietuvių tautos žmogus: *Lietuvojè kartù sù lietùviais gyvẽna šimto dešimtiẽs tautýbių žmónės. Gìmti lietuvių̀ ir̃ kalbė́ti lietùviškai – mán taĩ nesuvokiamà likìmo dovanà. Laĩkraštis telk̃ė lietuviùs inteligentùs tautìnės kultū̃ros dárbui.*

lietùviškai prv.

→ `lietuviškas 3`: *Rašýti lietùviškai. Įgársinti fìlmą lietùviškai. Manè pasitìko lietùviškai kalbanti vókietė. Añt Amèrikoje rungtyniáujančio krẽpšininko marškinė̃lių – lietùviškai užrašýta pavardė̃.*

lietùviškas, lietùviška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis lietuviams, jų kultūrai ar Lietuvai: *Lietùviški papročiaĩ. Lietùviškas peizãžas. Norvègijos lietùviai šveñčia lietùviškas šventès. Į̃ festivãlį atvỹks ryškiáusi lietùviško teãtro ãktoriai. Kiekvíenas jõs bùto kampẽlis dvelk̃ia lietùvišku kuklumù ir̃ paprastumù.*

2. Lietuvoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Lietùviškas giñtaras. Lietùviška prodùkcija. Lietùviški agurk̃ai. Riñkis lietùvišką prẽkę! Gùrkšnis lietùviško midaũs sušìldė svečiùs.*

3. lietuvių kalbõs, lietuvių kalba parašytas, ištartas, sukurtas, skelbiamas, transliuojamas ir pan.: *Lietùviškas žódis. Lietùviška spaudà. Lietùvių kalbõs draudìmo mẽtais knygnešiaĩ plãtino lietùviškas knygàs. Svetìmžodžius keĩskime lietùviškais atitikmenimìs.* | kuriame kalbama, dėstoma lietuvių kalba: *Esù pusiáu lénkė, pusiáu baltarùsė, bèt lankiaũ lietùvišką daržẽlį, vėliaũ - lietùvišką mokỹklą.*

4. susijęs su lietuviais pagal kilmę, su Lietuva (apie kilmę): *Lietùvių kilmė̃s Amèrikos bòksininkas. Mégstantiems Holivùdo fìlmus visuomèt smagù atràsti lietùviško kraũjo tùrinčių ãktorių.*

lietuviškùmas dkt. ppr. vns. (2)

tautinis sąmoningumas, kurį formuoja lietuvių tautos kultūra, istorija ir kalba; sin. lietuvybė: *Lietuviškùmo ãpraiškos. Lietuviškùmo slopìnimas [atgaivìnimas]. Šveñtė alsãvo lietuviškumù – jojè atgìjo senóvės lietùvių papročiaĩ, amataĩ, liáudiškos daĩnos ir̃ šõkiai.*

Lietuvõs Brastà ist.

istorinis Bresto pavadinimas: *XIX a. pab.–XX a. pirmõsios pùsės lietùvių spaudojè Brèstas vadìntas Lietuvõs Brastà.*

Lietuvõs Didžióji Kunigaikštỹstė ist.

XIII–XVIII a. Vidurio Rytų Europos valstybė, apėmusi beveik visą dabartinę Lietuvą, dabartinę Baltarusiją, didžiąją dalį dabartinės Ukrainos ir vakarinę Rusijos dalį: *XV ámžiuje Lietuvõs Didžióji Kunigaikštỹstė bùvo didžiáusia Euròpos valstýbė. Lietuvõs Dìdžiąją Kunigaikštỹstę ýpač sustìprino*

Gediminaičių dinãstija. Tũkstantis septynì šimtaĩ devýniasdešimt penktaĩs mẽtais Lietuvõs Didžióji Kunigaikštỹstė bùvo pasidalìnta kaimýninių valstýbių – Rùsijos, Prũsijos ir Áustrijos.

Lietuvõs evangèlinių bažnýčių bendrijà

protestantiškos kilmės nepriklausoma netradicinė krikščionių bendrija, kurios mokymo pagrindas ir aukščiausias autoritetas yra Šventasis Raštas: *Lietuvõs evangèlinių bažnýčių bendrijà šiañdien vìenija apiẽ trìsdešimt visojè Lietuvojè išsibařsčiusių tìkinčiųjų bendrúomenių. Tautìnio atgimìmo ir dvãsinio pakilìmo laikótarpiu XX ámžiaus pabaigõs Lietuvojè kũrėsi naũjos evangèlinės bažnýčios, vėliaũ kai kuriõs ìš jų susivìenijo į Krikščiónių bendrìją „Tikėjimo žõdis“, kurì dabař vadìnama Lietuvõs evangèlinių bažnýčių bendrijà.*

Lietuvõs Mètrika ist.

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės raštinės dokumentai, archyvas: *Lietuvõs Mètrika – neįkáinojamas mũsų nacionãlinis tuřtas. Lietuvõs Mètrika bùvo išgabénta į Rùsiją ir ilgaĩ tyrinėtojams bùvo nepasiekiamà. Ikì šių dienų išlìko daugiaũ kaĩp šešì šimtaĩ Lietuvõs Mètrikos knỹgų.*

líetvamzdis dkt. (1)

nuo stogo žemyn einantis vamzdis, į kurį vanduo nuteka iš stoglovio ir stoglatakio; sin. stogvamzdis: *Varìnis [metalìnis] líetvamzdis. Líetvamzdžių alkũnės [laikìkliai]. Líetvamzdžių montãvimas. Vanduõ líetvamzdžiais nubėga žemỹn, apsáugodamas nãmo stógą beĩ lángus.*

liežuváuti, *liežuváuja, liežuvãvo* vksm. ppr. neigiam. (apie ką)

skleisti apkalbas, gandus apie kitus asmenis ir jų reikalus, už akių aptarinėti svetimas paslaptis ar įvykius; sin. apkalbinėti, apšnekėti: *Jì daugiaũ niẽko nežìno, kaĩp tìk liežuváuti. Jìs sù žmóna mėgo liežuváuti apiẽ kaimýnus. Kàs dažniaũ liežuváuja – výrai ař móterys? Mùdu sù draugù keliõnėje daũg ir linksmaĩ liežuvãvome, nès gerám pãšnekesiui ypatìngų priežasčių nereĩkia. Senì žmónės tikėjo, kàd jéi bìtininkai tarpùsavyje pỹksis ař liežuvaũs, bìtės gãli išnỹkti arbà nebenèšti medaũs.*

liežuváutojas, liežuváutoja dkt. (1) neigiam.

žmogus, kuris liežuvauja; sin. liežuvininkas: *Jõ elgesỹs kasdiẽn dúodavo pẽno liežuváutojams. Dár kas nórs pamanỹs, kàd esì liežuváutoja ir mégsti bulvãrines naujìenas. Jìs bùvo tìkras liežuváutojas, vìsos patýrėme jõ ãpkalbas ir juokeliùs. Àš sugalvósiu, kaĩp tuõs liežuváutojus užčiáupti!*

liežuvãvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liežuvauti: *Sántykius sù ařtimu teřšia egoìzmas, pavỹdas, liežuvãvimas. Liežuvãvimas – taĩ tùščias kalbėjimas bè prasmės. Výrai liežuvãvimą vadìna diskùsijomis, móterys – nekaltù pókalbiu priẽ kavõs puodẽlio. Nesimégaukite apkalbomìs ir liežuvãvimu.*

liežuvẽlinis, liežuvẽlinė bdv. (1)

1. turintis liežuvėlį (3 r.): *Klarnètas, birbỹnė yrà liežuvẽliniai mùzikos instrumeñtai. Šiõ áugalo žiedýną sudãro apiẽ dvìdešimt liežuvẽlinių žiedų.*

2. tariamas dalyvaujant liežuvėliui (1 r.) (apie kalbos garsą): *Alveòlinis [r] ir liežuvẽlinis [R] skañba labaĩ skirtìngai. Liežuvẽlinį [R] tãria vókiečiai, prancũzai.*

liežuvẽlis dkt. (2)

1. minkštojo gomurio ataugėlė, kabanti gerklės viršuje: *Liežuvẽlis svarbùs rỹjant maĩstą, nès nusiléisdamas uždãro įėjìmą į̃ kvėpãvimo takùs. Grýnas garsas gáunamas tadà, kaĩ, pakìlus minkštájam gómuriui sù liežuvėliù, óras laisvaĩ pateñka į̃ burnõs eřtmę. Dažniáusia knarkìmo priežastìs – stóras ař peř mìnkštas gómurio liežuvẽlis.*

2. bitės čiulptukas: *Bìtės darbiniñkės liežuvẽlio ilg̃is lygus bevéik pùsei vìso bìtės kū́no ilg̃io. Skráidžiodamos nuõ žíedo priẽ žíedo, bìtės čiulpia nektãrą vamzdẽlį prìmenančiu liežuvėliù.*

3. įvairių objektų dalis, panaši į mažą liežuvį: *Bãto liežuvẽlis. Blìzgė sù liežuvėliù. Spynõs liežuvẽlis atšóko, ir dùrys atsidãrė. Medìniai pučiamíeji instrumeñtai tùri mediniùs liežuvėliùs.*

liežùviai dkt. dgs. (2)

apkalbos, šmeižtai: *Pikt̀ liežùviai mãla, kàd jìs išpuĩko. Ẽjo liežùviai, kàd pirtẽlė týčia padegtà. Kaimýnai tuõj paléido liežuviùs.*

liežuvìngas, liežuvìnga bdv. (1)

1. mokantis sąmojingai, aštriai kalbėti; sin. sąmojingas: *Taĩ bùvo liežuvìngas ir cìniškas žmogùs, kurìs nevéngdavo riebių žõdžių. Nuõ pàt pirmõs dienõs jì tãpo visõs klãsės dẽmesio centrù, nès pasiródė ẽsanti liñksmo bū̃do, liežuvìnga. Jaunìkis atvažiãvo sù liežuvìngu piršliù, kuriõ dėkà ir bùvo suderéta núotaka.*

2. neigiam. mėgstantis apkalbėti, nešioti liežuvius: *Màno kolegà baĩsiai liežuvìngas. Liežuvìnga kirpéja yrà stereotìpas. Tìkro meistriškùmo jókios liežuvìngos kalb̃os nenustelb̃s.*

liežuvingùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas liežuvingam (2 r.), mėgstančiam apkalbas: *Liežuvingùmas gì tõs bóbos! Ketvirtą dẽšimtį baĩgianti kaimýnė garsė́jo tiẽsmuku būdù ir liežuvingumù.*

liežùvininkas, liežùvininkė dkt. (1) neigiam.

LIEŽUVAUTOJAS: *Sù tà liežùvininke geriaũ neprasidéti. Skandalùs mégstanti liežùvininkė gãli priskáldyti ìš degtùko vežìmą. Ói, kóks támsta liežùvininkas!*

liežùvinis, liežùvinė bdv. (1)

1. priklausantis liežuviui: *Liežùvinis neřvas. Liežùvio padėtìs koregúojama liežùvine ataugėlė. Mãžosios séilių liáukos pagaĩ išsidéstymą burnõs gleivìnėje skìrstomos į̃ liežùvines, gomurinės, skrúostų ir kitàs.*

2. ištariamas liežuviu: *Liežùvinius príebalsius nuõ lū́pinių garsų̃ gãlima atskìrti ìš lúpų padėtiẽs.*

3. primenantis liežuvį: *Liežùvinė plẽkšnė. Liežùviniai medẽtkos žiedaĩ tùri gýdomųjų savýbių.*

4. esantis šalia liežuvio: *Dantų̃ lýginamasis lañkas klijúojamas ìš liežùvinės dantų̃ pùsės. Kiekvíenas dantìs tùri penkìs paviršiùs: kándamąjį, kramtomąjį, skrúostinį, liežùvinį ir dù gretimų̃ dantų̃ šónus.*

liežùvis dkt. (2)

1. burnoje esantis raumeninis skonio organas, padedantis valgyti (ėsti, lesti) ir (žmonėms) kalbėti: *Liežuviù laižýti. Nùdegiau liežùvį. Liežùvį gãlima nurýti* (labai gardu). *Aũskaras liežùvyje madìnga, bèt gãli bū́ti ir pavojìnga.* | šis jaučio ir kt. gyvulių organas, vartojamas maistui: *Išvìrk liežùvį ir pameřk į̃ šáltą vándenį.*

2. kas panašus į šį organą: *Vãško liežùviai* (avilyje). *Ugniẽs liežùviai laĩžė stógą. Ledýno dalìs, nusliñkusi žemiaũ sniẽgo ribõs, vadìnama liežuviù. Šìs Islándijos ledýnas tùri dvìdešimt dù liežuviùs. Jéi kìltų žẽmės drebė́jimas, bangų liežùviai skverbtųsi tolì į̃ žemýną.*

3. bato dalis – šikšnelė po suvarstymu: *Bãto liežùvis apsáugo, kàd į̃ vìdų nepatèktų sniẽgo. Bãto drėgmė̃ išgãrinama prõ akýto áudinio liežùvį.*

♦ **añt liežùvio gãlo stóvi** žr. stovėti. **añt liežùvio gãlo sùkasi** žr. sukti. **ãštrų liežùvį turė́ti** žr. turėti. **dúoti vãlią liežùviui** žr. duoti. **gẽrą liežùvį turė́ti** žr. turėti. **ìlgą liežùvį turė́ti** žr. turėti. **kàd liežùvis nudžiū́tų** (kam, už ką) piktas palinkėjimas liežuvautojui, paskalų nešiotojui: *Kàd táu liežùvis nudžiū́tų ùž tókius žodžiùs! Kàd jám liežùvis nudžiū́tų, tám keikū̃nui.* **kaĩp liežùvį prarìjęs** žr. praryti. **kalẽs liežùvis** neigiam. sakoma apie tauškalių, plepį: *Nutìlk tù, kalẽs liežùvi!* **liežùviais užplàkti** žr. užplakti. **liežùvį apvẽrsti** žr. apversti. **liežùvį atrakìnti** žr. atrakinti. **liežùvį atrìšti** žr. atrišti. **liežùvį dìlinti** žr. dilinti. **liežùvį įkìšti** žr. įkišti. **liežùvį iškìšęs** žr. iškišti. **liežùvį káišioti** žr. kaišioti. **liežùvį kýštelėti** žr. kyštelėti. **liežùvį kìšti** žr. kišti. **liežùvį láidyti** žr. laidyti. **liežùvį láužyti** žr. laužyti. **liežùvio neapvẽrsti** žr. apversti. **liežùvio nevaldýti** žr. valdyti. **liežùvį niẽžti** žr. niežėti. **liežùvį padė́jęs** žr. padėti. **liežùvį pakìšti** žr. pakišti. **liežùvį paléisti** žr. paleisti. **liežùvį plóninti** žr. ploninti. **liežùvį prikąsti** žr. prikąsti. **liežùvį raitýti** žr. raityti. **liežùvis apsiverčia** (kam) drįsta kalbėti: *Kaĩp táu liežùvis apsiverčia šìtaip sakýti?!* **liežùvis kuolù stójasi** sunku kalbėti: *Liežùvis kuolù stójasi, nebešnekė́siu daugiaũ.* **liežùvis lū́žta** (kam, nuo ko) sunku kalbėti: *Àš negaliù pasakýti – mán liežùvis lū́žta. Mán liežùvis lū́žta nuõ tarptautìnių žõdžių gausõs.* **liežùvis mãga** (kam) rūpi (pasakyti): *Žìno kã̀ ar nežìno, tuõj ir mãga liežùvis pasakýti.* **liežùvis neapsiverčia** (kam) neįstengia ar nedrįsta kalbėti: *Mán liežùvis neapsiverčia taĩp sakýti. Liežùvis neapsìvertė ištarti neĩ „sudiẽ“, neĩ „búk sveĩkas“. Kõ nutilaĩ – liežùvis neapsiverčia sakýti tiẽsą?* **liežùvis panìžo** (kam) parūpo pasakyti ką, įsikišti į kalbą: *Panỹžta mán liežùvis įkìšti sàvo trìgrašį. Jám panìžo liežùvis lèptelėti, kàd didžiúojasi tà mergužėlė.* **liežùvis pìnasi** sunku kalbėti: *Kalbù ir jaučiù, kàd liežùvis pìnasi. Jái pìnasi liežùvis jaũ põ víeno kokteĩlio.* **liežùvis vẽliasi** (kam) neaiškiai taria žodžius: *Liežùvis jám vẽliasi.* **liežuviù makalúoti** žr. makaluoti. **Liežuviù [liežùviais] málti** žr. malti. **liežuviù maskatúoti** žr. maskatuoti. **liežuviù matarúoti** žr. mataruoti. **liežuviù plàkti** žr. plakti. **liežuviù plóti** žr. ploti. **liežùvį ùž dantų laikýti** žr. laikyti. **liežùvį valdýti** žr. valdyti. **liežùvį vartýti** žr. vartyti. **plónas liežùvis** (kieno) sakoma apie mokantį įsiteikti, prisigerinti: *Tõs móters plónas liežùvis – jì visuř prilį̃s.* **smaĩlas liežùvis** (kieno) sakoma apie mokantį piktai, pašaipiai kalbėti: *Smaĩlas tàvo liežùvis. Kàs nežìno jõs smaĩlo liežùvio? Panẽlė tùri smaĩlą liežùvį.* **šmaikštùs liežùvis** apie mokantį juokauti, sąmojingai atsikirsti: *Šmaikštaũs liežùvio merginà, niẽko nepasakýsi.* **ùž liežùvio patráukti** žr. patraukti. **ùž liežùvio tráukti** žr. traukti.

liežùvnešis, liežùvnešė dkt. (1) neigiam.

liežuvautojas, liežuvininkas: *Pabódo liežùvnešių kaĩbos, jų būtos nebū́tos istòrijos. Sù tókia liežùvneše kaĩbant baugù ir žodẽlį prasitarti.*

lìftas dkt. (2)

kabinos ar platformos pavidalo keltuvas ppr. aukštame pastate žmonėms ar kroviniams kelti ar leisti

žemyn iš vieno aukšto į kitą: *Keleivìnis [krovinìnis, krovinių] lìftas. Į deviñtą aũkštą pakìlome liftù. Lìftas užsìtrenkė priẽš pàt nósį ir nuvažiãvo žemỹn.*

lìftininkas, lìftininkė dkt. (1)

lifto prižiūrėtojas: *Įsidárbinau lìftininke. Liftè pasitiñka senùkas lìftininkas. Tą pãvakarę budéjusi ligóninės lìftininkė pastebéjo dū́mus.*

lìg[1] prl.

1. (ko) LIGI[1] 1: *Aũdros gãli lìg pamatų sugriáuti tą statìnį. Aléja léidosi lìg ùpės krañto. Mū́sų žẽmė eĩna lìg jū́ros.*

2. (ko) LIGI[1] 2: *Kélnes lìg kelių atsiraĩtę vaikaĩ suvìrto į bãlą. Jì mán lìg petiẽs, nè aukštèsnė. Sūnùs jaũ suskaičiúoja lìg dvidešimtiẽs. Žmónės šnekéjo, jóg lìg šim̃to mẽtų Dzìdoriui jaũ nebetolì.*

3. (ko) LIGI[1] 4: *Lìg pavãsario kaĩp nórs pratráuksim. Eĩk, vaikè, tìk neužsibū́k lìg tamsõs. Dìrbu lìg vãkaro. Jiẽ laimìngai nugyvẽno kártu lìg mirtiẽs.*

4. (ko) LIGI[1] 5: *Kaimýnas bùvo sujáudintas lìg ãšarų.*

lìg[2] jng.

LIGI[2]: *Vaĩkas nenurìmsta, lìg pamãto mótiną. Dvãro pókyliai tę̃sdavosi, lìg sáulė patekédavo.*

lýg[1] dll.

vartojama reiškiant lyginimą ir kartu neįsitikinimą tuo, kas teigiama ar lyginama; sin. tarsi, tarytum, tartum: *Jìs atsisùko lýg norédamas treñkti mán. Jaũ lýg vėlù, reikétų eĩti namõ. Teñ lýg mū́sų viršininkė ateĩna. Tà neláimė lýg sunkùs akmuõ ùžgulė jái šìrdį.*

lýg[2] jng.

vartojamas lyginamųjų šalutinių sakinių dėmenims prijungti; sin. tarsi, tarytum, tartum: *Kambarỹs atródė, lýg jamè bū́tų gerókai pasidarbãvę vãgys. Jì ilgaĩ žiūrė́jo jám pavymuĩ, lýg nujausdamà, kàd mãto jį paskutìnį kařtą. Nãmas atródo, lýg niẽkas jamè negyvéntų*

lyg ìr dll.

vartojama reiškiant lyginimą ir kartu neįsitikinimą tuo, kas teigiama ar lyginama; sin. lyg, kaip ir: *Rytój lyg ìr anū̃kai žadéjo atvažiúoti. Šiañdien lyg ìr vė̃l tà patì mintìs čià skamba.*

lig kõl prv.

LIGI KOL: *Lig kõl viešésit? Várna kranksẽs lig kõl suteñs. Pavãsarį pràdedi ganýti ir ganaĩ lig kõl atšą̃la. Gražuõlė apiẽ jaunikiùs nẽ girdéti nenóri, lig kõl sugrį̃š jõsios mielàsis.*

lig kõlei prv.

LIGI KOL: *Lig kõlei, Viẽšpatie, reĩks mán dár šaũkti, õ tù manę̃s negirdėsi?*

lig šiõl prv.

LIGI ŠIOL: *Lig šiõl laikiaũ savè ganà savarañkišku žmogumì. Paũkščių Takù vadìnama galãktika yrà lengvèsnė negù lig šiõl manýta. Lig šiõl tavè mýliu.*

lig šiõlei prv.

LIGI ŠIOL: *Lig šiõlei buvaũ sveikà. Àš lig šiõlei menù daũg laimìngų dienų̃.*

lig tõl prv.

LIGI TOL 1: *Antróji maratòno dienà tãpo košmarù lig tõl puĩkiai lenktyniãvusiam spòrtininkui. Austrãlijį kamúoja lig tõl neregė́ta sausrà. Jokių̃ didelių̃ problèmų augìntiniai mùms lig tõl nekė́lė. Suprataũ, kàd lig tõl manè káustė báimė, kurì dabař išgarãvo.*

lig tõlei prv.

LIGI TOL 1: *Pradė́jau domė́tis lig tõlei nevértintais Lietuvõs káimo meistrų̃ mẽdžio darbaĩs. Šalià lig tõlei dominãvusio „àš“ atsirãdo bendrìnis „mẽs“. Lig tõlei àš buvaũ nètikintis. Ař suskùbsite lig tõlei pasiruõšti?*

ligà dkt. (4)

viso organizmo ar atskiro organo veiklos sutrikimas: *Lėtìnė [infèkcinė, onkològinė, psìchinė] ligà. Ligõs progresãvimas [simptòmai]. Širdiẽs ir kraujãgyslių̃ [kvėpãvimo takų̃, vidaũs] lìgos. Tarptautìnė statìstinė ligų̃ ir sveikãtos sutrikìmų klasifikãcija. Lìgą įsivarýti. Jìs sirgo sunkià [nepagýdoma, retà] ligà. Šì ligà výstosi labaĩ greitaĩ [žáibiškai, iš lẽto, palaipsniuĩ]. Žvynẽlinė yrà autoimùninė ligà. Labaĩ svarbù laikù diagnozúoti lìgą. Nuõ tõs ligõs váistų nėrà. Nórs pacieñtas nesirgo jokiomìs gretutìnėmis ligomìs, išsáugoti jõ gyvýbės nepavỹko.*

• plg. sveikata.

♦ **miẽgo ligà susirgti** žr. susirgti. **poniškùmo ligà sirgti** žr. sirgti.

lýga dkt. (1)

1. asmenų, organizacijų, valstybių susivienijimas, sąjunga: *Lietuvõs láisvės lýga põ Lietuvõs nepriklausomýbės atkūrìmo palaipsniuĩ nutráukė veĩklą. Arãbų lýga yrà regiòninė organizãcija, kuriõs tikslaĩ – plė̃sti arãbų šalių̃ polìtinį, ekonòminį ir kultūrinį bendradarbiãvimą, koordinúoti jų̃ polìtiką ir gìnti bendrúosius interesùs.*

2. vienos sporto šakos maždaug vienodo pajėgumo komandų, žaidėjų grupė: *Čempiònų lýga. Lietuvõs krepšìnio lýga, arbà LKL. Šiáurės Euròpos krepšìnio lýga, arbà NEBL. Seniáusia pasáulyje – Ánglijos fùtbolo lýga. Lietuvõs fùtbolo federãcijoje apdovanóti geriáusi jaũnių lýgos žaidė́jai.*

lygė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lygėti: *Výrų ir móterų tė́isių lygė́jimas. Mẽs stẽbime tam tìkrą vẽrslo cìklo lygė́jimą. Síeksime kuõ platesnių̃ visúomenės slúoksnių turtė́jimo ir lygė́jimo.*

lygė́ti, *lygė́ja, lygė́jo* vksm. (nuo ko)

darytis lygiam, lygesniam: *Nuõ krèmo óda pradė́jo baltė́ti ir lygė́ti. Reljèfas keĩčiasi, lygė́ja. Dùgnas palengvà lygė́jo, dãrėsi smėlė́tas. Apývartos kreivẽ staĩgiai nebekriñta, pràdeda lygė́ti.*

lìgi[1] prl.

1. (ko) vartojamas reiškiant slinkties galinę ribą; sin. lig, iki: *Kàd užė́jo pūgà, taĩ užpùstė tróbą lìgi langų̃. Áugo áugo pupà ir užáugo lìgi lubų̃. Noré́jau nueĩti lìgi mìško, bèt pradė́jo lýti.*

2. (ko) vartojamas reiškiant kiekio, dydžio, masto ir pan. galinę ribą; sin. lig, iki: *Kójinės lìgi kẽlių. Vandeñs teñ tìk lìgi kẽlių. Jìs mán síekia lìgi pečių̃. Àš galiù jùms sumokė́ti lìgi penkių̃ tū́kstančių eũrų,*

daugiaũ nè. Žmonių̃ bùs lìgi šim̃to (ne daugiau kaip šimtas).

3. (ko) vartojamas reiškiant apytikrį skaičių; sin. iki, apie, daugmaž: *Žmonių̃ prisiriñko lìgi šim̃to* (apie šimtą). *Peř diẽną uždìrbdavau lìgi peñkiasdešimt eũrų* (apie penkiasdešimt eurų).

4. (ko) vartojamas reiškiant galinę veiksmo laiko ribą; sin. lig, iki: *Šiõs gẽlės žýdi lìgi šalnų̃. Komìsija tùri priimti sprendìmą lìgi vasãrio šešióliktosios. Ar lìgi vãkaro spésite vìską padarýti? Dìrbome lìgi sáulei léidžiantis. Àš saldžiaĩ miegójau lìgi jái pareĩnant.*

5. (ko) vartojamas reiškiant veiksmu pasiekiamą būseną; sin. lig, iki: *Prisiválgiau lìgi sõties. Jį̃ prìmušė lìgi sąmonės netekìmo, sudaũžė lìgi mėlynùmo. Sunešiójai báltinius lìgi juodùmo. Tàvo žõdžiai žeĩdžia manè lìgi skaũsmo.*

lìgi[2] jng.

vartojamas šalutiniams laiko sakinių dėmenims jungti; sin. iki, kol: *Vaĩkas veřkė, lìgi mótina atẽjo. Paláuk, lìgi àš sugrį̃šiu. Lìgi sáulė patekẽs, rasà ir akìs išẽs* (kol kas gera atsitiks, reikės daug kentėti) (flk.).

ligi kõl prv.

iki kurio laiko: *Ligi kõl čià viešėsit? Várna kranksẽs ligi kõl sutemš. Vakarų̃ Sìbiro láikos gãli kañtriai lóti aptìkusios grõbį – ligi kõl ateĩs šeimininkas.*

ligi kõlei prv.

LIGI KOL: *Ligi kõlei tù bũsi Amèrikoje?*

ligi šiõl prv.

iki dabar, iki šio laiko: *Ligi šiõl taĩp ir nesuláukiau atsãkymo. Daũg žmonių̃ bañdė išgùiti manè, bèt ligi šiõl niẽkam nepasìsekė. Mãno tévas darbúojasi ligi šiõl. Valstýbė gaũs naudõs ìš ligi šiõl nepanaudótų miškų̃. Ligi šiõl mán vìs dár gaĩla nugriautõs Krỹžkalnio skulptū̃ros, kurì taĩp gražiaĩ iš tõlo matýdavosi.*

ligi šiõlei prv.

LIGI ŠIOL: *Jìs ligi šiõlei tebedìrba muĩtinėje. Àš ligi šiõlei prisìmenu romántiškus vãkarus Palangojè. Netikétai pratrū̃ko ligi šiõlei bevéik tylėjusi žmonẽlė. Pridariaũ daugýbę klaidų̃ ir dẽl jų̃ ligi šiõlei gailiúosi.*

ligi tõl prv.

1. iki to laiko: *Jõs rañkose pravìrksta ligi tõl ramiaĩ miegójęs kũdikis. Ligi tõl jìs sąžinìngai redagãvo léidinį. Sakeĩ, kàd ligi tõl jõs nepažinójai. Àš praradaũ daũg draugų̃, kurių̃ ištikimýbe ligi tõl neabejójau. Apiẽ jõ šeĩmą ligi tõl niẽkas nebùvo girdéjęs.*

2. iki tos vietos: *Ar ligi tõl buvaĩ nuẽjęs pažiūréti?*

ligi tõlei prv.

1. LIGI TOL 1: *Ligi tõlei mẽs gyvẽnome ùžmiesčio namẽlyje. Jiẽ pamiršs absoliučiaĩ vìską, kàs bùvo ligi tõlei. Buvaũ dár naujõkė, ligi tõlei dìrbusi tìk vaikų̃ daržẽliuose. Niẽko panašaũs ligi tõlei mán nebùvo tẽkę girdéti.*

2. LIGI TOL 2: *Tù nenumèsi kãmuolio ligi tõlei.*

lygiãdienis dkt. (1)

momentas, kai Saulės skritulio centras yra dangaus pusiaujo ir ekliptikos susikirtimo taške ir diena lygi

nakčiai; sin. ekvinokcija: *Peř pavãsario lygiãdienį sáulė tẽka tiksliaĩ rytuosè. Nuõ pavãsario lygiãdienio trumpė́ja naktìs ir ilgė́ja dienà. Põ rudeñs lygiãdienio prasìdeda astronòminis ruduõ. Vẽlinės susìjusios sù rudeñs lygiãdieniu, õ Ùžgavėnės – sù pavãsario lygiãdieniu.* • plg. saulėgrįža.

lygiagrečiaĩ prv.

1. (kam, su kuo) išlaikant vienodą atstumą nuo kito objekto ir su juo nesusikertant: *Kẽlias nùtiestas lygiagrečiaĩ sù geležìnkeliu. Aikštẽs rìbos eĩna lygiagrečiaĩ bėgìmo tãkui. Automobìlis važiãvo lygiagrečiaĩ autobùsui. Lėktùvas skrìdo lygiagrečiaĩ sù júros krantù.*

2. taip, kad vyksta, veikia ar yra atliekama tuo pačiu metu, ne vienas po kito: *Kelì darbaĩ bùvo atliekamì lygiagrečiaĩ. Lygiagrečiaĩ sù naũjo įstãtymo svarstymu bùvo rengiamì ir poįstatymìniai tė́isės ãktai. Bylõs tyrìmas vỹko lygiagrečiaĩ dviejosè valstýbėse. Elemeñtai gãli bū́ti sujungtì lygiagrečiaĩ arbà nuosekliaĩ* (fiz.).

lygiagretaĩnis dkt. (2)

keturkampis, kurio priešais esančios kraštinės yra lygiagretės: *Lygiagretaĩnį sudãro dù ideñtiški stãtūs lygiašõniai trìkampiai. Nãmo kompozìcija sudarýta ìš lygiagretaĩnių ir stačiãkampių.*

lygiãgretė dkt. (1)

1. tiesė, kuri yra vienoje plokštumoje su kita tiese ir vienodai nuo jos nutolusi: *Brėžinyjè pavaizdúotos lygiãgretės, eĩnančios peř taškùs A ir B. Jéigu dvì lygiagrečiàs plókštumas keřta trečiójі plokštumà, jų susikirtìmo lìnijos yrà lygiãgretės.*

2. įsivaizduojamas apskritimas (braižomas gaubliuose ir žemėlapiuose) Žemės rutulio paviršiuje, vienodai nutoląs nuo pusiaujo; sin. paralelė: *Geogrãfinė [Žẽmės] lygiãgretė. Pagaĩ lygiãgretes nustãtoma viẽtos geogrãfinė platumà. Pusiáujas – ilgiáusia Žẽmės rùtulio lygiãgretė, júosianti jį vienódu núotoliu nuõ abiejų geogrãfinių ašìgalių. Šiáurės Atlántas tiẽs šešiasdešimtąja lygiãgrete dár neužšą̃la.*

lygiãgretės dkt. dgs. (1)

sportinės gimnastikos prietaisas – dvi lygiagrečios kartys, pritvirtintos prie stovų: *Skersìnis populiarèsnis negù lygiãgretės, tačiaũ pãstarosios nè mažiaũ svarbios ùgdant tvìrtą kū́ną. Atsispaudimùs nuõ lygiãgrečių geriaũ atlìkti treniruõtės pradžiojè. Laũko lygiãgretės pagamìntos ìš metãlo.*

lygiagrẽtis, lygiagrẽtė bdv. (2)

LYGIAGRETUS 2: *Žinaũ lygiagrẽtį šiõ ùždavinio sprendìmą.*

lygiagretùmas dkt. (2) ppr. vns.

1. buvimas lygiagrečiam (1 r.): *Tiẽsių ir plokštumų lygiagretùmas* (geom.). *Euklìdo lygiagretùmo aksiomà* (geom.).

2. buvimas lygiagrečiam (2 r.): *Kū́rinio elemeñtų lygiagretùmas. Púoselėkime šeimõs ir mokỹklos ideãlų lygiagretùmą.* • plg. paralelizmas.

lygiagretùs, lygiagretì bdv. (4)

1. (kam, su kuo) (apie linijas, plokštumas ar pan.) per visą ilgį esantis vienodu atstumu nuo kito, nesusikertantis; sin. paralelus: *Lygiagrẽčios tiẽsės. Šì plokštumà lygiagretì sù kità plókštuma [kìtai plókštumai]. Lìnija lygiagretì sù trìkampio pãgrindu [trìkampio pãgrindui]. Dvì plókštumos vadìnamos*

lygiagrečiomìs, jéigu jõs nesusìkerta. Pýlimo gãtvės dalìs lygiagretì sù Vókiečių gatvè [Vókiečių gãtvei]. Nosìkaulis lygiagretùs sù káukolės viršumì.

2. esantis, einantis, vykstantis greta; sin. gretutinis, paralelus: *Lygiagretùs dviejų kalbų mókymasis. Atidarýta lygiagretì klãsė. Dažnaĩ viẽtoj bendradarbiãvimo vỹksta tìk lygiagretùs dárbas.* | įvr.: *Lygiagretùsis laĩdininkų jungìmas. Lygiagretùsis vertìmas. Lygiagretùsis antraštìnis lãpas spáusdinamas gretà pagrindìnio antraštìnio lãpo, tìk kità kalbà.*

lýgiai prv.

1. taip, kad visur būtų vienodo paviršiaus: *Plaukaĩ sušukúoti lýgiai. Sù moderniomìs šlifãvimo stãklėmis medíena nušlifúojama ìtin lýgiai ir tvarkìngai. Šiẽ įrenginiaĩ puĩkiai tìks, nórint daĩliai apkarpýti gyvãtvorę, greĩtai ir švariaĩ nupũsti lapùs ar lýgiai nupjáuti vẽją. Pláukus tà kirpė́ja nudãžė kruõpščiai, lýgiai, bèt kiřptis teñ nebegrįžčiau.*

2. vienodai, be kokio nors skirtumo ar persvaros (apie vertinimą, padėtį, jėgas, dalybas ir pan.): *Mùdu abù lýgiai nelaimìngi. Balsúojant balsaĩ pasiskìrstė põ lýgiai. Visì tùri bũti vértinami lýgiai. Pirmãjame susitikìmo kėlinyjè komándos varžė́si lýgiai. Apklausojè dalyvãvo maždaũg põ lýgiai výrų ir móterų. Skyrýbos vỹko taĩkiai, tuřtą garsių ãktorių porà pasidalìno maždaũg põ lýgiai.*

3. monotoniškai, vienodu tempu, be pertrūkių ar svyravimų (apie garsą ar veiksmą): *Kažkuř už sié́nos lýgiai gaũdė varìklis.*

4. tiksliai, nei daugiau, nei mažiau (apie laiką, kiekį ir pan.): *Pasimãtėme lýgiai põ mẽtų. Laĩkrodis ródo lýgiai dvýliktą (vãlandą). Šiañdien jìs mán atìdavė lýgiai pùsę skolõs.*

5. būtent taip pat, identiškai, visiškai analogiškai (vartojama lyginimui ar tapatinimui stiprinti): *Lýgiai taĩp pàt ir àš maniaũ priẽš metùs. Añt stãlo išrikiúota apiẽ dvìdešimt lýgiai tokių pačių lagaminẽlių. Čià galiója lýgiai tà patì taisỹklė. Póreikis išlìko lýgiai tóks pàts. Lýgiai tàs pàts vỹksta ir kituř.*

lygiakam̃pis, lygiakam̃pė bdv. (2)

turintis lygius kampus: *Lygiakam̃pis pãstatas. Lygiakam̃pė projèkcija. Lygiakam̃pio trìkampio visì kampaĩ lýgūs. Kerãminė plytẽlė supjáustoma į̃ geomètriškai tiksliùs lygiakampiùs.*

lygiakrãštis, lygiakrãštė bdv. (2)

1. turintis lygias kraštines: *Lygiakrãštis trìkampis [penkiakam̃pis]* (geom.). *Lygiakrãštė piramìdė [trapècija]* (geom.). *Kvadrãtas kaĩp universalì lygiakrãštė geomètrinė figūrà simbolizúoja pusiáusvyrą ir pastovùmą.*

2. turintis lygius kraštus, lygias briaunas: *Lygiakrãščiai lãpai* (bot.). *Lygiakrãštė stìklo prìzmė. Gamìname lygiakraštès stógo čérpes.*

Lýgialaukis dkt. (1)

kaimas Vilniaus rajono savivaldybėje: *Lýgialaukyje pastatýta sáulės elektrìnė. Lýgialaukio káimo žmónės nóriai prisidė́jo priẽ vẽliavos nèšimo.*

lygiapãdis[1]**, lygiapãdė** bdv. (2)

turintis lygius padus: *Lygiapãdis bãtas. Lygiapãdė ãvalynė. Madõs namaĩ pristãtė lygiapadès platformas sù juostẽlėmis. Priẽ kukliõs suknẽlės puĩkiai derė́jo lygiapãdžiai batẽliai.* • plg. aukštakulnis[1].

lygiapãdis[2] dkt. (2)

1. batelis ar batas lygiais padais: *Juodõs ódos lygiapãdis.*

2. dgs. tokių batelių ar batų pora: *Antrojè vãkaro dalyjè daugumà móterų avėjo patogiùs lygiapadžiùs. Kám teĩkti pirmenýbę: lygiapãdžiams ar aukštakuĩniams?* • plg. aukštakulnis[2].

lygiaplõtis, lygiaplõtė bdv. (2)

turintis tokį pat plotą: *Lygiaplõtė projèkcija. Lygiaplõtės figū̃ros. Lygiaplõčio šrìfto visì rãšmenys yrà vienódo plõčio. Šiám skrìtuliui reĩkia nubraižýti lygiaplõtį kvadrãtą. Stačiãkampį paveřsk lygiapločiù kvadratù.*

lygiareĩkšmis, lygiareĩkšmė bdv. (2)

1. turintis tokią pat reikšmę: *Lygiareĩkšmiai žõdžiai. Žõdžiai „sinonìmas“ ir „dublètas“ kařtais vartójami kaĩp lygiareĩkšmiai teřminai.*

2. vienodos svarbos, lygios vertės: *Lygiareĩkšmės pãreigos. Abì šiõs sánkryžos yrà lygiareĩkšmės. Lygiareĩkšmių keliū̃ sánkryžoje vairúotojas privãlo dúoti kẽlią ìš dešinė̃s artė́jančioms transpòrto prìemonėms. Išdavỹstės temà yrà lygiareĩkšmė kaltė̃s tèmai.*

lygiašõnis, lygiašõnė bdv. (2)

turintis lygius šonus ar dvi lygias kraštines: *Lygiašõnė prìzmė [piramìdė]. Lygiašõniai kampuõčiai [rą̃stai]. Lygiašõnės trapècijos kampaĩ priẽ pãgrindo yrà lýgūs. Įstrižaĩnė dalìja trapèciją į̃ dù stačiúosius lygiašoniùs trìkampius.*

lygiateĩsis, lygiateĩsė bdv. (2)

turintis vienodas teises: *Výrai ir móterys mū́sų šalyjè lygiateĩsiai. Vaĩkas yrà lygiateĩsis šeimõs narỹs. Jaučiúosi tokiu pàt lygiateisiù piliečiù kaĩp ir visì kitì̀ màno tėvynaĩniai.*

lygiateĩsiškai prv.

turint vienodas teises: *Lygiateĩsiškai diskutúoti. Mokinỹs áuga lygiateĩsiškai bendráudamas. Visì piliẽčiai tùri galimýbę lygiateĩsiškai dalyváuti sàvo šaliẽs vaĩdyme. Visì kláusimai yrà sprendžiamì labaĩ pamatúotai ir lygiateĩsiškai.*

lygiateĩsiškas, lygiateĩsiška bdv. (1)

LYGIATEISIS: *Lygiateĩsiška prekýba. Bibliotekà yrà lygiateĩsiška ir atvirà erdvė̃ skirtìngų pažiūrū̃, tautýbių, lyčių ar išsilãvinimo žmonė́ms. Mókytoja sténgėsi pėreiti priẽ lygiateĩsiškų sántykių sù mokiniaĩs. Visúomenė grindžiamà laisvà asmeñs iniciatyvà ir lygiateĩsišku bendradarbiãvimu.*

lygiateisiškùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas lygiateisiam, vienodų teisių turėjimas: *Piliẽčių [sutuoktìnių] lygiateisiškùmas. Įtvìrtinti lyčių̃ lygiateisiškùmą. Lygiateisiškùmas rė́iškia diskriminãcijos, nepagrįstų̃ privilègijų draudìmą. Víen tìk piliẽtinis ir polìtinis lygiateisiškùmas dár neužtìkrina mažumų̃ tė́isių.*

lygiatū̃ris, lygiatū̃rė bdv. (2)

vienodo tūrio: *Ritinỹs yrà lygiatū̃ris sù kū́giu. Kū́gio ir jám lygiatū̃rio pùsrutulio spindùliai yrà lýgūs. Ìš visų̃*

lygiatū̃rių erdvìnių figū̃rų mažiáusią paviršių tùri rutulỹs. Šviesùs audinỹs išmárgintas lygiatū̃riais margaspal̃viais kvadrãtais.

lýgiava dkt. (1)

nepagrįsta, neteisinga lygybė: *Atlýginimų lýgiava. Ãktoriai skùndžiasi lýgiava – ar daũg dìrbi, ar mažaĩ, al̃gos visų vienódos. Dár nepamiršome soviẽtinės lýgiavos. Lygiavìnė valstýbė suláukė liũdno gãlo, nès lýgiavos sąlygomis žmónės užmiršo, kaĩp reĩkia dìrbti.*

lygiavam̃zdis, lygiavam̃zdė bdv. (2)

kurio vamzdis be graižtvos: *Lygiavam̃zdė patránka. XIX ámžiaus pagrindìnis šaunamàsis giñklas bùvo lygiavam̃zdė muškietà. Lygiavamzdžiùs šáutuvus iñta keĩsti į̃ gráižtvinius. Savìgynai įsigýtas lygiavam̃zdis šáutuvas privãlo bū̃ti įregistrúotas.* • plg. graižtvinis.

lygiaver̃tis, lygiaver̃tė bdv. (2)

vienodos vertės, svarbos, reikšmės ir pan.: *Lygiaver̃tis varžõvas. Lygiaver̃čiai tèsto variántai. Mẽs į̃ jùs žiū̃rime kaĩp į̃ lygiaverčiùs pártnerius. IV ámžiuje krikščionýbė bùvo įtẽisinta kaĩp lygiaver̃tė sù kitomìs Ròmos impèrijos relìgijomis. Mū̃sų mokyklà lygiaver̃tė kitóms [sù kitomìs].* • plg. menkavertis.

lygiaver̃tiškai prv.

tokiu pačiu būdu, vienodai pagal vertę, reikšmę, teises ar svarbą: *Visì komándos nariaĩ bùvo vértinami lygiaver̃tiškai. Abì kal̃bos čià vartójamos lygiaver̃tiškai. Jiẽ bendradarbiãvo lygiaver̃tiškai.*

lygiaver̃tiškas, lygiaver̃tiška bdv. (1)

LYGIAVERTIS: *Gyvẽnime ir̃ darbè labiáusiai vértinu lygiaver̃tišką sántykį sù kitù žmogumì. Jaunìmas tìkisi draũgiško ir̃ lygiaver̃tiško tarpùsavio bendrãvimo. Neretaĩ kỹla diskùsijų apiẽ taĩ, ar̃ negir̃dintiems ir̃ gir̃dintiesiems žmonéms sudãromos lygiaver̃tiškos sąlygos įsidárbinti, síekti mókslo.* | aukšt. *Jéigu jùms abíem svarbù išsáugoti tarpùsavio rỹšį, pasisténkite ràsti lygiavertiškèsnį bendrãvimo bū̃dą.*

lygiavertiškùmas dkt. ppr. vns.

buvimas lygiavertiškam, vienodos vertės: *Mū̃sų póžiūris į̃ móters pãdėtį visúomenėje ir̃ lyčių lygiavertiškùmą sutam̃pa. Síekiant abíem pùsėms naudìngo dvišãlio bendradarbiãvimo, bū̃tina laikýtis tarptautìnių susitarìmų, õ kaimýninius sántykius grį̃sti lygiavertiškùmo prìncipu ir̃ abipusè pãgarba.*

lygiãvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lygiuoti 1: *Lygiãvimas į̃ kaĩrę! Lietùvių šokéjai ìš kitų komándų išsiskýrė geriáusia tèchnika, lygiãvimu, meistriškumù.* | sngr.: *Kariaĩ sàvo gríežta laikýsena ir̃ lygiãvimosi tvarkà stẽbino praeiviùs.*

2. → lygiuoti 2: *Abipùsis tèksto lygiãvimas.*

3. sngr. → lygiuoti 3 (sngr.): *Mergìnos mẽta svõrį dė̃l lygiãvimosi į̃ visúomenės sukùrtus stereotipùs. Kadà prasidė́jo lygiãvimasis į̃ Euròpą? Mamà pàstebi mažõsios dukrýtės lygiãvimąsi į̃ sẽsę.*

lygiavìnis, lygiavìnė bdv. (2)

atitinkantis lygiavos principą: *Socialìstinė lygiavìnė revoliùcija. Lygiavìnis žẽmės paskìrstymas. Lygiavìnė sistemà ilgaĩ negyvúoja. Niekadà nesutìksiu sù lygiavinè valstýbe, kurì àtsuka nùgarą tãlentui.*

lygýbė dkt. (1)

1. vienodų teisių turėjimas: *Móterų ir výrų [lyčių] lygýbė. Demokrãtinės tė́isės prìncipas yrà visų lygýbė priẽš tą pãtį įstãtymą. Vadováukimės teisingumù, lygýbe ir sąžiningumù. Manè žãvi šãlys, pasíekusios sociãlinę lygýbę. Polìtinė láisvė turė́tų garantúoti visų ekonòminę lygýbę.* • ant. nelygybė.

2. mat. santykis, rodantis, kad jo nariai lygūs: *Lygýbės žénklas (=). Įródykite, kàd šiõs lygýbės yrà teisìngos. Apskaičiúokite kiñtamojo réikšmę, sù kùria lygtìs tam̃pa teisìnga lygýbe.* • ant. nelygybė.

3. sutapimas dydžiu, kokybe, verte ir pan.; sin. vienodumas: *Káinų lygýbė. Trijų trìkampio kampų lygýbė dvíem statíems kampáms yrà neabejótina.* • ant. nelygybė.

lygìmas dkt. ppr. vns. (2), **lygìmasis** sngr. (1)

→ lygti 1: *Nėrà čià derė́jimų ir lygìmų. Sù derýbomis susìję daũg veiksmų – pasirengìmas, siūlymas, svarstymas, lygìmas, sándorio sudãrymas.* | sngr.: *Prasidė́jo ìlgas lygìmasis, príekaištai, bèt pagaliaũ bùvo sùtarta. Lygìmosi procèsas yrà subtilùs, nès abì šãlys dãro núolaidų, norė́damos pasíekti susitarìmą.*

lýginamasis svõris fiz.

santykis tarp kurios nors medžiagos ir vandens vienodo tūrio svorio: *Skỹsčių lýginamasis svõris yrà skỹsčio tañkio sántykis sù vandeñs tankiù. Lýginamasis svõris priklaũso nuõ riebalų kiẽkio píene – kuõ riebèsnis píenas, tuõ mažèsnis lýginamasis svõris. Giñtaro lýginamasis svõris truputė̃lį mažèsnis ùž sūraũs vandeñs. Vandeñs lýginamasis svõris priklaũso nuõ temperatū̃ros. Šìs glaĩstas pasižỹmi ýpač mažù lýginamuoju svoriù.*

lìginimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liginti: *Ìlgas lìginimas išvárgino, ištirpdė sántaupas. Likaũ pavařgusi našlė̃, lìginimas daũg kainãvo. Tàs jõ liginimas mán jaũ įkyrė́jo.*

lýginimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lyginti 1: *Lýginimo prèsas. Rãtlankių lýginimas, drabùžių lýginimas, dùlkių šlúostymas ař kambarių siurbìmas manę̃s nèžavi. Laukų̃ lýginimą reĩkia užbaĩgti, kõl dirvà neklampì. Atliekù raukšlė̃lių lýginimo procedū̃rą.*

2. → lyginti 2: *Originãlo ir kòpijos lýginimas. Lýginimo rezultãtai. Fãktų analizãvimas ir lýginimas leĩs pastebė́ti tam tikrùs dė́snius. Pradė́kime nuõ siūlų lýginimo pagaĩ stõrį beĩ virbalų̃ parinkìmo. Kalbė́sime apiẽ skaĩčių beĩ aritmètinių reiškinių̃ lýginimą. Veřslininkams aktyvùs vartótojas ir káinų lýginimas kẽlia báimę. Jū̃sų gaunamų̃ pajamų̃ lýginimas sù pinigaĩs, kuriuõs uždìrba gimináičiai, yrà tìkras neláimės recèptas.*

3. → lyginti 3: *Partizãnų lýginimas sù stribaĩs gãli baigtìs baudà.* | sngr.: *Dzèuso sūnùs bùvo nùbaustas ùž didžiãvimąsi ir lýginimąsi sù nemirtìngais dievaĩs.*

4. → lyginti 4: *Konkùrso sąlygų lýginimas.*

5. → lyginti 5: *Kintamõsios srovė̃s vertìmas į nuolatìnę srõvę vadìnamas lýginimu. Srovė̃s lýginimas ýpač svarbùs gamýbos įmonė́ms.*

lýginimo lentà

specialus ilgas, dažniausiai sulankstomas stovas, aptrauktas audiniu, skirtas tekstilės gaminiams,

siuviniams ar jų dalims lyginti veikiant karščiui ir garui: *Nusipirkome lýginimo leñtą. Jéi dažnaĩ teñka lýginti rūbùs ilgomìs rankóvėmis, jùms praverš rankóvių lýginimo lentà.*

lýginis, lýginė bdv. (1)

dalus iš dviejų: *Lýginė fùnkcija* (mat.). *Lýginė dienà. Lýginiai namų̃ nùmeriai. Lýginiai skaĩčiai bè liẽkanos dalìjasi ìš dviejų̃. Ateidamì atsisvéikinti sù mìrusiuoju paprastaĩ nẽšame lýginį žiedų̃ skaĩčių. Porakanõpiai tùri lýginį kójų pir̃štų skaĩčių – pòrą arbà dvì poràs.* • ant. nelyginis.

lyginỹs dkt. (3ª) mat.

dviejų sveikųjų skaičių priklausymas, pasireiškiantis tuo, kad jų skirtumas be liekanos dalijasi iš trečio sveikojo skaičiaus: *Lyginiaĩ sù nežìnomaisiais. Rẽmiantis lyginių̃ savýbėmis įródomi sveikų̃jų skaĩčių dalùmo póžymiai. Lyginių̃ teòrija naudójama įvairíems skaĩčių teòrijos uždaviniáms sprę́sti.*

lìginti, *lìgina, lìgino* vksm. (ką)

prižiūrėti ligonį; sin. sarginti, slaugyti: *Jéi vaĩkas susir̃go, reĩkia lìginti, õ nè į̃ dárbą eĩti. Jì tùri rū̃pesčių – lìgina anýtą.*

lýginti, *lýgina, lýgino* vksm.

1. (ką, su kuo) daryti lygų paviršių: *Lýginti kẽlią [gãtvę]. Sù šiuõ lygintuvù lýginti plónus áudinius bùs pàprasta.* | sngr. (ką, kuo): *Mamà šepetėliù lýginosi añtakius. Kū̃dikio odẽlė lýginosi, priplotà nosýtė tiẽsėsi.*

2. (ką, su kuo) vertinti du ar daugiau dalykų pagal tuos pačius požymius, nustatant jų panašumus ar skirtumus; sin. gretinti: *Lýginamasis metòdas. Lýginamoji gramãtika* (kalbot.). *Redãktorius tèkstą išsamiaĩ nagrinė́davo ir̃ lýgindavo sù originalù. Gyvéntojai lýgina įvairių̃ bánkų paskolų̃ są́lygas ir̃ daũg aktyviaũ skõlinasi. Mamà lýgina vaikùs, kurìs aukštèsnis. Vaikỹstėje tėvaĩ dažnaĩ jã kritikúodavo ir̃ lýgindavo sù kitaĩs vaikaĩs.*

3. (ką, su kuo) laikyti tokiu pat, panašiu, lygiaverčiu; sin. tapatinti: *Vargù ar̃ galimà bùvo lýginti valstiẽčio ir̃ žvẽjo rū̃pesčius. Ar̃ galimà bùvo manè lýginti sù tuõ pabáisa?* | neig. (ko, su kuo): *Negãlima jõ sù manimì lýginti.* | sngr. (su kuo): *Tù sù juõ nesilýgink.*

4. (ką) VIENODINTI: *Lýginti są́lygas. Dažnaĩ skaĩtome spaudojè, kàd reĩkia lýginti móterų ir̃ výrų téises.*

5. (ką) daryti tolygų: *Diòdai naudójami kiñtamajai srõvei lýginti. Generãtoriuose yrà ir̃ diòdų tiltẽlis, kurìs dár papìldomai lýgina srõvę.*

lýgintojas, lýgintoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris lygina (1 r.): *Grindų̃ [rãtlankių, kẽbulo, stìklo] lýgintojas. Siuvìmo cèchui reikalìngi lýgintojai. Lýgintoja presù lýgina ãtvartus. Jì dìrba lýgintoja vienojè ìš siuvìmo įmonių̃.*

2. žmogus, kuris vertina dviejų ar daugiau objektų, skaičių, rodiklių panašumus ir skirtumus: *Mokỹklų [statìstikos duomenų̃] lýgintojai.*

3. kas siekia sulyginti, suvienodinti: *Jìs nebùvo neĩ revoliucioniẽrius, neĩ pasáulio lýgintojas.*

lygintùvas dkt. (2)

1. prietaisas tekstilės gaminiams, siuviniams ar jų dalims lyginti: *Elektrìnis [garìnis] lygintùvas. Láidyti drabužiùs lygintuvù. Kaĩ tìk lygintùvas įkaĩsta, jìs ìma puñkšti kárštus garùs. Lygintuvù pradẽginau naujùs*

márškinius.

2. įrenginys kintamajai elektros srovei versti nuolatine: *Generãtoriaus srovẽs lygintùvas. Srovẽs lygintùvo schemà. Lygintùvas gãli bũti sùrinktas ìš keturių pùslaidininkų ar lémpinių diòdų. Srovẽs lygintùvas apsáugo buitìnę tèchniką nuõ peř didelẽs elèktros įtampos.*

3. prietaisas paviršiui lyginti: *Dìrvos lygintùvas. Lygintuvù lýginama purì ir̃ sausà dirvà. Lygintùvo verstùvai pjáuna dìrvos ìškilumas ir̃ žemės sùstumia į̃ įdubimùs.*

4. įvairios paskirties prietaisas lyginti, tiesinti: *Bẽgių lygintùvas. Vejõs kraštùs išlýginkite specialiù lygintuvù.*

lygiõm prv.

1. LYGIOMIS 1: *Skanėstùs mùdviem mamà visadà padalìja lygiõm.*

2. LYGIOMIS 2: *Rungtỹnės baĩgėsi lygiõm.*

lygiomìs prv.

1. po tiek pat; sin. vienodai, lygiai: *Ãlų gẽria lygiomìs sù manimì. Pãjamas padalìjo lygiomìs.*

2. lygiu rezultatu: *Lietuvõs výrų rinktìnė sù ispãnais sùžaidė lygiomìs. Kománda dù kartùs pralaimė́jo ir̃ víeną kõvą baĩgė lygiomìs.*

lýgiosios, *lygiųjų* dkt. dgs. (kilnoj. kirč.)

lygus rungtynių rezultatas: *Rungtỹnės baĩgėsi lygiõsiomis – 2:2. Kadángi prastaĩ žaĩdėme, lýgiosios mùms – ganà gẽras rezultãtas. Dù susìtikimus jì baĩgė lygiõsiomis, õ vãkar patýrė vieniñtelį, tačiaũ lẽmiamą pralaimė́jimą. Šiosè rungtỹnėse mùms nepakàks lygiųjų.*

lỹgis dkt. (2)

1. pakilimo aukštis: *Pótvynio lỹgis. Matúoti vandeñs lỹgį. Ìš šùlinio pradė́jus sémti vándenį, jõ lỹgis palaipsniuĩ mažė́ja. Vandeñs lỹgis ùpėje tiẽs Taũrage pakìlo dù metrùs. Čià výrauja prìesmėlio dirvóžemiai sù áukštu gruñtinio vandeñs lygiù.*

2. kokybės, dydžio, ko nors mokėjimo ir pan. laipsnis: *Pragyvẽnimo lỹgis. Kalbõs mokė́jimo lỹgis. Áukšto [žẽmo] lỹgio veĩkalas. Aukščiáusiojo lỹgio susitikìmas* (valstybės vadovų). *Laikýti brandõs egzãminą A lygiù. Susìtikimas sùrengtas minìstrų lygiù. Sutartìs pasirašýta aukščiáusiu lygiù.*

lygiuõtė dkt. (2)

tam tikru būdu lygiuotas teksto, paveikslų ir kitų objektų išdėstymas dokumente (monitoriaus ekrane ar popieriaus lape): *Kairiójі [dešiniójі] lygiuõtė. Lentẽlės [pavė́ikslo, tèksto] lygiuõtė. Horizontaliójі lygiuõtė nustãto pastráipos kraštų ìšvaizdą ir̃ pãdėtį, õ vertikaliójі lygiuõtė – viršutinės ir̃ apatinės pãraštes. Tèksto pastráipos tùri bũti sulygiúotos abipusè lygiuotė.*

lygiúoti, *lygiúoja, lygiãvo* vksm.

1. sustojus ar einant stengtis padaryti tiesią eilę, gretą: *Bũrỹ, lygiúok!* | sngr. (į ką): *Eĩti lygiúojantis į̃ kitùs.*

2. (ką, kame, pagal ką) tam tikru būdu dokumente (monitoriaus ekrane ar popieriaus lape) išdėstyti tekstą, paveikslą ir kitus objektus: *Gãlite lygiúoti kiekvienõs pastráipos kaĩrįjį kraštą. Stráipsnio pavadìnimą lygiúokite kairė́jė. Tèkstas vienódai lygiúojamas pagaĩ kaĩriąją ir̃ dẽšiniąją pãraštes.*

3. (į ką) derinti ką nors prie kito objekto kriterijų, siekti atitikti tam tikrą standartą ar lygį, orientuotis į ką nors kaip į pavyzdį: *Bùvo síekiama mokỹklų programàs lygiúoti Į̃ aukštą́sias mokyklàs.* | sngr. (į ką): *Jauníeji žaidéjai lygiúojasi Į̃ vyresniùs komándos draugùs. Į̃ kã̀ tùri lýgiuotis Lietuvà?*

lýgmalai prv.

iki kraštų, sklidinai: *Lýgmalai pripìlk vandeñs į̃ kìbirą. Vienuolýno arúodai bùvo lýgmalai pripìltì. Vaikẽlis tóks líesas – prikiñšk jám čiùžinį lýgmalai.*

lýgmaliai prv.

LYGMALAI: *Kùro pripýliau lýgmaliai ikì dañgčio. Parsìnešiau puodỹnę, lýgmaliai pripìltą píeno.*

lỹgmatis dkt. (1)

prietaisas skysčio lygiui rezervuaruose, talpyklose ir kitur matuoti: *Lazerìnis [elektrìnis] lỹgmatis. Ultragarsìniai lỹgmačiai skirtì matãvimams šuliniuosè. Lỹgmačiuose tùri bũti pažyméti vandeñs lỹgiai: viršutìnis ir̃ apatìnis.*

lygmẽ dkt. (4)

1. lygi vieta; sin. lyguma: *Kuř tìk ãkys užmãto – begalìnė baltà lygmẽ. Tařp Júros ir̃ Tilžės lygmių̃ plỹti aukštumà. Sniegúotą lỹgmę ir̃ sõdą pamažù góbia tamsà.*

2. lygus paviršius: *Grindų̃ lygmẽ. Visuř lẽdas – begalìnės báltos lỹgmės.*

lygmuõ, *lygmeñs* dkt. vyr. (3ª)

1. spec. struktūros ir (arba) jos tyrimo pakopa: *Fonològijos [morfològijos] lygmuõ* (kalbot.). *Patikimùmo [reikšmingùmo] lygmuõ* (mat.). *Elektròninis [kvántinis] lygmuõ* (fiz.). *Sáulės dẽmės yrà tìk fotosferos lygmenyjè. Kalbõs klaidų̃ pasitáiko kiekvienamè kalbõs lygmenyjè.*

2. pakilimo aukštis; sin. lygis: *Peř pótvynį vanduõ nepakìlo ikì praeitų̃ mẽtų lygmeñs.*

3. raidos, dydžio, kokybės, svarbos ir pan. laipsnis; sin. lygis: *Valstýbės [demokrãtijos] išsivýstymo lygmuõ. Nedárbo [nusikalstamùmo] lygmuõ. Áukštas [žẽmas, smùkęs] gyvẽnimo lygmuõ. Pasiẽkti [išlaikýti] tam tìkrą lýgmenį. Kláusimą kélsime tarptautiniù [valstýbiniu, partiniù, savìvaldos] lýgmeniu. Susitarìmas pasíektas minìstrų lýgmeniu. Šìs kláusimas pasiródė esą̃s doróvinio lygmeñs.*

ligninas dkt. (2)

1. medienos polimeras, esantis augalų ląstelių sienelėse ir lemiantis jų sumedėjimą bei tvirtumą: *Augdamì grỹbai ařdo medíeną – celiuliòzę ir̃ ligniną. Ligninas geraĩ suỹra dirvóžemyje. Kaĩp žãliavą biokùrui gamìnti naudójame ligniną ir̃ smùlkintą medíeną. Šìs chemikãlų mišinỹs ištirpdė ligniną, palìkdamas tìk celiuliòzės slúoksnius. Péraugę kukurũzai tùri daugiaũ ligninо, kurìs labaĩ prastaĩ virškinamas.*

2. ALIGNINAS: *Gaivìnamosios káukės likučiùs nuõ véido nušlúostykite ligninù. Soviẽtmečiu defìcitas bùvo vìskas: vatà, ligninas, márlė, pincètai, medicìniniai chalãtai. Põ tõ dirbinỹs nuvãlomas ligninù ař̃ fìltro põpieriumi, švelniai polirúojamas áudiniu.*

ligóninė dkt. (1)

įstaiga, kurioje gydomi ligoniai ir sužeistieji: *Akių̃ [psichiãtrinė, slaugõs, laũko] ligóninė. Atsigulti Į̃ ligóninę. Gýdytis [guléti] ligóninėje. Universitèto ligóninė turétų réikšti universitètui priklaũsančią, õ universitètinė*

ligóninė – ligóninės rángą, bèt šiẽ dù teřminai dažnaĩ páiniojami. | jos patalpos: *Dìngtelėjo – arbà taĩ ligóninė, arbà sanatòrija. Anksčiaũ čià stovė́jo kãriška vókiečių ligóninė.*

ligóninis, ligóninė bdv. (1)

pritaikytas ligoniams: *Ligóninis laĩvas. Pakìlome į̃ viršų nè keleiviniù, õ ligóniniu liftù.*

ligónis, ligónė dkt. (1), **ligónis** bendr. (1)

kas nesveikas, serga: *Psìchikos [psìchinis] ligónis. Onkològiniai [ginekològiniai] ligóniai. Ligónis eĩna sveikỹn [sveikė́ja, sveĩksta]. Jì – sunkùs ligónis [sunkì ligónė]. Ìš miẽsto jìs sugrį̃žo ligónis [ligóniu]. Ligónio bū́klė yrà sunkì [ligónis yrà sunkiõs bū́klės]. Mèdikai sténgiasi, kàd ligóniai jaĩs pasitikė́tų ir nepraràstų viltiẽs pasveĩkti. Įtãrę plaũčių navìką, ligónį operãvome.* • plg. pacientas.

ligónių patepìmas

krikščionių sakramentas, teikiamas sunkiai sergantiems ar sunkiai sužeistiems žmonėms: *Ligónių patepìmo sakrameñtas teĩkiamas sunkiaũ seřgantiems tìkintiesiems, kàd jiẽ sustiprė́tų, õ jéi jaũ laĩkas iškeliáuti ìš šiõ pasáulio, kàd jiẽ iškeliáutų Viẽšpaties paguostì. Ligónių patepìmas ikì tū́kstantis devynì šimtaĩ septýniasdešimt antrų̃ mẽtų vadìntas paskutiniù patepimù. Ligóniui atkrìtus ař susiřgus kità ligà, ligónių patepìmą gãlima pakartóti. Ligónių patepìmas, kaĩp ir atgailà, yrà gýdantis sakrameñtas.*

ligoniùkas, ligoniùkė dkt. (2), **ligoniùkas** bendr. (1)

mažas arba meiliai vadinamas ligonis: *Grýnas óras ỹra bū́tinas tíek sveikám vaĩkui, tíek ligoniùkui. Gýdytojai atẽjo į̃ palãtą apžiūrė́ti ligoniùkės, bèt čià nerãdo, nès jì jaũ lãkstė põ korìdorių. Kàd ligoniùkai priẽš operãciją bū́tų ramesnì ir lengviaũ atsisvéikintų sù tėvẽliais, jíems skíriama ramìnamųjų váistų. Džiugù, kàd gyvẽnimo nuskriaustà ligoniùkė katýtė rãdo méilės ir rū̃pesčio kùpinus namùs.*

ligõs istòrija

medicinos dokumentas, kuriame fiksuojami paciento sveikatos būklės ir gydymo duomenys: *Pacieñtas pageidáuja susipažìnti sù sàvo ligõs istòrija, atliktų̃ tyrìmų rezultãtais. Poliklìnikose jaũ naudójamos elektròninės ligõs istòrijos beĩ elektròniniai recèptai.*

ligótai prv.

kaip būdinga ligoniui: *Jìs atródo ligótai. Senõlis kvėpãvo suñkiai, ligótai. Taĩ bùvo nedìdelio ū̃gio ligótai atródantis vaikùtis.*

ligótas, ligóta bdv. (1)

nuolatinių ligų, fizinių negalavimų varginamas, silpnos sveikatos: *Šìs vaĩkas nuõ mažumẽs ligótas. Autobusè užléidau viẽtą senám ir akivaizdžiaĩ ligótam žmógui. Ligótų darbúotojų darbdaviaĩ krãtosi kaĩp mãro. Peř pragaištìngą priklausomýbę jìs netẽko šeimõs, tuřto, viřto ligótu žmogumì. Kasmẽt daugė́ja vienišų̃, ligótų, savimì pasirū́pinti nebègebančių senõlių. Daugỹkloje bùvo rãsta dvìdešimt ligótų šunų̃. Ligótas kãdagio šakutės reĩkia nupjáuti ir sudẽginti.* • plg. liguistas.

ligotùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas ligotam: *Vaikų̃ sveikãtos bū́klę nusãko jų̃ fizinis išsivýstymas, ligotùmas beĩ sergamùmas.*

Vyresniamè ámžiuje ligotùmas didė́ja: atsinaũjina sẽnos lìgos, atsirañda naujų. Į̃ tarnýbą atrenkamì sveikì ir didesniù ligotumù nepasižỹmintys šùnys.

ligšiolìnis, ligšiolìnė bdv. (2)

iki šiol buvęs: *Ligšiolìnis žmonìjos patyrìmas. Kõ veřtas vìsas jõ ligšiolìnis gyvẽnimas? Lenktỹnininkas norė́tų pagẽrinti sàvo geriáusią ligšiolìnį pasiekìmą. Ligšioliniù màno dárbu visì bùvo patė́nkinti.*

lýgti, *lýgsta, lýgo* vksm.

1. tartis dėl kainos, užmokesčio, darbo sąlygų; sin. derėtis: *Lýgti, derė́tis nėrà kadà. Vienì žiõpso, kitì dẽrasi, lýgsta ir pirkinė́ja, kàs kám patiñka.* | sngr.: *Žmónės nepiřkdavo nesilygdamì. Klieñtai atvažiúoja ir lýgstasi, kàd ùž butùką nuléistume dár daugiaũ. Pirkė́jas nè tìk lýgosi, atidžiaĩ skaičiãvo grąžą, bèt ir reikalãvo tiñkamai įpakúoti prẽkę.*

2. sngr. eiti lažybų; sin. lažintis: *Vaikaĩ lýgstasi, kurìs greičiaũ nubẽgs lìgi vařtų.*

lygtinaĩ prv.

su išlyga: *Vairúotojas nùteistas [atlė́istas nuõ bausmẽs] lygtinaĩ. Trèneris lygtinaĩ diskvalifikúotas dvejíems mẽtams. Teĩsmo nutartimì vaikìnas į̃ láisvę paléistas lygtinaĩ.*

lygtìnis, lygtìnė bdv. (2)

daromas su išlyga: *Lygtìnis nuteisìmas [paleidìmas]. Lygtìnis atleidìmas nuõ bausmẽs. Daũgelyje šalių táikomas lygtìnis láisvės atėmìmas. Vairúotojas atsipiřko lygtinė bausmė. Teĩsmas reãlų láisvės atėmìmą pàkeitė lygtiniù.*

lygtìs, *lygtiẽs* dkt. mot. (4)

mat. lygybė, turinti nežinomųjų: *Lygtiẽs šaknìs. Lygčių sistemà. Lygtìs sù vienu kintamúoju. Gál padė́tum mán išsprę́sti chèminių reãkcijų lygtìs? Jái tẽko gerõkai paplušė́ti tiẽs álgebros lygtimìs. Dár lìko išsprę́sti dvì lygtìs ir pratę̃sti dvì skaĩčių sekàs.*

ligtolìnis, ligtolìnė bdv. (2)

ligi tol buvęs: *Ligtolìnė veiklà manę̃s neténkino. Mókslininkei rūpė́jo išsiáiškinti Doneláičio pasakė́čių sántykį sù ligtolinė lietùviška raštijà. Jìs nutráukė ryšiùs sù ligtoliniù gyvẽnimu, džiaũgdamasis, kàd pavỹko pabė́gti nuõ kvaišalų. Šìs žodýnas pranóko ligtoliniùs prūsų kalbõs žodýnus.*

ligùistai prv.

1. taip, kaip būdinga sergančiam ar išsekusiam organizmui; sin. nesveikai: *Jìs atródo ligùistai. Jõs véidas ligùistai išblỹškęs, tìk skruostìkaulius dabìna leñgvas raudõnis.*

2. pernelyg jautriai, perdėtai, neadekvačiai, nenormaliai: *Kodẽl tù taĩp ligùistai reagúoji į̃ kritiką? Berniùkas ligùistai prisirìšęs priẽ mótinos. Jį̃ ligùistai tráukia internètas. Màno ãkys ligùistai sẽkė kiekvíeną švytuõklės pakilìmą ir kritìmą.*

ligùistas, ligùista bdv. (1)

1. silpnos sveikatos, neatsparus ligoms, gležnas, linkęs dažnai sirgti: *Ligùistas vaĩkas. Buvaũ ligùista ir nuõ mažumẽs lẽpinta, todẽl užáugau tokià drovì.* • plg. ligotas.

2. liudijantis fizinį negalavimą, išsekimą ar silpnumą: *Ligùista ìšvaizda. Ìš pacieñto krūtìnės išsìveržė geřgždžiantis, ligùistas atódūsis.*

3. nenormalus, iškreiptas, perdėtas: *Taĩ tėrà tàvo ligùistos vaizduõtės padarinỹs. Paranõjos simptòmai – ligùistas įtarùmas ir pérsekiojimo mãnija. Jìs kovójo sù ligùistu, suñkiai įveĩkiamu pótraukiu alkohòliui.*

liguistùmas dkt. ppr. vns. (2)

1. fizinio negalavimo būsena: *Ligų skaĩčius mažė́ja, õ liguistùmas didė́ja. Ar skùndžiatės karščiãvimu, bendrù silpnumù, liguistumù? Kokaìną vartójantys žmónės jaũčia stìprų nėrimą, pérsekiojimo mãniją, liguistùmą.*

2. mąstymo, emocijų ar elgesio nukrypimas nuo normos, neadekvatumas: *Taĩ tìk tàvo iškreiptà fantãzija, liguistùmas. Stebiúosi žmonių̃ įtarumù ir liguistumù. Jõ liguistùmą ìšdavė nervìngi rañkų judesiaĩ.*

liguliãrija dkt. (1)

daugiametis dekoratyvus medingas augalas stambiais lapais ir smulkių žiedelių kekėmis (*Ligularia*): *Anksčiaũ liguliãrija bùvo vadìnama gaurė. Lietuvojè dažniáusiai augìnama sibirìnė liguliãrija (Ligularia sibirica), dantýtoji liguliãrija (Ligularia dentata). Liguliãrijoms reĩkia daũg viėtos ir drėgmė̃s.*

lygumà dkt. (3*)

didelė lygi žemės vieta: *Platì lygumà. Lygumà plytė́jo tarp dviejų̃ kalnų̃ grandìnių. Kuř tìk akimìs užmataĩ, visuř lýgumos. Keliáujame lýguma. Miẽstas įsikū́ręs lygumojè.*

Lýgumai dkt. dgs. (1)

miestelis Pakruojo rajono savivaldybėje: *Lýgumų apýlinkės – plačiųjų Šiáurės Lietuvõs lygumų̃ krãštas. Vérta išsùkti ìš kẽlio ir pasigrožė́ti Lýgumais. Lýgumuose yrà dìdelė aikštė̃, šíek tiẽk nuošaliaũ stóvi vienabõkštė geltónų plỹtų bažnýčia ir kelì̃ auteñtiški žỹdiški kvartãlai.*

lygùmas dkt. ppr. vns. (2)

1. paviršiaus vienodumas, buvimas lygiam (1 r.): *Užsisakýdami naujùs baldùs įvértinkite bùto síenų lýgumą. Kẽlio dangõs lygùmas matúojamas specialiaĩs príetaisais. Šiõ põpieriaus paviršius ypatìngo lygùmo.*

2. buvimas lygiam (2 r.), tokio pat dydžio, kiekio, vienodų matmenų ir pan.: *Trìkampių lygùmą gãlima nustatýti pagaĩ dvì kraštinės ir kañpą tarp jų̃.*

3. buvimas lygiam (4 r.), vienodo stiprumo, intensyvumo, ritmiškumo: *Kvėpãvimo lygùmas. Balsò lygùmas, stiprùmas ir švarùmas priklaũso nuõ kvėpãvimo.*

Ligū̃rija dkt. (1)

sritis Italijos šiaurės vakaruose: *Ligū̃riją skaláuja Ligū̃rijos jū́ra. Švelnaũs klìmato dėkà Ligū̃rija tãpo didžiuliù sodù põ ãtviru dangumì. Pagrindìniai džiaugsmaĩ turìstams Ligū̃rijoje – taĩ mažì miestẽliai ir kaimẽliai.*

Ligū̃rijos jū́ra

Viduržemio jūros dalis tarp Korsikos ir Italijos: *Ligū̃rijos jū́ra nuostabiaĩ šiltà ir krištolìnio skaidrùmo. Ligū̃rijos jū́ros pakrántės akmenúotos, jū́ra staĩgiai gilė́ja. Nuõ ankstývo pavãsario gãlima mégautis*

nepakartójamais Ligū̃rijos jū́ros pakrántės miestẽlių peizāžais, aromãtais ir̃ spalvomìs. Apžvalgõs aikštẽlė atvérė vaĩzdą į̃ Ligū̃rijos jū́rą, skaláujančią apačiojè ẽsantį kaimẽlį.

lýgus, lýgi bdv. (3)

1. be įdubimų, iškilumų, be atsikišusių dalelių, be kreivumo, visur vienodo paviršiaus: *Lýgus kẽlias [laũkas]. Lýgi briaunà. Lýgūs plaukaĩ. Lýgus plaukų̃ kirpìmas. Kaĩp atsikratýti spuogų̃ ir̃ turéti lýgią ódą? Ẽžeras bùvo lýgus kaĩp stìklas. Smẽlis žvỹrduobėje bùvo lýgus, suplótas.* | įvr.: *Lygùsis raumuõ* (med.). *Lýgiojo žálčio kū̃nas pàdengtas lygiaĩs, netùrinčiais iškilùmų žvynaĩs. Mezgìmas gerõsiomis akimìs dár vadìnamas lygiúoju mezgimù.* • ant. grublėtas, rupus.

2. tokio pat dydžio, kiekio, vienodų matmenų, vienodos vertės: *Dvì lýgios dãlys. Príešingos lygiagretaĩnio kraštìnės yrà lýgios. Sūnùs jaũ lýgus sù tė́vu.* **lýgu** bev.: *Dẽšimt padalýti ìš dviejų̃ lýgu penkíems.*

3. vienodų gebėjimų, jėgų, turintis tokias pačias teises, tos pačios padėties ar kilmės kaip kitas: *Šiojè srityjè jìs netùri sáu lygių̃. Jiẽdu lýgūs príešininkai. Visì piliẽčiai tùri lýgias téises. Sākoma, kàd dabař visì lýgūs, bèt ař taĩ tiesà? Mokinių̃ mókymosi galimýbės švietìmo sistèmoje tùri bū̃ti lýgios. Priẽš įstãtymus visì tùri bū̃ti lýgūs. Juõdu kalbasi kaĩp lýgus sù lýgiu.*

4. vienodo tempo, stiprumo, intensyvumo: *Didelėjè bažnýčioje skambė́jo lýgus ir̃ stiprùs chòro balsas. Kvėpāvimas tãpo ramùs ir̃ lýgus, raũmenys atsipalaidãvo.*

ligū́stas, ligū́sta bdv. (1)

1. LIGUISTAS 1: *Berniùkas atródo ligū́stas, nórs ir̃ gerõkai nutùkęs. Dabař jìs mirtinaĩ pavařgęs ir̃ ligū́stas.*

2. LIGUISTAS 3: *Reĩkia sunerìmti, kaĩ prastà núotaika pérauga į̃ ligū́stus jausmùs, deprèsiją. Jì kovója sù ligū́stu pólinkiu vartóti narkòtikus.*

ligùstras dkt. (2)

visžalis krūmas ar nedidelis medis baltų žiedelių kekėmis, melsvai juodomis uogomis (*Ligustrum*): *Ligùstrų gyvãtvorė gãli užáugti ikì dviejų̃ mètrų aũkščio. Paprastàsis ligùstras (Ligustrum vulgare) nereiklùs dir̃vai ir̃ atsparùs užterštám órui. Ligustrùs leñgva dáuginti šakẽlėmis.*

lygùt dll.

vartojama tos pačios šaknies būdvardžio ar prieveiksnio reikšmei sustiprinti: *Lygùt lygutẽlis kẽlias. Lygùt lygutẽlė óda. Ẽžero pavir̃šius – lygùt lygutẽlis. Dangaũs plótas, mãtomas prõ ãtvirus lángus, lygùt lygutẽliai mė́lynas.*

lygùtė dkt. (2)

miškų, pamiškių vieversys, mažesnis už dirvinį vieversį (*Lullula arborea*); sin. miškinis vieversys: *Skiriamàsis lygùtės póžymis – balsvì añtakiai virš akių̃. Lygùtės vieniñtelės ìš vieversių̃ gíeda ir̃ nāktį. Vieversiaĩ įprastì arìmuose, õ jų̃ ař̃timos gimináitės – lygùtės – gíeda pajū́ryje ir̃ pietų̃ Lietuvojè. Lygutès mū́sų kraštè gãlima pamatýti kóvo–lãpkričio mė́nesiais.*

lygutẽlis, lygutẽlė bdv. (2)

labai lygus (1 r.): *Jõs véidas bùvo spuogúotas, õ dabař lygutẽlis, gražutẽlis. Lygutẽlė pievẽlė. Ùpės pavir̃šius lýgus lygutẽlis. Miestẽlio gãtvės bùvo pàdengtos lygutėliù dervõs slúoksniu.*

lijìmas dkt. ppr. vns. (2)

→ lyti 1: *Tám lijìmui ir̃ gãlo nėrà. Baisùs bùvo lijìmas rudeniaĩs. Kuř tù važiúosi tókiu lijimù! Peř šìtuos lijimùs neįmãnoma privažiúoti ikì sodýbos.*

lijùndra dkt. (1)

lietus šąlant, sudarantis apšalą: *Lijùndra aptráukė lapùs ledukù. Peř lijùndrą galì paslýsti. Šiañdien atšìlo, vakaróp šlãpdriba viřto lijùndra ir̃ vìską – keliùs, tìltus, žẽmę – pàdengė plìkledis.*

Likañčiai dkt. dgs. (2)

kaimas Utenos rajono savivaldybėje: *Likañčiai įsikū́rę Šventósios ùpės kairiãjame krantė. Pràplaukėme Likančiùs ir̃ baidãrių žỹgį baĩgėme tiẽs Užpãlių ùžtvanka. Likañčių káime stū̃kso Likañčių pìliakalnis.*

likdýti, *lìkdo, lìkdė* vksm. šnek.

1. (ką, kam) daryti, rūpintis, kad liktų, padėti atsargai; sin. palikti: *Likdýdavo lãšinius darbýmečiui.*

2. (ką, kame) prašyti, kad pasiliktų, neišeitų: *Manè svečiuosè labaĩ lìkdė, bèt àš nelikaũ.*

Likė́nai dkt. dgs. (1)

miestelis Biržų rajono savivaldybėje: *Likė́nų vietóvė nuõ sẽno žymì minerãliniais šaltìniais, tùrinčiais gýdomąją réikšmę. Mamà põ insùlto bùvo nuvežtà reabilitãcijai į̃ Likė́nus. Durpýne tiẽs Likė́nais kãsamas gýdomasis dùrpių puřvas.*

lìkeris dkt. (1)

1. stiprus saldus alkoholinis gėrimas, gaunamas užpylus vaisius ir uogas alkoholiu ir cukrumi: *Esprèsas sù lìkeriu. Desèrtui bùvo patiektà kavà sù saldumýnais ir̃ Žagãrės vyšnių lìkeris. Parodojè pristatýtas įvairùs vỹnas [įvairių rū́šių vỹnas], lìkeris [įvairių rū́šių lìkeris].*

2. šnek. šio gėrimo rūšis: *Daũgelis mėdžiagų pavadìnimų yrà vienaskaitìniai ir̃ nórs tokiais atvejais pirmenýbė teiktinà vienãskaitai, tačiaũ kaĩ nórima pabrė́žti gaũsą, rū́šių įvairóvę, gãlima vartóti daugìskaitą, pãvyzdžiui: „įvaĩrūs aerozòliai“, „visókios arbãtos“, „skirtìngi lìkeriai“. Kokių tìk lìkerių nesù ragãvęs!*

likìmas dkt. (2)

1. ppr. vns. → likti 1: *Dalìs rinkė́jų prìtarė Jungtìnės Karalỹstės likìmui Euròpos Sąjungos sudėtyjė. Likìmas namuosè ir̃ susikoncentrãvimas į̃ asmeniniùs reĩkalus beĩ póilsį šiuõ metù mán bū́tų protìngas sprendìmas. Nèt ir̃ apsiniáukusią diẽną praléistas laĩkas laukè yrà vertingèsnis neĩ likìmas namuosè. Likìmas namuosè yrà labaĩ svarbùs nórint užkiřsti kẽlią tokióms infèkcinėms ligóms kaĩp grìpas plìsti.*

2. nuo žmogaus nepriklausomos, neišvengiamos aplinkybės, jėgos, lemiančios jo gyvenimo įvykius ar ateitį; sin. lemtis: *Likìmo išdáigos [smū̃giai]. Kařtais likìmas ìškrečia žiauriùs pókštus. Tikiù likimù. Likìmas lémė susitìkti jį̃ dár kařtą. Palìko manè likìmo vãliai* (be priežiūros, be pagalbos). | prk.: *Gál jaũ likìmas mán pagaliaũ nusišypsõs?*

3. dėl tų aplinkybių susidariusi ar susidarysianti būklė, padėtis; sin. lemtis, dalia: *Likìmo draugaĩ. Jì paténkinta sàvo likimù. Susitáikyk sù likimù ir̃ nemurmė́k. Màno likìmas – tàvo rañkose. Žmogùs – sàvo likìmo kálvis. Tókio likìmo pikčiáusiam priẽšui nelinkė́čiau. Niẽkas nežìno, kóks likìmas láukia įkaitų.*

♦ **likìmo pirštas** žr. pirštas. **likìmo rýkštė** žr. rykštė. **nuõ likìmo nepabė́gsi** sakoma pateisinant

individualius sunkumus, gyvenimo eigą ar susitaikant su tuo: *Põ stùdijų labaĩ norė́jau lìkti gyvénti Vìlniuje, bèt nuõ likìmo nepabė́gsi – suñkiai susirgo mamà ir tẽko grį̃žti į̃ sàvo giñtąjį miestẽlį.*

lìkti, *liẽka, lìko* vksm.

1. (pas ką, po kuo, su kuo, kame) būti ir toliau toje pat vietoje: *Ką̃ veikeĩ víenas namiẽ lìkęs? Lìkite pàs mùs pietų̃ [nakvóti]. Vaĩkas lìko põ pamokų̃. Jì tùri lìkti põ dárbo ir vìską pabaĩgti. Išsigañdusi katẽ lìko tūnóti põ lóva. Víenas veršẽlis nepastebė́tas lìko tvárte. Mãnęs visì klausinė́ja, ar àš norė́čiau lìkti gyvénti Vokietìjoje. Táu geriáusia bùs lìkti miestè [sù tė́vaĩs].* | neig. (ko): *Visì išẽjo, nelìko nẽ gyvõs dvãsios.*

2. (ko, nuo ko) būti nesuvartotam: *Nuõ nãmo lìko plýtų, taĩ garãžą pastãtė. Tõs mẽdžiagos lìko tìk ãtraižos. Ar mė́sõs dár lìko? Pasìėmiau, kàs bùvo lìkę nuõ pietų̃. Kíek lìko píeno, kãtei atìdavė. Lìko kelì neparduotì bìlietai į̃ koncertą.* | neig. (ko): *Prikráuk krepšiùs, kàd nẽ víeno tùščio nelìktų.*

3. (ko, iš ko, ant ko, kame, per ką) išsilaikyti, neišnykti, nežūti: *Tìk kelì daiktaĩ lìko sveikì peř gaĩsrą. Sesuõ mìrė, tìk jìs víenas belìko. Tókio tìpo žõdžių dabař võs víenas kìtas belìkęs. Jų̃ vardaĩ visadà lìks tautõs atmintyjè. Pasenaũ, pražilaũ, tìk kelì plaukaĩ añt galvõs belìko. Ìš jų̃ sodýbos tìk akmuõ belìkęs. Tìk añt laũko plìko kẽlios pušẽlės apýkreivės lìko* (poez.). | neig. (ko, kame): *Tõs mergáitės kãpo nẽ žymẽs nelìko. Rugiuosè nelìko pìktžolių.*

4. (per ką, kame, kam) būti ir toliau tokiam pat, tokios pat būklės, nebaigtam ar neišspręstam ir pan.: *Griñdys lìko nepláutos. Pažadaĩ lìko neįvýkdyti. Nutarìmas liẽka galióti. Svarbiáusia lìko nepasakýta. Mán dár lìko daũg kláusimų. Píeva dár lìkusi nepjautà. Dárbas vãkar lìko nèbaigtas. Peř tavè lìkom neválgę. Jų̃ duktẽ taĩp ir lìko netekė́jusi. Tikė́jausi lìkti nepastebė́ta miniojè. Lìkti nepastebė́tai ir neįvértintai – skaudù.*

5. (be ko) patekti į kokią būklę, padėtį, tapti kuo, kokiam: *Likaũ bè pinigų̃ [bè dárbo]. Tė́vams mìrus, jìs lìko našláitis. Mirùs výrui, likaũ našlẽ. Jìs lìko lúošas visám gyvẽnimui. Ar̃gi tù norė́tum amžinaĩ lìkti studeñtas? Jái išvažiãvus, mẽs pasìmetėme, lýg bè rañkų lìkome, nerañdame į̃ ką̃ atsireñti, kuõ pasitikė́ti. Nenóriu lìkti táu skolìngas. Dabař labiáusiai tróškau lìkti vienà.*

6. (nuo ko) nesuspėti, nesuskubti lygiai su kitais ką daryti; sin. atsilikti: *Berniùkas pavařgo ir ẽmė lìkti nuõ kitų̃. Mókslas jíems labaĩ sẽkėsi, bèt nuõ jų̃ nelìko neĩ sesuõ.* | sngr. (nuo ko): *Atsiskýrėlis pavařgo ir ẽmė nuõ kitų̃ lìktis.*

7. (kam) tekti, reikėti, būti priverstam ką daryti: *Tìk bùlvės lìko kàsti. Keliáuti lìko dù kilomètrai. Dùrys bùvo užrakìntos, tàd mùms belìko láukti. Sijõnas pasiū́tas, beliẽka tìk užtrauktùką įsiū́ti.* | neig. (kam): *Jám niẽko kìto nelìko, kaĩp sutìkti sù visų̃ núomone.*

8. (kam) būti dar nesuėjus, nesukakus (apie laiką): *Ikì šveñčių lìko tìk dvì diẽnos. Jám dár mẽtai lìko mókytis. Kíek čià mán belìko gyvénti.*

9. beasm. (kam) iš anksto skirti; sin. lemti: *Lìkta žmõgui víeną kařtą miřti. Gál jaũ mán taĩp lìkta bùvo.*

♦ **bè galvõs lìkti** netekti proto; sin. pakvaišti: *Taĩp dìrbdamas galì ir bè galvõs lìkti.* **bè kélnių lìkti** nusigyventi, nuskursti: *Nesìsekė veřslas, įklimpaũ į̃ skolàs, likaũ bè kélnių. Nedaũg trū́ko, kàd bè kélnių lìktum.* **lìk sveĩkas** sakoma atsisveikinant: *Lìk sveĩkas, susitìksime rytój!* **lìkti añt lẽdo** likti be nieko, būti apviltam, paliktam: *Planavaũ apsistóti pàs pažį́stamus, bèt nuvỹkusi likaũ añt lẽdo. Polìtikė pralaimė́jo rinkimùs sàvo apýgardoje ir lìko añt lẽdo.*

liktìnis[1]**, liktìnė**[1] dkt. (2)

karys (eilinis, seržantas, viršila ar puskarininkis), po privalomosios karo tarnybos tarnaujantis

kariuomenėje pagal sutartį: *Liktìnis eilìnis [pùskarininkis]. Didžiójі bataliòno karių dalìs – liktìniai. Liktìnis viršilà pakéltas jaunesniúoju leitenántu. Baĩgęs privãlomąją karìnę tarnýbą jìs pasilìko liktiniù. Liktìnė pùskarininkė išẽjo į̃ ãtsargą.*

liktìnis[2], liktìnė[2] bdv. (2)

likęs, paliktas, nepašalintas, neišnykęs: *Liktìnė taršà. Kaĩ baĩgiasi lìzingo sutartìs, gãlite išsipirkti automobìlį, sumokéję jõ liktìnę vertę. Vaĩkui áugant išryškéjo liktìnė gimdymo tráumos komplikãcija.*

likùtinis, likùtinė bdv. (1)

susijęs su likučiu, apibūdinantis tai, kas pasilieka sumažėjus pradinei visumai: *Automobìlio likùtinė vertė̃. Likùtinis pelnas. Dirbtìnis bìtumas gáunamas ìš nãftos pérdirbimo sunkiųjų likùtinių prodùktų, pãvyzdžiui, mazùto.*

likùtis dkt. (2)

1. ko nors likusi dalis; sin. liekana: *Áudeklo [prẽkių, kasõs, iñdėlio, pelno] likùtis. Maĩsto likùčiai. Praẽjusių mẽtų lė́šų likùtis nubraũkiamas. Mokõs fondo likùtis bùvo pérkeltas į̃ kitùs metùs. Pérvedžiau pinigų̃ likùtį ìš vienos sąskaitos į̃ kìtą. Partizãnų bũrio likùtis tráukdamasis sunaikìno paskutìnį tìltą.*

2. tai, kas lieka medžiagą sudeginus, distiliavus, išgarinus, persijojus ir pan.: *Mazùtas – taĩ nãftos tiesióginės distiliãcijos likùtis. Apskaičiúokite veĩkliojo chlòro likùtį vandenyjè. Tinktū̃rose bū́tina nustatýti saũsą likùtį.*

likvidãcija dkt. ppr. vns. (1)

1. ko nors (įmonės, įstaigos, organizacijos ir pan.) veikimo nutraukimas: *Paskelbtà įmonės likvidãcija, pradétas dalýti turtas. Geriáusia išeitìs – likvidãcija, kaĩ bendrovės skõlos bùs nurašýtos visíems laikáms. Nemažaĩ sunkiõsios prãmonės įmonių paskélbė apiẽ likvidãciją. Bataliòno likvidãcija užsìtęsė.*

2. ko nors (padarinių, sistemos, objektų ir pan.) panaikinimas, pašalinimas: *Stìchinės neláimės padarinių̃ likvidãcija. Naujaĩ įkurtà tarnýba rū́pinsis avãrijų likvidãcija. Nuspręstà pradéti lãgerių likvidãciją, nórs kaliniaĩ nebùvo neĩ tárdyti, neĩ nuteĩsti.*

likvidãcinis, likvidãcinė bdv. (1)

susijęs su įmonės, įstaigos ar organizacijos veiklos nutraukimu ir jos turto realizavimu: *Turto likvidãcinę vertę nustãto turto vértintojai. Kreditorių̃ susirinkìmas patvìrtino įmonės likvidãcinį balánsą.*

likvidãtorius, likvidãtorė dkt. (1)

1. valdininkas, likviduojantis kokią nors įmonę; sin. likviduotojas: *Likvidãtorių skìria įmonės dalỹviai, ãkcininkai, saviniñkai, teĩsmas arbà kità institùcija, priẽmusi sprendìmą likvidúoti juridìnį ãsmenį. Paskýrus likvidãtorių, juridìnio asmeñs valdymo òrganai neteñka įgaliójimų, õ jų̃ fùnkcijos, téisės ir pareigõs péreina jám. Pagrindìnis likvidãtoriaus tìkslas – kuõ efektyviaũ ir greičiaũ nutráukti įmonės veĩklą. Mokỹklos likvidãtorė sudãrė likvidãvimo ãktą.*

2. žmogus, kuris siekia ką likviduoti (2 r.) ar kuriam tai pavesta; sin. likviduotojas: *Avãrijos padarinių̃ likvidãtoriai. Jìs bùvo ginklúoto pasipríešinimo slopìntojas ir likvidãtorius.*

likvidãvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → likviduoti 1: *Gręžinių likvidãvimo tvarkà. Įmonėms táikoma bankròto procedūrà – likvidãvimas. Bendróvių likvidãvimą reglamentúoja civìlinis kòdeksas. Apiẽ jurìdinio asmeñs likvidãvimą tùri būti trìs kartùs paskélbta spaudojè.* | sngr.: *Ůkinei bendrìjai sùteiktas likvidãvimosi stãtusas. Jurìdinis asmuõ paskélbė apiẽ likvidãvimąsi.*

2. → likviduoti 2: *Gèto likvidãvimas. Laĩkraštis pasisãko ùž šaliẽs monárchijos likvidãvimą. Pártijos bylà gãli baigtìs šiõs polìtinės jėgõs likvidãvimu.* | sngr.: *Pavãsarį prasidẽjo pasipríešinimo būrių likvidãvimasis ir pógrindžio dalỹvių pérmetimas į Lénkiją. Sprogdìklis tùri likvidãvimosi mechanìzmą, kurìs suveĩkia granãtai nesprogùs.*

likvidùmas dkt. (2)

1. įmonės gebėjimas turimomis mokėjimo priemonėmis įvykdyti trumpalaikius įsipareigojimus: *Likvidùmo koeficieñtas [iñdeksas, láipsnis]. Šiõ bánko likvidùmas palaĩkomas valstýbės biudžèto lėšomis. Svarbù nustatýti įmonės pelningùmą, mokùmą ir likvidùmą. Įmonės mokùmas nusãko jõs galimýbes įvýkdyti sàvo finánsinius įsipareigojimus ilgalaikiù laikótarpiu, õ likvidùmas – trumpalaikiù.*

2. valstybės gebėjimas turimomis aukso ir užsienio valiutos atsargomis visada laiku vykdyti užsienio mokėjimus: *Reĩkia gẽrinti valstýbės ìždo finánsinio tuřto likvidùmą. Jungtìnės Amèrikos Valstìjos paréiškė ẽsančios pasireñgusios dìdinti likvidùmą JAV dóleriais.*

3. galimybė paversti aktyvus grynaisiais pinigais be žymių nuostolių: *Obligãcijų likvidùmas. Riñkų likvidùmas. Bendróvės ãkcijų riñkoje yrà mažaĩ, õ jų likvidùmas labaĩ meñkas. Bánkas rūpinsis bendróvės ãkcijų likvidumù.*

likvidúoti, *likvidúoja, likvidãvo* vksm.

1. (ką) nutraukti (ko) veiklą; sin. uždaryti: *Ãkcininkai nùtarė likvidúoti įmonę. Miẽsto valdžià nuspréndė kãpines visái likvidúoti. Vyriausýbė likvidãvo Žemaitìjos kolègiją.* | sngr. (be ko): *Nórs žẽmės ůkio bendróvės likvidãvosi, tačiaũ žẽmė apleistà nelìko. Skõlininkas gãli likvidúotis bè bankròto. Įmonė, turédama skolų, likvidúojasi.*

2. (ką) panaikinti, sunaikinti, pašalinti: *Likvidúoti epidèmiją [gaĩsrą, infèkcijos žìdinį]. Likvidúojami avãrijos padariniaĩ. Saugùmo pãjėgos likvidãvo terorìstinę grupuõtę. Kariaĩ likvidãvo príešo atramõs pùnktą. Savivaldýbė síekia likvidúoti nelegãlų sąvartýną.*

likvidúotojas, likvidúotoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris siekia ką likviduoti (2 r.) ar kuriam tai pavesta; sin. likvidatorius: *Daũgelio Černòbylio katastròfos likvidúotojų sveikatà pašlìjo. Atòminės elektrìnės avãrijos likvidúotojus vėliaũ kamãvo įvaĩrios onkològinės, kraujãgyslių, neřvų ligõs. Į neláimės viẽtą atskubėjo dìdelės chèminių incideñtų likvidúotojų pãjėgos.*

2. LIKVIDATORIUS 1: *Beñt víenas ìš bìržos likvidúotojų pàskiriamas komìsijos. Nórint pradéti likvidãvimo procedũrą reĩkia pasamdýti likvidúotoją.*

likvidùs, likvidì bdv. (4)

galimas paversti grynaisiais pinigais: *Likvidì investìcija [valiutà]. Šiõs įmonės tuřtas yrà nusidėvėjęs, pasẽnęs, mažaĩ likvidùs. Likvìdžios yrà tõs ãkcijos, kuriomìs aktyviaĩ prekiáujama bìržoje. Tuřtas laĩkomas likvidžiù,*

jéigu jĩ gãlima greĩtai pardúoti. Svarbù investúoti likvidžiojè riñkoje. | įvr.: *Likvìdųjį tuřtą gãlima greĩtai iř bè núostolio paveřsti pinigaĩs.*

lilipùtas, lilipùtė dkt. (2)

labai mažo ūgio žmogus: *Žmogùtis bùvo nedidùkas, bevéik lilipùtas. Garsiáusia Amèrikos lilipùtė tãpo mamà. Žmoniũ visókio ūgio bũna – nuõ krẽpšininkų ikì lilipùtų. Tařp lilipùtų yrà daũg žymiũ ãktorių.*

Lilòngvė dkt. (1)

Malavio sostinė: *Peř Lilòngvę tẽka tõ patiẽs pavadìnimo ùpė. Daininiñkė įsivaĩkino berniùką ìš Lilòngvės našláičių príeglaudos. Į Lilòngvę atskrìdome peř Zámbiją.*

Limà dkt. vns. (2)

Peru sostinė: *Limà – víenas didžiáusių Lotỹnų Amèrikos miẽstų. Lìmą sùpa lūšnýnai. Dù tū́kstančiai keturióliktais mẽtais Lìmoje atidarýta vienà mètro lìnija. Lìmoje visadà šìlta.*

lìmbas dkt. (1)

1. matomas dangaus kūno kraštas (disko riba), žiūrint iš stebėtojo taško: *Sáulės lìmbas. Galimà pamatýti Mėnùlio pietìnį, šiaurìnį, vakarìnį ař rytìnį lìmbą.*

2. kampų matavimo prietaiso žiedas su padalomis, rodantis kampų didumą: *Apskaičiúokite matmeñs, nustatýto pagaĩ lìmbą, pãklaidą. Tẽkinimo stãklės pagaĩ lìmbą nustãto reĩkiamą pjovìmo gỹlį. Geodèzijos príetaisai tùri įtaisýtą horizontãlų lìmbą kampáms matúoti.*

lìmfa dkt. (1)

bespalvis tirštas skystis, tekantis organizmo audiniuose tarp ląstelių ir gyslomis (limfagyslėmis): *Lìmfa šãlina ìš sąnarių nereikalìngas mẽdžiagas. Aũglio ląstẽlės kraujù iř lìmfa keliáuja į̃ kitùs òrganus. Sutrìkusį lìmfos tekė́jimą ródo padidė́jẹ lìmfmazgiai. Lìmfos apýtaką gẽrina fìzinis aktyvùmas. Sãkoma, kàd lìmfą puĩkiai vãlo kadagių úogos.*

limfãgyslė dkt. (1)

gysla, kuria teka limfa: *Kiekvíenas lìmfmazgis įsiterpęs į̃ limfãgyslę. Skìriamos gìliosios iř paviršinės limfãgyslės. Dažniáusiai limfãgyslių plìkà akimì nematýti. Seřganti mótina peř virkštẽlės limfãgyslę iř kraujãgysles sàvo lìgą pérduoda dár negìmusiam kũdikiui.*

lìmfinis, lìmfinė bdv. (1)

susijęs su limfos apytaka: *Lìmfinis audinỹs. Lìmfiniai kapiliãrai. Lìmfinė sistemà gamìna limfocitùs, cirkuliúojančius lìmfoje. Patìnusioms raňkoms dãromas lìmfinis drenãžas. Blužnìs – svarbùs periferinis lìmfinis òrganas. Lìmfinė sistemà formúoja imunitètą iř sáugo organìzmą nuõ žalìngų aplinkõs veiksnių.*

lìmfmazgis dkt. (1)

nedidelis apvalus organas palei limfagyslę, kuriame susidaro limfocitai ir iš limfos šalinami svetimkūniai: *Šãlinti pažastiẽs lìmfmazgius. Ligóniui padidė́jo kãklo lìmfmazgiai. Lìmfmazgių padidė́jimas ródo, kàd organìzmas aktyviaĩ kovója sù infèkcija. Lìmfmazgiuose vỹksta toksìnų filtrãvimas. Supūliãvusį lìmfmazgį reĩkia pašãlinti.*

limfocìtas dkt. ppr. dgs. (2)

kiekvienas iš tam tikros rūšies leukocitų, esančių kraujyje, limfoje ir kt., svarbių organizmo imunitetui susidaryti: *Susidūręs sù vėžinė ar̃ vìrusu ùžkrėsta ląstelė, limfocìtas jã atakúoja. Limfocìtai subrėsta lìmfmazgiuose, lìmfa ir̃ kraũjas juõs išnešiója į̃ áudinius. Lìmfinės sistèmos vėžỹs pažeĩdžia limfocitùs.*

limìtas dkt. (2)

didžiausias leidžiamas ko kiekis, dydis, leidžiama riba arba nustatytas tam tikras kiekis, nustatyta norma (2 r.), kvota: *Žvejýbos [lėšų, kasõs] limìtas. Įmonei sùteiktas penkiasdešimtiẽs tūkstančių eũrų kredìto limìtas. Laĩko limìtas señka. Neviršykite pókalbių telefonù limìto. Kiekvíenai gýdymo į̃staigai nustãtėme váistų limìtą.*

limitãvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ limituoti: *Išlaidų limitãvimas. Grieztas vilkų medžiõklės limitãvimas yrà bũtinas. Dėl dárbo trukmės limitãvimo darbdaviaĩ priverstì samdýti papìldomus darbúotojus. Pašalpų limitãvimas skãtins žmónes grį̃žti į̃ dárbo riñką.*

limìtinis, limìtinė bdv. (1)

limito leidžiamas ar ribojamas: *Limìtinis tirãžas. Limìtiniai pókalbiai. Limìtinės kortẽlės. Pasisakaũ ùž limìtinį gamtõs ìšteklių naudójimą. Limìtinė káina yrà didžiáusia kokiõs nõrs prodùkcijos rūšies káina. Prekės vèždavau pagaĩ sąmatoje nuródytus limìtinius kiekiùs.*

limitúoti, *limitúoja, limitãvo* vksm. (ką)

nustatyti limitą, ko nors didžiausią normą; sin. apriboti: *Limitúoti kredìto dỹdį. Stirninų medžiõklė limitúojama. Vyriausýbė tùri limitúoti sàvo skõlinimąsi. Organizãtoriai pasiliẽka tẽisę limitúoti dalỹvių skaĩčių. Antibiòtikų vartójimą reĩkia limitúoti. Žaidìmo laĩkas yrà limitúotas. Buvìmo pirtyjè trukmė̃ limitúojama.*

limonãdas dkt. (2)

gaivusis gėrimas, gaminamas iš citrusinių vaisių sulčių, citrinų rūgšties, cukraus ir vandens: *Dažnaĩ limonadù vadìnami ir̃ kitì vaĩsvandeniai, pagamìnti ìš natūralių vaĩsių ir̃ úogų sùlčių. Nè limonãdas numalšiñs tàvo troškùlį, bèt beržų̃ sulà. Vaišìnomės naminiù limonadù ìš citrìnos sùlčių. Limonãdo gamìntojai sùtarė naudóti mažiaũ cùkraus.* • plg. vaisvandenis.

limuzìnas dkt. (2)

lengvojo automobilio kėbulas, dažnai prailgintas, kuriame priekinė sėdynė nuo likusios salono dalies atskirta stikline nejudama arba nuleidžiama pertvara: *Limuzìno kė̃bulą tùri didelì ir̃ ištaigìngi lengvíeji automobìliai.* | šnek. prabangus automobilis su tokiu kėbulu: *Limuzìnas dažniáusiai bũna baltõs arbà juodõs spalvõs. Óro úoste atlikė́jo láukė šešerių̃ durų̃ ir̃ penkiólikos mètrų ilg̃io limuzìnas. Jaunavedžiaĩ atvažiãvo įspūdìngu limuzinù. Fìzikai sàvo švenẽtei išsinúomojo báltą limuzìną.*

linaĩ dkt. dgs. (4)

linų pluoštas: *Linùs braũkti [šukúoti, veŕpti]. Linų̃ kuodẽlis [grį̃žtė]. Plaukaĩ geltóni kaĩp linaĩ. Linaĩ bũdavo minamì pirtysè ar̃ jáujose.*

linãmynė dkt. (1)

mašina linams minti: *Linãmynės tìko tìk dideliám linų kiẽkiui apdìrbti. Kaĩ tévas nusipiřko linãmynę, rùdenį pàs mùs sueĩdavo dìdelės talĨkos. Mažiaũ pasitùrintys iššinúomodavo arklinės linãmynes.*

linãmynis dkt. (1)

1. linų mynimas: *Linãrovis vỹko laukè vãsarą, õ linãmynis – jáujoje vėlývą rùdenį ir žiẽmą. Kūlìmas ir linãmynis dažniáusiai neapsieĩdavo bè talkų. Linãmynio talkosè bū́davo žaidžiamì adveñtui būdìngi žaidìmai.*

2. linų mynimo metas: *Prasidė́jo linãmynis. Linãmynio papročiaĩ išnỹko XX ámžiaus pradžiojè ẽmus linùs miñti mašìnomis.*

linãrautis dkt. (1)

1. LINAROVIS 1: *Kaĩ pasė́lis piktžolétas, labaĩ pasunkė́ja linãrautis.*

2. LINAROVIS 2: *Linãraučio pabaigtùvės. Padainãvome linãraučio dainų. Móterys tráukia į̃ linų laũką – prasìdeda linãrautis.*

linãrovė dkt. (1)

mašina linams rauti: *Nuõ XX ámžiaus antrõsios pùsės linaĩ daugiáusia raunamì mašìnomis – linãrove, linų kombáinu. Lietuvojè daugiáusia naudójamos linùs ráunančios ir klójančios linãrovės. Linãrove išrautì linaĩ klojamì nenutrū́kstama júosta.*

linãrovis dkt. (1)

1. linų rovimas; sin. linarautis, linarūtė: *Ìš vãsaros darbų̃ rugpjū́čio pabaigojè bū́davo lìkęs tìk linãrovis. Linãrovis ir linãmynis yrà rudenìniai darbaĩ.*

2. linų rovimo metas; sin. linarautis, linarūtė: *Linaĩ bū́davo sėjamì apskaičiãvus, kàd linãrovis nesutàptų sù rugiapjū́te. Kókios grãžios ir liñksmos bùvo linãrovio talĨkos! Linãrovio pabaigtùvėms bū́davo ruõšiamos váišės sù alumì ir šõkiais. Põ linãrovio šeimininkei pìndavo pabaigtùvių vainìką.*

linarū́tė dkt. (1)

1. LINAROVIS 1: *Rugsė́jo darbaĩ bùvo žiemkenčių sė̀jà, bulviãkasis, linarū́tė ir linų̃ klóstymas pìevose.*

2. LINAROVIS 2: *Linarū́tės sutartìnės. Linarū́tę pradė́davo peř Baltramiẽjų, rugpjū́čio dvìdešimt ketviřtą diẽną. Linarū́tė nusìtęsia ikì Visų̃ Šventų̃jų. Grãžūs bùvo linarū́tės papročiaĩ.*

lìnas dkt. (4)

pluoštinis ir aliejinis kultūrinis augalas laibu stiebu ir mėlynais žiedais (ppr. sėjamasis linas, *Linum usitatissimum*): *Lìno žíedas. Linų šiaudẽliai [stiebẽliai, gálvenos]. Linùs ráuti [klóti, meřkti, mìnti]. Kaĩp girià linaĩ* (dideli, gražūs). *Ū́kis specializúojasi augìnti linùs. Linaĩ bùvo grãžūs, bè žolių̃ ir ganà aukštì. Nuõ senų̃ laikų̃ linùs sė́davo pradė́jus sprógti ąžuoláms. Jì bùvo šviesiaplaũkė ir mė́lynomis kaĩp lìnas akimìs.*

♦ **kaĩp linùs braũkęs** žr. braukti.

lýnas[1] dkt. (3)

stora, apvali žalsva ar gelsva gleivėta gėlavandenė žuvis labai smulkiais, giliai į odą įaugusiais žvynais (*Tinca tinca*): *Lýnas benè sėsliáusia, mažiáusiai pastebimà gėlųjų vandenų̃ žuvìs. Lynaĩ gyvẽna nedideliaĩs tùntais. Lýnus galimà augìnti tvenkiniuosè. Šiẽ jaukaĩ tiñka lynáms, nedidelíems kařšiams, kúojoms jaukìnti.*

lýnas[2] dkt. (1)

stipri kanapinė, plieninė ar sintetinė virvė: *Lýnas bũna výtas, pìntas ìš vielẽlių plúoštų arbà sudétas ìš nesuvytų̃ vielų̃. Nutrū́ko traukiamàsis lýnas. Akrobãtas ẽjo ìštemptu plieniniù lýnu. Drùskininkuose įrengtas maždaũg kilomètro ilgio lynų̃ kéltuvas. Funikuliẽriaus vagònuose įtaisýti speciãlūs automãtiniai stãbdžiai, kuriẽ, lýnams trū́kus, neléistų vagònams riedéti žemỹn.* • plg. trosas.

linãžolė dkt. (1)

laukinis ir darželių augalas ppr. siaurais, panašiais į lino lapeliais ir geltonų su oranžinėmis žiotimis žiedų kekėmis (*Linaria*): *Paprastóji linãžolė (Linaria vulgaris). Linãžolėms reĩkia sausõs žẽmės sáulės atókaitoje. Linãžolę, liáudiškai dár vadìnamą laukiniù šuniukù, bambãžole, pamatýsime áugančią sausosè pìevose ar šlaĩtuose.*

lìnčas dkt. (1)

1. smurtinis minios ar kelių asmenų susidorojimas be teismo su asmeniu, įtariamu įvykdžius nusikaltimą, neretai – tariamą: *Gyvéntojų lìnčo teismaĩ ródo nepasitikėjimą teisė́sauga. Lìnčo teismè advokãtų nereĩkia. Põ Pìrmojo pasáulinio kãro bùvo rengiamì vieši lìnčo teismaĩ. Žmónės bañdė sureñgti lìnčą, tačiaũ teisė́saugos pareigū̃nai juõs sutrámdė.* • plg. egzekucija.

2. viešas užgauliojimas, kaltinimas, įžeidinėjimas neįrodžius kaltės: *Taĩ jaũ bùvo morãlinis lìnčas. Lìnčas žiniãsklaidoje gãli bū́ti baisèsnis ùž fìzinį smùrtą.*

linčiãvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → linčiuoti 1: *Linčiãvimas vìsiškai nepatéisinamas. Klãnas sí́ejamas sù terorizmù, jėgà, baugìnimu ir nèt linčiãvimu. Kū́rėsi sù juodaõdžių linčiãvimu kovójančios organizãcijos.*

2. → linčiuoti 2: *Patýriau užgaũlų komentãvimą, puolìmą sociãliniuose tinkluosè, viẽšą linčiãvimą. Mèras pasistẽngė nutráukti tarýbos narių̃ linčiãvimą. Važiúojant nevalýtomis gãtvėmis prasìdeda kẽlininkų linčiãvimas.*

linčiúoti, *linčiúoja, linčiãvo* vksm.

1. (ką) susidoroti (su kuo) be tardymo ir teismo, savavališkai: *Susiviẽnijusi minià tróško tùčtuojau linčiúoti pìktadarį. Kàd ir kaĩp įpýkę žmónės, jiẽ netùri téisės linčiúoti. Gaujà linčiãvo saviškiùs.*

2. (ką) neįrodžius kaltės viešai užgaulioti, kaltinti, įžeidinėti: *Opozìcija linčiúoja minìstrą. Internáutai linčiúoja bè gaĩlesčio. Vienì stójo ùž trènerę mū́ru, kitì jã linčiãvo.*

lindéjas, lindéja dkt. (1)

LINDIKAS: *Tàs lindéjas visadõs álkanas naujíenų sužinóti. Noréjosi tókį įkýrų lindéją išmèsti prõ durìs.*

lindéjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lindėti 1: *Põ ištisõs savaĩtės lindéjimo biurè jiẽ išvažiãvo į̃ ùžmiestį pakvėpúoti grýnu óru. Jū́sų sántykius pagẽrins nè lindéjimas namuosè, õ bendrãvimas. Archyvãro dárbas apliñkiniams asocijúojasi sù lindéjimu tarp senų̃ dulkétų dokumeñtų.*

2. → lindėti 2: *Lindéjimas sociãliniuose tinkluosè viršta kasdieniù įpročiu.*

lindė́ti, *liñdi, lindė́jo* vksm.

1. (kame) ilgai būti užsidarius ar pasislėpus vienoje vietoje, dažnai vengiant rodytis ar aktyviai veikti: *Lindė́ti kampè. Líetui lýjant lindė́jome palapìnėje. Kaimýnai lindė́jo namuosè. Daugumà vėžlių dìdžiąją laĩko dãlį liñdi vandenyjè.* | prk.: *Kóks kìpšas manyjè lindė́jo?! Jiẽ dabař ikì ausų liñdi skandãluose. Giliaĩ mū́sų síelos ùžkaboriuose liñdi báimė, kurì tỹliai prabuñda tìk tadà, kaĩ apliñkui vìskas nutỹla.* • plg. kiūtoti, tūnoti.

2. (kame) ilgai ar nuolat leisti laiką virtualioje erdvėje – internete, socialiniuose tinkluose ir pan., dažnai atsiribojus nuo aplinkos: *Užúot pasinérę į gývąjį, spalvìngą pasáulį, mẽs neretaĩ reñkamės valandų vãlandas lindė́ti virtualiojè begalýbėje, kuř tikràsis laĩkas prarañda sàvo svõrį. Kařtais atródo, kàd pãtys atidúodame sàvo láisvę, tiesióg pasyviaĩ lindė́dami sociãliniuose tinkluosè ir stebė́dami svẽtimus gyvẽnimus. Specialìstai įspė́ja, kàd įprotis nuõlat lindė́ti telefonè keñkia nè tìk akìms, bèt ir sociãliniams įgūdžiams.*

lindihòpas dkt. vns. (2)

energingas amerikiečių porinis šokis, pradėtas šokti 1930 m.: *Šókti lindihòpą. Lindihòpo põros improvizúoja skamb̃ant džiãzo ař svìngo melòdijoms. Šõkio mėgė́jai dalyvãvo lindihòpo pamokosè. Neseniaĩ susidoméjau lindihopù.* | jo muzika: *Skamb̃a lindihòpas. Lindihòpo melòdijos skélbia gyvẽnimo džiaũgsmą.*

lindìkas, lindìkė dkt. (2)

landus žmogus; sin. lindėjas, landūnas: *Baisùs lindìkas, nẽ atsigìnti negalì. Esì įkyrì lindìkė į svẽtimus reĩkalus. Slánkiojau põ tuřgų tařp visókių lindìkų į akìs ir kišénvagių.*

lindìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → lįsti 1: *Tàs lindìmas prõ lángą jám blogaĩ baĩgėsi. Liñdimas į ledìnį vándenį gãli pakeñkti jautrìems žmonéms. Atlìkome ėjìmo, bėgìmo, lindìmo, šliaužìmo pratimùs.*

2. → lįsti 6: *Baisùs kiaũlių lindìmas į bùlves. Įkyrùs lindìmas priẽ šuñs gãli baigtìs liūdnaĩ.* | prk.: *Jõ veiksmùs vértinu kaĩp lindìmą priẽ màno tuřto. Taĩ yrà lindìmas į valstýbės beĩ visų mókesčių mokė́tojų kišẽnę.*

3. → lįsti 7: *Nà ir lindìmas jõs priẽ výrų! Vyresniųjų klaidà yrà lindìmas sù pagálba, kaĩ paauglỹs jõs neprãšo.*

4. → lįsti 8: *Kìtą sỹkį ùž lindìmą nè į sàvo reĩkalus gáusi peř nósį! Jì garsė́ja lindimù į kitų žmonių gyvẽnimą.*

lindỹnė dkt. (2)

1. LANDYNĖ 2: *Žvẽrys pasitráukia miegóti į sàvo lindynès. Lãpės jauniklis tùpi lindỹnėje.*

2. neigiam. LANDYNĖ 3: *Lindỹnių rajònas. Gyvénti lindỹnėje. Polìcija tìkrina lindynès. Tàs pãstatas bùvo viřtęs válkatų lindynė. Taĩp ir maniaũ: plėšìkų lindỹnė!*

lingãvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → linguoti 1: *Prõ lángą grožė́jausi mẽdžių viršū́nių lingãvimu. Šõkio judesiaĩ priminė rugių lingãvimą. Iki šiõl prisìmenu tą ritmìngą žmonių lingãvimą skamb̃ant dainóms láisvės mìtinguose. Švytuõklės lingãvimas įgãvo dár didèsnę amplitùdę. Vienódas autobùso lingãvimas ir ūžesỹs mìgdė keleiviùs.*

2. → linguoti 2: *Lópšio lingãvimas.*

lìngė[1] dkt. (1)

1. transporto priemonės ratus su kėbulu jungiantis tamprus įtaisas smūgiams sušvelninti: *Automobìlio lìngės. Lãkštinė [spyruõklinė] lìngė. Įmonė gamìna plastikiniùs sraigtùs ir lìnges. Sulūžo pagrindìnis lìngės lãkštas. Trinksė́jo į̃ griñdinį rãtai, girgždė́jo lìngės, spiẽgė stãbdžiai.*

2. etnogr. lanksti kartis lopšiui kabinti: *Palubė́jė pritaisýta lìngė. Krikštãtėvis sàvo krikštãsūnio lópšiui kiřsdavo ą́žuolo lìngę, õ krikštãdukros – líepos lìngę. Põ sijà kìšdavo béržo lìngę ir lingúodavo lópšį aukštўn žemўn. Kõl tù lingúosi lìngę, nežū̃si, Lietuvà* (poez.).

liñgė[2] dkt. (2)

plėšrus paukštis ilgais sparnais, skraidantis lėtai, linguodamas (*Circus*): *Píevinės liñgės (Circus pygargus) yrà mažèsnės ùž javinės lingès. Viršuñ želmenų̃ laũko dažnaĩ praskleñdžia javìnės liñgės (Circus cyaneus) – daĩlūs grãkštūs paũkščiai. Néndrinės liñgės (Circus aeruginosus) gyvẽna priẽ seklių̃ apáugusių vandenų̃.*

lingўnė dkt. (2)

1. sūpynės, sūpuoklės: *Ar añt klẽvo šakõs dár tebekãbo lingўnė? Medìnė lingўnė kviẽčia smagiaĩ pasisùpti. Gamìname ąžuolinės lingynės.*

2. linguojamas lopšys ar supamasis žaislas: *Senóvėje kū̃dikius migdýdavo pakabìnamose lingўnėse. Pardúodu sàvo dukrẽlės lingўnę – arkliùką. Lingўnė mãžajai princèsei – sūpúoja, grója, šviẽčia.*

3. etnogr. LINGĖ[1] 2: *Pakabìnti lópšį añt lingўnės. Añt lingўnės lingúojasi kū̃dikio lopšỹs.*

lìnginis, lìnginė bdv. (1)

turintis linges[1] (1 r.): *Lìnginė važiuõklė [spyruõklė]. Lìnginės ãšys. Patvarì lìnginė pakabà užtìkrina puĩkią automobìlio riedė́jimo kokýbę. Kitám vaĩkui piřkčiau tìk lìnginį vežimė̃lį.*

lìngu išt.

kartojant vartojamas lingavimo ar linkčiojimo įspūdžiui pavaizduoti: *Lìngu lìngu močiùtė palingãvo gálva. Nuõ vė́jėlio várpos lìngu lìngu. Lìngu lìngu žãlią lópšį.*

lingúoti, *lingúoja, lingãvo* vksm.

1. lėtai ir ritmingai krypti tai į vieną, tai į kitą pusę: *Lingúoti į̃ tãktą. Lingúoja mėdžių šãkos. Traukinỹs ẽmė greitė́ti ir trupùtį lingúoti. Jì įsitaĩsė supamõjoje kėdė́jė ir ẽmė lingúoti pirmỹn atgal̃. Žẽmės drebė́jimą jaũtė ir Tòkijo gyvéntojai, lingãvo dangóraižiai. Móterys apsikabìno ir pradė́jo lingúoti į̃ šalìs.* • plg. suptis, siūbuoti.

2. (ką, kame) versti siūbuoti; sin. supti: *Mótina vaĩką lopšyjè lingúoja. Vė́jùžis pū̃tė, rūtelės lingãvo* (flk.).

3. (ką, kuo) daug kartų palenkti; sin. linkčioti, kinkuoti: *Nepažįstamàsis į̃ juõs žiūrė́damas lingãvo gálvą. Arkliaĩ lingúoja gálvas gìndamiesi nuõ mùsių. Žmónės liūdnaĩ galvomìs lingãvo. Visì pamažù pradė́jo lingúoti galvomìs ir niūniúoti.*

4. (kuo, į ką, link ko) lėtai, sunkiai eiti, važiuoti: *Pabė́gėliai lingãvo keliù. Į̃ viẽškelį lingãvo prikrautì vežìmai. Reĩkia lingùoti liñk parduotùvės, bèt taĩp tìngiu!*

lingvìnis dkt. ppr. dgs. (2)

ilgas, siauras ir plokščias itališkas makaronas: *Lingvìniai sù vyšniniais pomidòrais ir grãžgarstėmis.*

Lingvìniai dẽra sù įvairiaĩs padažaĩs. Sù sužadétiniu vakarìenei gamìnome lingviniùs sù krèminiu pèsto pãdažu. Mėsõs kukuliùs patiẽkite sù lingvìniais ir̃ pomidòrų pãdažu. • plg. spagetis.

lingvìstas, lingvìstė dkt. (2)

kalbos, kalbotyros specialistas; sin. kalbininkas: *Tarptautìnė lingvìstų konferenčija. Vãsaros mokỹkloje lingvìstai ìš vìso pasáulio àptarė šiuolaikìnės kalbótyros problemàs. Jéi jũsų svajõnė yrà tàpti lingvistù, mókykitės gramãtikos. Lingvìstė tìria semántiką ir̃ tekstýnų lingvìstiką. Teiséja vadovãvosi lingvìstų ìšvada. Ánglų kalbõs populiarùmas sukélė pasáulio lingvìstų susirū́pinimą dė̃l jõs neĩgiamos įtakos mažesnéms kalbóms.*

lingvìstika dkt. vns. (1)

mokslas, tiriantis kalbą (kalbas); sin. kalbotyra: *Struktū̃rinė lingvìstika. Modernióji lingvìstika neatsiejamà nuõ naujū̃jų technològijų. Tyrinėdama indoeuropiẽčių kalbū̃ evoliùciją, lingvìstika daũg rẽmiasi lietùvių kalbà. Archeològija ir̃ lingvìstika atskleĩdžia ĩ vãkarus nuõ Vòlgos bùvus báltiškas žemės. Kompiuterìnė beĩ tekstýnų lingvìstika gãli apdoróti nepàprastą gausýbę duomenū̃. Jìs universitetè dėstė lingvìstiką, reñgė būsimúosius kalbininkùs.*

lingvìstinė geogrãfija

kalbotyros šaka, tirianti fonetinių, gramatinių, leksinių, semantinių ir kitų kalbos reiškinių paplitimą: *Lingvìstinės geogrãfijos mokyklà sudãrė są̀lygas tyrinė́ti tarmiū̃ pasiskìrstymo ribàs. Lingvìstinė geogrãfija dár vadìnama areãline kalbótyra, kalbõs geogrãfija.* • plg. geolingvistika.

lingvìstinė paleontològija

mokslas, siekiantis atkurti pirmykštės kultūros vaizdą pagal kalbą, kalbotyros skyrius: *Lingvìstinė paleontològija àtkuria kuriõs nórs kalbõs pirmýkščių vartótojų mą̃stymo bū̃dą, gyvẽnimo są̀lygas ir̃ teritòrinį išplitìmą. Indoeuropiẽčių materiãlinės kultū̃ros tyrìmams lingvìstinę paleontològiją pradė́ta táikyti XIX ámžiaus viduryjè. Lingvìstinė paleontològija, archeològija ir̃ kultū̃ros istòrija pàdeda atskleĩsti sudė̀tingas senóvės pãslaptis.*

lingvìstinis, lingvìstinė bdv. (1)

susijęs su lingvistika, kalbotyra: *Lingvìstinis metòdas. Lingvìstinis ãtlasas. Lingvìstinė ekspertìzė [anãlizė]. Lingvìstinė mokyklà. Lingvìstiniai tyrìmai. Europà gãli pasigìrti didžiáusia lingvìstine ir̃ kultū̃rine įvairóve Vakarū̃ pasáulyje.*

liniãvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liniuoti: *Põpieriaus liniãvimas. Standártinis sąsiuvinio liniãvimas ẽsti tuomèt, kaĩ vienódo ryškùmo lìnijos braĩžomos kàs aštúonis milimetrùs.*

liníena dkt. (1)

dirva, kur augo linai: *Rovėjai, priẽš pradėdamì linùs ráuti, liníenos pakraštyjè padė́davo dúonos ir̃ drùskos. Liníena, kuř užáugo lìnas, bùvo laĩkoma šventà.*

lìnija dkt. (1)

1. ilga ir siaura žymė, nubrėžta ar matoma kokiame nors paviršiuje: *Tiesì [kreivà, taškìnė] lìnija. Nubrėžk lìniją. Apvažiãvimas pažymėtas brūkšninė lìnija.* • plg. brūkšnys.

2. matoma ar įsivaizduojama ko riba, skirianti vieną plotą, vietą, sritį ar pan. nuo kitos: *Pusiáujo [demarkãcijos] lìnija. Stárto [fìnišo] lìnija. Skiriamóji [galìnė] lìnija. Péržengti [užmìnti] lìniją. Paleĩ frònto lìniją vìrė mũšiai. Horizònto lìnija nepagaunamà: kaĩ jũs eĩnate Į̃ jã, jì tráukiasi nuõ jũsų. Sartaĩ – taĩ ilgiáusią krañto lìniją Lietuvojè tùrintis ẽžeras. Ùpė yrà lìnija, àtskirianti príemiesčio stìliaus Šiaurìnį Lòndoną nuõ tarptautìnio ir prašmatnaũs Pietų̃ Lòndono.*

3. viena eile išsidėsčiusių daiktų, statinių, įrenginių ar kitų objektų eilė, virtinė arba ištisinis ruožas: *Apkasų̃ [gynýbos] lìnija. Namaĩ stovėjo vienojè lìnijoje.*

4. kūno, veido ar kito pavidalo išorinė forma, kontūrai: *Figū̃ros lìnijos. Ši̇̀ suknẽlė išrỹškins jū̃sų kū̃no lìnijas. Sáugok (kū̃no) lìnijas* (stenkis nesustorėti). *Plonà añtakių lìnija nerekomendúojama labaĩ stambaũs, apvalaũs, putlaũs vėido ar senývo ámžiaus žmógui.*

5. ryšio, susisiekimo, tiekimo ar kitoks kelias, jungiantis tam tikrus taškus: *Óro [elèktros, geležìnkelio, autobùsų] lìnija. Telefòno lìnija. Tiẽsti [paléisti] lìniją. Lìnija veĩkia [sugẽdo, užimtà, laisvà]. Specialìstai siū́lė Vìlniuje tiẽsti trìs mètro lìnijas.*

6. įrengimų eilė, apimanti tam tikrą gamybos procesą: *Konvejerìnė [automãtinė] lìnija. Píeno pìlstymo lìnija. Paléisti [stabdýti] lìniją. Píeninėje įrengtà vakariẽtiška svíesto gamýbos lìnija. Bendróvė investãvo Į̃ naũją alaũs pìlstymo lìniją.*

7. bendros paskirties, koncepcijos, dizaino ar kitų bendrų požymių siejamų gaminių grupė: *Pagamìnta naujà kosmètikos lìnija jaũtriai ódai. Plaukų̃ príežiūros lìnija. Klasikìnė drabùžių lìnija tìks móterims, nórinčioms atródyti solidžiaĩ.*

8. veiksmo, veiklos, pažiūrų, elgesio, kūrybos kryptis: *Gyvẽnimo lìnija. Romãno siužèto lìnija. Laikýtis tvirtõs lìnijos. Taĩ truñpas, vienõs siužètinės lìnijos èpinis kūrinỹs.*

9. giminės ar šeimos kartų eilė, seka: *Genealògìnė [kraũjo] lìnija. Giminỹstė mótinos lìnija [pagaĩ mótinos lìniją]. Civìlinėje tėisėje numatýtos tiesióji ir šóninė giminỹstės lìnijos.*

linijìnė ekonòmika

gamybos ir vartojimo modelis, kuriam būdingas intensyvus žaliavų ir energijos naudojimas bei dideli atliekų kiekiai: *Šiuõ metù pasáulyje vìs dár įsitvìrtinusi linijìnė ekonòmika, kuriõs mòdelis apibū̃dinamas kaĩp „imk – gamìnk – išmèsk". Linijìnė ekonòmika padėjo pãgrindą versláms, efektyviõs ìšteklių gavýbos, gamýbos beĩ paskìrstymo procèsams, tačiaũ áugant gyvéntojų skaĩčiui pasáulyje ir didėjant gamýbos teñpams, šìs mòdelis tañpa nelankstùs. Euròpos lýderiai sùtaria, kàd reĩkia skãtinti pérėjimą nuõ linijìnės priẽ žiedìnės ekonòmikos.* • plg. žiedinė ekonomika.

linijìniai šõkiai

šokiai, atliekami sustojus viena linija: *Šókant linijiniùs šokiùs, pártneris nėrà bū́tinas. Linijìniuose šõkiuose taĩp šokė́jų nėrà fizinio kontãkto. Linijìnių šõkių atlikė́jai jùda tà pačià kryptimì, dãro tuõs pačiùs žingsneliùs.*

linijìnis, linijìnė bdv. (2)

1. einantis, išsidėstęs, judantis tiese ar tam tikra linija (1 r.), susijęs su judėjimu, kaita viena kryptimi ar

tolygiu proporcingumu: *Linijìnis sukìmosi greĩtis [mastẽlis, varìklis, lũžis]. Šnekà yrà linijìnis reiškinỹs – jojè žõdžiai rikiúojasi víenas pãskui kìtą. Míesto linijìnė fòrma būdìnga gyvénvietėms, išsidésčiusioms išilgaĩ pagrindìnių magistrãlių. Linijìnio maršrùto pabaigà nesutampa sù jõ pradžià, kitaĩp neĩ žiedìnio maršrùto.*

2. sudarytas iš linijų (1 r.), brėžiamas arba vaizduojamas linijomis: *Linijìnis rãštas. Linijìnė diagramà. Nesuprañtamas linijìnis piešinỹs išraĩzgė žẽmės paviršių.*

3. pagrįstas tiesioginiu nuoseklumu, griežta seka arba vienkrypčiu judėjimu iš praeities į ateitį: *Linijìnės struktū̃ros organizãcijai būdìngas hierárchinis valdymas. Ẽsant linijìniam valdymui kiekvíenas pavaldinỹs tùri víeną vadõvą. Dìdelė kompãnija gãli turéti kelìs linijiniùs vadovùs. Žmogaũs mąstymas nè visadà yrà linijìnis – mẽs gẽbame šókti priẽ netikétų idė́jų. Vakarų̃ kultū̃rai labiaũ būdìngas linijìnis laĩko suvokìmas.*

4. susijęs su elektros energijos, ryšių ar signalų perdavimo linija: *Linijìnis laĩdas. Linijìnė srovė̃.*

linijìnis laĩvas

1. ist. didelis karo burlaivis, kurio patrankos išdėstytos linijomis: *Linijìniai laivaĩ išsirikiúodavo į ìlgas kolonàs, kàd galétų šáudyti visaĩs víeno bòrto pabū̃klais. Didžiójі dalìs linijìnių laivų̃ bùvo lėtaeĩgiai. Linijìniai laivaĩ bùvo naudójami XVII–XIX ámžiuje. Bùrinius linijiniùs laivùs pàkeitė šarvúotieji gárlaiviai.*

2. didelis šarvuotas karo laivyno garlaivis: *Laĩvas pabégo nuõ linijìnių laivų̃ eskādros. Príešo aviãcija nuskandìno kẽturis linijiniùs laivùs. Põ Añtrojo pasaulìnio kãro linijìniai laivaĩ prarãdo sàvo réikšmę.*

3. laivas, plaukiojantis pagal nuolatinį grafiką ir turintis tam licenciją: *Iškráuti [pakráuti] linijiniùs laivùs. Klaĩpėdos terminãlas gãli priimti linijiniùs beĩ kitókio tìpo laivùs. Linijìnių laivų̃ verslè krovinių̃ ir keleĩvių pérvežimų skaĩčius kiñta.*

lìnijiškas, lìnijiška bdv. (1)

ilgas ir siauras: *Lìnijiškos añkštys* (bot.). *Lãpai suskáldyti į̃ lìnijiškas skìltis. Vìlkdalgis tùri siaurùs, lìnijiškus lapùs.*

lìnininkas, lìnininkė dkt. (1)

linų augintojas: *Lìnininkas suláukia vìs daugiaũ prãšymų pardúoti linų̃ sėmenų̃ ar išspáusti sėmenų̃ aliẽjaus. Lìnininkai susibū́rė į̃ linų̃ augìntojų draugìją. Màno tévas ìlgus metùs dìrbo agronomù ir lìnininku.* | linų pramonės darbuotojas: *Pastaraĩsiais mẽtais lìnininkai dìrbo nuostolìngai.*

linininkỹstė dkt. vns. (2)

1. linų auginimas: *Veřstis linininkystė. Ikì Añtrojo pasaulìnio kãro Lietuvojè šalià píeno ir bekònų ū́kio klestė́jo ir linininkỹstė. Linininkỹstės sèktorius neatlaĩkė konkureñcijos.*

2. mokslas, tiriantis linus ir jų auginimą: *Linininkỹstės tyrìmai tebevýkdomi Upýtės bañdymų stotiẽs laukẽliuose. Jìs kurį̃ laĩką dìrbo linininkỹstės mókslo tìriamąjį dárbą.*

linìnis, linìnė bdv. (2)

1. pagamintas iš linų (apie audinį, siūlus ir pan.): *Pirkaũ linìnių siū́lų. Vãsarą mégstu dėvė́ti lininės kélnes. Añt síenos kãbo linìnis rañkšluostis. Medvilnìnis audinỹs yrà šiltèsnis ùž linìnį. Linìniùs drabužiùs smagù dėvė́ti kárštą diẽną.*

2. šnek. šviesus, gelsvas lyg linų pluoštas: *Jìs paglóstė dukrýtės švelniùs linìniùs pláukus.*

lýninis, lýninė bdv. (1)

varomas lynu[2]: *Lýninė pavarà [gérvė]. Lýninis kéltas bė̃ varìklio plùkdo automobiliùs ir žmónes peř Nẽrį tiẽs Čiõbiškiu. Sìguldoje veĩkiantis lýninis kéltuvas jùngia Gáujos ùpės krantùs. Į̃ kálną slìdininkai užkỹla lýniniu kéltuvu.*

liniúotas, liniúota bdv. (1)

kuriame yra nubrėžtos linijos: *Liniúotas põpierius [sąsiuvinis]. Užrašų̃ knygẽlė liniúotais lãpais. Láiškas parašýtas júodu rãšalu añt liniúotų bálto põpieriaus lãpų. Šĩ̃ sezòną madìngi langúoti ir liniúotì rũbai.*

liniuõtė dkt. (2)

lentelė tiesioms linijoms brėžti, kam matuoti ar skaičiuoti: *Metalìnė [medìnė, plastikìnė] liniuõtė. Braĩžomoji [matãvimo, tìkrinimo] liniuõtė. Mastẽlinė [logarìtminė] liniuõtė. Liniuotè išmatúokite atkarpõs ilg̃į. Sù liniuotè sąsiuvinyje nubrė́žiau kẽletą tiesių̃ lìnijų.*

liniúoti, *liniúoja, liniãvo* vksm. (ką)

braižyti linijomis: *Įstrižaĩ liniúoti lapùs. Jìs liniãvo tìk tuõs lapùs, kuriuosè reñgėsi rašýti tèkstą. Paimk lãpą ir liniúok tankiomìs lìnijomis.*

liñk[1] pol. (ko)

vartojamas reiškiant slinkties kryptį į daikto pusę; sin. link2: *Mačiaũ, jiẽ nuẽjo mìško liñk. Jìs atsisvéikino ir pasùko dùrų liñk. Piliẽs liñk vẽda šimtamẽčio párko keliùkai. Suñkvežimis jùda ùpės liñk. Saváitgalį važiavaũ Daũgų liñk.*

liñk[2] prl. (ko)

vartojamas reiškiant slinkties kryptį į daikto pusę; sin. link[1]: *Akmenimìs grį̃stas tãkas vẽda liñk jū́ros. Važiúojame pačiù tiesiáusiu keliù liñk namų̃. Šuõ, paẽmęs dáiktą, eĩdavo liñk mãnęs.*

lìnkčiojimas dkt. (1)

1. → linkčioti 2: *Jám būdìngas paslaugùs lìnkčiojimas priẽš didesniùs. Lìnkčiojimams ir svéikinimams nebùvo gãlo.*

2. → linkčioti 3: *Lìnkčiojimas gálva. Lìnkčiojimas į̃ tãktą. Į̃ kolègų pãstabas jìs atsãkė tykiù galvõs lìnkčiojimu. Čià svarbūs žõdžiai, lìnkčiojimai, akių̃ kontãktas. Móterys prìtarė galvų̃ lìnkčiojimais ir giliaĩs atsidūsė́jimais.*

lìnkčioti, *lìnkčioja, lìnkčiojo* vksm.

1. tarpais linkti, lenktis; sin. lankstytis, linksėti: *Néndrės lìnkčioja vėjẽliui šiurẽnant. Liẽpsnos blãškosi, lìnkčioja.*

2. (kam) lankstytis sveikinant, reiškiant pagarbą ar nusižeminimą; sin. linksėti: *Eĩdamas peř sãlę jìs mandagiaĩ lìnkčiojo į̃ visàs pusès. Žavingiáusiai šypsódamasis, padavė́jas ẽmė lìnkčioti ikì žẽmės. Jiẽ lìnkčiojo svéikindamiesi į̃ kaĩrę ir į̃ dẽšinę. Artìstas lìnkčiojo susižavė́jusiai pùblikai. Jìs mokė́jo lìnkčioti aukštesnìems už savè valdiniñkams.*

3. (ką, kuo, kam) daug kartų palenkti (ppr. galvą); sin. linksėti, kinkuoti, kinksėti: *Merginà pritardamà lìnkčioja gálvą [galvà]. Põnai ẽmė mandagiaĩ lìnkčioti galvomìs. Jìs lìnkčiojo į̃ tãktą. Senùkas ẽmė džiugiaĩ*

lìnkčioti. Šokdamì porãvimosi šõkį gulbių pãtinas ir patėlė plaũkia víenas šalià kìto, sinchròniškai jùdina kaklùs, pùrto sparnùs, lengvaĩ lañkstosi ar nèt lìnkčioja víenas kitám.

linkė́jimas dkt. (1)

1. ppr. vns. → `linkėti`: *Mãno gyvẽnimo mòto – linkė́jimas gẽro. Sveikãtos linkė́jimas ẽmė pìldytis konè iškarт. Jã ýpač sujáudino mamõs linkė́jimas neišlėisti iš rañkų sàvo láimės paũkštės. Jìs ironizãvo, kàd Bìržuose blõgas linkė́jimas „kàd tù prasmègtum“ gãli ir išsipìldyti, nès apýlinkėse ỹra daugýbė smẽgduobių. Kařtais nèt atródo, kàd keiksmaĩ ir linkė́jimai dãrosi vìs piktesnì. Laĩdą, põ kuriõs išsẽko kantrýbė, ãktorė vadìna týčiojimusi prisideñgus hùmoru, linkė́jimu patiẽs blogiáusio – mirtiẽs.*

2. ppr. dgs. žodžiu, raštu ar kitu būdu reiškiamas noras, kad kitam asmeniui sektųsi: *Nuošìrdūs linkė́jimai vìsai šeĩmai. Didžiáusi linkė́jimai klasiõkams! Pérduok nuõ manęs linkė́jimų sàvo sẽseriai. Muzikántai siuñtė geriáusius linkė́jimus vaikáms. Láukėme, kadà prasidẽs linkė́jimai jubiliãtui.*

linkė́ti, *liñki, linkė́jo* vksm. (kam, ko)

reikšti savo norą, kad kas kam atsitiktų, kad kas ką turėtų: *Linkiù Jùms daũg láimės. Vìsì linkė́jo jám pérgalės. Linkiù Táu tìk vìso geriáusio. Linkiù táu greičiaũ pasveĩkti. Linkiù táu prasmègti skrãdžiai! Àš jám linkė́jau patìrti tíek skaũsmo, kíek peř jį tẽko iškęsti mán. Kõ pàts nenóri, tõ ir kitám nelinkė́k* (flk.).

linkìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → `linkti 1`: *Meškerýkočio linkìmas.*

2. → `linkti 3`: *Pastebė́tas sijõs linkìmas nuõ svõrio.*

3. → `linkti 4`: *Žmogaũs síeloje Diẽvas įdíegė linkìmą į gẽrį. Stìprų linkìmą priẽ alkohòlio jìs paveldė́jo ìš tė́vų.*

lìnkis dkt. (1)

1. vingis, lankstas: *Ùpės lìnkis. Artèrijų [žarnų] lìnkiai. Mašinà į kẽlio lìnkį ìšlėkė bevéik skersà.*

2. kokio nors daikto, objekto įlinkimas ar iškilimas, išlinkusi vieta: *Kaĩ pasisùko pròfiliu, mãtėsi švelnùs jõs nósies lìnkis. Aptemptà suknẽlė išrỹškino jõs figũros lìnkius. Stùburo lìnkiai amortizúoja smūgiùs ir pàdeda išlaikýti stãtmeną kū́no pãdėtį.*

3. LENKMUO 1: *Jìs alkū́nės lìnkiu braũko nuõ véido prãkaitą. Vyrìškis ilsė́josi kaktà įsirẽmęs į rañkos lìnkį.*

4. LENKMUO 2: *Labaĩ svarbùs yrà pėdõs skersìnis ir išilgìnis lìnkis.*

linkmė̃ dkt. (4)

1. KRYPTIS 1: *Kàs gãli pasakýti, ař eĩname teisìnga linkmè?* | prk.: *Staigà jìs kaĩbą pasùko kità linkmè.*

2. veiksmo, reiškinio plėtojimosi, raidos kelias; sin. kryptis: *Ùžsienio polìtikos linkmė̃. Kãras pàkreĩpė valstýbės raĩdą nenatūralìà linkmè. Sàvo eneřgiją reikė́tų nukreĩpti kūrybingesnė linkmė. Linkmė̃ nustatýta, tìk nereĩkia nuõ jõs nukrỹpti.*

Liñkmenys dkt. dgs. (1)

kaimas Ignalinos rajono savivaldybėje: *Liñkmenys įsikū́rę tařp trijų ežerų. Peř Liñkmenis ẽjo demarkãcijos lìnija, skýrusi Líetuvą nuõ Lénkijos. Liñkmenyse yrà plaktùkų muziẽjus.*

linksė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → linksėti 1: *Mažì pasikartójantys kū̃no linksė́jimai prìminė rituãlą.*

2. → linksėti 2: *Diẽną pràdedu nuõ linksė́jimų kaimýnams.*

3. → linksėti 3: *Nuolankùs linksė́jimas gálva. Àš jū̃sų linksė́jimą suprataũ kaĩp pritarìmą. Įtariamàsis į̃ kláusimus atsakinė́jo tìk galvõs pùrtymu arbà linksė́jimu.*

linksė́ti, *lìnksi, linksė́jo* vksm.

1. tarpais linkti, lenktis, palinkti; sin. lankstytis, linkčioti: *Lìnksi vė́jo pučiamà šakà. Linksė́damas váikščioja gañdras.*

2. (kam) lankstytis sveikinant, reiškiant pagarbą ar nusižeminimą; sin. linkčioti: *Linksė́ti kaimýnams. Jìs linksė́damas sù visaĩs svéikinasi.*

3. (ką, kuo) daug kartų palenkti (ppr. galvą); sin. linkčioti, kinkčioti, kinkuoti: *Linksė́jau gálva [gálvą], vìskam mielaĩ pritarðamas. Skamběant rìtmiškai mùzikai žmónės plójo, linksė́jo galvomìs ar trepsė́jo kójomis. Kumẽlė lìnksi gálvą, priẽ manę̃s leñda, nóri ésti gáuti.*

linksmabū̃dis, linksmabū̃dė bdv. (2)

linksmo būdo, visados linksmas: *Linksmabū̃dis vaikìnas. Linksmabū̃dis satỹrikas suláukė neregė́to populiarùmo. Linksmabū̃dė poniùtė ruõšdavo prašmatniàs puotàs. Linksmabū̃dės papūgẽlės nìmfos yrà víenos mėgstamiáusių namìnių paũkščių.*

linksmaĩ prv.

jaučiant džiaugsmą, būnant apimtam džiaugsmo: *Linksmaĩ praléidome atóstogas. Linksmaĩ čìrškavo žiogaĩ. Jìs linksmaĩ žaĩdžia fùtbolą sù vaikaĩs.* | aukšt.: *Susirinkìmą pabaĩkime linksmiaũ. Dvíese linksmiaũ negù vienám. Nuõ tõs mintiẽs jám pasidãrė linksmiaũ.* | aukšč.: *Linksmiáusiai Jõnines šveñtė Jonavà. Linksmiáusiai kikẽno solidùsis dė̃dė.* • ant. liūdnai.

linksmãkotis dkt. (1)

euf. PENIS: *Kai kuriẽ výrai vadìna sàvo pėnį „linksmãkočiu“. Svarbù nè linksmãkotis – svarbù výras.*

liñksmas, linksmà bdv. (4)

1. jaučiantis džiaugsmą, apimtas džiaugsmo, mėgstantis džiaugtis: *Liñksmas grįžaũ namõ. Sàvo tė́vùs jì apibū̃dino kaĩp linksmùs, rūpestìngus ir draũgiškus. Jìs liñksmas vaikìnas. Kaĩp užaugìnti sveikùs ir linksmùs vaikùs?* | aukšt.: *Dabař jìs daũg linksmėsnis neĩ anksčiaũ. Tė́vas pasidãrė linksmėsnis.* | aukšč.: *Riñkome linksmiáusią mókytoją. Màno namìškiai nè peř linksmiáusi.* **liñksma** bev.: *Liñksma mán pàs jùs.* • ant. liūdnas.

2. keliantis, žadinantis, išreiškiantis džiaugsmą: *Liñksmas gyvẽnimas. Liñksmos ãkys. Õ kuř prabė́go liñksmos diẽnos?! Liñksmas jõ bū̃das. Suláukėme linksmų̃ žinių̃. Jaunìmas dainúoja linksmàs dainàs. Linksmų̃ šveñčių* (linkėjimas)! | aukšt.: *Susirinkìmą pabaĩkime kuõ nórs linksmesniù. Màno gyvẽnimas pasùko linksmesnė vagà.* | aukšč.: *Artė́ja linksmiáusios mẽtų šveñtės. Núotaikos nè pàčios linksmiáusios.* **liñksma** bev.: *Mū́sų namuosè bū́davo linksmà.* • ant. liūdnas.

♦ **linksmų̃ plaũčių** žr. plaučiai.

linksmė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

→ linksmėti: *Barė̃ visùs greĩtai pagáuna linksmė́jimas. Susirašiaũ mán patìkusias dainàs linksmė́jimo tvarkà.*

Linksmė́nai dkt. dgs. (1)

kaimas Joniškio rajono savivaldybėje: *Linksmė́nų káimo gyvéntojai nelinksmì: sodýbose nebelìko kárvių. Sàvo žẽmę Linksmė́nuose esù išnúomojęs bendróvei. Linksmė́nuose išlìkę smailiadùgniai ãkmenys, kuriẽ bùvo skìrti švęstám vándeniui supìlti.*

linksmė́ti, *linksmė́ja, linksmė́jo* vksm. (nuo ko)

darytis linksmam, linksmesniam: *Nuõ alaũs výrai linksmė́ja. Dvãras, beláukdamas šventų̃ Kalẽdų, pradédavo spařčiai gražéti, puõštis, linksmė́ti. Pókalbiai garsė́jo, dū́mų šỹdas tirštė́jo, veidaĩ linksmė́jo. Konkùrsas kasmẽt keĩtėsi, tobulė́jo, linksmė́jo.*

linksmýbė dkt. (1)

1. vns. linksmumas, džiaugsmas: *Manè apẽmusi didžiùlė linksmýbė. Neáiški jõs linksmýbės priežastìs. Linksmýbė prasìveržė dainà.*

2. ppr. dgs. linksma pramoga; sin. linksmumas: *Ùžgavėnių linksmýbės. Pasinériau į̃ studeñtiško gyvẽnimo linksmýbes. Jám patiñka naũjos pãžintys ir̃ linksmýbės. Vėliaũ pràtęsėme linksmýbes kitojè kompãnijoje.*

linksmỹn prv.

vis linksmiau: *Kuõ tolỹn, tuõ linksmỹn* (darosi linksmiau). *Vìskas tìk linksmỹn ir̃ linksmỹn eĩna. Óras šiltỹn, žmónės linksmỹn.* • ant. liūdnyn.

lìnksminimas dkt. ppr. vns. (1)

→ linksminti: *Põnia, taĩ nè biùro darbúotojų lìnksminimas, õ próginis minė́jimas. Lopšìnės mažíesiems dainúojamos nè víen dẽl lìnksminimo. Pavargaũ nuõ gérimų pìlstymo ir̃ klieñtų lìnksminimo. Ligóniui nereikalìngi lìnksminimai ar̃ tušti žõdžiai.* | sngr.: *Lìnksminimasis yrà víenas ìš šveñtės elemeñtų. Ar̃ táu neatsibódo lìnksminimasis ikì paryčių̃? Populiariáusia jaunìmo lìnksminimosi fòrma dabar̃ yrà vakarẽliai.*

lìnksminti, *lìnksmina, lìnksmino* vksm. (ką, kame)

daryti linksmą, linksmesnį; sin. smaginti, džiuginti: *Komèdijos paskirtìs – lìnksminti pùbliką. Móku bū̃ti linksmà ir̃ lìnksminti kitùs. Cìrke jùs lìnksmins klòunai. Gãtvėse praeiviùs lìnksmina grójantys muzikántai.* | sngr. (kame, su kuo) linksmai pramogaujant leisti laiką: *Jaunìmas lìnksminasi. Kompãnija lìnksminosi kavìnėje. Vyrùkas sù draugaĩs lìnksminosi ikì pusiáunakčio. Vakarẽlyje lìnksminasi keliólika žmonių̃.*

lìnksmintojas, lìnksmintoja dkt. (1)

kas linksmina: *Televìzijai tẽko visúomenės lìnksmintojos vaidmuõ. Ãktorius puĩkiai suvaidìno tautõs lìnksmintoją. Mẽs ẽsame lìnksmintojai, pókštininkai ir̃ juokdariaĩ. Dìrbau pùblikos lìnksmintoju peř vestuvès.*

linksmókai prv.

gana linksmai: *Jõ kalbà nùteikė linksmókai. Vaikìnas žvelgė linksmókai primerktomìs akimìs. Dainà skamba šviẽsiai, nèt linksmókai. Linksmókai praléidome laĩką. Sugalvóta labaĩ originaliaĩ ir̃ linksmókai.*

linksmókas, *linksmóka* bdv. (1)

1. gana linksmas (1 r.): *Esù linksmókas žmogùs. Keliõnėje susipažinaũ sù linksmóka kaunietė. Mũsų gìminės linksmóki.*

2. gana linksmas (2 r.): *Linksmókas vakarẽlis. Šìs linksmókas epizòdas apsãkyme pãsakojamas põ visùs sukrẽtusio įvykio. Jìs sukũrė gývą, nèt linksmóką melòdiją. Žaidìmas visùs ùžkrėtė gerà núotaika, sukélė linksmókas diskùsijas.* **linksmóka** bev.: *Linksmóka bùvo.*

linksmùmas dkt. ppr. vns. (2)

1. buvimas linksmam (1 r.). džiugiai nusiteikusiam: *Manè nustẽbino jõ gyvybingùmas, linksmùmas. Àš iřgi užsìkrėčiau jõs linksmumù. Muzikántai apdovanóti ùž neišseñkantį linksmùmą. Àpima tóks linksmùmas, kàd neišlaikaĩ nedainãvęs. Žmogaũs gyvẽnime linksmùmą keĩčia liūdesỹs, ir atvirkščiaĩ.*

2. buvimas linksmam (2 r.), keliančiam, išreiškiančiam, žadinančiam džiaugsmą: *Vakarõnės Panevėžyjè garsė́jo tvarkà ir linksmumù. Váišių eĩgą ir linksmùmą lémė talkõs šeimininkas.*

3. ppr. dgs. linksma pramoga; sin. linksmybė: *Pasiródžius pareigũnams výrų linksmùmai išgarãvo. Abiturieñtų linksmumùs ùžgožė mókslai.*

linksmuõlis[1]**, linksmuõlė**[1] bdv. (2)

linksmo būdo: *Linksmuõlis màno brólis ikì ìšnaktų sù draugaĩs dainãvo ir šóko. Antaĩ linksmuõlis kikìlis ẽglės viršū́nėje perdiẽn gíeda. Sáulė išbùdino linksmuoliùs drugeliùs citrinukùs.* • ant. rimtuolis[1].

linksmuõlis[2]**, linksmuõlė**[2] dkt. (2)

linksmo būdo žmogus ar (rečiau) gyvūnas: *Pùsbrolis bùvo mũsų šeimõs linksmuõlis, jõ visì láukdavo vakarẽliuose. Smagù, kàd tokių linksmuõlių yrà. Ař įmãnomas melanchòliko virtìmas linksmuoliù? Jaũ nebemokė́siu, apsimẽtusi paikà linksmuolè, kaũlyti dárbo. Tàs màno šuniùkas tóks linksmuõlis!* • ant. rimtuolis[2].

linksmuõliškas, linksmuõliška bdv. (1)

būdingas linksmuoliams, nuteikiantis linksmai: *Dovanų̃ gavaũ tókį linksmuõlišką puodẽlį. Kóks linksmuõliškas įrašas sù puikiomìs núotraukomis.*

linksniãvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. kaitymas linksniais: *Linksniãvimo paradigmà [sistemà, tìpas]. Būdvardžių linksniãvimas. Kaĩbai kiñtant, linksniãvimo sistemà paprastė́ja. Daiktãvardžio linksniãvimo paradìgmų lietùvių kalbojè yrà dvýlika, õ kirčiuõčių – kẽturios. Móterų pãvardės, tùrinčios výrų pavardžių fòrmą, ařdo lietùviškų žõdžių linksniãvimo pãmatus.*

2. → linksniuoti 2: *Viẽšas núodėmių linksniãvimas. Kūrė́jai neapsiribója formaliù Lietuvõs įvaizdžio linksniãvimu eilė́raščiuose ir drãmose. Jaũ įgrìso tų pačių vardų̃ linksniãvimai peř televìziją.*

liñksnis dkt. (2)

gramatinė vardažodžio, dalyvio, įvardžio kategorija, reiškianti jo santykį su kitu žodžiu sakinyje: *Vardiniñko liñksnis. Lietùvių kalbà tùri septýnis linksniùs. Šìs žõdis klaidìngai pavartótas viẽtininko linksniù. Lietùvių kalbõs sakiniuosè liñksnis arbà eĩna víenas pàts, arbà sù príelinksniu.*

linksniuõtė dkt. (2)

linksniavimo tipas, paradigma: *Dabartìnėje lietùvių kalbótyroje teřminai „linksniuõtė“ ir „linksniãvimas“ įvařdija skirtìngas sąvokas. Kalbosè, tùrinčiose liñksnių sistemàs, linksniuõčių skaičius ir póbūdis įvairúoja. Lietùvių kalbõs daiktãvardžiai tùri penkiàs linksniuotès. Linksniuõtės susìjusios sù vardãžodžių gìmine.*

linksniúoti, *linksniúoja, linksniãvo* vksm.

1. (ką) kaityti linksniais: *Linksniúojami ir nelinksniúojami žõdžiai. Lietùviškus simbòlinius pavadìnimus, pavartótus bè rūšinio žõdžio, būtina linksniúoti. Peř pãmoką linksniãvome daiktãvardžius. Dalỹvis – linksniúojamoji veiksmãžodžio fòrma.* • plg. gramatinti.

2. (ką) dažnai minėti kalbant: *Kõ teñ prisidìrbai, kàd peř vìsą susirinkìmą tavè linksniãvo? Bendraklãsiai šóko linksniúoti jõ júodus darbeliùs.*

linksóti, *liñkso, linksójo* vksm. (nuo ko, prie ko)

būti pasilenkusiam ar sulinkusiam: *Vìsą diẽną linksójau priẽ siuvamõsios mašìnos. Šãkos linksójo nuõ sniẽgo. Jìs linksójo niūrùs ir tylùs.*

lìnkt išt.

vartojamas pasilenkimo ar palenkimo įspūdžiui žymėti: *Lìnkt pasisvéikino galvõs lìnktelėjimu. Susitìkdavom ir tìk lìnkt víenas kitám. Jìs lìnkt gálva ir spūdina toliaũ. Meškerẽs kótas lìnkt lìnk, àš už jõ, pajuntù, kàd kažkàs užkìbo.*

linktè prv.

1. vis labiau krypstant, linkstant (1 r.): *Kójos linktè liñksta.*

2. vis labiau svyrant žemyn, linkstant (2 r.): *Mẽdžių viršū̃nės linktè liñko.*

3. vis labiau dumbant, linkstant (3 r.): *Lentýnos linktè liñksta nuõ nebeskaĩtomų knỹgų.*

4. jaučiant potraukį, linkstant (4 r.): *Vaĩkas linktè liñko priẽ jõ.*

lìnktelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → linktelėti 1: *Nuõ tõ lìnktelėjimo į̃ šóną įsìmetė dieglỹs. Pirmíeji meškerýkočio lìnktelėjimai nùteikė viltìngai.*

2. → linktelėti 2: *Solìstė dėkójo pùblikai lìnktelėjimais. Mókykite vaĩką, kàd atẽjęs į̃ viẽtą, kuř jaũ yrà žmoniũ̧, visùs juõs pasvéikintų galvõs lìnktelėjimu.*

3. → linktelėti 3: *Pritařti galvõs lìnktelėjimu. Susišnekédavo víenas sù kitù galvõs lìnktelėjimais ař ženklaĩs. Bulgãrijoje galvõs lìnktelėjimas réiškia „nè“, õ pakrãtymas „taĩp“. Lìnktelėjimai ir nuoširdì šỹpsena ródys, jóg suprañtate kìtą žmógų.*

lìnktelėti, *lìnkteli (lìnktelėja), lìnktelėjo* vksm.

1. (į ką) kiek pasilenkti, palinkti: *Žmogùs lìnktelėjo į̃ šóną.*

2. (ką, kuo, kam) kiek palenkti galvą ar liemenį sveikinantis, teikiant pagarbą: *Daininiñkė kelìs kartùs lìnktelėjo pùblikai. Senùtė pasisvéikindama lìnktelėjo gálvą. Jìs maloniaĩ šỹpsosi ir lìnkteli gálva kiekvienám sutiktájam.*

3. (ką, kuo) kiek palenkti (ppr. galvą); sin. kinktelėti: *Vaĩkas pritařdamas lìnktelėjo gálvą [gálva]. Bandìtas*

lĩnkteli gálva seĩfo pùsėn. Kàd ir kõ kláustum, jì lĩnkteli gálvą ar ãtsako „taĩp“.

4. (iš ko, per ką) pasidaryti nebetiesiam; sin. kumptelėti: *Žmogùs ìš senùmo nèt lĩnktelėjo. Peř aukštùmą jìs nèt lĩnktelėjęs.*

liñkti, *liñksta, liñko* vksm.

1. (nuo ko, iš ko) darytis lanko formos; sin. krypti, kumpti: *Kařklas leñkiamas liñksta. Tà lentà plonà, todẽl ir liñksta. Ìš báimės kójos pradėjo liñkti. Nuõ aukštùmo jìs jaũ pràdeda liñkti. Žãlias liñksta, saũsas lúžta* (flk.).

2. (prie ko, nuo ko, į ką) svirti žemyn, krypti nuo esamos padėties žemyn: *Nuõ obuolių nèt šãkos liñksta. Kaĩ vétra bùvo, taĩ žilvìčio šãkos labaĩ liñko. Pútė tóks smarkùs véjas, kàd nèt mẽdžių šãkos priẽ žẽmės liñko. Mẽdžių šãkos nuõ sniẽgo liñksta. Į̃ kurią̃ pùsę véjas pùčia, į̃ tą̃ ir liñksta* (flk.).

3. (nuo ko) nuo spaudimo, svorio dubti: *Liñksta griñdys nuõ svõrio. Parduotùvėse nuõ prodùktų liñksta lentýnos. Eĩnant tàs liū́nas lingúoja, liñksta.*

4. (į ką, prie ko) turėti polinkį, potraukį, jausti palankumą: *Víenas sūnùs liñksta labiaũ į̃ mókslą, kìtas – į̃ mùziką. Àš visà širdimì linkaũ į̃ romántiką. Jìs labaĩ priẽ žẽmės liñksta. Nuõ pàt mažumẽs jìs labiaũ liñko priẽ knỹgų. Patařtina atsargiaũ naudóti naũją krèmą tóms, kuriõs liñkusios į̃ aleřgiją. Àš neliñkęs šiañdien eĩti pasiváikščioti. Į̃ ligàs bùvo liñkęs tàs vaĩkas.*

♦ **net aũsys liñksta** žr. ausis. **širdìs liñksta** žr. širdis.

liñkui[1] pol. (ko)

LINK[1]: *Láisvės liñkui. Jiẽ suvĩrto į̃ vežìmą ir nuvažiãvo sàvo káimo liñkui. Žiūrõvai tráukia stadiòno liñkui.*

liñkui[2] prl. (ko)

LINK[2]: *Medžiótojai nuẽjo liñkui mìško. Kẽlias vẽdė liñkui júros.*

Linkuvà dkt. (3[b])

1. miestas Pakruojo rajono savivaldybėje: *Linkuvà – víenas seniáusių istòrinės Žiẽmgalos miestẽlių. Ìš Linkuvõs miestẽlio aikštẽs spindùliais išeĩna septýnios gãtvės. Lietùviškos spaudõs draudìmo laikótarpiu Linkuvojè aktyviaĩ veĩkė knygnešiaĩ. Linkuvõs pavadìnimas kìldinamas ìš žõdžio „lìnkis“.*

2. Kauno miesto dalis, įsikūrusi į šiaurės vakarus nuo miesto centro: *Linkuvà yrà víenas ìš rečiáusiai apgyvéndintų Kaũno mikrorajònų.*

linkuviẽtis, linkuviẽtė dkt. (2)

1. LINKUVIS 1: *Jì tikrà linkuviẽtė, nes gìmė tuometìniuose Linkuvõs gimdymo namuosè. Linkuviẽčiai didžiúojasi sàvo skulptū̃rų párku.*

2. LINKUVIS 2: *Linkuviečiùs nudžiùgino miẽsto šveñtės koncèrtai. Linkuviẽčiai rū́pinasi bendrúomenės laisvãlaikiu.*

linkùvis, linkùvė dkt. (2)

1. Linkuvoje (1 r.) ar jos apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus; sin. linkuviškis: *Linkùviui nėrà gražèsnio miẽsto neĩ gimtóji Linkuvà. Švẽsti garsiū̃jų Linkuvõs atlaidū̃ suvažiúoja põ vìsą pasáulį išsibařstę linkùviai.*

2. Linkuvoje (2 r.) ar jos apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus; sin. linkuviškis: *Linkùviai pamégo lankýtis Linkuvõs dvãro párke.*

linkuvìškis, linkuvìškė dkt. (2)

1. LINKUVIS 1: *Atlaidaĩ Linkuvojè sutráukia nè tìk linkuviškiùs. Linkuvìškių iniciatyvà Linkuvojè atìdengtas simbòlinis akmuõ rašýtojui Juõzui Paukštẽliui.*

2. LINKUVIS 2: *Linkuvìškių kasdienýbė tẽka įprastà vagà. Į̃ šveñtę susiriñko gausùs būrỹs linkuvìškių.*

lìnmarka dkt. (1)

ist. duobė, kūdra, kurioje merkiami linai: *Kiekvienaĩs mẽtais linùs mérkdavo į̃ tą pãčią lìnmarką. Lìnmarkos būdavo laukuosè, šlapesnėsè viẽtose. Lìnmarkas reikédavo specialiaĩ kàsti. Tikéta, kàd priẽ lìnmarkų vãsaros vakaraĩs skaĩbdavosi laũmės.*

lynójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lynoti: *Lẽtas, ìlgas lynójimas ar̃ dulksnà geriaũ pagìrdo žẽmę negù stiprì vãlandą truñkanti liūtis. Põ keliũ dienũ lynójimo pagaliaũ tùri išsigiẽdryti. Palapìnė atlaĩko nè tìk nedìdelį lynójimą, bèt ir̃ smar̃kią liūtį.*

linolèumas dkt. (1)

polimerinė ritininė grindų danga: *Parkèto [kìlimo] imitãcijos linolèumai. Grindìs išklójome linolèumu. Jéigu nórite nebrangiõs, tačiaũ ilgaam̃žės, atspariõs drẽgmei, patvariõs grindų̃ dangõs, riñkitės linoleũmą. Linolèumo lãkštai naudójami linoraižiniáms.*

linoraižinỹs dkt. (3[b])

1. giliaspaudės grafikos technika – raižinių atspaudų darymas, išraižant vaizdą linoleumo lakšte: *Grãfikė daugiáusia kúrė mẽdžio ir̃ linoraĩžinio tèchnikomis. Knỹgų iliustrãcijos sukùrtos linoraižinių̃ ir̃ spalvótos šilkogrãfijos būdù. Parodojè eksponúojami ekslìbrisai, atlikti̇̀ ofòrto ir̃ linoraĩžinio tèchnikomis. Daĩlininkas supažìndino vaikùs sù linoraĩžiniu.* • plg. medžio raižinys, vario raižinys.

2. tokiu būdu atliktas grafikos kūrinys – atspaudas: *Linoraĩžiniui būdìngi baltų̃ ir̃ juodų̃ tònų kontrãstai, lakòniška raiškà. Nuõ XX ámžiaus septiñto–aštuñto dešimtmečio Lietuvojè plìto spalvóti ir̃ paspaĩvinti linoraižiniaĩ.* • plg. litografija, ofortas, estampas.

lynóti, *lynója, lynójo* vksm.

po truputį lyti; sin. lašnoti: *Vìsą savaĩtę lietùs lynója, sparčiaũ aũgs žolýtė.* | beasm.: *Dienà bùvo šaltà, įkyriaĩ, smùlkiai lynójo. Šiañdien lynója ir̃ tvýro rũkas, todẽl eĩsmo są́lygos blõgos. Kaĩ išẽjome į̃ žỹgį, pradẽjo lynóti.*

linotìpas dkt. (2) psn.

teksto eilučių rinkimo ir liejimo spaudai mašina: *Anksčiaũ laĩkraščius riñkdavo linotipù, õ põ tõ láužydavo. Linotipù líejamos ìštisos iškiliõsios spaudõs eilùtės. Linotìpo liejìmo fòrmos vadìnamos mãtricomis. Linotìpą sudãro eilùčių rinkìmo, eilùčių liejìmo ir̃ mãtricų rūšiãvimo įrenginiaĩ. Linotìpas plačiaĩ naudótas ikì XX ámžiaus deviñtojo dešimtmečio pabaigõs.*

linotìpininkas, linotìpininkė dkt. (1) psn.

spaustuvininkas, renkantis tekstą linotipu: *Kaĩ dìrbau linotìpininke, turéjau suriñkti kiekvíeną laĩkraščio raĩdę. Spaustùvės linotìpininkas riñko tekstùs nè tìk laĩkraščiams, bèt ir knỹgoms. Užáugęs jìs tãpo raĩdžių rinkéju – linotìpininku.*

liofilizãcija dkt. (1)

užšaldytų biologinės kilmės produktų džiovinimas vakuume: *Liofilizãcija dažniáusiai naudójama maĩsto prãmonėje, taĩp pàt farmãcijoje, medicìnoje, nórint užkonservúoti biològinės kilmẽs produktùs – kraũjo plãzmą, audiniũ dalìs.*

liofilizãtorius dkt. (1)

įrenginys užšaldytiems produktams džiovinti: *Liofilizãtoriuje gãlima džiovìnti úogas ir vaisiùs ìtin žemojè temperatũroje. Į̃ liofilizãtorių dedamì jaũ užšáldyti prodùktai. Džiovìnimas liofilizãtoriuose truñka keliàs dienàs.*

liofilizãvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liofilizuoti: *Liofilizãvimo íranga. Kraũjo plãzmos liofilizãvimas. Liofilizãvimas naudójamas greĩtai geñdantiems prodùktams konservúoti. Mókslininkai liofilizãvimą vadìna tóbulu džiovìnimo būdù.*

liofilizúotas, liofilizúota dlv. (1)

sudžiovintas šaltyje ir vakuume: *Liofilizúoti vaĩsiai išlaĩko daugiáusia vitamìnų. Sveĩko maĩsto parduotuvẽlėje nusipirkaũ liofilizúotų úogų, aplietũ šokoladù. Liofilizúotų prodùktų maistinės savýbes gãlima išsáugoti nèt ikì dvidešimtiẽs mẽtų.*

liofilizúoti vksm. (ką)

džiovinti šaltyje ir vakuume: *Ũkininkai liofilizúoja úogas ir vaisiùs. Liofilizúoti gãlima ir mẽsą, sũrį, várškę ar nèt píeną. Nórint úogas liofilizúoti, pirmiáusia jàs reĩkia užšáldyti. Liofilizúojant bìčių pienẽlį ìš jõ šaĺtyje pašãlinamas vanduõ.*

liokãjus dkt. (2)

1. privačių namų, viešbučio, restorano tarnas: *Vyriáusiasis liokãjus privalẽjo visadà bũti pasireñgęs atidarýti durìs põnų svečiáms. Senẽlis tarnãvo liokãjumi grãfo dvarè. Rũmuose gyvẽnančius didikùs aptarnãvo devýnios galýbės liokãjų, viréjų ir kambarìnių. Privačiamè namè liokãjaus reĩkia tíems žmonéms, kuríems labaĩ trũksta laĩko.*

2. neigiam. vergiškai nuolankus, pataikaujantis žmogus; sin. padlaižys, pataikūnas: *Nebũsiu svetimšãlių tirõnų liokãjumi! Bjaurù žiūréti į̃ tókį elìtą ir jõ įmìtusius liokajùs. Niekadà nepasitikẽk liokãjumi – žmogumì, kurìs priẽš tavè lañkstosi ir šliáužioja.*

Lioliaĩ dkt. dgs. (4)

miestelis Kelmės rajono savivaldybėje: *Lioliuosè stóvi medìnė baròkinė bažnýčia. Lioliũ dvãras mìnimas nuõ XV ámžiaus. Peř Lioliùs tẽka Dubýsos dešinỹsis iñtakas – Dratvinỹs.*

Liònas dkt. vns. (2)

miestas Prancūzijos rytuose: *Liòno miẽsto herbè pavaizdúotas liūtas. Lionè gausù senóvinių bažnýčių. Į Liòną turìstai keliáuja dẽl jaunãtviškos atmosfèros ir istòrinės dvãsios. Liònas – svarbùs Prancūzijos transpòrto ceñtras.*

liòsas dkt. ppr. vns. (2)

šviesi puri, akyta nuosėdinė uoliena iš smulkių kaip dulkės molio, smėlio ir klinčių dalelių: *Liòsas susidãrė ìš ledýninės kilmẽs núogulų. Añt liòsų susiformúoja derlìngi dirvóžemiai. Liòso núogulos paplìtusios dykumosè ir pùsdykumėse. Liòsą naudójame plýtoms ir cemeñtui gamìnti.*

lipaĩ dkt. dgs. (4)

iš pažeistų augalų audinių išsiskirianti lipni augalinė medžiaga, sukietėjanti ore: *Lipùs ìšskiria daugiaũ kaĩp dù šimtaĩ rūšių augalų. Lietuvojè lipaĩ išsìskiria ìš pažeistų slývų ir vyšnių šakų beĩ kamíenų. Dažniáusiai lipaĩ bũna gelsvaĩ oránžinės arbà šviẽsiai rudõs spalvõs. Lipùs dẽl pažeidìmų ar susirgìmų ìšskiria augalų žievẽ. Lipų bũna kai kurių augalų séklų luobẽlėse. Vyšnių lipùs jìs nuriñkdavo nuõ mẽdžio ir naudójo kaĩp klijùs. Bìtės reñka įvairiùs sakùs, lipùs ir ìš jų gamìna pìkį ãvilio plyšẽliams užtaisýti ar nuõ puvìmo apsáugoti.*

lìpčius dkt. (2)

amarų perfiltruotos ir apvirškintos medžių ir žolių cukringos sultys, kurios kaupiasi ant lapų paviršiaus: *Kai kuriẽ pietìnių kraštų augalaĩ lìpčių añt lãpų, šakẽlių ar vaĩsių gãli išskìrti pãtys. Bìtės gamìna mẽdų ìš sùrinkto nektãro ir lìpčiaus. Lìpčiaus medùs yrà dù kartùs tirštèsnis ùž žiedų mẽdų. Lìpčiumi miñta drugiaĩ, skrùzdėlės.*

lìpdė dkt. (2)

1. lipnus popierėlis kam pažymėti ar informuoti; sin. lipdukas: *Į namùs neišdúodamos knỹgos sù raudóna lipdė. Viršẽlio antrõsios pùsės viršutìniame kampè yrà bibliotèkos inventõrinė lìpdė sù įrašu. Bibliotèkose knỹgoms identifikúoti naudójamos brūkšnìnio kòdo lìpdės. Įrišamas knygàs žymė́jome reklãminėmis lìpdėmis sù įrašais vókiečių ir lietùvių kalbomìs. Pãšto lìpdėse paprastaĩ nuródoma asmeñs, kuriám siuñčiamas leidinỹs, pavardẽ ir ãdresas.*

2. plonas permatomas perlenktas popierėlis su klijais, naudojamas pašto ženklui prie albumo lapo priklijuoti: *Parduodamì naujì pãšto ženklaĩ sù lìpdėmis. Lipdès nuõ pãšto ženklų gãlima pašãlinti sù pincetù. Jéi pãšto žénklas yrà pérėjęs peř kelių filatelìstų rankàs, añt jõ gãli bũti nèt kẽlios lìpdės.*

lipdýba dkt. (1)

1. lipdymas, modeliavimas iš minkštos medžiagos (molio, gipso, plastilino, vaško): *Lipdýba yrà vienà seniáusių táikomosios dekoratỹvinės dailẽs ir skulptū̃ros tèchnikų. Amatų dirbtùvėse mókėmės púodų žiedìmo ir lipdýbos ìš mólio. Miẽsto šveñtės svečiaĩ mókė lipdýbos paslapčių.*

2. lipdyti dekoro elementai: *Skùlptorius sàvo lipdýba išdekorãvo Vìlniaus kãtedrą. Vãzos yrà dekorúotos augalìnių motỹvų lipdýba. Baròko stìliaus statiniaĩ pasižỹmi frèskų ir lipdýbos grožiù. Sãlės lùbos bè saĩko pérkrautos smùlkia ornameñtine lipdýba.* • plg. tapyba, lipdinys.

lìpdymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lipdyti 1: *Afišų [atsišaukìmų] lìpdymas.*

2. → lipdyti 2: *Mozáikos lìpdymas nėrà tóks sudėtìngas, kóks gãli pasiródyti ìš pìrmo žvìlgsnio. Skystųjų tapėtų lìpdymo priẽ síenos technològija skìriasi nuõ įprastų tapėtų.*

3. → lipdyti 3: *Púodų [medãlių] lìpdymas. Pàts seniáusias púodų gamýbos bũdas – lìpdymas ìš júostų. Žiemõs džiaũgsmas vaikáms – besmegẽnių lìpdymas. Mažíems vaikáms nuõ lìpdymo lavėja rañkos.*

4. šnek. → lipdyti 5: *Impèrijos lìpdymas. Įmonės lìpdymas trùko metùs. Rùdenį prasidẽs naujõs Seĩmo daugumõs lìpdymas.*

lipdinė́ti, *lipdinė́ja, lipdinė́jo* vksm.

1. (ką, kame) ne kartą klijuoti ką smulkaus, nedidelio: *Láiptinėse lipdinė́ti skelbimùs.*

2. (ką, iš ko) šį bei tą lipdyti iš minkštos medžiagos: *Vaikaĩ ìš mólio lipdinė́ja žaisliukùs . Jìs ìš nuobodùmo lipdinė́jo vaškinės figūrėlės.*

lipdinỹs dkt. (3ᵇ)

kas nulipdyta, lipdytas dekoro elementas: *Mólio lipdinỹs. Rũmų síenas puõšė frèskos ir lipdiniaĩ. Gìpso lipdiniaĩs galimà puõšti ir klasikìnį, ir modeřnų interjèrą. Dideliám lìpdiniui sukùrti dãromas karkãsas. Privačioje gyvẽnamojoje erdvėje ikì XIX amžiaus vidurio dominãvo tapýtas dekòras, lipdiniaĩ naudóti retaĩ. Bažnýčioje restaurúotos sẽnosios skulptũros ir lipdiniaĩ. Knỹgoje skaičiaũ apiẽ lìpdinius ìš drùskos tešlõs.* • plg. lipdyba.

lipdýti, *lìpdo, lìpdė* vksm.

1. (ką, kam, ant ko, prie ko) daryti, kad liptų; sin. klijuoti: *Pãšto žénklą lipdýti priẽ vóko. Pardavė́jai añt prẽkių lìpdo káinas. Priẽ atvirùko jì lìpdė džiovìntas gėlės. Sniẽgas lìpdė praeĩviams akìs.* | prk.: *Priẽ užsieniẽtiškų pavardžių lipdýti lietùviškas galũnes bũtina tám, kàd susišnekė́tume.*

2. (ką, kuo) klijuojant dengti paviršių; sin. klijuoti: *Žmónės lìpdo síenas põpieriais. Viẽtoj tapėtų jiẽ nuspréndė lipdýti plytelės. Merginà tõl lìpdė plakatùs, kõl nebesimãtė tikrųjų síenų.*

3. (ką, iš ko, pagal ką) daryti iš minkštos medžiagos (molio, plastilino ir kt.): *Skùlptorius baĩgia lipdýti skulptũrą. Nuõ mažeñs jìs turė́jo įprotį lipdýti ir skaptúoti. Statùlą lìpdė pagaĩ gývą mòdelį. Vaikaĩ lìpdo sẽnį besmegẽnį. Bìblinius herojùs mokiniaĩ lìpdė ìš mólio ir plastilìno. Krẽgždės ẽmė lipdýti lizdùs.*

4. (ką) šnek. pamažu, šiaip taip statyti, daryti: *Žmogùs lìpdo sáu pirkẽlę.*

5. (ką) šnek. pamažu steigti, kurti: *Lipdýti karìnį blòką. Šaliẽs penkiãkovininkų rinktìnę tèks lipdýti ìš naũjo. Nevérta sténgtis ìš naũjo lipdýti sántykius. Keliãvimas grùpėmis suarti̇̃na draugùs ir dár labiaũ lìpdo kolektỹvą.*

♦ **lipdýti etikètę** (kam) šabloniškai vertinti: *Lipdýti nevỹkėlio etikètę. Jám lìpdoma svajõnių jaunìkio etikėtė. Jìs nekreĩpia dẽmesio į jám lìpdomą keistúolio etikètę.* **nè šventíeji púodus lìpdo** žr. šventasis.

lipdýtojas, lipdýtoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris ką lipdo, klijuoja vieną prie kito; sin. klijuotojas: *Plytẽlių [mozáikos] lipdýtojas.* | prk.: *Esì tìk etikėčių lipdýtojas, jéi nepažìnęs žmogaũs taĩp apiẽ jį̃ šnekì.*

2. žmogus, kuris ką lipdo iš minkštos medžiagos; sin. skulptorius: *Kerãmikos dirbinių lipdýtojas. Skulptũros negývos – lipdýtojas neĮ̃pūtė jóms sàvo dvãsios.*

3. žmogus, kuris ką stato, kuria, steigia, vienija: *Jìs bùvo visų̃ idė́jų generãtorius ir lipdýtojas. Reĩkia komándos lipdýtojo, kurìs visùs suviẽnytų.*

lipdùkas dkt. (2)

klijuojamas lapelis ppr. su piešiniu ar užrašu: *Reklãminiai lipdùkai. Añt automobìlio lángo užklijúojamas draudìmo pòliso lipdùkas. Vaikaĩ mė́gsta lipdukùs. Visíems, įveĩkusiems trãsą, įteikiamì speciãlūs lipdùkai. Nupìgintos prẽkės pažénklintos ãkcijos lipdùkais. Į̃ etikètinį lipdùką gãlima sutalpìnti daũg tèksto, ir jìs bùs lengvaĩ įskaĩtomas.* • plg. etiketė, lipdė.

lipė́jas, lipė́ja dkt. (1)

LIPIKAS[2]: *Reĩkia gẽro lipė́jo, kàd į̃ tókį mẽdį [kálną] įlìptų.*

lipìkas[1] dkt. (2)

liaunas, kibus pievų ir miškų augalas nedidelių baltų ar geltonų žiedų kekėmis (*Galium*): *Kai kuriuosè Lãtvijos regiònuose lipìkas laĩkomas tikrája Jõninių žolė. Kibiúosius lipikùs (Galium aparine) dažnaĩ gãlima išvýsti tarp daržo pìktžolių. Kvapiúoju lipikù (Galium odoratum) gýdomos õpos ir pažeistos viẽtos, bèt áugalas yrà ir nuodìngas. Nuõ egzèmos padedã̀s tikràsis lipìkas (Galium verum).*

lipìkas[2]**, lipìkė** dkt. (2)

žmogus, kuris lipa, kopia į ką; sin. kopėjas: *Jìs gẽras lipìkas bùvo: kaipmàt į̃ mẽdį įlìpdavo. Pasìėmiau kalnų̃ lipìkų lazdàs.*

lipìmas[1] dkt. ppr. vns. (2)

1. → lipti[1] 1: *Lipìmas láiptais stimuliúoja širdiẽs dárbą. Tàs lipìmas į̃ stãtų šlaĩtą [į̃ kálno viršū̃nę] bùvo sunkùs. Jéi nóri stìprinti viršutìnę kū̃no dãlį, išbandýk lipìmą virvè. Stebė́jausi sparčiù ugniagesių̃ lipimù kópėčiomis. Nórintiems išbandýti aukštumìnį lipìmą reikẽs specialių̃ apraišų̃.* | prk.: *Lipìmas karjèros láiptais.*

2. → lipti[1] 3: *Lipìmas į̃ automobìlį [iš troleibùso]. Lipìmas į̃ autobùsą peř príekines durìs.* | prk.: *Lipìmas ìš krìzės. Jõ lipìmas ìš gyvẽnimo bedùgnės užtrùko kelìs mė́nesius.*

3. → lipti[1] 4: *Ar̃ lipìmas añt liū̃tų skulptū̃rų priẽ Kãro muziė́jaus yrà pažeidìmas? Lipìmas añt dė́žių bùvo laĩkomas žaidìmo taisýklių pažeidimù.*

4. → lipti[1] 5: *Lipìmas peř kliū́tis. Vaikaĩ išbañdė šim̃to mètrų bė́gimo distánciją, bė́gimą peř búomą, lipìmą peř spòrtinę sienẽlę.*

lipìmas[2] dkt. ppr. vns. (2)

1. → lipti[2] 1: *Šitų̃ klijų̃ lipìmas neblõgas. Jìs skubiaĩ užmaĩšė tẽšlą ir̃, kàd bū́tų gerèsnis lipìmas, įdė́jo krakmõlo.*

2. → lipti[2] 2: *Gamýboje síekiama išvéngti sū̃rių mãsės lipìmo priẽ talpýklų sienẽlių. Straipsnyje rãšoma apiẽ dalelýtės „ái“ lipìmą priẽ įvardžio fòrmų.*

lipỹnė dkt. (2)

1. priemonė palypėti aukštyn ar žemyn (laiptelių, kopėtėlių, lentos su skersiniais ir kt. pavidalo): *Pasistójai añt suolẽlio ar̃ lipỹnės, įsikórei į̃ mẽdį – grýbšt óbuolį, ir̃ turì. Tiẽs klė́ties dùrimis bū́davo lipỹnė. Dė̃l ìtin žemõs lipỹnės į̃ šį̃ suñkvežimį patogù įlìpti. Ìš čià kópėčiomis ar̃ kókia lipynė gãlima užkõpti añt aũkšto.*

2. nuolatinė ar laikina laiptų, kopėčių arba skersinių konstrukcija, pritvirtinta ar įrengta prie statinio arba kito objekto, skirta į jį užlipti: *Medžiõklės bokštẽliai ir̃ lipỹnės. Jéi šulinyjè nėrà lipỹnių, tùri bū́ti naudójamos kópėčios sù įtaisais pritvir̀tinti jàs priẽ šùlinio. Iš̃ pradžių añt pir̀mojo pastõlių lygmeñs reĩkia sumontúoti pastõlių lipỹnę. Lipỹnė patikimaĩ pritvir̀tinama priẽ stãtinio ir̃ léidžia statýbininkams saũgiai pasíekti bèt kurĩ pãstato aũkštį. Lipỹnė yrà metalìnė konstrùkcija, įrengtà kãmino išorìnėje pùsėje, skirtà saũgiai užlìpti į̃ áukšto dū́mtraukio viršų.*

3. specialiai įrengtas laiptelis ar pan., padedantis perlipti per tvorą: *Paprasčiáusia lipỹnė darýta abìpus tvorõs suguĺdant ãkmenis añ trìnkas. Priẽ kárčių tvorõs padãroma specialì lipỹnė. Jìs pérlipo peř lipỹnę ir̃ nusivìjo berniū́kštį, jaũ bèsukantį į̃ pãmiškę. Vařtai užrakìnti, bèt vienojè jų̃ pùsėje bùvo įtaisýta lipỹnė.*

4. vaikų žaidimo aikštelės ar pramogų parko įrenginys, skirtas laipioti, karstytis, žaisti: *Lipỹnė ìš viřvių. Ąžuolìnės sūpỹnės sù lipynė. Žaidìmų párke įrengta daugýbė lipỹnių ir̃ sūpỹnių. Unikalià lipynė vaikùčiai galẽs láipioti ir̃ čiaužýti. Lipỹnė, sukonstrúota ìš tašýtų mẽdžio rą̃stų, prìmena didžiùlį vórą.Vaikaĩ kárstosi põ medžiùs ir̃ lipynès.* • plg. laipynė, karstyklė.

lipinė́jimas[1] dkt. ppr. vns. (1)

→ lipinėti[1]: *Nepakenčiù katẽs lipinė́jimo stalaĩs. Nuolatìnis lipinė́jimas į̃ peñktą aũkštą várgino jõ silp̃ną šir̀dį. Manè gą̃sdino vaikų̃ lipinė́jimas põ medžiùs. Mégau lipinė́jimą į̃ kálnus.*

lipinė́jimas[2] dkt. ppr. vns.

→ lipinėti[2]: *Síenos dėmė́tos nuõ plakãtų ir̃ núotraukų lipinė́jimo.*

lipỹnės dkt. (2)

KOPĖČIOS: *Reĩkia susiràsti lipynès, įsirõpšti į̃ mẽdį ir̃ priskìnti kriáušių. Senẽlis pajùdina lipynès, pasitìkrina, ar̃ tvirtaĩ stóvi. Pérkeliu lipynès į̃ kìtą viẽtą ir̃ patogiaĩ àtremiu.*

lipinė́ti[1], *lipinė́ja, lipinė́jo* vksm. (kuo, po ką, į ką, per ką, nuo ko, ant ko)

ne kartą pamažu lipti (aukštyn ar žemyn); sin. laipioti, karstytis, kopinėti: *Põ medžiùs [šlaitaĩs] lipinė́ti. Voverẽ vikriaĩ lipinė́ja nuõ šakẽlės añt šakẽlės. Lū́šis gãli lipinė́ti nèt į̃ pušìs. Sūnẽlis dár priẽš septýnias įsirõpščia į̃ lóvą ir̃ lipinė́ja peř mùs.*

lipinė́ti[2], *lipinė́ja, lipinė́jo* vksm. (ką, kame, ant ko)

ne kartą, ne vienoje vietoje, pamažu lipdyti, klijuoti: *Jì lipinė́jo añt stulpų̃ skelbimùs apiẽ diñgusį šùnį. Avilyjè šimtaĩ bìčių peř vìsą vãsarą koriùs lipinė́ja.*

lipìnimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lipinti 1: *Reklãmos lipìnimas añt autobùsų. Pléistro lipìnimo vietà tùri bū́ti keičiamà. Vaikáms naudìngos lipdùkų lipìnimo užduotẽlės.*

2. → lipinti 2: *Síenų lipìnimas tapètais [plakãtais]. Remòntą pradė́jome nuõ plytẽlių lipìnimo.*

3. → lipinti 3: *Lipìnimas ìš plastilìno [ìš mólio]. Lipìnimu ìš sūriõs tešlõs gãli užsiimtì ir̃ tėvẽliai, ir̃ vaikaĩ. Peř vãsarą pasiìlgstu lipìnimo ìš sniẽgo.*

lipìnti *lipìna, lipìno* vksm.

1. LIPDYTI 1: *Šiẽ klijaĩ geraĩ lipìna.* | (ką, kam, kuo, ant ko): *Lipìnk etikètę añt dėžùtės. Nekantriáusi darbdaviaĩ*

skelbimùs apiẽ laisvàs dárbo vietàs lipìna añt sàvo įstaigų langų̃, dùrų. Susiĩrgus ūminiù bronchitù krūtìnės sr̀į reĩkia lipìnti pipìriniais pléistrais. Lentà skirtà piẽšti kreidà iř lipìnti magnetukùs. Kirpė́ja plaukų̃ želė̀ lipìno jám pláukus iř dãrė šukúoseną. | prk. (ką): *Akìs lipìna miẽgas [núovargis].* | sngr. (ką): *Lipìntis dirbtinès blakstíenas.*

2. (ką, kuo) LIPDYTI 2: *Bìtės lipìna pikiù koriùs, užkamšo plyšiùs.* | sngr. (ką, kuo): *Galésim nuvertė́jusiais banknòtais síenas lipìntis.*

3. (ką, iš ko) LIPDYTI 3: *Vaĩkas lipìna žmogeliùką ìš šlãpio smė̃lio. Vaikaĩ lipìna sniẽgo sẽnį. Jìs lipìno dìrbinius ìš mólio.*

4. (ką) daryti, kad apliptų kokia lipnia, tiršta medžiaga; sin. drėbti, krėsti: *Eĩti bùvo sunkù, akìs lipìno sniẽgas.*

lipýti, *lìpo, lìpė* vksm.

1. (ką, ant ko) LIPDYTI 1: *Lipýti etikètę añt pakẽlio. Šiuõs pãšto žénklus lipýk añt võko.*

2. (ką, kuo) LIPDYTI 2: *Lipýti plakãtais síenas. Tapètais lìpėme kamb̃arį.*

3. (iš ko) LIPDYTI 3: *Vaĩkas mégsta žaĩsti mašinýtėmis, karpýti, lipýti. Mókausi lipýti ìš mólio.* | (ką, iš ko) *Lipýk arkliùką ìš plastilìno. Senóviniais bū̃dais mókėsi líeti žvakès iř lipýti moliniùs púodus .*

lipniaĩ prv.

taip, kad limpa: *Šókant rañkos lipniaĩ sudréko. Drabùžiai lipniaĩ priglùdo priẽ ódos. Píengrybio luobẽlė lýgi, kařtais lipniaĩ gleivéta. Nuõ sìrupo lipniaĩ apsìnešė liežùvis.* | aukšt.: *Kotlètams reikẽs lipniaũ virtų̃ rỹžių.*

lipnióji júosta

lanksti, lipni juosta, naudojama daiktams sujungti, tvirtinti, sandarinti ir kt.: *Skaidrì [abipùsė, vienpùsė] lipnióji júosta. Nuõ kařščio póveikio apsáuganti lipnióji júosta skirtà klijúoti añt šiĩltnamio karkãso tosè viẽtose, kuř sù juõ liẽčiasi polietilèninė dangà. Speciãlūs klijaĩ ař lipnióji júosta apsáugo vaĩsmedžius, vaĩskrūmius ař dekoratỹvinius áugalus nuõ ropójančių kenkė́jų.*

lipnióji juostẽlė dem.

lipnioji juosta: *Lipnióji juostẽlė ỹra tekstìlinė, plastikìnė ař popierìnė juostẽlė sù lipnių̃ klijų̃ dangà, naudójama ãvalynės detãlių kraštáms stìprinti. Kàd lìptų, beñt vienà lipniõsios juostẽlės pùsė bū̃na padengtà klijaĩs. Yrà lipniū̃jų juostẽlių, kurių̃ abì pùsės lìpnios.Vokaĩ bùvo užklijúoti lipniąja juostelė.*

Lìpniškės dkt. dgs. (1)

miestelis Baltarusijoje, Gardino srityje: *Lìpniškių miestẽlis įkùrtas ètninėse lietùvių žẽmėse. Lìpniškių herbè vaizdúojamas Výtis, nẽšantis vẽliavą. Lìpniškėse išlìkusi monumentalì gotikìnė bažnýčia.*

lipnùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas lipniam: *Dvipùsio lipnùmo júosta. Kiekvíenai rỹžių rū̃šiai būdìnga savità fòrma, spalvà, lipnùmas. Kraũjui lipnùmą suteĩkia orgãninės mẽdžiagos. Gruñto savýbė prilìpti priẽ gretà ẽsančių mẽdžiagų vadìnama lipnumù. Pàprastojo ãmalo úogų lipnùmas – neišpasakýtas, jų̃ nenupláuna neĩ stìprūs líetūs, neĩ sniẽgas.*

lipnùs, lipnì bdv. (4)

toks, kuris limpa prie kitų paviršių: *Lipnùs sniẽgas. Lipnì tešlà. Lìpnūs lapẽliai užrašáms. Nuõ prãkaito*

raũkos pasidãrė lìpnios. Yrà labaĩ lipnì, vidutìniškai lipnì ir mažaĩ lipnì plėvėlė. | įvr.: *Lipnùsis slúoksnis.* | aukšt.: *Kepinỹs bùs šlapèsnis ir lipnèsnis, jéi įtarkúosite daržóvių.* | aukšč.: *Víenas ìš lipniáusių, daugiáusiai vaikų kantrýbės reikaláujančių darbų - virtinùkų lìpdymas. Fìzikai atrãdo pãtį lipniáusią organìzmą – baktèrijas, gyvėnančias visuř, kuř yrà vandeñs. Pūkų nuriñkti nepadėjo ir lipniáusi rinkìkliai. Aliẽjiniai dažaĩ yrà vienì lipniáusių.*

liposãkcija dkt.

estetinė chirurgijos operacija, per kurią iš paciento norimos vietos pašalinamas riebalinių ląstelių perteklius, siekiant suformuoti grakštesnes kūno formas; sin. riebalų nusiurbimas: *Liposãkcija pàdeda atsikratýti papìldomų centimètrų ir kilogrãmų, tačiaũ jì nepašãlina celiulìto. Liposãkcija nėrà panacė́ja. Populiariáusia – pilvo sritiẽs liposãkcija. Põ liposãkcijos rekomendúojama mė́nesį aktyviaĩ nesportúoti ir dėvė́ti specialiùs komprèsinius drabužiùs.*

liposãžas dkt. (2)

masažas, skirtas poodinio riebalinio audinio apykaitai skatinti ir kūno kontūrams formuoti; sin. liekninamasis masažas: *Liposãžas glõtnina ir švelnìna celiulìto pàžeistas vietàs, sumãžina šlaunų ir apatìnės pilvo daliẽs ãpimtis. Sertifikúoti liposãžo specialìstai kiekvienám klieñtui pareñgia individuãlią masãžų prográmą. Liposãžas ir limfodrenãžas - vìsiškai skirtìngi dalỹkai.*

lipšniaĩ prv.

meiliai, maloniai, draugiškai: *Jiẽ lipšniaĩ prìėmė svečiùs. Jiẽdu lipšniaĩ kalbė́josi. Lipšniaĩ kalba - taĩsosi apgáuti. Sù merginà jìs lipšniaĩ elgėsi vìsą vãkarą. Kalba jì labaĩ lipšniaĩ, maloniaĩ ir niekuomèt nèkelia balso.*

lipšnùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas lipšniam (1 r.): *Mán nepatiñka pérdėtas pardavė́jų lipšnùmas. Vìską, kõ nóri, jì gáuna peř lipšnùmą ir pataikãvimą. Pernelýg dìdelis lipšnùmas àtstumia.*

lipšnuõlis, lipšnuõlė dkt. (2)

kas lipšnus, meilus (ppr. apie augintinius): *Tà lipšnuõlė* (katė) *įsibróvė į tėvų lõvą ir miẽga kartù sù jaĩs. Kãtinas labaĩ pasìkeitė – tãpo tìkras lipšnuõlis. Sàvo eksceñtrišku būdù ir nóru išlaižýti visíems vė́idus šìs lipšnuõlis* (šuo) *žãvi apliñkinius.*

lipšnùs, lipšnì bdv. (4)

1. meiliai, šiltai su kitais bendraujantis; sin. malonus, draugiškas: *Tokià lipšnì mergáitė. Jì móka bendráuti, yrà paslaugì ir lipšnì.* | įvr.: *Jéi lipšnùsis sūnėlis pribė́ga ir apsikabìna mãmą, taĩ priẽ šaltèsnio vaĩko mamà turė́tų prieĩti patì. Lipšnùsis kūdikẽlis viřsta kaprizìngu vaikù.* | aukšt.: *Kasdiẽn šìs vyrìškis dãrėsi jái švelnèsnis, mandagèsnis, lipšnèsnis. Víenas ìš dvynùkų prieraišèsnis, lipšnèsnis, kìtas – savarankiškèsnis.* | aukšč.: *Šì gýdytoja nėrà ìš tų pačių lipšniáusių, bèt pakañkamai profesionalì. Pàts lipšniáusias prí́eglaudos šuniùkas dár láukia sàvo šeimininko.*

2. išreiškiantis meilumą, draugiškumą, šiltumą: *Pakalbė́jo jìs lipšniaĩs žodẽliais ir sugraudìno manè. Jìs bùvo lipšnaũs ir malonaũs būdo. Lipšnùs paslaugùmas neretaĩ slẽpia klãstą.*

liptė̀[1] prv.

1. smarkiai lipant (lipti[1] 1 r.): *Į̃ kálną liptė̀ lìpsime. Jìs liptė̀ užlìpo į̃ mẽdį.*

2. žengiant platesnį žingsnį ar aukščiau keliant koją: *Žmónės liptė̀ sulìpo į̃ váltį.* | prk.: *Žõdžiai liptė̀ lìpo ìš jõ krūtìnės laũk.*

3. liejantis, virstant per kraštus: *Putójantis alùs liptė̀ lìpo ìš ąsõčio. Tešlà liptė̀ lìpa ĩš dubeñs. Mãrios liptė̀ lìpo ìš krantų̃.*

4. užminant, atsistojant: *Netikė́tai liptė̀ užlipaũ añt dviejų̃ gražių̃ baravỹkų.*

liptė̀[2] prv.

1. klijuojantis, smarkiai kimbant prie ko: *Tešlà liptė̀ limpa priẽ rañkų. Mẽdžiai liptė̀ aplìpę žiedaĩs. Šviestùvas bùvo liptė̀ aplìpęs vabzdžiaĩs. Sėdė́jo diẽną nãktį liptė̀ prilìpęs priẽ žýdrojo ekrãno.*

2. taip, kad neatsitraukiama nuo kieno nors, labai prisirišus ar įkyriai laikantis šalia: *Vaikìnai liptė̀ limpa priẽ jõs. Tą vãkarą jì liptė̀ lìpo priẽ jõ, gáudė kiekvíeną žõdį. Ùž stãlo sėdė́jo liptė̀ sulìpusios, vìsą amžẽlį draugė̀ nugyvẽnusios senučiùkės. Abù màno tėvaĩ bùvo liptė̀ prilìpę priẽ būsimõs marčiõs. Mótina sù mergáite tiesióg liptė̀ priẽ manę̃s prilìpo.*

lìpti[1], *lìpa, lìpo* vksm.

1. (kuo, ant ko, į ką, iš ko, nuo ko) judėti (eiti, sliuogti, ropoti ir pan.) aukštyn ar žemyn: *Jìs suñkiai lìpa į̃ kálną. Į̃ palė́pę lìpome laiptẽliais. Įẽję į̃ garìnę, neskubė́kite lìpti añt viršutìnių plaũtų. Vaikaĩ lìpa añt kópėčių, stiẽbiasi, gál kã̀ įdomèsnio pamatỹs. Jìs móka lìpti gimnãstikos sienelè. Vaĩkai, lìpkite ìš mẽdžio [nuõ stógo]. Tarakõnai síenomis lìpa. Añt paliñkusio kařklo vìsos óžkos lìpa* (flk.). *Ar išmókysi kárvę į̃ mẽdį lìpti* (flk.)? | prk.: *Pỹktis pradė́jo lìpti gérkle aukštỹn.* • plg. kopti[1].

2. (kuo) augti, stiebtis aukštyn, kabinantis už atramų, užimant vis didesnį paviršių (apie augalus): *Síenomis lìpa vỹnuogės. Nereĩklūs ūgliùkai lìpa pamataĩs, pìnasi põ kójomis, vyniójasi añt síenų. Vijõkliniai augalaĩ lìpa balkònų turẽklais.*

3. (į ką, iš ko, kame) ppr. žengiant platesnį žingsnį ar aukščiau keliant koją patekti į transporto priemonę, uždarą ar pusiau uždarą erdvę arba išeiti iš jos: *Lìpti į̃ autobùsą [ìš autobùso]. Ar̃ kitojè stotẽlėje lìpate? Į̃ tráukinį lìpa naujì keleĩviai. Tėvẽlis jaũ visái ìš lóvos nebèlipa* (serga). *Jaũ lipù ìš voniõs, išsimáudžiau. Jéigu besimáudančio vaĩko lúpos ìma mẽlti, nedeĩsiant reĩkia lìpti ìš vandeñs. Jám tẽko lìpti atgaĩ į̃ váltį ir vẽl irklúoti. Pasìimu lagamìną ir̃ lipù į̃ lìftą. Lìpti į̃ duõbę bijójau. Katinaĩ naktimìs prõ išdaužýtus lángus lìpa į̃ nãmą, nèt grõtos jų̃ nesustãbdo.*

4. (ant ko, nuo ko) žengiant platesnį žingsnį ar aukščiau keliant koją persikelti ant kokio nors objekto paviršiaus arba nuo jo pasišalinti: *Vaĩkas lìpa añt kėdùtės, kàd pasíektų stãlą. Vaikìnas lìpa añt sàvo sarčio ir̃ gẽna raĩtas namõ. Daininiñkės lìpa nuo scènos [ant scènos]. Laikýdamas rañkoje šálmą lipù nuõ [añt] motociklo. Vaikỹstėje lìpdavau añt tìlto turẽklų ir eĩdavau peř ùpę.*

5. (per ką) pereiti, įveikti kliūtį, žengiant platesnį žingsnį ar aukščiau keliant koją: *Lìpti peř sleñkstį. Lìpk peř tvõrą [peř griõvį]!*

6. (kuo, per ką) eiti, žengti, sliuogti, ropoti horizontaliai pakeltu paviršiumi: *Lìpti búomu. Tóks dìdelis vãbalas peř stãlą lìpa. Katinẽlis miáukčiodamas lìpa peř miẽgančio šeimininko rañką.*

7. (iš ko, ant ko) dėl didelio kiekio netilpti vienoje vietoje, lietis, virsti per kraštus: *Tešlà lìpa ìš dubeñs. Alùs putója ir̃ lìpa ìš ąsõčio. Mãrios lìpa ìš krantų̃. Pavãsarį añt plikų̃ ùpės krantų̃ lìps ledaĩ.* | prk.: *Nespė́ju*

apsidìrbti, dárbas añt dárbo lìpa.

♦ **ãkys lìpa añt kaktõs** žr. akis. **ãkys lìpa ìš kaktõs** žr. akis. **añt galvõs lìpti 1.** (kam, kame) labai grūstis, spraustis: *Prisiriñko daugýbė žmoniũ, lìpa vienì kitíems añt galvų. Nekenčiù, kaĩ gãtvėse žmónės grū́dasi ir lìpa añt galvõs.* **2.** (kam) negerbti, nesiskaityti, skriausti: *Jéi nusiléisi, táu ir añt galvõs lìpti pradẽs. Nelìpk kitám añt galvõs. Ar vérta lìpti kitìems añt galvų, síekiant karjèros? Šì merginà švelnì, bèt neleĩs lìpti jái añt galvõs.* **añt [tõ patiẽs] gréblio lìpti** kartoti tą pačią klaidą, dar kartą patekti į jau patirtą nesėkmę ar nemalonią situaciją: *Nè tokià jì jaũ protìnga, jéi vìs añt tõ patiẽs gréblio lìpa. Ir vẽl añt tõ patiẽs gréblio lipì, vẽl jám pinigų skõlini. Kíek gãlima añt gréblio lìpti!* **añt kulnų lìpti 1.** (dėl ko, kam) versti skubėti (ką daryti); sin. raginti, skubinti: *Valdiniñkai añt kulnų lìpa rãgindami mokéti mókesčius. Vãsaros darbaĩ lìpa añt kulnų. Jìs lìpo añt kulnų dẽl negrąžìntų skolų. Tėvaĩ lìpo vaikáms añt kulnų rãgindami mókytis.* **2.** (kam) pridurmu, įkandin eiti, vytis: *Konkureñtai lìpo mùms añt kulnų. Poliìcininkai ẽmė lìpti ant kulnų nusikaĩtėlių grupuõtei. Bėgìkui añt kulnų liptè lìpo varžõvas. Vìsos rišė́jos lìpo pjovė́jams añt kulnų, nèdavė jíems nẽ atsipũsti.* **añt síenų [síenomis] lìpti 1.** (iš ko) nesitverti nerimu, baime, pykčiu ir pan.: *Ìš báimės nemiegójau vìsą nãktį, añt síenų [síenomis] lipaũ. Jéi kã̀ jám pasakaĩ – ant síenų [síenomis] lìpa. Apgáutas jìs nèt putójo ìš pỹkčio, síenomis lìpo. Vaikaĩ lìpa síenomis ìš nuobodùmo.* **2.** nesitverti alkiu: *Álkanos kiaũlės añt síenų [síenomis] lìpa. Gyvuliaĩ añt síenų lìpa, žviẽgia sienójus grauždamì.* **3.** (iš ko) nesitverti skausmu: *Añt síenų [síenomis] lipaũ, kaĩ dañtį skaudė́jo. Ìš kójos skaũsmo noréjosi añt síenų lìpti.* **añt sprándo lìpti** įkyriai pristoti; sin. varginti, įkyrėti: *Àš niẽkam neléidžiu lìpti mán añt sprándo.* **nórs añt síenų lìpk** sakoma nerandant išeities: *Nėrà kuř dė́tis – nórs añt síenų lìpk. Dañtį skaũda – nórs añt síenų lìpk.* **peř gálvas lìpti** (kieno) nepaisant nieko, nesiskaitant su kitais siekti užsibrėžto tikslo: *Nórint prasimùšti, kařtais teñka lìpti peř kitų gálvas. Kitì lìpa peř gálvas ir yrà pasiruõšę bet kã̀ darýti, kàd tìk uždìrbtų kuõ daugiaũ pinigų.* **peř gérklę lìpti** (kam) labai įkyrėti, pabosti: *Jám šì žẽmė jaũ peř gérklę lìpa.*

lìpti[2], *liñpa, lìpo* vksm.

1. būti lipniam: *Šitiẽ klijaĩ geraĩ liñpa. Smẽlis bùvo drégnas ir geraĩ lìpo. Màno rañkos liñpa* (išteptos kuo nors lipniu).

2. (kam, prie ko) kibti, klijuotis: *Sakaĩ liñpa priẽ rañkų. Krañtomoji gumà liñpa priẽ dantų. Sniẽgas liñpa priẽ kójų [priẽ slìdžių]. Tešlà bùvo minkštà ir lìpo mán priẽ rañkų. Tirštà grietìnė priẽ šáukšto liñpa. Šlapì drabùžiai lìpo priẽ kū́no. Lipnióji juostẽlė puĩkiai lìpo priẽ síenos.* | prk.: *Jám dárbas priẽ nagų neliñpa* (nesiseka dirbti).

3. (prie ko) turėti, jausti potraukį ar įkyriai stengtis laikytis prie kieno nors, būti šalia; sin. kibti, linkti: *Výrai víenas peř kìtą lìpo priẽ šiõs móters. Vaikaĩ liptè lìpo priẽ močiùtės.*

4. (prie ko) būti užkrečiamam (apie ligą); sin. kibti: *Priẽ jõs liñpa vìsos lìgos. Džiovà – limpamà ligà. Kaĩ nusilpsta imùninė sistemà, priẽ mū́sų ìma lìpti lìgos.*

♦ **ãkys liñpa** žr. akis. **priẽ širdiẽs lìpti** (kam) patikti, būti maloniam ar patraukliam: *Senẽlei anū̃kės pãgyros taĩp ir lìpo priẽ širdiẽs. Tàs dárbas jái lìpo priẽ širdiẽs. Kàd ir pàprasto trobélninko dukrà, bèt jì mán liñpa priẽ širdiẽs. Mán tàs žmogùs priẽ širdiẽs neliñpa.* **širdìs liñpa** žr. širdis.

lipùkas dkt. (2)

1. pakraštėliu prilipinamas popieriaus lapelis kam nors užsirašyti: *Skirtìngų spalvų lipùkai. Ar palieki lipukùs priẽ sàvo kompiùterio, kã̀ turétum nepamìršti atlìkti? Prisipirkaũ įvairių spalvų lipùkų.*

2. užsagas iš dviejų viena prie kitos limpančių juostelių kam nors užsegti, pritvirtinti: *Rañkinių [striùkių, saũskelnių] lipùkai. Bãtai susegamì tvirtaĩs plačiaĩs lipùkais. Šĩ sezòną madìngi paslėptì lipùkai, dìdelės kišẽnės. Lipùkai bùvo išrastì pagal̃ varnalėšų sėklų sulipìmo prìncipą.*

lipùs, lipì bdv. (4)

LIPNUS: *Lipì tešlà. Lìpūs mẽdžių pumpuraĩ. Tiẽ klijaĩ labaĩ lìpūs. Dvìgubos etikėtės tùri dù lipiùs slúoksnius. Klijaĩ tùri bū̃ti lìpūs, bèt netą̃sūs.*

lipùtis dkt. (2)

mažas paukštis plonu lenktu snapu, iš apačios į viršų spirale laipiojantis medžių kamienais: *Lipùtis láipioja mẽdžiais pasireñdamas úodega. Eurãzinių lipùčių (Certhia familiaris) kiaušìniai baltì sù rausvomìs dėmẽlėmis. Lipučiùs gãlima aptìkti Lietuvojè ìštisus metùs. Lipùčiai mégsta įsikùrti senuosè medýnuose.*

lirà dkt. (2)

Turkijos piniginis vienetas: *Naujóji Tur̃kijos lirà yrà Tur̃kijos ir̃ Šiáurės Kìpro Tur̃kų Respùblikos pinigìnis vìenetas. Lìros bùvo paplìtusios Pietų̃ Euròpos šalysè. Anksčiaũ sàvo liràs turéjo Itãlija ir̃ Málta. Ikì dù tū́kstančiai pirmū̃jų mẽtų lirà bùvo ir̃ Vatikãno pinigìnis vìenetas.*

lyrà dkt. (2)

1. senovės graikų omegos pavidalo styginis muzikos instrumentas, sudarytas iš rezonatoriaus, dviejų rankenų ir skersinio su stygomis, kuriuo grojama pirštais arba plektru: *Skam̃binti lyrà. Pagal̃ senóvės graĩkų mitològiją lỹrą sukū́rė diẽvas Heřmis. Lỹros dažniáusiai turédavo kẽturias, septýnias arbà dẽšimt stỹgų. Lyrà paprastaĩ bùvo prìtariama skaĩtant eiliúotus kū́rinius. Lyrà laĩkoma poètinės kūrýbos, įkvėpìmo siñboliu.*

2. mušamasis muzikos instrumentas, sudarytas iš varpelių arba metalinių plokštelių, įtaisytų lyros (1 r.) pavidalo rėmuose: *Grójant lyrà vìena rankà laĩkoma, kità rankà lazdelè arbà plaktukėliù mušamì varpẽliai. Nuõ tū́kstantis aštuonì šimtaĩ šešiasdešimtū̃ mẽtų lyrà naudójama karìniuose pučiamū̃jų orkèstruose.*

3. (rašoma didžiąja raide) vns. dangaus šiaurės pusrutulio žvaigždynas: *Lỹros žvaigždýnas simbolizúoja mùzikos instrumeñtą lỹrą, kurià grójo senóvės graĩkų mitològijos personãžas Orfėjas. Lietuvojè Lyrà geriáusiai mãtoma balañdžio–rugsėjo ménesiais. Ryškiáusia Lỹros žvaigždė̃ yrà Vegà.*

lyrauodẽgis dkt. (2)

Australijos paukštis, kurio patino uodega panaši į lyrą (Menura): *Lyrauodẽgiai móka tikróviškai pamégdžioti garsùs. Lyrauodegiùs gãlima ràsti tìk atógrąžų miškuosè. Lyrauodẽgiams būdìngos labaĩ puõšnios úodegos. Lyrauodẽgis gãli atkartóti nèt statýbų garsùs.*

lỹrika dkt. vns. (1)

1. viena iš trijų pagrindinių literatūros rūšių (greta dramos ir epo), perteikianti žmogaus išgyvenimus tam tikromis meninėmis raiškos priemonėmis (ppr. eiliuota kalba): *Lỹrikai būdìngas jausmingùmas. Lỹrikoje nėrà veikė́jo, bèt jì tùri lỹrinį subjèktą. Lỹrika artimà mùzikai. Poèto kūrýbos šaltìnis bùvo liáudies lỹrika. Lỹrika išréiškia žmogaũs jausmū̃ pasáulį.* | šios rūšies kūriniai (eilėraščiai, odės, sonetai): *XX ámžiaus lietùvių lỹrika. Salomė́jos Nėriẽs lỹrika. Méilės lỹrika. Pirmaĩsiais lỹrikos tèkstais laĩkoma Giesmių̃ giesmẽs*

knygà ir įvaĩrios psálmės. • plg. poezija.

2. lyriškumas, poetiškumas: *Vãkaro lỹrika. Gamtà bùvo pilnà lỹrikos ir ramýbės. Girdė́jau kalbant, kàd kìnas gãli bū́ti èpiškas, õ televìzijai labiaũ tiñka lỹrika.*

lỹrikas, lỹrikė dkt. (1)

lyrikos kūrėjas: *Lỹrikas sàvo kūrýboje pérteikia jausmùs ir mintìs. Jìs tãpo víenu stipriáusių sàvo kartõs lỹrikų. Lỹrikui būdìngi gìlūs jausmaĩ ir paprastùmas. Kãro mẽtais dienóraštyje jì rãšė: „Nè filosòfė àš, õ lỹrikė“.*

lỹrinis, lỹrinė bdv. (1)

1. švelniai jausmingas, graudus: *Lỹrinis eilė́raštis [pãsakojimas]. Lỹrinis nukrypìmas. Lỹrinė komèdija. Tikróvės grubùmas eilė́raštyje jùngiamas sù lỹriniu švelnumù. Áutorius netùri bū́ti tapãtinamas sù lỹriniu heròjumi.*

2. švelnaus tembro: *Lỹrinis baritònas. Lỹrinė fortepijõno pártija. Skaitýdamas eilė́raščius jìs kalbė́jo lỹriniu tonù. Jì dainúodavo labaĩ maloniù lỹriniu tènoru. Solìstė pasižymė́jo puikià scènine ìšvaizda ir išraiškìngu lỹriniu dramãtiniu sopranù.*

lỹriškai prv.

jausmingai, nuoširdžiai, švelniai: *Lỹriškai nusiteĩkęs patráukiau į pasimãtymą. Knỹgos veikė́jai bùvo pavaizdúoti labaĩ lỹriškai ir jausmìngai. Lietùviškas kraštóvaizdis nuteĩkia lỹriškai, lietùviška gamtà žãdina jausmùs. Móteris Į̃ vìską žvelgė́ lỹriškai, õ jõs výras – prãktiškai, buĩtiškai.*

lỹriškas, lỹriška bdv. (1)

jausmingas, nuoširdus, švelnus: *Lỹriška eilė́raščio fòrma. Lỹriška núotaika. Jìs lỹriškas, jautrùs, melanchòliškas žmogùs. Mokiniáms patìko jų lỹriškas mókytojas, peř pãmokas skaĩtantis eilė́raščius.*

lyriškùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas lyriškam, jausmingam, švelniam: *Eilė́raščio lyriškùmas paliẽčia skaitýtojo prõtą ir šìrdį. Jõ kūrýba lyriškumù nepasižỹmi. Dramatùrgo Bãlio Srúogos tãlento jėgà glū̃di lyriškumė̀.*

lyrìzmas dkt. ppr. vns. (2)

1. lyrikos elementų (jausmingumo, nuoširdumo, švelnumo) perteikimas literatūros ar kitos meno šakos kūrinyje: *Dainõs [eilė́raščio] lyrìzmas. Kompozìtorės kūrýba pasižỹmi lyrizmù. Spektãklio choreogrãfijai būdìngas saikingùmas ir lyrìzmas. Viñco Mykoláičio-Pùtino eilė́raščiams būdìngas lyrìzmas ir gilì filosòfinė mintìs. Rašýtojas romántinę dvãsią, gìlų, nèt skausmìngą lyrìzmą atsìnešė ìš gimtojo Anykščių krãšto. Lyrizmù dvelkia mū́sų liáudies daĩnos, lyrizmù pérsisunkusi ir mū́sų poèzija. Lyrìzmas neretaĩ balansúoja tiẽs pavojìnga sentimentalùmo ribà. Pãsakojimo lyrìzmas netikétai péreina Į̃ grùbų natūralìzmą. Tángo melòdijoje susilíeja melanchòliškas lyrìzmas, dramatìzmas ir ispãniškojo flameñko garsaĩ.* • plg. natūralizmas, sentimentalumas.

2. nuoširdumas, jausmingumas, švelnumas: *Aukštaĩtiškasis lyrìzmas. Lietùvių lyrìzmą dažniáusiai Į̃kvepia gamtõs vaizdaĩ ir peizãžai.*

Lisabonà dkt. vns. (2)

Portugalijos sostinė: *Lisabonà viliója turistùs siauromìs gatvėlėmis, nedidùkais namẽliais ir̃ jaukià atmosferà. Lisabõnoje ràskite laĩko neskubėdami pavakarieniáuti viẽtiniame restoranẽlyje. Populiariáusia Lisabõnos spòrto šakà – fùtbolas. Lisabõną gar̃sina porceliãno, tekstìlės prãmonės šãkos.*

lysìmas dkt. ppr. vns. (2)

→ lysti: *Lysìmas yrà dãžnas ligũ póžymis. Diẽtomis jì norė́jo sukélti lysìmą. Niẽkas negalė́jo patikéti tókiu greitù jõs lysimù põ giñdymo. Ligùistas augìntinio lysìmas kẽlė nẽrimą.*

lį̃sti, *leñda, liñdo* vksm.

1. (iš ko, į ką, pro ką, po kuo, nuo ko, už ko, kam, kame) eiti, bėgti, ropoti, lipti į vidų, į saugią vietą ar iš vidaus: *Pelẽ leñda į̃ uř̃vą [į̃š uř̃vo]. Ìš ãvilio liñdo bìtės. Vabzdžiaĩ leñda prõ neuždarýtą lángą. Nuõ lietaũs leñdame põ stógu. Katẽ mégdavo lį̃sti ùž sòfos. Gyvénti reĩkia, gývas į̃ žẽmę nelį̃si* (flk.). | prk.: *Vakaraĩs liũdnos miñtys vìs lį̃sdavo jám į̃ gálvą. Rytuosè ìš melsvaĩ balkšvų̃ miglų̃ liñdo tañsiai raudóna sáulė.*

2. (į ką, pro ką) skverbtis, sklisti, smelktis: *Sniẽgas liñdo prõ mažiáusią plyšẽlį. Dúmai leñda į̃ gérklę.*

3. (į ką) smigti gilyn, terptis į vidų: *Ýla [vinìs] geraĩ leñda į̃ mẽdį. Į̃ mìnkštą žẽmę baslỹs lengvaĩ liñdo. Užãštrink kuõlą – ir̃ lį̃s į̃ žẽmę.* | neig. (į ką): *Susivė́lę plaukaĩ, nèt šùkos nèlenda į̃ gálvą. Atbùkusi ãdata siùvant niẽkaip neliñdo.*

4. (į ką) duotis įmauti, įauti, apauti, įverti ir pan.: *Karoliùkai smùlkūs, siū́las į̃ skylutès võs leñda.* | neig. (ant ko, pro ką, kam): *Bãtai mažì̃ – nèlenda kója. Žíedas suñkiai leñda añt piršto, reikẽs nèšti juvelỹrui. Lóva prõ durìs nèlenda, tèks išardýti.* | prk.: *Kuř táu tàs miẽgas ir̃ leñda?!*

5. (kam, į ką) šnek. pajėgti suvalgyti ar būti noriai valgomam: *Nesuprantù, kaĩp jám leñda tiẽk maĩsto. Válgyk, kíek táu leñda. Põ tókio bar̃nio sù výru šiañdien neĩ dárbas sẽkasi, neĩ vaĩgis mán leñda (į̃ gérklę).*

6. (prie ko, į ką) eiti, veržtis, brautis (ppr. kur neleidžiama ar pavojinga): *Kõ lendì̃ priẽ stãlo? Kiaũlės leñda ir̃ leñda į̃ bùlves. Pàts leñda bẽdai į̃ nagùs* (flk.). *Kuř lendì̃, pasitráuk! Artì̃ priẽ tõ šuñs nelį̃sk, gãli įką́sti. Vaikẽli, nelį̃sk priẽ žìdinio!*

7. (prie ko) įkyriai pristoti: *Mán nepatiñka, kaĩ priẽ manę̃s leñda įkỹrios pardavė́jos. Tù priẽ jõ nelį̃sk. Sakiaũ, nelį̃sk priẽ màno panẽlės! Kaĩ jì piktà, priẽ jõs geriaũ nelį̃sti.*

8. (į ką) maišytis, kištis trukdant, kur nedera: *Jìs mégsta lį̃sti nè į̃ sàvo reĩkalus. Jìs leñda į̃ visùs ginčùs. Nelį̃sk į̃ màno pãslaptis.*

9. (iš ko) dygti, kaltis: *Rugiaĩ jaũ leñda. Pràdeda aĩ̃ksnio lapẽliai lį̃sti. Ìš žẽmės leñda pìrmosios gẽlės.*

10. (į ką) patekti į sunkią padėtį; sin. bristi, klimpti: *Tìk ìš vařgo išliñdo ir̃ vẽl į̃ vařgą leñda. Visà šeimà vìs labiaũ leñda į̃ skuř̃dą. Nelį̃sk į̃ skolàs, paskuĩ neišsimokė́si.*

♦ **į̃ akìs lį̃sti** (kam) įkyriai pristoti: *Àš nenóriu per daug jám į akìs lį̃sti. Nelį̃sk į̃ akìs vyresniėms.* **į̃ gálvą lį̃sti 1.** (kam) įkyriai kilti mintyse: *Į̃ gálvą mán liñdo įvairiáusios miñtys. Į̃ gálvą liñdo abejõnės. Kar̃tais į̃ gálvą pràdeda lį̃sti įvaĩrūs vaikỹstės prisiminìmai.* **2.** (kam) sektis išmokti, įsiminti: *Jám vìskas geraĩ leñda į̃ gálvą. Žìnios jám lengvaĩ liñdo į̃ gálvą. Kaĩp jái gãli lį̃sti į̃ gálvą tíek informãcijos? Eilėraščiai mán visadà lengvaĩ liñdo į̃ gálvą. Mókslas jám neliñdo į gálvą.* **į̃ sùbinę lį̃sti** (kam) neigiam. labai pataikauti; sin. šunuodegiauti: *Nereĩkia lį̃sti į̃ sùbinę visiėms, reĩkia gì savìgarbos turéti. Ar̃ táu neatsibósta lį̃sti vaĺdžiai į̃ sùbinę? Nelį̃sk viršininkui į̃ sùbinę – bũsi niẽko viẽtoje.* **į̃ úodegą lį̃sti** (kam) neigiam. labai pataikauti; sin. šunuodegiauti: *Anksčiaũ jám į̃ úodegą liñdo, õ dabar̃ nebenóri neĩ matýti. Šiaĩs laikaĩs madìnga lį̃sti į̃ úodegą*

bèt kám. Kám lį̃sti į̃ úodegą tokiám veršlininkui, kuriám žmónės põ dvýlika valandų̃ ùž mìnimumą ãria? **nórs gývas į̃ žẽmę lį̃sk** sakoma patekus į sunkią padėtį, nerandant išeities: *Nėrà kuř dėtis – nórs gývas į̃ žẽmę lį̃sk. Kaĩ ateĩna sąskaitos ùž bùtą, nórs gývas į̃ žẽmę lį̃sk.* **peř gérklę lį̃sti** (kam) labai įkyrėti: *Mán jaũ peř gérklę leñda tàvo lipšnùmas [pérdėtas mandagùmas]. Kaimýnams mū́sų mė̃ilė mùzikai liñdo peř gérklę. Jaũ peř gérklę leñda viršininkė, kìšanti nósį į̃ asmenìnį gyvẽnimą. Mán jõs skuñdai jaũ peř gérklę leñda.*

lýsti, *lýsta, lýso* vksm. (dėl ko)

darytis liesam, liesesniam; sin. liesėti, blogti: *Ligónis pradė́jo nebeválgyti, lýsti. Dė̃l ligõs jáutis ẽmė akysè lýsti. Negaudamà maĩsto jì vis labiaũ lýso ir blỹško. Bė́ga viĩkas – tuñka viĩkas, stóvi viĩkas – lýsta viĩkas* (flk.).

lýsvė dkt. (1)

1. sukastas ar suartas daržo, darželio ruožas daržovėms, gėlėms sodinti; sin. ežia: *Paslė́jau lýsvę mõrkų. Priẽ namų̃ pasodìnome agurkų̃ lýsvę. Dė̃l ilgõs sausrõs lýsvė nebùvo smařkiai apžė́lusi žolėmìs. Močiùtė susìkasė trẽjetą nedidùkių lýsvių, pasisodìno bùlvių. Reĩkia labaĩ atidžiaĩ paruõšti žẽmę būsimai brāškių lýsvei.*

2. griovelių, išarų ribojamas suartas dirvos ruožas javams sėti; sin. užuogana: *Sùarė dìrvą į̃ lýsves. Lýsvės viduryjè yrà pakilìmas, õ šõnuose vãgos. Į̃ suártas lýsves sė́jome javùs.*

lysvẽlė dkt. (2)

maža lysvė (1 r.): *Paleĩ tvõrą driẽkiasi lysvẽlė vijõklinių žirnẽlių. Padārėme kẽletą lysvẽlių daržóvėms ir plotẽlį ankstyvósioms bùlvėms. Tarpẽliai tarp lysvẽlių išskutamì ir pabařstomi smėliù. Šlamučiùs sė́kite palángėje, lysvẽlių pakraščiuosè ař gėlýne.*

lýsviadarė dkt. (1)

žemės ūkio mašina daržovių lysvėms daryti: *Lýsviadarė prikabìnama priẽ trāktoriaus. Lýsviadare padāroma lýsvė ir gretimų̃ lýsvių pùsės. Lýsviadarės víenu važiãvimu gãli padarýti kẽletą lýsvių.*

lýsvinis, lýsvinė bdv. (1)

atliekamas lysvėmis: *Lýsvinis arìmas. Lýsvinė sė́jà. Margẽnis – ir vazòninis, ir lýsvinis áugalas. Pirmýkštė žemdirbỹstė bùvo lýsvinė, panašì į̃ šių dienų̃ daržų̃ ūkį. Lýsvinis arìmas sumãžina dìrvos drė̃gmę.*

Liškiavà dkt. (3^b)

kaimas Varėnos rajono savivaldybėje: *Trỹs legeñdinės viẽtos yrà Dainavõs kraštė: Liškiavà, Merkìnė ir Punià. Liškiavà įsikū́rusi Dzūkìjos nacionãlinio párko pakraštyjè. Nuõ Drùskininkų ikì Liškiavõs reguliariaĩ pláukioja laĩvas. Nėmuno slė̃nyje tiẽs Lìškiava įkùrtas kraštóvaizdžio draustìnis.*

lytà dkt. (4)

LYTĖJIMAS 2: *Óda yrà lytõs òrganas. Mẽs gãlime tyrinė́ti pasáulį sàvo pójūčiais: regà, uoslė̀, klausà ir lytà. Neregiaĩ dažnaĩ tùri labiaũ ištóbulintą klaũsą ir lỹtą.*

litãnija dkt. (1)

1. tam tikra katalikų malda su pasikartojančiais kreipiniais, giedamà arba kalbamà pakaitomis dvasininko ir tikinčiųjų: *Litãniją gíeda [skaĩto]. Šveñtojo Pranciškaus litãnija. Litãnija sudarýta ìš kreipinių į̃ Diẽvą,*

šventúosius ir nuõlat kartójamo bendrúomenės ãtsako. Litãnijos skìrstomos ir pagal̃ kreĩpinius (Vìsų Šventųjų litãnija, Švenčiáusiosios Mergẽlės Marìjos litãnija). Litãnijos yrà savitì reli̇̀ginės poèzijos kūriniaĩ.

2. nesibaigiantys, įkyrūs nusiskundimai, priekaištai, pamokslavimai: *Mán tàvo kasdienìnės litãnijos jaũ nusibódo. Výrui ikì gývo káulo įgrìso žmonõs litãnijos ir pamókslai. Móteris išrẽžė ìlgą litãniją apiẽ siaubìngą šių laikų jaunìmą. Mókytojo litãnijos peř pãmokas visíems kẽlė núobodulį. Nebegalė́jau klausýtis jõs litãnijų ir áiškinimų, kaĩp gyvénti.*

3. ilgas, nuobodus vardijimas, pasakojimas: *Kõl àš galvójau, kã pasakýti, jì jaũ spė́jo papãsakoti vìsą litãniją. Nèt pavargaũ, kõl vìsą šìtą litãniją surašiaũ.*

lìtas dkt. (2)

Lietuvos Respublikos piniginis vienetas, vartotas 1922–1940 ir 1993–2014 metais: *Šiẽmto lìtų banknòtas. Lìtas bùvo susíetas sù dòleriu. Turė́jau tìk dù litùs. Apsirikaũ litù. Pirkė́jai ùž prekès galė́jo atsiskaitýti lìtais. Añt penkių šimtų lìtų banknòto pavaizdúotas Viñcas Kudìrka.*

litáurai dkt. dgs. (1)

TIMPANAS[1]: *Vienà ìš bũgnų rūšių yrà metalìniai litáurai. Litáurai – mušamàsis mùzikos instrumeñtas, kurĩ sudãro varìnis arbà žalvarìnis kãtilo pavìdalo kòrpusas, ìš viršaũs àptemptas óda. Ritmìngai mušamì litáurai padė́davo palaikýti péstininkų žiñgsnį žỹgyje ir tvarkìngą kavalèrijos rikiuõtę mũšyje. Litáurus aptráukia óda ir mùša lazdẽlėmis. Litáurus kaĩp mùzikos instrumeñtą naudójo tiẽk pasauliẽtinių, tiẽk ir bažnýtinių šveñčių metù.*

litáurininkas, litáurininkė dkt. (1)

TIMPANININKAS: *Orkèstro litáurininkas.*

litãvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lituoti: *Litãvimo darbáms naudójamas lituõklis. Priẽš litãvimą detãlių paviršiai nuvãlomi. Litãvimui naudójamos pagalbìnės mẽdžiagos. Senùs dažùs gãlima nudẽginti litãvimo lémpa.*

lytė prv.

1. labai, smarkiai lyjant (1 r.): *Šiañdien gražùs óras, bèt rytój lytė lìs.*

2. gausiai krintant, riedant, byrant: *Dẽgančios trobẽlės žíežirbos lytė lìjo. Ãšaros lytė lìjo. Lytė lỹja kulk̃ų lietùs.*

lytė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lytėti 1: *Bendráujant svarbù ir lytė́jimas. Kráusčiau tė́vo stálčius ir visuř jutaũ jõ rañkų lytė́jimą.*

2. lietimo pojūtis – gebėjimas justi daiktų paviršiaus savybes liečiant: *Lytė́jimo òrganas yrà óda. Lytė́jimas teĩkia nenutrūkstamą informãciją apiẽ mùs sùpančią ãplinką. Mažíeji pasáulį pažį́sta peř skõnį ir lytė́jimą, todẽl negriẽbkite ìš vaĩko rañkų vìsko, kã jìs pàima. Lytė́jime dalyváuja lietìmo, šalčio, šilumõs, skaũsmo recèptoriai. Lytė́jimo pójūtis ýpač svarbùs žmonė́ms, netẽkusiems regõs. Vabzdžiáms antènos yrà lytė́jimo ir uoslė̃s òrganas.*

literãtas, literãtė dkt. (2)

žmogus, dirbantis grožinės literatūros darbą – rašytojas, literatūros tyrinėtojas, kritikas: *Dė̃l taiklių*

kr̀itikos pastabų̃ jaunàsis literãtas greĩtai tãpo žìnomas. Literãtės kūrýba bùvo ne kiekvienám suprantamà. Globóti jaunúosius literatùs jìs pradéjo jaũ kãro mẽtais. Literãtams nuõlat rũpi parašýti ką̃ nórs išskirtìnio ir dár nesukuřto.

literatūrà dkt. (2)

1. rašytinių ir spausdintų kūrinių visuma: *Ántikos [baròko, egzòdo] literatūrà. Senóji lietùvių literatūrà. Literatūrà àpima visùs rašýtinius tám tikrõs kultū̃ros ař epòchos kū̃rinius. Literatūrà bū̃na grõžinė, mókslinė, publicìstinė, tèchninė ir kità. Lietùvių literatūrà prasìdeda anksčiaũ, negù pasiródo Mãžvydo „Katekìzmas“.* • plg. raštija.

2. grožinių kūrinių visuma (poezija, proza, drama); sin. grožinė literatūra: *Literatū̃ros istòrija [teòrija, kr̀itika, krỹptys]. Literatū̃ros žurnãlas [muziẽjus]. Literatū̃ros prèmija. Bibliotèkoje reñgiamas literatū̃ros vãkaras, kuriamè svečiúosis rajòno rašýtojai ir poètai. Romantìzmo literatū̃roje dažnì romántikos ir núotykių motỹvai. Kiekvíeno žmogaũs sántykis sù dailė, mùzika, literatūrà yrà individualùs. Ùžsienio studeñtai susipažį́sta sù lietùvių kalbà, kultūrà, literatūrà, folklorù ir Lietuvõs istòrija.* • plg. beletristika.

3. kūrinių kuriuo nors klausimu visuma: *Vaikų̃ [filosòfijos, tremtiẽs] literatūrà. Didãktinė [reli̇̀ginė, metòdinė] literatūrà. Literatū̃ros sąrašas pateĩkiamas põ stráipsnio tekstù. Medicìnos literatū̃roje gãlima ràsti daũg fãktų apiẽ galvõs skaũsmo prí̇ežastis. Skaitýdami pažintìnę literatū̃rą apiẽ gamtą vaikaĩ gãli sužinóti daũg naudìngų žinių̃ apiẽ Lietuvõs upès, ẽžerus, miškùs ir pélkes. Rezisteñcijos muziẽjuje pateikti̇̀ dokumeñtai, ámžininkų liùdijimai, informãcinė literatūrà. Knygýne ieškójau žodýnų ir literatū̃ros apiẽ ispãnų kalbõs mókymąsi. Rãšto darbè reĩkia remtis naujáusia móksline literatūrà. Jìs puĩkiai susipažìnęs sù specialýbės literatūrà.*

literatū̃rinė kalbà

BENDRINĖ KALBA: *Kalbéti literatū̃rine kalbà. Sù Martỹno Mãžvydo katekizmù prasidéjo naũjas etãpas lietùvių kalbõs istòrijoje – ẽmė kùrtis literatū̃rinė kalbà. Jõnas Jablònskis padéjo pãmatus lietùvių literatū̃rinei kalbai. Literatū̃rinė kalbà dažniáusiai kùriasi vienõs tarmẽs pãgrindu. Floreñcijoje vartójamas Toskãnos dialèktas viřto Itãlijos literatū̃rine kalbà.*

literatū̃rinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ literatūrinti: *Tarmẽs tèkstų literatū̃rinimas. Jì užsìima padavìmų literatū̃rinimu. Pãsakų literatū̃rinimą gãlima vértinti ir kaĩp galimýbę susíeti folklòrą sù vaikų̃ literatūrà. Põ literatū̃rinimo pagaĩ dabartiniùs gramãtikos dė́snius kūrinỹs praraña sàvo pirmìnį unikalùmą.*

literatū̃rinis, literatū̃rinė bdv. (1)

susijęs su literatūra: *Literatū̃rinis personãžas. Literatū̃rinis palikìmas [debiùtas]. Literatū̃rinė anãlizė [prèmija]. Vaĩžgantas sàvo literatū̃riniu slapývardžiu pasiriñko linų̃ diẽvo vařdą. Neretaĩ literatū̃riniais heròjais tamp̃a reãlūs istòriniai ãsmenys. Literatū̃rinėje spaudojè apstù kr̀itikos stráipsnių ir receñzijų.*

literatū̃rinti, *literatū̃rina, literatū̃rino* vksm. (ką, pagal ką)

daryti literatūrinį ar atitinkantį literatūrinės (bendrinės) kalbos normas: *Literatū̃rinti tarminės vietóvardžių fòrmas. Literatū̃rinti pãsakojimą [tèkstą]. Vaĩžganto tèksto kalbà tokià ĩdomi ir gyvà, kàd nèt nesinorė́jo jõs*

literatū̃rinti. Tarmẽs atstõvas literatū̃rino sàvo tarmẽs žodžiùs pagal̃ literatū̃rinės kalbõs mòdelį. | neig. (ko): *Sténgėmės neliteratū̃rinti ir̃ neredagúoti pašnekõvų kalbõs, kàd pérteiktume pókalbio autentiškùmą.*

literatū̃riškai prv.

1. taip, kaip būdinga grožinei literatūrai: *Jì parãšė literatū̃riškai brañdų, sudėtìngą romãną. Jauníeji áutoriai nebenóri rašýti literatū̃riškai. Jìs tãpo sàvo patiẽs biografù̃ – literatū̃riškai pavaizdãvo sàvo gyvẽnimo įvykius. Ar̃ išmanai̇̃, kaip el̃gtis literatū̃riškai išprùsusioje draugìjoje? Mán dãvė veřsti novèlę, kurì yrà literatū̃riškai silpnà. Jám kìlo mintìs pérkurti girdétus padavìmus literatū̃riškai.*

2. taip, kaip būdinga literatūrinei (bendrinei) kalbai: *Mokýklose peř pãmokas vaikai̇̃ šnẽka literatū̃riškai, õ peř pértraukas bendráuja tařmiškai. Jéigu daũg svečių̃ ìš kitų̃ miẽstų, iš pradžių̃ visì sténgiasi kalbéti literatū̃riškai, õ jaũ vėliaũ, įsipliẽskus diskùsijoms, kal̃ba žemai̇̃tiškai.*

literatū̃riškas, literatū̃riška bdv. (1)

1. būdingas grožinei literatūrai: *Literatū̃riškas pãsakojimas [romãnas]. Tai̇̃ labai̇̃ literatū̃riškas ir̃ iškalbìngas stráipsnis. Jõ tèkstai nėrà literatū̃riški, tačiaũ ir̃ nè analìtiniai. Knygà nėrà pakañkamai literatū̃riška, tai̇̃ greičiaũ publicìstinis skaĩtalas. Literatūrà pasidãrė mažiaũ polìtiška ir̃ daugiaũ literatū̃riška.*

2. būdingas literatūrinei (bendrinei) kalbai: *Personãžas kal̃ba nè literatū̃riška kalbà, õ prabýla pakruojìškių tarmė. Màno tėvai̇̃ kal̃ba pusiáu literatū̃riška, pusiáu žemai̇̃tiška kalbà.*

literatūrìškùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas literatūriškam (1 r.), būdingam grožinei literatūrai: *Pãsakojimo literatūrìškùmas. Sìmono Daũkanto darbų̃ literatūrìškùmas. Jéi literatūrològija operúoja literatūrìškùmo są̃voka, tai̇̃ teatrològija ìma akcentúoti teatralìškùmą. Žurnãlo leidė́jai bùvo giriamì ùž literatūrìškùmą. Rašinỹs tùri atskleĩsti dokumentalùmo ir̃ literatūrìškùmo sántykį „Dievų̃ miškė“. Nusivýliau jõ nenuoširdžiù, literatūrìškumù dvel̃kiančiu láišku.*

literatūrològas, literatūrològė dkt. (2)

literatūrologijos specialistas: *Kūrinỹs netiñka lengvám skaĩtymui, nebeñt literatūrològams analizúoti. Laĩkraštyje retai̇̃ kadà pasiródo literatūrològo žvil̃gsnio vertà receñzija ar̃ stráipsnis. Profèsorius skãtino jáunus literatūrologùs tyrinéti gerõkai prìmirštus tekstùs. Jái visadà patìko nagrinéti literatū̃ros kū́rinius, todė̃l ir̃ tãpo literatūrologè.*

literatūrològija dkt. (1)

mokslas, tiriantis grožinę literatūrą, jos istoriją, funkcionavimą visuomenėje: *Jìs studijãvo literatūrològiją, nès norė́jo tyrinéti rašýtojų kūrýbą. Literatūrològijos studeñtai mókėsi vértinti įvairių̃ epòchų literatū̃ros tekstùs. Sovietmečio literatūrològija vìsiškai ar̃ ìš daliẽs ignorãvo išeivìjos literatū̃rą. Pagal̃ tradìciją skìriamos trỹs literatūrològijos šãkos: literatū̃ros istòrija, literatū̃ros teòrija ir̃ literatū̃ros krìtika.*

lytéti, *lỹti, lytė́jo* vksm.

1. (ką, kuo) kiek liesti, paliesti (fiziškai): *Senẽlis raňkomis lytė́jo obel̃s líemenį. Mán patiñka lytéti švel̃nų katẽs káilį. Šìs megztìnis nemalonùs lytéti. Susinèrvinusi jì pir̃štais lỹti sàvo pláukus.* | neig. (ko): *Gýdantis alèrgiją nìkeliui, svarbù nelytéti ìš šiõ metãlo pagamìntų daiktų̃.*

2. ppr. dlv. (ką) padaryti poveikį, pakeisti pirminę (natūralią) būseną: *Ar̃ lytė́jo kadà šią gi̇̀rią žmogaũs kiřvis? Mažaĩ civilizãcijos lytė́tas žẽmės pakraštỹs ir̃ jõ gyvéntojai tãpo keliáutojo gyvẽnimo dalimì. Sù svečiaĩs pasidalì̃nome tuõ, ką̃ tùrime geriáusia – mažaĩ lytéta sodýbos gamtà, šviežiũ vántų prisilietimù, maistù.* | neig. (ko): *Švariojè ir̃ skaidriojè jū́roje plỹti žmogaũs nelytéti korãliniai rì̃fai. Mū́sų láukia dár nelytéti arì̃mai. Slì̀dininkus žavė́jo dár nelytéti aukštì sniegúoti šlaitaĩ. Šiũ viẽtų dár nelytė́jo žmogaũs kója.*

lýti, *lỹja, lì̃jo* vksm.

1. (kame, ant ko) kristi (lietui): *Visamè pajū́ryje lỹja lietùs. Liẽtui lỹjant, mẽs vis tíek ẽjome. Šì̃tas debesì̃s taĩ jaũ lì̃s! Atródo, kàd lietùs niekadà nenustõs lýti. Lỹja vãsaros lietùs añt juodų̃ lūšnýnų* (poez.). *Lietùs gãli nelýti ir̃ vì̃są mė́nesį.* | beasm. (kame): *Nègi vì̃są diẽną šiañdien lì̃s? Sù sáule lỹja. Vãkar dideliaĩs lašaĩs lì̃jo. Taĩ šią̃nakt lì̃jo! Lì̃jo nèt keliàs dienàs. Ar̃ jaũ nustójo lì̃ję [lýti]? Lỹja kaĩp ì̃š kì̃biro [ì̃š maĩšo]* (smarkiai). *Pietvakarì̃niame šaliẽs pakraštyjè gãli ir̃ visái nelýti. Nelỹja jaũ ilgiaũ kaĩp saváitė.*

2. (ką, ant ko) lietui merkti, šlapinti: *Visì̀ liẽtūs manè lì̃jo. Lietùs lì̃jo gatvè eĩnančius žmónes. Lietùs pradė́jo lýti mašì̃nos lángus. Čià šìlta ir̃ lietùs nelỹja añt galvõs.* | neig. (ko): *Ar̃ lietùs nelỹja tavẽs?* | beasm. (ką, ant ko): *Šiẽną [javùs] lỹja. Lỹja màno išdžiáutus skalbìnius. Añt manẽs lỹja – pakreĩpk skẽtį.*

3. būti, šlapti, mirkti lietuje: *Šiẽnas lỹja. Storiáusi rą̃stai lỹja kelintì mẽtai.*

4. gausiai kristi, riedėti, byrėti: *Ãšaros lytè lì̃jo.* | beasm. (kam, kuo, kame): *Ledaĩs lì̃jo, sukapójo stógus. Teñ liñksta vỹšnių šãkos, baltaĩs žiedaĩs teñ lỹja* (poez.). | prk.: *Kitì̀ võs sùduria gãlą sù galù, õ jám lỹja pinigaĩs. Rungtỹnėse įvarčiais nelì̃jo.*

lytì̃nė poteñcija

vyro pajėgumas atlikti lytinį aktą: *Bet kokià fì̃zinė veiklà, bė̀gi̇̀mas ir̃ spòrtas pagẽrina lytì̃nę poteñciją. Lytì̃nės poteñcijos sutrikì̃mai výrams sùkelia nevisavertiškùmo jaũsmą, psicholò̀gines problemàs. Lytì̃nei poteñcijai neĩgiamos įtakos tùri įtampa. Výrams aktualù nè tì̃k geraĩ atródyti, bèt ir̃ išsáugoti gẽrą sveikãtą, seksualùmą, lytì̃nę poteñciją.*

lytì̃nės lū́pos

moters išorinis lytinis organas – odos klostės, dengiančios makštį ir šlaplę: *Mažą̃sias lytinès lū́pas deñgia dì̀džiosios lytì̃nės lū́pos. Mãžosios lytì̃nės lū́pos paprastaĩ yrà susiglaũdusios. Klì̃nikoje atliẽkamos lytì̃nių lū́pų plãstinės operãcijos.*

lytì̃niai sántykiai

veikla, kurios metu vyras ir moteris atlieka lytinį aktą savo malonumui ar norėdami susilaukti vaiko; sin. seksas: *Turė́ti lytì̃nių sántykių. Orãliniai [anãliniai] lytì̃niai sántykiai. Galvókite apiẽ lytiniùs sántykius tì̃k tadà, kaĩ pártneriui jaũsite tikrùs jausmùs. Abù žmónės į̃ lytiniùs sántykius tùri įsitráukti laisvà valià. Dė̃l žemõs savì̃vertės paaugliaĩ neretaĩ įsì̃velia į̃ ankstývus lytiniùs sántykius, páinioja mė́ilę sù seksù. Lỹtiškai pliñtančiomis infèkcijomis dažniáusiai užsì̃krečiama lytì̃nių sántykių metù.*

lytì̃nis, lytì̃nė bdv. (2)

1. susijęs su lytimi[1] ar lytimis: *Lytì̃nė lą̃stėlė. Lytì̃nis brendì̃mas. Lytì̃niai òrganai yrà atsakì̃ngi ùž dáuginimosi fùnkciją. Brendì̃mo metù kỹla natūralùs lytì̃nis pótraukis. Augalaĩ dáuginasi lytiniù ir̃ nelytiniù būdù.*

2. susijęs su ppr. skirtingų lyčių asmenų santykiavimu: *Lytìnės lìgos (venèrinės lìgos). Lytìnis áuklėjimas. Mokýklose trū́ksta elementarių lytìnio švietìmo žinių. Tùrime ugdýti tolerántišką pózicijąrį į̃ žmónes sù kitókia lytinè orientãcija.* • plg. seksualinis.

lytìnis ãktas

seksualinių partnerių aktas, kurio metu jaudrinami lytiniai organai ir ppr. į makštį įstumiama varpa; sin. sueitis: *Lytìnis ãktas yrà labaĩ intymùs dviejų̃ žmonių̃ bendrãvimas. Lytìnis pótraukis yrà realizúojamas peř lytìnį ãktą. Spèrmos kiẽkis tiesiógiai priklaũso nuõ lytìnių ãktų skaĩčiaus, ir jõs mažė́ja sù kiekvíenu lytiniù aktù. Nutráuktas lytìnis ãktas yrà neveiksmìngas apsisáugojimo nuõ nėštùmo bū̃das. Lytiniù keliù pliñtančias ligàs sùkelia mikroorganìzmai, kuriẽ lytìnio ãkto metù pateñka į̃ sveĩko žmogaũs organìzmą. Sèksas yrà platèsnė są́voka neĩ lytìnis ãktas.*

lytìnis šaltùmas

susilpnėjęs (ppr. moterų) lytinis potraukis, dygėjimasis lytiniais santykiais, jų nenoras; sin. frigidiškumas: *Lytìnis šaltùmas rė́iškia nesugebė́jimą lýtiškai susijáudinti veĩkiant lytìniams dirgìkliams. Lytìnį šaltùmą lẽmia áuklėjimas, gė́dos ir báimės jausmaĩ. Dažniáusia lytìnio šaltùmo priežastìs – grubùs pártnerio elgesỹs. Dažniaũ výrai gúodžiasi pártnerės lytiniù šaltumù ir nenóru mylétis, tačiaũ tà patì problemà gãli kamúoti ir stipriõsios lytiẽs atstovùs.*

lìtis dkt. (2)

cheminis elementas – sidabriškai baltas, minkštas, pats lengviausias metalas, naudojamas branduolinės energijos gamyboje (Li): *Lìčio hidrìdas [nitrãtas, karbonãtas]. Kam̃bario temperatū̃roje lìtis yrà miñkštas ir plãstiškas kaĩp plastelìnas. Gamtojè lìtis grýnu pavìdalu nėrà rañdamas, nès yrà nepaprastaĩ reaktyvùs. Kaĩtinamas lìtis juñgiasi sù deguõnimi, sudarýdamas lìčio oksìdą. Lìčio junginiaĩ termobranduolìniuose giñkluose atliẽka reaktỹvinio kùro vaĩdmenį. Lìčio yrà visuosè augaluosè ir gyvū̃nuose. Lìtis dìdina eritrocìtų, trombocìtų ir leukocìtų kiẽkį kraujyjè.*

lytìs[1], *lytiẽs* dkt. mot. (4)

1. viena iš dviejų kiekvienos rūšies gyvųjų būtybių grupių – vyriškoji arba moteriškoji: *Lyčių̃ lygýbė [solidarùmas, sántykiai]. Lytiẽs keitìmas. Biològinė [sociãlinė] lytìs. Kuriõs lytiẽs gìmė kū̃dikis? – Berniùkas [mergáitė]. Íeškomas bè žiniõs diñgęs móteriškosios lytiẽs asmuõ. Šeimojè dažniaũ kỹla konflìktų tarp tõs pačiõs lytiẽs vaikų̃. Výriškosios lytiẽs miestẽlio gyvéntojus jì tráukė kaĩp mãgnetas. Jį̃ dõmina tõs pačiõs lytiẽs atstõvai. Buvaũ įsitìkinęs, kàd nesùgebu bendráuti sù kità lytimì. Láimei netùri įtakos neĩ ámžius, neĩ lytìs, neĩ išsilãvinimas ar fìzinė ìšvaizda. Paauglỹstėje atsiraña domė́jimasis fìziniais lyčių̃ skìrtumais. Svarbù nepamiršti, kàd ẽsama lyčių̃ skìrtumų, tuõs skìrtumus pripažìnti ir juõs gerbti.*

2. euf. vyro lytinis organas; sin. varpa: *Nórs màno lytìs veĩkia nepriekaištìngai, bèt mė́ilės iki šiõl nebuvaũ pažìnęs. Jõ lytiẽs dỹdis jám bùvo pàts normaliáusias. Ikì šiõl lytimì naudójausi tìk kaĩp šlãpinimosi òrganu.*

3. FORMA 8: *Archajiškèsnė žõdžio „diẽvas“ lytìs – „deĩvas“. Kodė̃l tavõsios pavardė̃s lytìs výriška? Kaĩbant apiẽ žmógų visadà nežyméta yrà výriškos lytiẽs pavadìnimo fòrma.*

♦ **gražiójigražiójidailiójidailiójilytìs** moterys: *Į̃ pasitarìmą atvỹko ir gražiõsios lytiẽs atstõvių. Susidãrė įspūdis, kàd dailiójidailiójilytìs visuĩ veržiasi pirmáuti. Jõ ryšiaĩ sù dailiąja lytimì nutrúkdavo põ trijų̃ mė́nesių.* **príešinga lytìs** vyrams – moterys, o moterims – vyrai: *Domė́tis príešinga lytimì. Teñ bùvo daũg príešingos lytiẽs atstõvių,*

žvalių ir palankiaĩ nusiteĩkusių panẽlių. Jì demonstratyviaĩ nekreĩpia dẽmesio į príešingos lytiẽs atstovùs.

silpnóji lytìs moterys: *Silpnóji lytìs neretaĩ yrà stiprèsnė už stìpriąją. Ar tikraĩ móterys yrà silpnóji lytìs? Silpnõsios lytiẽs atstõvė tùri stipriaĩ paplušéti, kàd įtìkintų visúomenę sàvo sugebéjimais. Kaĩ atsìduria silpnõsios lytiẽs atstõvių akìvaizdoje, jìs tam̃pa silpnas, pasimẽtęs.* **stiprióji lytìs** vyrai: *Pàs mùs įprasta pabrėžti: výrai – stipriój lytìs, móterys – silpnóji. Stipriój lytìs jái visadà palankì. Kar̃tais móterys lengviaũ pàkelia dìdelius fizinius krūviùs neĩ stipriój lytìs.*

lytìs[2], *lytiẽs* dkt. mot. (4)

pavasarį upėje sulūžusio ledo didelis gabalas: *Storà lẽdo lytìs. Lyčių sángrūda. Susigrū́do lỹtys. Tar̃p lyčių plaũkė váltis. Grėsmìngos lỹtys galė́jo kaĩp ríešuto kẽvalą sutráiškyti laĩvą. Apliñk Antarktìdą añt pláukiojančių lyčių bãstosi baltíeji lokiaĩ. Lãpė, šokinėdama nuõ lytiẽs añt lytiẽs, pasíekė kaĩrįjį ùpės krañtą. Lytìms pradė́jus tir̃pti suprãtome, kàd atẽjo pavãsaris.*

lỹtiškai prv.

1. pagal lytį, lyties atžvilgiu, lyties požymiais: *Lỹtiškai subréndęs. Vaikìnai lỹtiškai subrę́sta maždaũg dvejaĩs mẽtais vė́liaũ negù mergìnos. Pilkíeji rúoniai lỹtiškai subrę́sta ketveriũ–šešeriũ mẽtų ámžiaus.*

2. lytinių santykių ar lytinio dauginimosi būdu, atžvilgiu: *Lỹtiškai santykiáuti. Lỹtiškai pliñtančios lìgos. Lỹtiškai patraukl̀ [sveikà, šaltà] móteris. Lỹtiškai neišprùsę vaikaĩ. Šìs vìrusas pérduodamas lỹtiškai. Dúobãgyviai gãli dáugintis pumpurãvimo būdù arbà lỹtiškai.*

lỹtiškas, lỹtiška bdv. (1)

1. LYTINIS 1: *Žmogùs – mirtìnga, lỹtiška, organizúota ir̃ visuomẽniška būtýbė. Žmogaũs kū́nas yrà lỹtiškas. Kitùs žmónes mẽs prìimame kaĩp lỹtiškas būtýbes.*

2. LYTINIS 2: *Lỹtiškas áuklėjimas [ùgdymas]. Lỹtiškas švietìmas tùri vỹkti láipsniškai. Kokiomìs prí́emonėmis sustabdýti lỹtiškų ligū̃ plitìmą?*

lytiškùmas dkt. (2)

1. buvimas lytiškam (1 r.): *Lytiškùmas yrà pózìūris į savè kaĩp į výrą ar̃ kaĩp į móterį. Lytiškùmas svarbùs nè tìk gimineš̃ pratęsìmui, bèt ir̃ pačiám žmógui. Visúomenėje egzistúoja neteisìngas, lytiškumù griñdžiamas dárbo pasidalìjimas.*

2. buvimas lytiškam (2 r.): *Lytiškùmo ètika. Lytiškùmo sudvãsinimas. Sántuoką gãli aptémdyti neatsakìngas naudójimasis lytiškumù.*

lỹtlauža dkt. (1)

trikam̃pis, prieš vandens tėkmę nukreiptas polių konstrukcijos statinys prie tilto ar užtvankos ledo lytims laužyti: *Įtaisýti lỹtlaužas. Vandeñs lỹgyje įtaisýtos varìnės kū́gio fòrmos lỹtlaužos. Pakìlęs vanduõ išgrióvė lỹtlaužą. Skenduõlis ràstas Nemunè, ties lỹtlauža.*

litogrãfas, litogrãfė dkt. (2)

1. litografijos (1 r.) specialistas: *Litogrãfė naudója spalvótosios litogrãfijos tèchniką. Litogrãfas sàvo litogrãfijose įámžino senúosius Drùskininkus. Jìs prisistãto tapýtoju, litografù ir̃ iliustrãtoriumi.*

2. litografijos spaustuvės darbininkas: *Spaustùvėje dìrbo šeši darbiniñkai – litogrãfai. Vìlniaus universitèto spaustùvės litogrãfas litografãvo daĩlininkų sukùrtus peizažùs, portretùs, buitinès kompozìcijas.*

litografãvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ litografuoti: *Litografãvimo tèchnika [pãslaugos]. Piẽšinio litografãvimu rũpinosi patì mẽnininkė. Spaustùvė turė́jo litografãvimo staklès ir atlìko nesudėtìngus litografãvimo dárbus.*

litogrãfija dkt. (1)

1. vns. grafikos technika – iš tam tikro akmens pagaminamas spaudas, ant kurio piešiamas piešinys ir, sutepus dažais, spaudžiamas prie popieriaus: *Projèkcinė [lazerìnė, òptinė] litogrãfija. Spalvóta litogrãfija. Litogrãfijoje naudójama klintìs, arbà litogrãfinis akmuõ. Mẽdžio ráižytojai pradė́jo táikyti litogrãfiją, kurì bùvo pigèsnė, õ kúrinius patogiaũ tiražúoti. XIX amžiuje Vìlniaus litogrãfijos spaustùvės lė́ido estámpus ir iliustrãcijas. Litogrãfijos būdù gaunamì keliũ spalvų atspaudaĩ. Daĩlininkas kúrė portretùs ofòrto ir litogrãfijos tèchnika. Paplìtus ofsètinei spaũdai, litogrãfija daugiáusia táikoma grãfikos mẽno srityjè.* • plg. ofsetas, ofortas.

2. tokia technika sukurtas ir atspaustas grafikos kūrinys: *Litogrãfija pagaĩ daĩlininko piẽšinį. Gaũsiai mẽdžio raižiniaĩs ir spalvótomis litogrãfijomis iliustrúota knygà. Kolekcionièriai ieškójo litogrãfijų sù daĩlininkų avangardìstų parašaĩs.*

litogrãfinis, litogrãfinė bdv. (1)

skirtas litografijai (1 r.), susijęs su litografija: *Litogrãfinis akmuõ [põpierius]. Litogrãfinė spáusdinimo mašinà peř pãmainą darýdavo penkìs tũkstančius atspaudų. Litogrãfija spáusdinama litogrãfiniu presù. Añt litogrãfinio akmeñs piẽšiama riebalìngu litogrãfiniu pieštukù arbà tušù. Išpopuliarė́jo litogrãfiniai portrètai.*

litogrãfiškai prv.

litografijos technika: *Litogrãfiškai dažýti atvirùkai. Iliustrãcijos spáusdinamos litogrãfiškai.*

litografúoti, *litografúoja, litografãvo* vksm. (ką, pagal ką)

spausdinti litografijos būdu: *Šiẽ eskìzai bùvo litografúoti ir patẽko į albùmą. Kai kuriẽ mẽnininko piešiniaĩ vėliaũ bùvo išraižýti arbà litografúoti. Albùmo estámpus litografãvo pagaĩ kitų daĩlininkų piẽšinius. Albùmą sudãro litografúoti ir raižýti mãžo formãto paveikslẽliai. Daĩlininkas litografãvo romantizúotus panorãminius miẽsto vaizdùs.*

litosferà dkt. (2)

iš kristalinių ir nuosėdinių uolienų sudaryta kietoji Žemės rutulio sfera, apimanti Žemės plutą ir viršutinę mantijos dalį: *Dìdžiąją litosfèros mãsės dãlį sudãro silìcis ir silikãtai. Litosfèros stõris põ vandenýnais síekia apiẽ septýniasdešimt kilomètrų, põ žemýnais – apiẽ dù šimtùs kilomètrų. Gìlūs tektòniniai lũžiai skáido litosferą į įvairaũs dỹdžio litosfèros plokštès. Litosfèros plõkštės bė paliovõs jùda.*

litòtė dkt. (2)

1. sąmoningas kalbamojo dalyko, jo dydžio ar savybių sumažinimas, sumenkinimas siekiant vaizdingumo, ironijos ar išreiškiant kuklumą (pvz.: *šaukšte prigėrė, menkas čia mano nuopelnas*): *Litòtės priešýbė – hipeřbolė, bèt kařtais tìk ìš situãcijos gãlima pasakýti, ař tròpas yrà litòtė ař hipeřbolė. Litotė*

vadìnama ir retòrinė mintiẽs figūrà – kalbė́jimo bū̃das, kaĩ kalbė́tojas ìš kuklùmo savè sumeñkina. • ant. hiperbolė.

2. pasakymo ar žodžio sušvelninimas teiginį išreiškiant priešingo jam žodžio neigimu (pvz.: *nėra neįmanoma (= įmanoma), nemažas atstumas (= labai didelis)*): *Litòtė dažnaĩ vartójama nórint sumeñkinti ar pabrė́žti teĩgiamą savýbę peř neigìmą.*

lìtras dkt. (2)

tūrio (saiko) vienetas, lygus 1 kilogramo gryno vandens arba 1 kubinio decimetro tūriui: *Dviejų̃ lìtrų píeno pakuõtė. Vienamè litrè jū́ros vandeñs yrà apiẽ septýnis gramùs ištirpusios drùskos. Ìš dẽšimt lìtrų píeno gãlima pagamìnti víeną kilogrãmą sū́rio. Lìtrui (į̃ lìtrą) úogų reikẽs pùsės kilogrãmo cùkraus. Į̃ molìnį dùbenį reĩkia įpìlti víeną lìtrą šálto vìrinto vandeñs. Nupirkaũ lìtrą šálto spaudìmo alývuogių aliẽjaus. Gál pienẽlio kókį lìtrą atnèštum?*

litrãžas dkt. vns. (2)

indo arba rezervuaro talpa, išreikšta litrais: *Màno akvãriumo litrãžas – dvìdešimt lìtrų. Mãžas automobìlio litrãžas dár neréiškia, kàd jìs taupùs. Gamìname įvairaũs litrãžo medinės statinės vỹnui, ãlui, vìskiui.*

lìtrinis, lìtrinė bdv. (1), **litrìnis, litrìnė** (2)

litro talpos: *Lìtrinis bokãlas [bùtelis]. Lìtrinis varìklis. Lìtrinė alaũs skardìnė. Sùltys išpìlstomos į̃ iškaĩtintus lìtrinius stiklainiùs. Lìtriniame stiklaĩnyje – skaidrùs kaĩp ãšara medùs. Agurkùs konservúoju lìtriniuose stiklaĩniuose. Añt stãlo padė̀tà storà rugìnės dúonos riekẽ ir bemàž lìtrinis puodẽlis šviežio píeno.*

lituãnika dkt. (1)

ne Lietuvoje išleista literatūra apie Lietuvą ir lietuvius įvairiomis (įskaitant lietuvių) kalbomis: *Lituãnikos fòndas [duomenų̃ bánkas]. Lituãnikos bibliogrãfija pradė̀tà kaũpti XIX ámžiuje. Nórs lituãnika kařtais pavadìnama lituanìstika, taĩ yrà skirtìngos reikšmẽs žõdžiai.*

lituanìstas, lituanìstė dkt. (2)

lituanistikos specialistas: *Lituanìstas – lietùvių kalbõs, literatū̃ros ir tautósakos žinõvas. Nesù lituanìstas, tìk pàprastas gimtõsios kalbõs vartótojas. Vìs garsiaũ skamba lituanìstų susirū́pinimas dė̃l jaunìmo raštingùmo. Turė́jau gerùs mókytojus lituanistùs. Gìnti lietùvišką žõdį rūpė́jo lituanìstams, mókslininkams, mókytojams, vìsai šviesúomenei.*

lituanìstika dkt. vns. (1)

lietuvių kalbą, literatūrą, tautosaką tiriančių mokslų visuma: *Lituanìstikos stùdijos. Lituanìstika yrà baltìstikos dalìs. Mokýklinė lituanìstika. Lituanìstikos užúomazgų yrà Mažõjoje Lietuvojè išleistuosè pirmuõsiuose lietùviškuose rãštuose.* | mokslo žinių apie Lietuvą ir lietuvių tautą visuma: *Lituanìstikos pãveldas. Lietuvõs valstýbė lituanìstiką, lietùvių kultū̃ros visumõs mókslą, įvařdija prioritetù. Lietùvių mókslo draugijà sùtelkė lituanìstika – Lietuvõs istòrija, lietùvių kalbà – besìdominčius žmónes, ẽmėsi koordinúoti jų̃ dárbą.*

lituanìstinis, lituanìstinė bdv. (1)

susijęs su lituanistika: *Lituanìstinė mẽdžiaga. Lituanìstinės stùdijos. Lituanìstiniai leidiniaĩ. Knỹgos*

sudarýtojas tùri filològinį lituanìstinį išsilãvinimą. Laurỹnas Ivìnskis – žymùs XIX ámžiaus vìdurio lituanìstinio sąjūdžio veikė́jas.

lituanìzmas dkt. (2)

skolinys iš lietuvių kalbos; sin. lietuvybė: *Ìš visų slãvų kalbų daugiáusiai lituanìzmų ir kitų báltų kalbų skolinių tùri baltarùsių kalbà. Žodýnuose užfiksúota daũg Lietuvõs lénkų kalbai būdìngų lituanìzmų. Màno tė́vas taisyklìngai kalbė́jo lénkiškai, žìnoma, sù viẽtinių lituanìzmų prìemaišomis. Stráipsnio áutorė týrė XVI ámžiaus Lietuvõs totõrių vardýno lituanizmùs.*

lituõklis dkt. (2)

įrankis lituoti: *Dùjinis [adatìnis] lituõklis. Lituõklis sudarýtas ìš įkaĩtinamo metalìnio añtgalio ir izoliúotos rañkenos. Lýdmetalio lašẽlis visadà tùri bū́ti prilìpęs prie lituõklio ašmenų̃. Vamzdžiai lýdomi specialiù lituokliù. Mikroschèmos litúojamos tiesióg braũkiant peř jàs lituokliù. Lituõklį reĩkia sáugoti nuõ pérkaitinimo. Atsargiaĩ dìrbkite sù lituokliù, jám įkaĩtus gãlite smařkiai nudègti.*

litúoti, *litúoja, litãvo* vksm. (kuo, su kuo, be ko)

jungti metalines detales išlydytu lydmetaliu: *Litúoti minkštaĩsiais lýdmetaliais gãlima sù rū́gštimi ir bè rūgštiẽs. Vìską litúoju sù pàprastu švinìniù lýdmetaliu. Mikroschèmose vielìniai elemeñtai tarpùsavyje sujungiamì litúojant.*

litùrgija dkt. (1)

Bažnyčios reglamentuota religinių apeigų visuma: *Bendrúomenė gárbina Diẽvą peř litùrgiją, pasitelkdamà litùrginę kū́no laikýseną, gestùs, žodžiùs, gíesmes, eĩsenas ir dáiktus. Vidùramžiais litùrgija bùvo celebrúojama tìk lotỹnų kalbà. Gaũsūs smilkymai lỹdi vìsą Rytų Bažnýčios litùrgiją.* | viena kuri nors apeigų dalis: *Verbų̃ sekmãdienio litùrgija. Vienà pagrindìnių mišių̃ dalių̃ yrà Žõdžio litùrgija. Kauniẽčiai šveñtė svarbiáusią mẽtų litùrgiją – Velýknaktį. Bendrúomenės nariaĩ kviečiamì draugė̀ švę̃sti Didžiõsios saváitės litùrgiją.*

litùrginiai mẽtai

kalendorinių metų laikas, Bažnyčios suskirstytas pagal svarbius religinius įvykius: *Litùrginių mẽtų kalendõrius. Krikščiónių litùrginių mẽtų pradžià laĩkomas Adveñtas, õ pabaigà – Sekmìnės. Litùrginiuose mẽtuose yrà trỹs pagrindìnės šveñtės: šveñtos Kalẽdos, šveñtos Velýkos ir Sekmìnės. Litùrginius metùs sudãro dù cìklai: kalẽdinis ir velýkinis. Lietuvojè švenčiamà paskutìnė litùrginių mẽtų šveñtė, skirtà Diẽvo Mótinos garbei. Šiañdien paskutìnis litùrginių mẽtų sekmãdienis.*

litùrginis, litùrginė bdv. (1)

susijęs su liturgija: *Litùrginis maldýnas [kalendõrius]. Litùrginė poèzija. Litùrginiai reĩkmenys. Litùrginės ãpeigos [vãlandos]. Trumpas litùrginis hìmnas gíedamas põ kiekvienõs psálmės eilùtės. Nórime įtráukti jaunìmą į̃ parãpijos litùrginį gyvẽnimą.*

lìtvakai dkt. (1), **litvãkai** (2)

žydų etnokultūrinė grupė, susiformavusi XVI–XVIII a. buvusioje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje, ppr. kalbanti jidiš kalbos šiaurės rytų tarme: *Lìtvakų iñdėlis į̃ lietùvių ir pasáulio kultū̃rą. Lietuvõs žỹdai nuõ sẽno savè vadìna lìtvakais, taĩp pagarbiaĩ jiẽ vadìnami ir vìso pasáulio žỹdų bendrúomenės.*

Vyriausýbė skìria dėramą valstýbinį dėmesį žýdų lìtvakų kultūros išsáugojimui. Lìtvakų bendrúomenė síekia púoselėti žydiškùmą, sáugoti tikrąsias lìtvakų kultūros tradìcijas.

lìtvakas, lìtvakė dkt. (1), **litvãkas, litvãkė** (2)

litvakų etnokultūrinės grupės žmogus: *Ìš Rõkiškio kìlęs lìtvakas paprãšė nuvèžti į sàvo vaikỹstės miẽstą. Ãktorė pãsakojo, kàd jõs močiùtė bùvo lìtvakė. Jerùzalėje pristatýta knygà apiẽ Žagãrės lìtvakus. Lìtvakai ìš pačių įvairiáusių žẽmės kampẽlių susiriñko į Pasáulio lìtvakų kongrèsą. Daũg lìtvakų padėjo gálvas ùž Izraèlio valstýbės gyvãvimą.*

Liubãvas dkt. vns. (2)

kaimas Kalvarijos savivaldybėje: *Liubãvas – vieniñtelis Lietuvõs káimas, kuriõ herbè mãtomas Švenčiáusiosios Mergẽlės Marìjos pavéikslas. Túkstantis septynì šimtaĩ septyniasdešimtaĩsiais mẽtais Liubãvui bùvo sùteiktos parãpijos téisės. Vìenà gražiáusių viẽtų Liubãvo apýlinkėse – Šešùpės pakrántė. Liubavè kiekvienà tautìnė mažumà išsáugojo sàvo kultūrą ir tradìcijas.*

Liublianà dkt. vns. (2)

Slovėnijos sostinė: *Liublianà yrà vienà mažiáusių Euròpos sóstinių. Liubliãnos senãmiestyje stũkso XII ámžiaus pilìs. Pìlį, víeną lankomiáusių turìstinių viẽtų Liubliãnoje, gãlima pasíekti funikuliẽriumi ir turìstiniu traukinukù. Liubliãnoje gamìnamas porceliãnas, baĩdai, põpierius, óda. Liubliãnoje Lietuvõs krẽpšininkai ruõšėsi dvìkovai sù Slovénija.*

Liùblinas dkt. vns. (1)

miestas Lenkijos pietryčiuose: *Túkstantis penkì šimtaĩ šẽšiasdešimt devintaĩsiais mẽtais Liùbline bùvo pasirašýta garsióji Liùblino ùnija. Atvỹkę į Liùbliną būtinaĩ apžiūrėkite neogòtikos stìliaus pìlį ir jamè įkùrtą muziẽjų. Põ stùdijų Marijõnų seminãrijoje Liùbline kùnigas sugrįžo į Líetuvą. Senẽlis gìmė Liùbline, kaĩ miẽstas dár priklaũsė Rùsijai.*

Liùblino ùnija ist.

1569 m. Liubline sudaryta sutartis, pagal kurią Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė ir Lenkijos karalystė susijungė į Lenkijos ir Lietuvos Respubliką, arba Abiejų Tautų Respubliką: *Liùblino ùnija nepanaikìno savarañkiškos Lietuvõs Didžiõsios Kunigaikštỹstės valstýbės: išlìko jõs teritòrija, administrãcija, ìždas, mókesčiai, kariúomenė, teismaĩ ir téisė. Põ Liùblino ùnijos veĩkė beñdras Abiejų̃ Tautų̃ Respùblikos seĩmas, kurį̃ sudãrė valdõvas, senãtas ir bajõrų deputãtai. Pérnakvoję Liùbline ir aplañkę koplỹčią, kuř bùvo pasirašýta Liùblino ùnija, patráukėme liñk Krókuvos.*

Liucèrna dkt. vns. (1)

miestas Šveicarijos viduryje: *Peř ekskùrsiją põ Liuceřną apžiūrėjome unikaliùs senúosius mediniùs tìltus. Į̃ Liuceřną grį̃žome plaukdamì laiveliù peř Mairónio apdainúotą Keturių Kantònų ẽžerą. Liuceřnoje kasmẽt vỹksta tarptautìnis mùzikos festivãlis. Irklúotojai dalyvãvo tarptautìnėje regãtoje Liuceřnoje.*

liucernà dkt. (2), **liucèrna** (1)

ankštinis augalas, pašarinė žolė trilapiais lapais ir geltonų ar melsvai violetinių žiedų kekėmis *(Medicago): Liucernà yrà víenas ìš ánkštinių augalų̃, skirtų̃ gyvulių̃ pašaráms gamìnti. Liuceřnos geraĩ dẽra. Nerẽtas*

ū́kininkas augi̇̀na liucernàs, dóbilus, eraičinùs, rapsùs. Paukščiùs ýpač viliója sausõs liuceřnos kvãpas. Liuceřnos sùltys tùri daũg kálcio, mangãno, fòsforo.

liūdė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liūdėti: *Liūdė́jimo mẽtas. Kám riñktis liūdė́jimą, kaĩ galì riñktis láimę. Mi̇̀rus šeimõs nãriui, li̇̀kusieji išgyvẽna liūdė́jimo ir gedė́jimo periòdą. Užmùškite džiaũgsmą – liūdė́jimas li̇̀ks* (poez.). *Vi̇́en liūdė́jimas padėtiẽs nepakeĩs, reĩkia imtis aktyvių veiksmų.*

liūdesỹs dkt. (3ᵇ)

dvasinio skausmo, nusiminimo, gailesčio jausmas, kylantis dėl netekties, ko stokos: *Di̇̀delis liūdesỹs. Pati̇̀rti [jaũsti] liũdesį. Ãkys pi̇̀lnos liũdesio. Sù liũdesiu pránešame, kàd netẽkome ilgamẽčio kolègos. Įsikū́rus svečiojè šalyjè kanki̇̀na nẽrimas, liūdesỹs, nežiniõs báimė. Šĩrdį slẽgė liūdesỹs, ilgė́jausi namų̃. Didžiám tė́vo liũdesiui sūnùs tãpo vargõnininku. Smagù, kàd jì nepasidúoda liũdesiui.* • ant. džiaugsmas.

liūdė́ti, *liũdi, liūdė́jo* vksm. (dėl ko)

būti liūdnam, prislėgtos nuotaikos, nusiminusiam: *Jìs liũdi dė̀l tė́vo mirtiẽs. Àš nenóriu li̇̀kti vienà ir liūdė́ti. Dárbo tíek, kàd nėrà kadà liūdė́ti. Vieni̇̀ džiaũgėsi pérgalėmis, kiti̇̀ liūdė́jo dė̃l pralaimė́jimų. Bičiùliai liũdi netẽkę sàvo brangaũs draũgo. Peř žiñgsnį nuõ medãlio li̇̀kusi plauki̇̀kė neliūdė́jo: ketvirtà vietà Euròpoje tikraĩ yrà geraĩ. Neliūdė́k, mamýte, kàd kalnaĩ viliója* (poez.). *Jìs neliũdi dė̃l pasikeĩtusių gyvẽnimo aplinkýbių: gyvẽna, kùria ir džiaũgiasi sėkmė.*

liùdijimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → liudyti 2: *Už melagi̇̀ngą liùdijimą teismė gãlima įkãlinti. Teismė berniùko liùdijimas skambė́jo labaĩ įti̇̀kinamai. Jõ liùdijimas bùvo pàgrįstas tikraĩs fãktais.*

2. dokumentas, patvirtinantis svarbius asmens gyvenimo momentus, tam tikros būklės juridinį įteisinimą ar fakto fiksavimą: *Gimi̇̀mo [sántuokos] liùdijimas. Nuosavýbės téisės liùdijimas. Draudi̇̀mo liùdijimas. Miẽsto vařdo suteiki̇̀mo liùdijimas. Váisto registrãvimo liùdijimas. Gýdytojas išrãšė tė́vo mirtiẽs liùdijimą. Gavaũ vairúotojų mókymo kùrsų baigi̇̀mo liùdijimą. Jū́sų planúojama individuali̇̀ veiklà galimà sù veřslo liùdijimu.* • plg. pažymėjimas, sertifikatas.

liū̃dinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liūdinti: *Smuřtas lytiẽs pãgrindu gãli pasiréikšti ki̇̀to asmeñs meñkinimu, įžeidinė́jimu ir liũdinimu. Dukrà atsiprašinė́jo tė́vų ùž jų̃ liũdinimą. Bet kóks gyvýbės niẽkinimas yrà Diẽvo liũdinimas* (relig.). *Gẽras sūnùs tė́vo vãlią sténgiasi įvýkdyti ir jõ neliũdinti, nès tóks liũdinimas yrà priė̀šingas méilei* (relig.). • ant. linksminimas.

liùdininkas, liudininkė dkt.

1. LIUDYTOJAS 1: *Dokumeñto pasirãšymo liùdininkas. Liùdininkai mẽna pókario rezisteñcijos kovàs. Bùvome jų̃ sántuokos liùdininkais. Tapaũ jų̇ pókalbio liùdininku. Pasakýk taĩ priė̀ liùdininkų. Pareigū̃nai i̇̀eško eĩsmo įvykio liùdininkų.* | prk.: *Piliãkalniai – tolimõs istòrijos liùdininkai.*

2. teis. LIUDYTOJAS 2: *Žmogžudỹstės bylojè yrà vieniñtelis liùdininkas. Reĩkia užrašýti liùdininkų paródymus. Liùdininkus apkláusėme įvykio viẽtoje. Liùdininkas prisipažì̇̀no melãvęs teĩsmui.*

liū̃dinti, *liū̃dina, liū̃dino* vksm. (ką, kuo)

daryti liūdną, liūdnesnį: *Liū̃dina kỹlantis nedárbo lỹgis. Tradìcinė mùgė džiùgino lietùviška kokýbe, bèt liū̃dino káinomis. Šiùkšlintojų palikti radiniaĩ ir stẽbino, ir liū̃dino. Prãstas fùtbolininkų žaidìmas liū̃dino sirgaliùs. Jám patiñka liū̃dinti kitùs. Lìko liū̃dinti žmonà ir dukrà. Labiáusiai liū̃dino taĩ, kàd ìš pačių artimiáusių nesuláukdavau palaĩkymo.* | neig. (ko): *Nenoréjau liū̃dinti mõtinos.* • ant. džiuginti.

Liùdiškiai dkt. dgs. (1)

kaimas Anykščių rajono savivaldybėje: *Liùdiškiai pamažù viršta Anykščių príemiesčiu. Liùdiškius į̃ dvì dalìs dalìna Anykščių – Molétų kẽlias. Tìk vãsaras léidžianti čià, Liùdiškiuose, móteris žiẽmą pérsikelia į̃ Anýkščius. Jõs vaikỹstė prabégo Liùdiškių káime.*

liùdyti, *liùdija, liùdijo* vksm.

1. (ką) tvirtinti, skelbti tikrumą ar būti įrodymu, rodyti: *Asmeñs dokumeñtas liùdija asmeñs tapatýbę. Draudìmo įmokas liùdija sociãlinio draudìmo pažymė́jimas. Ìškasenos liùdija bùvus turtìngą kultū̃rą. Taĩ liùdija išlìkusios gyvénvietės. Fãktai liùdija màno nekaltùmą. Ãšaros liùdijo jõs skaũsmą. Krìstus atẽjo liùdyti šviẽsą* (relig.).

2. teis. (kam, kame, apie ką, už ką, prieš ką) (prisiekus) duoti parodymus teisme: *Teismè liùdijau apiẽ tą įvykį. Jìs liùdijo priẽš manè. Žmonà negãli liùdyti ùž sàvo výrą. Teismè liùdijama atsistójus. Ar tiẽ ekspeřtai liùdys màno náudai? Liùdysiu teismè taĩ, ką žinaũ. Pagrindìnis káltintojas atsisãkė liùdyti teismè. Jìs drąsiai liùdijo teismè priẽš smurtáutojus. Jì liùdys Hãgos tribunolè ir duõs paródymus priẽš diktãtorių.*

liùdytojas, liùdytoja dkt. (1)

1. asmuo, matęs įvykį, jame dalyvavęs ar ką tikrai apie jį žinantis: *Kãro liùdytojas. Jì bùvo tõ atsitikìmo liùdytoja. Ar yrà šiõ įvykio liùdytojų? Tapaũ ganà nemalonaũs įvykio liùdytoju. Brólis bùvo jõ krìkšto liùdytojas. Esù kviẽčiamas bū̃ti vestùvių liùdytoju.*

2. teis. teisme liudijantis asmuo: *Gynýbos [káltinimo] liùdytojas. Teĩsmas išklaũsė liùdytojų paródymus. Jū̃s gãlite bū̃ti apkláustas teismè, jéi tãpote įvykio liùdytoju. Apkláusiamas kaĩp liùdytojas specialìstas teismè dúoda príesaiką. Liùdytojų paprãšė palìkti teĩsmo pósėdžių sãlę, kàd negirdėtų kitų bylõs dalỹvių paródymų. Kìlo įtarìmas, kàd liùdytojams dãromas póveikis.*

liūdnaĩ prv.

1. išreiškiant liūdesį, nusiminimą: *Jìs liūdnaĩ žiūrė́jo į̃ tõlį. Draũgė liūdnaĩ šypsójosi. Mamýtės nebeturiù, – tariaũ liūdnaĩ. Į̃ stovỹklą važiavaũ liūdnaĩ nusiteĩkusi.* | aukšt.: *Vienám áugti liūdniaũ.* | aukšč.: *Liūdniáusiai pasáulyje atródantis kãtinas gyvẽna pavydétiną gyvẽnimą.* • ant. linksmai.

2. blogai, prastai: *Liūdnaĩ pagarsė́jęs bãras. Pasivažinė́jimas automobiliù baĩgėsi liūdnaĩ. Žaidìmas gãli liūdnaĩ baĩgtis.* | aukšt.: *Táu dár labaĩ pasìsekė, vìskas galė́jo baĩgtis daũg liūdniaũ.* | aukšč.: *Vienà liūdniáusiai pagarsė́jusių nãcių koncentrãcijos stovỹklų – Áušvicas. Liūdniáusiai varžýbos baĩgėsi Lãtvijos lenktỹnininkui.*

liū̃dnas, liūdnà bdv. (4)

1. be džiaugsmo, nusiminęs: *Šiañdien jìs liū̃dnas. Atródai liūdnà, kàs nutìko?* | aukšt.: *Ligónis pasidãrė dár liūdnèsnis.* | aukšč.: *Nèt ir liūdniáusias vaĩkas staigà pralinksmė́jo.* **liū̃dna** bev.: *Liū̃dna, nórs veřk. Mán bùvo*

liū̃dna bè tavę̃s. • ant. linksmas.

2. keliantis ar išreiškiantis liūdesį, nusiminimą: *Liūdnà núotaika. Nemégstu liūdnų̃ dainų̃. Liū̃dnos vaĩko ãkys. Mótinos baĩsas liū̃dnas. Suláukėme liūdnų̃ žinių̃. Àpėmė liū̃dnos miñtys. Atẽjo liū̃dnos diẽnos. Ruduõ – liū̃dnas mẽtas. Jõ eilėraščiai liūdnì, bèt grãžūs.* | aukšt.: *Dabař čià vaĩzdas dár liūdnèsnis. Liūdnù vẽidu ir dár liūdnesniù balsù jìs pãsakoja sàvo gyvẽnimo istòriją.* | aukšč.: *Àš sutikaũ jã pačiù liūdniáusiu sàvo gyvẽnimo momentù.* • ant. linksmas.

liūdnỹn prv.

vis liūdniau: *Visì palengvà sénsta, vìskas eĩna lėtỹn ir liūdnỹn. Kuõ tolỹn, tuõ liūdnỹn. Kodẽl júsų baĩsas eĩna vìs liūdnỹn.* • ant. linksmyn.

liūdnókai prv.

1. gana liūdnai (1 r.): *Jìs liūdnókai pažvelgė mán į akìs. Mamà liūdnókai nusišypsójo. Eiléraštis skamba liūdnókai.* • ant. linksmokai.

2. gana liūdnai (2 r.): *Žỹgis į̃ kálnus baĩgėsi liūdnókai. Liūdnókai atródo užkaltì dvãro langaĩ. Miẽstas, kuriamè apsistójome, atródė liūdnókai.*

liūdnókas, liūdnóka bdv. (1)

1. gana liūdnas (1 r.): *Šiañdien jì mán pasiródė liūdnóka.* **liūdnóka** bev.: *Vienám liūdnóka čià bū̃ti. Pasidãrė liūdnóka, kàd šveñtė baĩgėsi. Jéigu bùs liūdnóka, iñkis kókio darbẽlio.* • ant. linksmokas.

2. gana liūdnas (2 r.): *Liūdnóka šỹpsena. Ligõs prognòzė bùvo liūdnóka. Pagavaũ jõs susikaũpusį liūdnóką žviĩgsnį. Saváitgalis bùvo liūdnókas. Tvyrójo kažin kokià liūdnóka atmosferà. Fìlmo pabaigà liūdnóka.* • ant. linksmokas.

liūdnùmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → liūdnas 1: *Deprèsija gãli pasiréikšti apãtija, liūdnumù, miẽgo sutrikimù. Liūdnùmas apniñka dažnaĩ, bèt mókausi ir džiaugsmų̃ prasimanýti.*

2. → liūdnas 2: *Mótinos akysè šmėstelėjo liūdnùmas. Jõs balsè nebùvo pỹkčio, tìk gniuž̃dantis liūdnùmas. Gražì mū̃sų Lietuvà sàvo liūdnumù, gražì paprastumù ir širdingumù. Lietùviai, lãtviai ir slãvai gegùtės balsè girdi liūdnùmą, skuñdą.*

Liudvinãvas dkt. vns. (2)

miestelis Marijampolės savivaldybėje: *Liudvinãvas bùvo įkùrtas Puniõs gìrioje bùvusioje medžiótojų nakvýnės viẽtoje XVIII ámžiaus pradžiojè. Pagaĩ Lietuvõs dìdžiojo ètmono Liùdviko Pãco vařdą miẽstas bùvo pavadìntas Liudvinavù. Liudvinavè stovéjusios dvì sinagògos. Liudvinãvas išaugìno daũg kultū̃rai, mókslui, mẽnui nusipelnìusių šviesuõlių.*

liudvinaviẽtis, liudvinaviẽtė dkt. (2)

LIUDVINAVIŠKIS: *Liudvinaviẽtis rašýtojas Kazỹs Bõruta sakýdavo, kàd Liudvinãvas – gražiáusias pasáulyje miẽstas. Màno tẽtis – tìkras liudvinaviẽtis, nuõ vaikỹstės pamégęs gimtą̃sias Šešùpės pakrántes. Miestẽlis didžiúojasi liudvinaviečiù, tãpusiu Euròpos čempionãto prizininku.*

liudvinavìškis, liudvinavìškė dkt. (2)

Liudvinave ar jo apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Liudvinavìškiai miestẽlio párke veĩkiančiuose tèniso kòrtuose organizúoja tèniso turnyrùs. Šveñtojo Liùdviko ãtlaidus liudvinavìškiai tradìciškai šveñčia paskutìnį rugpjū́čio sekmãdienį. Ìštisas vãlandas klausiaũsi liudvinavìškių šnektõs.*

liū̃gas dkt. (2)

1. nedidelė bala, klanas: *Čià geraĩ palýta – žiūrė́k, kokiẽ liū̃gai. Vaikaĩ tãškosi põ liū̃gą. Añt kẽlio susìtvenkė baisiáusias liū̃gas – tèks grioveliù nuléisti. Pavãsariškai saulùtei pašìldžius palángėse telkšo liū̃gai vandeñs. Priẽ įėjìmo añt senų̃ medìnių grindų̃ telkšójo patamsė́jusio kraũjo liū̃gas.*

2. liūnas, klampynė: *Priẽ ẽžero liūgè gyvulỹs įkliñpo. Neĩk peř liūgùs – dár įkliñpsi į̃ máurus.*

3. purvynas, dumblynas: *Añt diřvos baĩsūs liū̃gai – arklỹs võs patráukia ratùs. Kiaũlės mãlasi põ skýsto mė́šlo liūgùs.*

liūgýnas dkt. (1)

vieta, kur daug liūgų; sin. purvynas: *Raĩstas bùvo gerà tvirtóvė: peř neužmãtomus liūgýnus nebū́tų pérsigavęs nẽ išradingiáusias prìešas. Kaĩp mẽs pasíeksim káimą peř tókį liūgýną? Liūgýnuose – puvẽsių karalỹstė.*

liūgỹnė dkt. (2)

LIŪGYNAS: *Teñ bùvo baisì liūgỹnė, kuř galė́jai šiñtą kařtų prigérti purvè. Kẽlio liūgỹnių purvè atsispindė́jo dangaũs mėlỹnė.*

liùkas dkt. (2)

laivo, lėktuvo, tanko, rezervuaro ir pan. sandariai uždaroma anga: *Prasivė́rė viršutìnis liùkas iř prõ jį̃ kýštelėjo tankìsto galvà. Jūreĩvis atvė́rė liùką iř įsìropštė į̃ krovinių̃ skỹrių. Automobìlyje įmontúotas atidãromas stógo liùkas. Gyvenù peñkto aũkšto mansárdoje sù liukù viẽtoj lángo. Prieinù priẽ prãviro sraigtãsparnio liùko, žvelgiù žemỹn iř... šóku! Avãrinio išė́jìmo stógo liùkai netùri darkýti pãstato. Miẽsto gãtvėse keičiamì susidė́vė́jẹ vandeñs tinklų̃ šulinių̃ liùkai.*

Liùkonys dkt. dgs. (1)

kaimas Širvintų rajono savivaldybėje: *Liùkonyse priẽ akmenimìs grį̃sto kẽlio į̃ Gélvonus aptikti trỹs mitològiniai ãkmenys. Ramiaĩ plaũkėme Liùkonių tìlto liñk. Plaukìmą Širvintà, pasidabìnę trìspalvėmis, pradė́jome Liùkonyse.*

liùksas[1] dkt. (2)

fiz. paviršiaus apšvietos vienetas – vieno liumeno šviesos srautas kvadratiniam metrui (lx): *Rãšomojo stãlo apšvietà tùri bū́ti nè mažèsnė kaĩp penkì šimtaĩ liùksų. Mėnùlio šviesà nãktį siẽkia võs kẽletą dešimtų̃jų liùkso.*

liùksas[2] dkt. (2)

aukščiausia prabangumo kategorija: *Liùkso klãsės automobìliai. Šiamè viẽšbutyje liùkso nùmerį sudãro dù atskirì, bèt tarpùsavyje sujungtì kambariaĩ. Liùkso kambariaĩ pasižỹmi rafinúota prãbanga.* | šnek. prabangus, aukščiausios kategorijos viešbučio ar kitos apgyvendinimo vietos kambarys, numeris,

apartamentai: *Apsistójome víeno kam̃bario liuksė sù balkonù. Mùms pasĩsekė – viẽtoj pàprasto kam̃bario ùž tą pãčią káiną gãvom liùksą.*

Liùksemburgas dkt. vns. (1)

1. ofic. **Liùksemburgo Didžióji Hercogỹstė** nykštukinė valstybė Vakarų Europoje: *Seĩmo narių delegãcija šią saváitę vỹks oficialaũs vizìto Į̃ Liùksemburgą. Susitikìmuose bùvo aptartì dvišãliai Lietuvõs ir Liùksemburgo sántykiai. Trijų̃ kalbų̃ – vókiečių, prancū̃zų ir liuksemburgiẽčių – vartójimą Liùksemburge lémė istòrinės príežastys. Liùksemburgo virtùvės pãgrindą sudãro troškìntų daržóvių, virtõs ir rūkýtos mėsõs beĩ kruõpų patiekalaĩ. Liùksemburgo parlameñto pavadìnimas – Liùksemburgo Didžiõsios Hercogỹstės Deputãtų Rū̃mai.*

2. šios valstybės sostinė: *Liùksemburgo senãmiestis yrà įtráuktas Į̃ UNESCO Pasáulio pãveldo sąrašą. Liùksemburgas įsìminė kaĩp nepaprastaĩ švarùs, tvarkìngas ir žãlias miẽstas. Liùksemburgo lietùvių bendrúomenė àtšventė Kalėdàs.*

liuksemburgiẽčiai dkt. (2)

tauta, gyvenanti Liuksemburge, kalbanti viena vakarų germanų kalbų: *Liùksemburgo mokỹklose vaikaĩ yrà mókomi liuksemburgiẽčių, vókiečių, prancū̃zų kalbų̃. Vidùramžiais liuksemburgiẽčiai patýrė vókiečių ir prancū̃zų į́taką, bèt ètninė savìmonė išlìko.*

liuksemburgiẽtis, liuksemburgiẽtė dkt. (2)

liuksemburgiečių tautos žmogus: *Liuksemburgiẽčiai, kaĩp ir belgai, puĩkiai móka kẽlias kalbàs. Vìs daugiaũ liuksemburgiẽčių keliáuja dvìračiais. Kitosè fùtbolo rungtỹnėse áustrai kovõs priẽš liuksemburgiečiùs. Susipažinaũ sù liuksemburgietė.*

liuksemburgiẽtiškas, liuksemburgiẽtiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis liuksemburgiečiams, jų kultūrai ar Liuksemburgui: *Liuksemburgiẽtiškas kraštóvaizdis. Rabárbarų pyrãgas pagaĩ greĩtą ir labaĩ pàprastą liuksemburgiẽtišką recèptą. Nórint pajùsti liuksemburgiẽtišką gyvẽnimo bū̃dą, bū́tina pasiváikščioti põ senãmiestį. Liuksemburgiẽtiški bulvìniai blỹnai paprastaĩ patiekiamì sù šóninės spirgùčiais ir grietinė.*

2. Liuksemburge randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Liuksemburgiẽtiškas alùs [vỹnas]. Šiuõs liuksemburgiẽtiškus marškinėliùs įsigijaũ sù núolaida.*

3. susijęs su liuksemburgiečiais pagal kilmę, su Liuksemburgu (apie kilmę): *Daininiñkas tùri škòtiško, ángliško, vókiško, šveicãriško, lénkiško ir nèt liuksemburgiẽtiško kraũjo.*

liulė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → liulėti 1: *Renkant uogas justi ramus pelkės liulė̃jimas.*

2. → liulėti 2: *Sėdmenų liulė̃jimas. Kaip pradėti kovoti su kabančia oda ir pilvo liulė̃jimu?*

liulė́te prv.

→ liulėti 5: *Bevařdžiame upẽlyje liulė́te liulė̃jo neršiančios lydẽkos.*

liulė́ti, *liùla, liulė́jo* vksm.

1. (kame, po kuo) suptis, linguoti, liumpsėti: *Liùlantis akìvaras. Liū́nas liùla põ kójomis. Põ kójomis liùla,*

siūbúoja kiminų̃ patalaĩ. Ìš abiejų̃ kẽlio pùsių liulė́jo pur̃vas. Õ apliñkui liulė́jo pélkės, mėlynãvo mìško gẽlės. Keliõniniame krepšyjè, tráukinio sūpúojami, ypatìngieji vỹnai liulė́jo ir̃ gurgė́jo. Drebùčiai liùla.

2. (iš ko, virš ko, po kuo) būti suglebusiam, minkštam ir judėti, svyruoti dėl riebalų gausumo; sin. dribsėti, liumpsėti: *Kū́nas vìsas liùla ìš riebùmo. Krūtìnė laisvaĩ liulė́jo põ dìdele trikotãžine palaidinė. Stebiù, kaĩp smagiaĩ liùla riebùs pamókslininko pasmakrỹs.*

3. (kuo, po ką) sunkiai, nerangiai eiti, liumpsint kūnui: *Jì neskubriaĩ liulė́jo põ scèną masyviù kū́nu.*

4. siūbuoti, vilnyti, liūliuoti: *Vasarójus liùla nèt suvir̃tęs. Meldýnas judė́jo, liulė́jo, lingãvo.*

5. (kame) dideliu būriu judėti; sin. knibždėti: *Žvérys gìriose liuléte liulė́jo. Minià liulė́jo kaĩp audrõs blãškomos jū́ros bañgos. Žmónės aikštėjè liùla, taŕsi mìškas siūbúoja ir õšia.*

6. (iš ko, už ko) bėgti, sruventi, tekėti: *Alùs liùla iš statìnės. Pavãsarį iš mẽdžių sulà liùla. Ùž lūšnų̃ liulė́jo dvõkiantys srùtų kanãlai.*

liū̃lia jst.

vartojamas supant, migdant, liūliuojant vaiką: *Liū̃lia, liū̃lia šìtą, dúos Dievùlis kìtą. Liū̃lia liū̃lia dukterẽlę, mìško paukštẽlę. Liū̃lia liū̃lia, sūnaitẽlis màno, liū̃lia liū̃lia, áukštas ąžuolẽlis.*

liuliakebãbas dkt. (2)

Kaukaze ir kt. paplitęs valgis iš ant iešmo keptos maltos mėsos su prieskoniais: *Azerbaidžaniẽtiškas liuliakebãbas. Liuliakebãbas turétų bū̃ti sù avíena ar̃ ėríena. Pardavė́jai viliójo praeiviùs egzòtiškų liuliakebãbų kvapaĩs. Žùvį, mẽsą, liuliakebabùs, daržóves gãlima kèpti šašlykìnėje. Pãtys gardžiáusi liuliakebãbai gamìnami ìš kapótos ėriùko mėsõs.* • plg. kebabas.

liūliãvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → liūliuoti 1: *Kažkuŕ girdė́ti ùpės bangų̃ liūliãvimas. Jaučiaũ rìtmišką vandenýno liūliãvimą. Pasìdaviau ẽžero liūliãvimui ir̃ užmigaũ.*

2. → liūliuoti 2: *Lopšìnė – nè tìk švelnùs liūliãvimas, bèt ir̃ šỹpsena, nuramìnimas, padrą́sinimas. Vaĩkui nusiramìnti pàdeda glóstymas, nešiójimas añt rañkų, liūliãvimas. Prisìmenu ramìnantį mótinos liūliãvimą kiekvíeną nãktį.* | prk.: *Mán patiñka atsidúoti ramių melòdijų liūliãvimui. Priẽš rinkimùs – rinkė́jų liūliãvimas eilìniais pažadaĩs. Nè visì pasidúoda mẽlo liūliãvimui. Saldžių žõdžių liūliãvimo klausýtis maloniaũ neĩ išgir̃sti tiẽsą.*

3. → liūliuoti 4: *Vienódas laivẽlio liūliãvimas jį̃ mìgdė.*

4. → liūliuoti 5: *Jìs jaũtė pélkės liūliãvimą čià pàt, põ sàvo kójomis.*

liūlỹs dkt. (4)

1. šnek. SNARGLYS: *Liūlỹs nutį̃so ikì kẽlių. Žiūrė́k, kóks liūlỹs pakìbo añt nósies gãlo. Pasigavaũ slõgą: bė́ga ir̃ bė́ga liūlỹs.*

2. neigiam. VEIDAS 1: *Gãvo tiẽsiai į̃ liū̃lį. Nuõ jõs neĩ į̃ liū̃lį gáusi, neĩ kitaĩp nukentė́si. Šè mazgotè peŕ liū̃lį!*

liūliúoti, *liūliúoja, liūliãvo* vksm.

1. (kuo) banguoti, vilnyti: *Ẽžero bãngos liūliúoja. Jū́ra palengvà liūliãvo, õšė. Ramiaĩ liūliãvo Ventà. Apliñk nė̃ gyvõs dvãsios, tìk liūliúoja javaĩ, dūzgẽna vabzdžiaĩ, aukštýbėse čirẽna vieversiaĩ. Gražiaĩ išplaũkę rugiaĩ liūliúoja melsvaĩ žalsvomìs vilnimìs. Apliñk liūliãvo pasė́lių laukaĩ.*

2. (ką, kame, kuo) supti dainuojant ar niūniuojant; sin. čiūčiuoti: *Lopšẽlyje liūliãvo kũdikį. Jì glósto, glaũdžia, liūliúoja sàvo vaĩką paklýdėlį. Mótina manè liūliãvo lopšìnėmis.* | prk.: *Júra mìgdančiai liūliãvo. Tà mùzika gaũbė, liūliãvo, ramìno manè. Bùvusi valdžià liūliãvo žmónes melù. Laĩkraščiai tìk liūliúoja pùbliką.*

3. (iš ko, prie ko, kame) judėti ar būti kur būriu: *Peř ãtlaidus bažnýčioje miniũ mìnios liūliúoja. Ìš visų šaliũ liūliúoja pulkaĩ keliauniñkų. Priẽ tráukinio liūliãvo žmoniũ minià. Linksmà ir nerūpestìnga minià liūliãvo párke skamb̃ant mùzikai. Añt kálno stũkso valdžiõs mū́rai, pakalnėj liūliúoja žmoniũ jū́ra.*

4. (prie ko) būti supamam, suptis: *Priẽ krañto liūliúoja tuščià váltis.*

5. linguoti, liumpsėti: *Žmónės dár geraĩ mẽna čià liūliãvus pélkes. Netolíese telk̃šo balà, liūliúoja raĩstas.*

liùmenas dkt. (1) fiz.

šviesos srauto vienetas (lm): *Šviesõs ryškùmas matúojamas liùmenais. Kuõ daugiaũ liùmenų tùri šviestùvas, tuõ ryškèsnę šviẽsą mẽs matýsime. Virtùvėje turétų bū́ti įsuktà trijų tū́kstančių liùmenų lempùtė. Peřkant lempùtę dárbo kam̃bariui, reĩkia riñktis tókią, kuriõs šviesõs srautàs bū́tų apiẽ dù tū́kstančius liùmenų.*

liuminãlis dkt. (2)

FENOBARBITALIS: *Liuminãlis gẽriamas nuõ nẽrimo, nẽmigos, taip pàt vartójamas kai kurių rū́šių epilèpsijai gýdyti. Mán nereĩkia jokių liuminãlio tablèčių.*

liuminesceñcija dkt. (1)

spindulinis vyksmas molekulių ar atomų sistemoje po jų sužadinimo: *Ultraviolètinių spindulių sukeltà liuminesceñcija. Nešilumìnės enerģijos šaltìnio sukéltas švytė́jimas vadìnamas liuminesceñcija. Pìrmą kařtą liuminesceñcija bùvo aprašýta XVIII ámžiuje. Liuminesceñcijos reiškinỹs bùvo naudójamas gamìnant švỹtinčius dažikliùs. Daũgeliui nãftą sudãrančių komponeñtų būdìnga liuminesceñcija. Šiáurės pašváistė, kai kurių vabzdžių ař minerãlų švytė́jimas – taĩ liuminesceñcijos pavyzdžiaĩ.* • plg. fluorescencija, fosforescencija.

liuminesceñcinis, liuminesceñcinė bdv. (1)

susijęs su liuminescencija: *Liuminesceñcinis šviestùvas. Kabinetè įrengtas liuminesceñcinis apšvietìmas. Lengviáusias bũdas taupýti elèktrą – sumontúoti liuminesceñcines lémpas. Liuminesceñcinis mikroskòpas gãli bū́ti naudójamas ląstẽlės procèsams vizualizúoti.*

liùmpčioti, *liùmpčioja, liùmpčiojo* vksm.

tarpais liumpsėti, linguoti: *Lentà plonà, eĩnant liùmpčioja.*

liùmpenas, liùmpenė dkt. (1)

1. marksistinėje sociologijoje – liumpenproletariato (1 r.) atstovas; sin. liumpenproletaras: *Peř ekonòmines krizès, kitaĩs sunkiaĩs laikaĩs liùmpenų skaĩčius visúomenėje sparčiai didė́ja, jų gretàs papìldo ankstesnės pãjamas prarãdę kitų visúomenės slúoksnių nariaĩ, pirmiáusia darbiniñkai, netẽkę dárbo.*

2. neigiam. žemos kultūros, visuomeniškai pasyvus, asocialus ar moraliai nusmukęs žmogus; sin. liumpenproletaras: *Liùmpenas kultū́rine prasmè – primityviõs mąstýsenos, vulgarių maniẽrų, siaũro vertýbių laũko indivìdas. Kaĩp matýti, paprasčiáusia prõto mankštà tiesióg érzina tingiùs liùmpenus. Liū́dna matýti*

išlẽpintąjį, kuriìs galvója, kàd saváime yrà nusipeĩnęs ypatìngo dẽmesio, skaudù klausýti jáuno cìniko, visadà žĩnančio vìsko veřtę, tìk netùrinčio vertýbių, girdéti keikūną nè tìk ìš liùmpenų pasáulio.

liumpenproletãras, liumpenproletãrė dkt. (2)

1. marksistinėje sociologijoje – liumpenproletariato (1 r.) atstovas; sin. liumpenas: *Mūsų dideliamè kùrse daugumà bùvo ìš valstiẽčių, kelì ìš smulkiõsios buržuãzijos, vienas liumpenproletaras ir trỹs buržuãziniai inteligeñtai.*

2. neigiam. žemos kultūros, visuomeniškai pasyvus, asocialus ar moraliai nusmukęs žmogus; sin. liumpenas: *Prasigéręs liumpenproletãras. Prelegeñtas vìs labiaũ liũdina sàvo rãšliavomis ir jomìs nuosekliaĩ įrodinéja, kàd yrà vìso lãbo praturtéjęs liumpenproletãras. Nepãsakokit mán apiẽ tą atseĩt mókslų dãktarę, jì tikrà liumpenproletãrė, júodinanti sàvo tėvỹnę.*

liumpenproletariãtas dkt. (2)

1. marksistinėje sociologijoje – nuo visuomenės atsiskyręs, žemiausiems socialiniams sluoksniams priskiriamas žmonių sluoksnis, kurio gyvenimo būdas yra asocialus: *Kaĩp ir proletariãtas, liumpenproletariãtas gyvẽna skuřdžiai, bèt, kitaĩp neĩ darbiniñkai, netùri legalaũs dárbo, yrà moraliaĩ nusmùkęs ir parazitúoja kitų visúomenės narių sąskaita. Liumpenproletariãtą sudãro nusikaĺtėliai, benãmiai, válkatos, elgetos, prostitùtės, degradãvę alkohòlikai ir narkomãnai. Kárlo Márkso ir jõ sekėjų núomone, liumpenproletariãtas netùri tvirtų įsitìkinimų, yrà liñkęs į avantiūrìzmą, juõ leñgva manipuliúoti pasiteĩkiant demagògiją, todẽl kapitalìstai gãli panaudóti jį sàvo tikslaĩs kovojè priẽš darbiniñkų judéjimą, kairiąsias pártijas.*

2. neigiam. žemos kultūros, visuomeniškai pasyvių, asocialių ar moraliai nusmukusių žmonių visuma: *Vargù ař kàs, išskýrus degradãvusį vadìnamąjį liumpenproletariãtą, trókšta grįžti į komunìstinio totalitarìzmo laikùs. Kaĩp nugaléti dvãsios liumpenproletariãtą? Gãlima tìk sù liũdesiu stebéti prasidéjusį liumpenproletariãto balsų pirkìmo aukciòną.*

liùmpi išt.

kartojant vartojamas lėto, sunkaus, linguojančio ėjimo įspūdžiui pavaizduoti: *Jaũ vaĩkas váikščioja: kaĩ jį pastãto, taĩ pàts liùmpi liùmpi ir eĩna. Meškà liùmpi liùmpi priéjo priẽ mãsalo.*

liumpinimas dkt. (1), **liùmpinimas** dkt. ppr. vns. (1) šnek.

→ liumpinti 1: *Liùmpinimas põ gailýnus mán niẽkad nesùkelia galvõs skaũsmo, príešingai – kaipmàt įgáunu jėgų.*

liumpinti, *liumpina, liumpino* vksm., **liùmpinti**, *liùmpina, liùmpino* šnek. (į ką, iš ko)

sunkiai, krypuojant eiti: *Sẽnis liumpina į mìšką [ìš mìško namõ]. Nukabìnusios gálvas liumpinome atgaĩ namõ.*

liumpsėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liumpsėti 1: *Ežero pakrančių liumpsėjimas.*

liumpséti, *liùmpsi, liumpséjo* vksm.

1. (po kuo) liulėti, linguoti, suptis: *Pélkė liùmpsi, burbuliúoja. Liūnas subangãvo, liumpsédamas põ kójomis.*

Šlapià žẽmė liumpsė́jo põ arklių̃ kanópomis. Vĩsos pìevos balétos ir liùmpsi eĩnant. Purvýnas liùmpsi ir siūbúoja põ kójomis. Jaunìmas trỹpia nèt griñdys liùmpsi.

2. (dėl ko) būti suglebusiam, minkštam ir judėti, svyruoti dėl riebalų gausumo; sin. dribsėti, linguoti: *Tetùlės kū́nas liumpsė́jo dė̃l aukštų̃ jõs amžė̃liui ir svõriui kulnų̃. Jì taĩp nusikvatójo, kàd nèt krūtìnė ẽmė liumpsė́ti. Kárvės priė́dusios, nèt šónai liùmpsi. Kiaũlė riebì, nèt liùmpsi.*

3. sunkiai, nerangiai eiti; sin. liumpinti: *Jìs liumpsė́jo švõkšdamas, nès bùvo stóras, nerangùs. Piktóji moterìškė liùmpsi mán ìš paskõs ir kažką̃ bùrba.*

liumpúoti, *liumpúoja, liumpãvo* vksm.

siūbuoti, linguoti, liumpsėti: *Liẽptas liumpúoja. Kaĩ einì per pė́lkę, liumpúoja. Pavãsario liū́nas liumpãvo ir gaũdė.*

liū́nas dkt. (1)

1. liumpsinti, klampi pelkė dėl vandens, slūgsančio po tankiai susipynusių augalų ir durpių sluoksniu: *Atsivė́rė liū́nas. Priẽ ežerẽlio neprieĩsi, nès pakrántė – baisùs liū́nas. Klimpdamì ikì pažastų̃ liū́ne, žvejaĩ išviĨko tiñklą į̃ pìevą. Liū́ne gãlima nuskę̃sti.*

2. šnek. sudėtinga, slegianti, pražūtinga situacija, aplinka arba būsena, iš kurios sunku ištrūkti: *Biurokrãtijos [korùpcijos] liū́nas. Skéndėjau prabangõs liū́ne. Ją įtráukė skolų̃ liū́nas. Jaunuoliùs pražùdė narkòtikų liū́nas. Žmogùs dìrbo, kõl nepaskeñdo alkoholìzmo liū́ne.*

liuobà dkt. (4)

1. gyvulių šėrimas, ruoša apie gyvulius: *Šė́rikas bùvo užsiẽmęs vakarinė liuobà. Grį̃žusi ìš dárbo jì skubė́davo priẽ namų̃ ruošõs ir gyvulių̃ liuobõs. Añt jõs pečių̃ visà ū̃kio liuobà: ir kárves pamė́lžti reĩkia, ir kiaulès pašérti, ir paukščiùs palẽsinti.* | gyvulių šėrimo metas: *Rytìnė liuobà prasidẽs tìk už kẽleto valandų̃. Kapèlos repetìcijos, lýg týčia, vỹksta peř pãčią liuõbą.*

2. namų ruoša, apyvoka: *Apẽjęs liuõbą, užmìgdęs vaikùs, jìs trumpám priséda priẽ televìzoriaus.*

liuobė́jas, liuobė́ja dkt. (1)

liuobikas, šėrėjas, šėrikas: *Čià mū́sų liuobė́jas, jõ žiniojè visì gyvuliaĩ. Liuobė́jos dárbas smulkùtei mergáitei yrà peř sunkùs. Paskýrė ją paršẽlių liuobė́ja. Pravė́susį ẽdalą liuobė́jai išdalìja kiaũlėms.*

liuobìkas, liuobìkė dkt. (2)

žmogus, kuris liuobia (1 r.) gyvulius; sin. šėrikas, liuobėjas: *Liuobìkas ruõšė jõvalą kiaũlėms. Àš kiaũlių liuobikė dìrbau. Gyvulių̃ dabař mažiaũ, taĩ ir liuobìko nebereikẽs. Ištuštė́jusiuose káimuose neretaĩ neĩ melžė́jos, neĩ liuobìko neberàsi. Jaunì žmónės krãtosi liuobìko ař melžė́jos pareigų̃.*

liuobìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → liuobti 1: *Tàs gyvulių̃ liuobìmas jaũ mán įkyrė́jo. Per pãtį liuobìmą kárvė teliùką atsìvedė. Põ gyvulių̃ liuobìmo jì võs bepastovė́jo añt kójų.* | sngr.: *Vakarìnis liuobìmasis trùko bemàž ikì devynióliktos valandõs. Liuobìmasis tvárte mán bùvo įprastas taip pàt, kaĩp ir daržų̃ ravė́jimas ař šienãvimas.*

2. → liuobti 2: *Tuõj iměsimės visų̃ kambarių̃ liuobìmo.* | sngr.: *Liuobìmasis namuosè mán jaũ pakyrė́jo.*

3. sngr. → liuobti 5 (sngr.): *Jéi nesumãžinsi greĩčio, miřtinas liuobìmasis garantúotas.*

liuõbti, *liuõbia, liuõbė* vksm.

1. (ką, kam, kuo) duoti gyvuliams ėsti, užsiimti liuoba; sin. šerti: *Kiaulės liuõbiame bùlvėmis. Arkliáms liuõbia ãvižas. Sũnūs vairúoja trãktorius, ãria, šienáuja, liuõbia gývulius. Gyvuliaĩ dár neliuobtì. Sulìs lankõj šienẽlį, kuõ beliuõbsi žirgẽlį?* (flk.). | sngr.: *Jaũ témsta – reikẽs eĩti liuõbtis. Vìsas vãkaras praẽjo besiliuõbiant. Jì atsìkelia peñktą vãlandą rýto ir eĩna liuõbtis – šérti paršiùkų ir lẽsinti vìštų.*

2. šnek. (ką) sunkiai, intensyviai tvarkyti, valyti patalpas, aplinką ir pan.: *Jì sàvo rañkomis tàs apléistas pãtalpas liuõbė. Pagaliaũ jìs pradéjo liuõbti sàvo rũsio ùžkaborius.* | sngr.: *Tìngiu, bèt tèks eĩti liuõbtis, anýta atvažiúoja. Papietavaũ ir eĩsiu kambarių liuõbtis. Kodẽl põ dárbo tìk móteris tùri liuõbtis namuosè?!*

3. (ką) šnek. daug, godžiai valgyti ar gerti, ypač alkoholinius gėrimus: *Liuõbia lãšinius net išsijúosęs. Liuõbia výrai degtìnę kaĩp pasiùtę. Sédi šalià kóks apsiblaũsęs tìpas ir liuõbia ãlų. Výras liuõbdavo ikì žẽmės graĩbymo.*

4. (kam, per ką, kuo, už ką, į ką) šnek. smogti, kirsti, tvoti: *Kàd liuõbė peř nùgarą lazdà, nèt surikaũ. Liuõbk jám peř snùkį ùž tókias kalbàs. Výras atsìsuka ir liuõbia peř vẽidą. Kaĩ giníesi nežiūrì, kuř liuobì. Išsprūdusi šakà liuõbė į ãkį.* | sngr. (kuo): *Liuõbtis kùmščiais.* | prk.: *Epidèmijos sukeltà krìzė stipriáusiai liuõbs valdžiai.*

5. (į ką, kuo) šnek. stipriai trenktis, atsitrenkti į ką nors: *Tamsojè kàd liuobiaũ kója į ãkmenį, nèt žãlia akysè pasidãrė. Užsigalvójau, liuobiaũ į spintẽlės krãštą, dabař didžiáusias gùzas kaktojè.* | sngr.: *Vãkar užsižiopsójau ir liuõbiausi paspirtukù į stulpą .*

liúokčioti, *liúokčioja, liúokčiojo* vksm. (per ką)

liuoksėti, strykčioti: *Vařlės liúokčioja. Bėgdamas miškù liúokčioju peř samanótas kelmų kepurès. Žvėrẽlis čià ristelè tursẽna, čià šuoliùkais liúokčioja. Žiū, jìs liúokčioja kaĩp kìškis!*

liuokséjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liuoksėti: *Čià nè bėgìmas, tìk liuokséjimas. Stebiù voveráitės liuokséjimą nuõ šakõs añt šakõs. Už dùrų pasigiřdo leñgvas kãtiniškas liuokséjimas. Beždžiõnių liuokséjimas mẽdžiais mán prìmena vaikỹstę, kuomèt nemeñką dienõs dãlį praléisdavau obelyjè priẽš namų lángus.*

liuokséti, *liúoksi, liuokséjo* vksm. (per ką, iš ko, į ką, nuo ko, ant ko, kuo, tarp ko, po ką)

bėgti šuoliais; sin. šokuoti, striuoksėti: *Nuõ šakõs añt šakõs liuokséjo voverýtė. Peř kẽlią liúoksi supánčiotas arklỹs. Ekològiniu takù liúoksi retì varliãgyviai. Kìškis, pasiklausýdamas varõvų, liuokséjo tiẽsiai į manè. Tařp mẽdžių grakščiaĩ liuokséjo danielių porà. Peř šlãpią žõlę liúoksi kiáunė. Stìrnos, pasibaĩdžiusios šnãresio, liúoksi ìš pamiškės tiẽsiai į viẽškelį. Põ sniẽgą liuokséjo báltas zuikùtis*

liùokt išt.

vartojamas staigaus pašokimo ar šuolio įspūdžiui pavaizduoti: *Kãtinas tìk liúokt añt stãlo – ir pasičiùpo dẽšrą. Liùokt arklỹs peř griõvį. Vaikìnas liúokt añt júodbėrio ir nušuoliãvo. Liúokt vagìs ìš sõdo. Jì liúokt į lóvą ir užmìgo. Bãtų mergáitė nenóri sušlàpti, taĩ liúoksi nuõ kùpsto añt kùpsto – liúokt, liúokt...*

liúoktelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ liuoktelėti: *Gracìngas liúoktelėjimas dùrų liñk – ir katẽ jaũ kiemè. Išgąsdintas bríedis víenu liúoktelėjimu atsidūrė mìško tankmėjè. Élnias víenu liúoktelėjimu péršoko peř kẽlią. Tàs liúoktelėjimas peř*

griõvį motocìklininkui võs nekainãvo gyvýbės. | prk.: *Šiõ polìtiko liúoktelėjimas į̃ reĩtingų viršū́nę bùvo tikétinas, nès jìs oficialiaĩ paskélbė, kàd dalyvaũs prezideñto rinkìmuose.*

liúoktelėti, *liúokteli (liúoktelėja), liúoktelėjo* vksm. (iš ko, ant ko, per ką, į ką, kame)

šoktelėti, stryktelėti: *Merginà laikù spė́jo liúoktelėti ant kélto. Vaikìnas liúokteli į̃ vẽsų vándenį. Liúoktelėjo kažkàs ìš mẽdžio. Pasibaĩdęs arklỹs liúoktelėjo peř griõvį. Stìrnos liúoktelėjo į̃ tañkmę. Beždžioniùkas liúoktelėjo añt turẽklo ir̃ apsidaĩrė. Kãtinas liúokteli añt lóvos. Staigà ìš krū́mų liúoktelėjo lãpė.* | prk.: *Polìtikų reĩtinguose į̃ añtrą viẽtą ìš trečiõs liúoktelėjo premjèras. Šią saváitę mirčių nuõ vìruso statìstika vẽl liúoktelėjo į̃ viršų.*

liuřbinti, *liuřbina, liuřbino* vksm.

1. (pro ką) neigiam. eiti nerangiai, kaip liurbiui: *Kuř liuřbini? Liuřbina tàs vaĩkis prõ šãlį, nesisvéikina.*

2. (ką) liurlinti 2: *Jiẽ ãlų liuřbina bè manę̃s.*

liùrbis, liùrbė dkt. (1)

neigiam. menko proto, nenuovokus, nerangus, apsileidęs žmogus; sin. ištižėlis, apsileidėlis, mėmė: *Jéi jìs bū́tų liùrbis, jõ veřslas seniaĩ bū́tų bankrutãvęs. Niẽko nemóku, bèt nesù liùrbė, išmóksiu, sužinósiu. Ìš keliū̃ sakiniū̃ suprataũ, kàd jì – liùrbių liùrbė. Sù žmóna elgíesi kaĩp paskutìnis liùrbis. Kõ stóvi kaĩp liùrbis – nàgi, lìpk! Duktẽ išsiskýrė sù sàvo liùrbiu. Gẽria ìš šìrdgėlos kaĩp liùrbis. Ir̃ kám àš jã̀ mókiau, vis tíek lìko liùrbe! Mažiaũ liežuviù málkit, õ daugiaũ dìrbkit, liùrbiai.*

liùreksas dkt. (1)

1. blizgantys, metalizuoti arba folija dengti dirbtinio pluošto siūlai: *Liùreksas – spiñdesio suteĩkiantys mezgìmo siū́lai jū́sų raňkdarbiams. Pasirinkaũ áukso ir̃ sidãbro liùrekso siū́lų dẽrinį. Jì mùs pasitìko pasipuõšusi pačiõs nunértu júodu megztukù, kuriám naudóti trijų̃ rū́šių siū́lai: mòheris, liùreksas ir̃ viskòzė.*

2. tokių siūlų audinys: *Liùrekso suknẽlė.*

liùrlinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → liurlinti 1: *Girdéti tiktaĩ pãdrikas gitãros liùrlinimas, õ visì rimtaĩs veidaĩs klaũso. Nórs kařtą koncertè bùvo gařsas, õ nè liùrlinimas. Saksofònininkų liùrlinimai tiesióg mìgdė.*

2. → liurlinti 2: *Jóks arbãtų liùrlinimas nenumalšìno kósulio. Atródė, kàd sprógsiu nuõ tvankaũs kařščio ir̃ vandeñs liùrlinimo.*

liùrlinti, *liùrlina, liùrlino* vksm. šnek.

1. (ką, kuo, su kuo) prastai, negražiai griežti, groti; sin. čirpinti, klerkinti, kliurkinti: *Parẽjęs namõ jìs pirmiáusia pùldavo priẽ sàvo dūdẽlių ir̃ liùrlindavo. Senẽlis nuvãlė nuõ armònikos dùlkes ir̃ liùrlino (sù) jà vìsą vãkarą. Kažkàs prõ atvértą lángą liùrlina akordeonù. Nè visadà patáikydamas į̃ nãtą brólis liùrlino armòniką. Prisė́dęs pagriovỹ jìs liùrlino lū́pine armonikėlė.* | (ką, kuo) prastai, negražiai griežiant atlikti muzikos kūrinį: *Muzikántas ẽmė smuikù liùrlinti rãmų valsiùką.*

2. (ką) gausiai gerti; sin. kliukinti: *Sė́džiu priẽ Vilnẽlės ir̃ liùrlinu ãlų. Jìs nuõlat liùrlina vìskį. Visì trauktìnę tìk liùrlina ir̃ paténkinti kikẽna. Kavõs atsìgeriu rytè, õ diẽną liùrlinu tìk vandẽnį. Vìsą diẽną pàs kaimýną jìs degtìnę liùrlino.*

liū̃sti, *liū̃sta, liū̃do* vksm.

1. darytis liūdnam, liūdnesniam: *Merginà kasdiẽn vìs labiaũ liū̃sta. Juõ ilgiaũ jìs klãusėsi, juõ labiaũ liū̃do. Kõ liū̃do bernẽlis, kõ liū̃do jaunàsis?* (flk.).

2. (kuo, be ko) būti liūdnam; sin. liūdėti: *Gyvẽnime kařtais teñka vėĩdu juõktis, õ širdimì – liū̃sti. Visì išsiskìrstė nežinódami, ař liū̃sti, ař džiaũgtis. Kaip výsta rūtẽlė bė diemedẽlio, taĩp liū̃sta mergẽlė bė jaunimẽlio* (flk.). *Neraudókite, neliū̃skite – sugrįšiu.* • ant. džiaugtis.

liustrãcija dkt. (1)

pokomunistinėse šalyse – patikrinimas, ar aukštas pareigas užimantis asmuo neturėjo ryšių su komunistinio laikotarpio slaptosiomis tarnybomis: *Specialiųjų tarnýbų slaptųjų bendradařbių liustrãcija prasidė́jo tū́kstantis devynì šimtaĩ devyniasdešimtaĩsiais mẽtais. Prezideñtė rãgina greičiaũ baĩgti liustrãcijos procèsą. Laikù, võs paskélbus nepriklausomýbę, atliktà liustrãcija bū́tų prisidė́jusi priẽ valstýbės pažangõs. Liustrãcijos komìsiją pasíekė archyvinė mẽdžiaga, kuriojè užfiksúoti kelių šimtų žmonių prisipažinìmai apiẽ bendradarbiãvimą sù slaptõsiomis tarnýbomis.*

liū̃tas dkt. (2)

1. didelis plėšrus Afrikos ir Pietų Azijos žvėris gelsvai rudu kailiu (*Panthera leo*): *Riaumójantis [urzgiantis] liū̃tas slánkioja apliñkui, týkodamas, kã prarýti. Liū̃tai medžiója antilopès, zebrùs, bùivolus, galvijùs, sugáuna graužìkų, paũkščių. Jéi liū̃tas tỹliai gùli, dár neréiškia, jóg jìs nemedžiója. Liū̃tas prispáudė lẽtena pasìčiuptąjį mėsõs gãbalą. Ař dár tebenóri važiúoti į Ãfriką ir gélbėti liū̃tùs nuõ išnykìmo? Liū̃tas tãpo benè svarbiáusiu gyvūnù heráldikos menè, nès aukštúomenė tróško bū́ti siejamà sù jõ narsà ir jėgà. Àš grū́miausi kaĩp liū̃tas!* | šio gyvūno patinas: *Suáugusių liū̃tų galvà, kãklas, krūtìnė, kařtais ir pilvo apačià apáugę ilgaĩs kařčiais. Liū̃tai didesnì ùž liūtès.*

2. sakoma apie žmogų, aktyviai dalyvaujantį pobūviuose, mėgstantį prabangą ir aplinkinių dėmesį: *Vakarẽlių liū̃tai Kalėdàs šveñtė peř nãktį. Jìs – pražilęs turtuõlis, intelektuãlas, aukštúomenės vakarẽlių liū̃tas, gẽbantis džentelmèniškai asistúoti móteriai. Bùvęs barų̃ liū̃tas tãpo pavyzdìngu sutuoktiniù. Màno pažįstamas, kurį pažinójau kaĩp mergìšių ir aukštúomenės liū̃tą, tãpo mýlinčiu výru ir tė́vu. Nesvarbù, ař ẽsate póbūvių liū̃tas, ař vãkarus tiñgiai léidžiate šiltuosè namuosè – įmonės vakarẽlis yrà veřslo susitikìmas ir jamè privãlote dalyváuti.*

3. (rašoma didžiąja raide) vns. dangaus šiaurinio pusrutulio Zodiako (1 r.) žvaigždynas: *Liū̃tas Lietuvojè mãtomas nuõ vasãrio ikì kóvo mė́nesio. Lietùviškas Liū̃to žvaigždýno pavadìnimas – Artójas.* | penktasis Zodiako ženklas: *Màno žė́nklas – Liū̃tas. Liū̃to žė́nklo žmónės mė́gsta bū́ti dė́mesio centrè.* | bendr. žmogus, gimęs tarp liepos 23 d. ir rugpjūčio 22 d.: *Màno sesuõ – Liū̃tas. Liū̃tas šiẽmet tùri bū́ti atsargùs, eĩgtis apgalvótai. Bròlis džiaũgiasi, kàd jõ kū̃dikis – Liū̃tas. Nebandýkite kontroliúoti Liū̃to – šiõ žė́nklo žmónės nepakeñčia kontròlės ir suvařžymų.*

♦ **liū̃to dalìs** žr. dalis. **tampýti liū̃tą ùž uodegõs** žr. tampyti. **tampýti liū̃tą ùž ū̃sų** žr. tampyti.

liū̃tė dkt. (2)

1. liūtų patelė: *Pietų̃ Ãfrikoje laukìnės gamtõs párke liū̃tė mirtinaĩ sužalójo turìstę. Buvaũ įsiùtusi kaĩp džiùnglių liū̃tė, uždarýta į narvą. Jì šóko príešais ìt įniršusi sužeistà liū̃tė.* | prk.: *Kokià àš liū̃tė – greičiaũ pelẽ.*

2. sakoma apie moterį (merginą), aktyviai dalyvaujančią pobūviuose, mėgstančią prabangą ir aplinkinių dėmesį: *Aukštúomenės liū̃tė. Vakarė̃lių liū̃tė bū́davo kiekvíeno pókylio síela ir̃ pažibà. Ìš uždarõs provinciãlės jì tãpo tikrà salònų liūtė̀. Aukštúomenės vakarė̃lių liūtė̀ titulúojama rašýtoja ẽmėsi labdarìngos veiklõs.*

liuterõnas, liuterõnė dkt. (2)

EVANGELIKAS LIUTERONAS: *Liuterõnai yrà Martỹno Liùterio mókymo pasekė́jai. Jų̃ sántuoka bùvo tìk civìlinė, nès tė́vas bùvo liuterõnas, õ mótina – katalìkė. Mū́sų senẽlis – liuterõnų kùnigas. Jìs yrà pakrìkštytas liuteronù. Liuterõnai tìki, kàd síelą išgélbėti gãlima bè Bažnýčios, õ tikė́jimu Jė́zumi Krìstumi. Liuterõnų bažnýčios tìkintieji aktyviaĩ dalyváuja kultū̃riniame ir̃ móksliniame gyvẽnime.*

liuteronýbė dkt. (1)

viena pagrindinių protestantizmo krypčių, susiformavusi XVI amžiuje Vokietijoje (pradininkas – Martinas Liuteris), supaprastinusi apeigas, iš sakramentų palikusi tik krikštą ir komuniją, nepripažįstanti griežtos ribos tarp dvasininkų ir pasauliečių: *Liuteronýbė Lietuvojè pradė́jo plìsti XVI ámžiaus pradžiojè. Liuteronýbę Lietuvojè XVI ámžiaus pradžiojè pradė́jo skélbti Abraõmas Kulviẽtis. Pirmíeji liuteronýbės pasekė́jai Didžiõjoje Lietuvojè bùvo kilmìngųjų lúomų atstõvai. Į̃ Líetuvą reformãcija atẽjo dviẽm pagrindìniais pavìdalais – peř liuteronýbę ìš Vokietìjos ir̃ peř kalvinìzmą ìš Šveicãrijos. Lãtviai ir̃ èstai, sekdamì vókiečių ir̃ švèdų pãvyzdžiu, prìėmė liuteronýbę.* • plg. kalvinizmas.

liuterõniškas, liuterõniška bdv. (1)

būdingas liuteronybei, susijęs su liuteronybe: *Liuterõniškos giesmės. Tuõ metù bùvo uždarýta apiẽ septýniasdešimt pròcentų visų̃ šaliẽs liuterõniškų bažnýčių. Jìs ypatìngą dė̃mesį skýrė konfesinių liuterõniškų knỹgų leidìmui.* | kuriame išpažįstama liuteronybė: *Miẽstas įsikū́ręs pasíenyje sù bùvusia liuterõniška Rytų̃ Prū́sija. Jis áugo liuterõniškoje aplinkojè.*

liuteronìzmas dkt. (2)

LIUTERONYBĖ: *Vókietis Martỹnas Liùteris ir̃ prancū̃zas Jõnas Kalvìnas XVI ámžiuje Euròpoje įtvìrtino dvì pagrindinės reformúotos bažnýčios ãtšakas – liuteronìzmą ir̃ kalvinìzmą. Kùnigas viešaĩ ìš sakỹklos pradė́jo skélbti liuteronìzmą. Lãtvišką tapatýbę Lietuvojè gyvẽnančioms šeimóms padė́jo išsáugoti liuteronìzmas. Tė́vas ir̃ sū̃nùs prìėmė liuteronìzmą.*

liūtìngas, liūtìnga bdv. (1)

gausus liūčių: *Liūtìngas lietùs [vė́jas]. Liūtìnga vãsara nesugadìno atóstogų núotaikos. Ìš liūtìngų debesų̃ krìto krušà. Saváitgaliui pràneša liūtìngus órus. Stiprùs vė́jas gẽna liūtìngus, pritviñkusius dẽbesis. Liūtìngais mẽtais į̃ dìrvą ìšbertos trą̃šos nespė́ja susigérti.*

liūtingùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas liūtingam: *Prognòzės žadė́jo padidė́jusį liūtingùmą, õ čià sáulė ìš ùž debesų̃ švýsčioja. Tàs spãlio liūtingùmas skãtina užsidarýti namuosè ir̃ pratūnóti apniùkusį laĩką. Rudeñs liūtingùmas pridãrė núostolių žemdirbiáms.*

liū́tinis, liū́tinė bdv. (1)

liūties (1 r.) pobūdžio: *Liū́tinė šlãpdriba. Liū́tiniai pótvyniai. Liū́tiniai kamuolìniai dẽbesys nẽša smarkiùs krìtulius. Liū́tinį líetų dažnaĩ lỹdi perkū́nija arbà krušà. Klìmato pókyčiai gãli dažniaũ sukélti liū́tinius líetus.*

liū́tis, *liū́ties* dkt. mot. (1), **liūtìs,** *liūtiẽs* (4)

1. staiga užeinantis ir praeinantis labai smarkus lietus: *Užẽjo liū́tis sù perkū́nija [krušà]. Prapliùpo liū́tis. Pràūžė staigì ir audrìnga vãsaros liū́tis. Pakliuvaũ į̃ liū́tį. Į̃ rýtus sleñkantys sniẽgo dẽbesys viřto liū́timis. Liū́tys sukélė pótvynį. Musònинės liū́tys paralyžiãvo miẽstą. Stìprios atógrąžų liū́tys ìš dirvóžemio išpláuna vertìngas mẽdžiagas. Põ dienõs liū́čių dangùs išsigiẽdrijo.*

2. fiz., astr. krintančių kūnų, dalelių, spindulių gausybė: *Elèktros krū̃vį tùrinčios dalẽlės sùkuria elektrònų liū́tis. Meteòrų liū́tis geriáusiai matỹsis põ vidùrnakčio. Rugpjū́čio naktimìs galésite pasimégauti kriñtančių žvaigždžių liū́timis.*

3. ko nors krintanti daugybė: *Pasipýlė kulḱų liū́tis. Gentaĩniai įsibróvėlius pasitìkdavo strėlių liū́timi.*

liutnià dkt. (2)

styginis muzikos instrumentas kriaušės pavidalo korpusu ir lenktu kakleliu, daugiausia naudotas XIV–XVII amžiuje: *Liutnià grójama nè nagaĩs, õ jautriaĩs piřštų galiùkais. Priẽš kelìs šimtmečius dvarè aidéjo liùtnios. Bùvo sukùrta pjèsių liùtniai. Skambéjo senóji gitãros gimináitė liutnià. Liùtnios garsaĩ trumpindavo laukìmą krautuvėlėse ar kirpỹklose.*

liùtnininkas, liùtnininkė dkt. (1)

muzikantas, grojantis liutnia: *Koncertè dalyvãvo garsùs veñgrų kilmės liùtnininkas. Liùtnios gerbéjai galéjo išgiřsti lietùvės liùtnininkės atliẽkamą rečitãlį. Sẽnąją mùziką liùtnininkas yrà atlìkęs sù populiariõsios mùzikos žvaigždėmìs. Lietuvõs dvaruosè liùtnininkai gródavo XVI–XVII ámžiuje.*

liū̃tpėdė dkt. (1)

nedidelė, gausiai plaukuota Europos kalnų gėlė gelsvų ar baltų žiedų graižais (*Leontopodium alpinum*); sin. edelveisas: *Liū̃tpėdė simbolizúoja drąsą, nès jì áuga atšiaurių kalnų aplinkojè. Aukštaĩ kalnuosè gãlima pamatýti liū̃tpėdžių kìlimą. Liū̃tpėdes gãlima augìnti alpinãriumuose, jõs nebìjo šalčio, žiẽmai jų̃ deñgti nereĩkia. Alpìnių liūtpėdžių žiedų̃ ekstrãktas naudójamas kosmètikoje. Áustrijos dviejų̃ eũro ceñtų monètoje pavaizdúota liū̃tpėdė, simbolizúojanti pãreigą ãplinkai.*

liūtùkas dkt. (2)

liūtų jauniklis: *Liū̃tė apsìmeta snáudžianti, bèt víena akimì sẽka liūtukùs. Liū̃tė ìšveda sàvo liūtukùs ìš guõlio, móko, kaĩp eĩgtis atviramè pasáulyje. Gélbėjome savãnos brūzgýnuose mérdintį liūtùką. Mažì liūtùkai kniaũkia panašiaĩ kaĩp namìnės kãtės, kaĩ íeško mamõs. Uřgzdamas liūtùkas įsikìbo zoològijos sõdo prižiūrėtojui į̃ rankóvę.*

livãras dkt. (2)

pusminkštis gelsvas aitraus skonio prancūziškas karvių pieno sūris: *Kẽletą mė́nesių truñkančio nokìnimo metù livãro paviršius bū̃na vãlomas. Jéi bū́site Bretãnijoje, būtinaĩ paragáukite viẽtinio sū́rio – švelniáusio livãro. Kalvadòsą tiñka gérti užkándant tìpiniu Normándijos livarù.*

Lìverpulis dkt. vns. (1)

miestas Anglijos šiaurės vakaruose: *Lìverpulio miẽsto bibliotekà. Lìverpulis yrà antràsis pagal̃ svarbą Ánglijos jū́rų úostas. Peř Lìverpulį výstėsi prekýba sù vakarų̃ Ìndija ir Amèrika. Lìverpulio kãtedra yrà didžiáusia Euròpoje anglikõnų bažnýčia. Laĩvas bùvo prišvartúotas Lìverpulyje. Užsisakýkite skrỹdį į̃ Lìverpulį ir pasiváikščiokite krantinė, apsilankýkite muziẽjuose ir galèrijose. Motòrlaivis, kuriamè výras tarnãvo, stovė́jo Lìverpulio úoste.*

lýviai dkt. dgs. (1)

tauta, gyvenanti Latvijoje, kalbanti viena finų kalbų ir latviškai: *Nuõ neatmenamų̃ laikų̃ priẽ Rygõs į̃lankos gyvẽno lýviai. Vókiečiams pavỹko suskáldyti ir okupúoti lývius. Nedideliamè muziẽjuje suriñkti lývių buitiẽs rakándai, istòriniai dokumeñtai, knỹgos lývių kalbà, kitì sù lýviais susìję eksponãtai. Lãtvių kalbojè daũg skolìnių ìš lývių ar̃ kitų̃ finoùgrų kalbų̃. Lýviai šalià lãtvių pripažìnti kaĩp Lãtvijos autochtònai.*

lývis, lývė dkt. (1)

lyvių tautos žmogus: *Senóvės lýviai veřtėsi žemdirbystė, prekýba, bè tõ, pajū́rio lýviai – žvejýba, õ gyvẽnantys toliaũ nuõ jū́ros - gyvulių̃ augìnimu, drevinė bitininkystė. Dabartìniai lýviai daugiáusia kalba lãtviškai. Daugiáusiai lývių gyvẽna Kòlkos ragė. Lýviai ìš vìso pasáulio susiriñko švę̃sti tautìnės šveñtės.*

livrė́ja dkt. (1)

durininkų, liokajų, vežėjų uniforminis drabužis, ppr. apsiūtas galionais: *Durìs atidãrė liokãjus, vilkintis livrė́ja. Vairúotojas sù žalià livrė́ja atidãrė limuzìno dureles. Raudónomis livrė́jomis pasipuõšę tarnaĩ stovė́jo abiejosè alė́jos pùsėse. Dùrininkas vilkė́jo pìlką livrė́ją sù geltónais ir žydraĩs įsiuvais. Priẽ dùrų sustódavo ekipãžai, vadelė́jami livrė́jomis ir perùkais pasidabìnusių vežė́jų.*

lìzdas dkt. (4)

1. iš šakelių, žolių ir pan. į(si)rengiama vieta, kurioje paukščiai ir kai kurie vabzdžiai deda kiaušinius, peri ir veda jauniklius; sin. gūžta: *Kráuti [sùkti, nèšti] lìzdą. Viršū́nėse tarp̃ šakų̃ kabė́jo galýbė várnų lizdų̃. Tvenkinyjè gulb̃ių porà susisùko didžiùlį lìzdą. Lazdýninės miegãpelės lìzdas apvalùs lýg sviedinỹs, supìntas ìš pernýkščių lãpų. Nèt trỹs savaítes pũpso gegužiùkas svetimamè lizdè. Šìršės lìzdą susilìpdė palė́pėje. Koksaĩ paũkštis, toksaĩ ir lìzdas* (flk.). | įsirengiama vieta, urvas, kuriame smulkūs gyvūnai veda jauniklius: *Pelių̃ [žiùrkių, gyvãčių] lìzdas. Giliaĩ ãriant dìrvą suarďomi sliekų̃ lizdaĩ ir lañdos.*

2. vieno perėjimo paukščiai ar vabzdžiai: *Šẽškas išpjóvė vìsą lìzdą viščiùkų. Vištà sùrenka vìsą lìzdą põ sàvo sparnaĩs. Prasidė́jus vėlyvám rùdeniui vìsas šìršių lìzdas žũva ir žiemója tìk vãsarą apvaisìntos šìršės – kitų̃ mẽtų motinė̃lės.*

3. gyvenamoji vieta, namai: *Nèdera šiùkšlių ìš namų̃ nèšti, dérgti sàvo lìzdo. Sãkoma, kàd ištuštė́jęs lìzdas dažniaũ yrà šòkas výrui neĩ móteriai.* | gimtasis kraštas, gimtoji vieta: *Malonù sugrį̃žti į̃ sàvo lìzdą. Jìs dabař belìko víenas gimtãjame lizdè. Sėdė́k savamè lizdè ir léisk šaknìs į̃ giñtąją žẽmę.* | šeima, giminė: *Mẽs víeno lìzdo. Seniaĩ išardýtas mū́sų namų̃ lìzdas.*

4. kieno nors, ko nors (ppr. blogo, baisaus) susitelkimo vieta: *Vilkų̃ lìzdas. Teñ tìkras girtuõklių lìzdas. Štaĩ kuř ligų̃ lìzdas! Tàs nãmas – tìkras girtuõklių ir paleistùvių lìzdas. Vìsą gyvãčių lìzdą sàvo kontòroje išařďėme. Kariáujančioje šalyjè sùrastas didžiùlis išdavìkų lìzdas. Kaĩ navìko lìzdas nepašãlinamas, ligà gãli recidyvúoti.*

5. skylė kam įstatyti, įmauti, įkišti, įleisti: *Telefõno [įkrovìmo] lìzdas. Kištùkinis lìzdas. Įkišaũ kištùką į̃ lìzdą – vis tíek telefõnas nèveikė. Sugẽdo virỹklės šakùtės lìzdas. Krovìklio laĩdas dienũ̇ dienàs kaĩto elèktros lizdė. Jìs lengvaĩ įstū́mė šóvinį į̃ vaműzdžio lìzdą. Bū́tina įsitìkinti, ar giñklo lizdė nėrà šóvinio.*

6. užmaskuota vieta ginklui įtaisyti ir šaudyti: *Snáiperio lìzdas. Būrỹs bañdo užimti príešo kulkósvaidžių lìzdą.*

7. vienoje vietoje pasėtų sėklų grupė: *Vijõklinės pupẽlės sodìnamos lizdaĩs dviẽm eilėmìs. Séjant lizdiniù būdù, séklos išdéstomos eilùtėje lizdaĩs, vienódais atstùmais víenos nuõ kitũ̇. Agurkùs séti lizdaĩs labaĩ patogù. Į̃ kiekvíeną lìzdą bérkite põ kẽturias–penkiàs séklas.*

8. ŽODŽIŲ DARYBOS LIZDAS: *Daiktãvardžio „sáulė“ darýbos lìzdas. Lietùvių kalbojè apiẽ kókį nórs žõdį neretaĩ susidãro darýbos lìzdas. Kiekvíenas lìzdo žõdis skìriasi réikšme, kurią̃ suteĩkia darýbos príemonės. Kai kuriẽ lizdaĩ labaĩ negaũsūs – rãsta võs põ kẽletą vedinių̃ ìš šių̃ žõdžių.* | ŽODYNO LIZDAS: *Taũpant viẽtą žodýnuose išvestìniai žõdžiai neretaĩ dedamì į̃ víeną lìzdą sù pamatiniù žodžiù. „Lietùvių kalbõs žodýne“ priešdėlìniai veiksmãžodžiai dedamì į̃ víeną lìzdą kartù sù atitinkamaĩs nepriešdėlìniais veiksmãžodžiais.*

♦ **lìzdą susisùkti** įsikurti, įsitaisyti gyventi: *Netolì sàvo gimtìnės šeimõs lizdùs susisùko ir kitì vaikaĩ.*

lizdãvietė dkt. (1)

vieta lizdui: *Mėgstamiáusia pelėdų lizdãvietė – senų̃ mẽdžių drẽvės. Žvìrbliai ieškójosi lizdãviečių. Gérvių rìksmas išdúoda jų̃ lizdãvietę. Grį̃žtančius gandrùs pasitiñka iškéltos naũjos lizdãvietės. Jìs sténgėsi sužvejóti ùpėje, lizdãvietėse ẽsančias lašišàs ar šlakiùs.*

Lizdeikà dkt. (2)

lietuvių padavimo apie Vilniaus įkūrimą personažas – žynys, išaiškinęs Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Gediminui sapną apie geležinį vilką: *Krìvis Lizdeikà garsė́jo sàvo išmintimì. Plačiaĩ paplìtusi legendà apiẽ viĩko staugìmą ir Lizdeĩkos įmìntą Gedimìno sãpną. Būsimą krìvį kriváitį Lizdeĩką rãdo erẽlio lizdė.*

lìzdelis dkt. (2)

1. dem. lizdas 1: *Paũkščiai sùka lizdeliùs. Tarp aštrių̃ vìksvų – varganas paukščiùko lizdẽlis. Lipùčio lizdẽlis sukráutas põ atsilùpusia žievė. Alksninùkai perė́jo aukštaĩ ẽglės šakojè susuktamè lizdẽlyje. Lizdẽlyje gùli keturì mažýčiai kiaušinùkai.*

2. gyvenamoji vieta: *Jaunà šeimà džiaũgiasi sàvo naujúoju lizdeliù. Laimìnga jaunóji sù malonumù daĩlina šeimýninį lizdẽlį. Añkšta táu màno palépėje, gál suradaĩ jaukèsnį lizdẽlį? Palìkime juõs tūnóti mažýčiuose miesčióniškuose lizdẽliuose.* | jauki, saugi, nuo pašalinių paslėpta vieta: *Įstaiga viřto šiltù biurokrãtiniu lizdeliù, kurìs naudójasi biudžèto pinigaĩs. Teñ bùvo mū́sų méilės lizdẽlis.*

lizdìnis, lizdìnė bdv. (2), **lìzdinis, lìzdinė** (1)

1. susijęs su lizdu (5 r.): *Jungtìs, kurì baĩgiasi lizdaĩs, vadìnama lizdinė jungtimì. Lizdìnės suvìrinimo detãlės ỹra daũg labiaũ paplìtusios neĩ sriẽginės, nès vìsiškai pašãlina bèt kókią núotėkio galimýbę. Lizdìnis grą̃žtas naudójamas mẽdžiagų kiaurỹmėms ir lizdìnėms skyléms grẽžti.* • plg. kištukinis.

2. sodinamas ar sėjamas grupėmis – lizdais: *Krū́mus sodìnome kvadrãtiniu lizdiniù metodù. Séti pekìninius kopūstùs geriáusia lizdiniù būdù – põ trìs séklas į̃ duobùtę.*

3. laikomas, saugomas, pakuojamas grupėmis: *Mãžas padė́klo fòrmos įvairių̃ prodùktų plastikìnis įpakãvimas vadìnamas lizdinė pakuotė. Vienkartìniai švirkštai parduodamì lizdìnėse pakuõtėse. Lizdìnė*

plokštẽlė ỹra skirtà váistams, kãpsulėms ir̃ kitóms vartójimo prẽkėms pakúoti. Pardúodamas išardýtą lizdìnę váistų plokštẽlę váistininkas kartù pateĩkia pakuõtės lapẽlį lietùvių kalbà.

4. atliekamas pagal tam tikras grupes: *Táikant lizdìnę ãtranką tyrìmui bùvo atrinktì nè paviẽniai mokiniaĩ, õ visà klãsė.*

5. sudaromas pagal lizdus (8 r.) – vienašaknių žodžių grupes: *Vienamè lizdìnio žodýno stráipsnyje pateikiamì tõs pačiõs šakniẽs žõdžiai. Penkiakaĩbis lizdìnis elektròninis žodýnas bevéik sutañpa sù jõ popieriniù variántu. Žodýne atsisakýta lizdìnio žõdžių pateikìmo – visì antraštìniai žõdžiai pateikiamì pagaĩ abėcẽlę ir̃ tùri sàvo žodýninius stráipsnius.*

lizdúoti, *lizdúoja, lizdãvo* vksm. (kame, ant ko, po kuo)

sukti, krauti lizdą: *Šakų̃ pavésyje galẽs sáu lizdúoti sparnuõčiai. Žvìrbliai lizdúoja krū́muose, añt mẽdžių, añt žẽmės ar̃ uolų̃. Perlìnės vištẽlės pràdeda lizdúoti tìk atšìlus oráms. Báltosios papū̃gos paprastaĩ lizdúoja poromìs. Bažnýčios nìšose lizdúoja laukìniai balañdžiai. Žiùrkės gãli lizdúoti kompòsto krūvõs vidujè. Namų̃ skrùzdėlės dažnaĩ lizdúoja põ parketù ar̃ grindimìs.* | sngr.: *Vìštos lizdúojasi, bèt nèdeda nẽ vienà.*

lìzingas dkt. (1)

IŠPERKAMOJI NUOMA: *Lìzingo bendrovė. Paprastaĩ lìzingu peř̃kamos brangėsnės prẽkės. Lìzingo būdù gãlima įsigýti automobìlį. Ikì mẽtų pabaigõs jiẽ sumokẽjo visàs lìzingo sutartyjè nuródytas įmokas. Lìzingo teř̃minas priklaũso nuõ skõlininko pajamų̃. Įmonė vilkikùs peř̃ka lìzingu.*

lýžčiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lyžčioti: *Kaĩ atkaklùs lýžčiojimas įkyrė́jo, atsisédau ir̃ nustū́miau kãtiną nuõ lóvos. Pasigėsime katinẽlio, jõ dãžno raňkų lýžčiojimo ir̃ žalių̃ akùčių žvilgsnio.*

lýžčioti, *lýžčioja, lýžčiojo* vksm. (ką, kuo)

po truputį laižyti: *Jìs atródė sutrìkęs, vìs lýžčiojo lū́pas. Šuõ lýžčioja šeimininko raňką. Katẽ rausvù liežuvėliù pasiskanáudama lýžčioja drebučiùs.* | prk.: *Ugniẽs liežùviai lýžčiojo stógą. Liepsnà jaũ lýžčioja medìnį sandėliùko šóną. Paskutìniai sáulės spinduliaĩ lýžčioja namų̃ stógus. Bañgos tiñgiai lýžčioja pakrántės smẽlį. Ledìnis vanduõ lýžčioja màno kójas. Smulkùčiai sū́rūs vandeñs lašẽliai lýžčioja ódą.*

lìžė dkt. (2) etnogr.

mentė su kotu duonai į krosnį šauti: *Lìžę išdróždavo ìš víentiso mẽdžio. Kàd kẽpalas priẽ lìžės nepriliptų, añt jõs klódavo ajerų̃, klẽvo lãpų. Kertėjè stovéjo miltúota lìžė. Dúonos kepalaĩ bùvo didžiùliai, peř̃ vìsą lìžę.* | prk.: *Kuř̃ tù jám sudúosi, jéi jõ rankà kaĩp lìžė! Jìs šlèpsi põ tróbą dideliáusiais ìt lìžės bãtais.*

Lìžiaĩ dkt. dgs. (4)

kaimas Tauragės rajono savivaldybėje: *Lìžiaĩ minimì tū́kstantis šẽšì šimtaĩ peňkiasdešimt trečių̃ mẽtų Tauragẽs dvãro inventõriuje. Põ ilgų̃ grumtỹnių kryžiuõčiai užẽmę pìlį, kurì, istòrikų teigimù, galéjo stovéti Lìžiuosè añt piliãkalnio.*

lìžt išt.

vartojamas laižymo ar lyžtelėjimo įspūdžiui pavaizduoti: *Lìžt lìžt mergáitė laĩžo ledùs. Lìžt ir̃ nulaĩžė grietìnę nuõ šáukšto.* • plg. lyžt.

lýžt išt.

vartojamas smarkesniam laižymo ar lyžtelėjimo įspūdžiui pavaizduoti: *Šuõ lýžt rañką. Kãtinas pàlakė píeno, neĩ miáu, neĩ lýžt – ir pabégo. Lýžt nuõ medìnio šáukšto saldžiõs grietinẽlės. Àš tą grietìnę lýžt – jìs mán peř gálvą pýkšt* (flk.). *Àš vìs neatsìspiriu, saldùmo nórisi – taĩ kavà sù cùkrumi, taĩ medaũs lýžt. Vaikaĩ sàvo pòrcijas jaũ bùvo sulaĩžę, õ štaĩ tẽtis neskubéjo: lýžt, lýžt pasigardžiúodamas. Gùrkšt, krìmst, lýžt – ir maloni šilumà paskliñda põ vìsą kū̃ną.* • plg. ližt.

lýžtelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lyžtelėti: *Saldainiùko lýžtelėjimas nuramìna mažỹlį. Daũg gyvū̃nų namiẽ – nemãžas vařgas, bèt vìską àtperka jų̃ mẽilė, prisirišìmas, lýžtelėjimas, pasiglaũstymas, murkìmas. Meilùs šunẽlio lýžtelėjimas išsklaidỹs visùs šeimininko rū̃pesčius. Šuõ víenu lýžtelėjimu ištùštino vandeñs dubenẽlį. Kárvė pasileñkusi víenu ìlgu lýžtelėjimu švariaĩ nùliežė veršẽlį.* | prk.: *Žmónės basomìs kójomis eĩna peř šáltą smẽlį ir láukia vėsaũs jū́ros lýžtelėjimo.*

lýžtelėti, *lýžteli (lýžtelėja), lýžtelėjo* vksm. (ką, kam, kuo)

kiek palaižyti: *Versdamà knỹgos lapùs lýžtelėju piřštą. Jì lýžteli pãšto žénklą ir priklijúoja priẽ vóko. Lýžteliu liežuviù viršutìnę lū́pą. Suválgiusi ledùs, jì dár lýžtelėjo popierẽlį. Šuõ lýžteli šiltù liežuviù màno skrúostą. Kárvė plãkė úodega šónus ir sténgėsi lýžtelėti jái véidą.* | prk.: *Bañgos lýžtelėjo kójas. Liepsnà lýžtelėjo lėktùvo degalų̃ bãką. Ìlgas liepsnõs liežùvis lýžteli grėtimo nãmo kraĩgą.*

lýžti, *lýžta, lýžo* vksm.

mažėti, silpnėti, slopti, slūgti: *Šaĺtis [kařštis, pỹktis, skaũsmas] jaũ lýžta. Jõs įsiū̃tis lýžo taip pàt greĩtai, kaĩp ir bùvo prasidė́jęs. Kaimýnas põ truputẽlį lýžo suprãtęs, kàd peř ankstì pasikarščiãvo.*

Lobámba dkt. vns. (1)

Esvatinio juridinė sostinė: *Lobámboje bùvo paskelbtà Esvatìnio nepriklausomýbė nuõ Didžiõsios Britãnijos. Lobámboje yrà daugýbė lankýtinų viẽtų sù įspūdìnga praeitimì.* • plg. Mbabanė.

lobèlija dkt. (1)

žemaūgė labai šakota darželių gėlė nedideliais mėlynais, rožiniais, violetiniais ar baltais žiedais (ppr. paprastoji lobelija, *Lobelia erinus*): *Lobèlijas, ýpač augìnamas vazònuose, reĩkia dažnaĩ láistyti. Žýdinčias lobèlijas trę̃škite kàs dvì saváites. Vìsą vãsarą džiaūgėmės mėlynžiẽdėmis lobèlijomis. Jéi nórite svýrančių gėlių̃, riñkitės lobèlijas. Lietuvojè saváime áuga ežerìnė lobèlija (Lobelia dortmanna) ir augìnama paprastóji lobèlija.*

lobìmas dkt. ppr. vns. (2)

→ lobti: *Pareigū̃nai paréiškė konkrečiùs káltinimus dė̃l neteiséto veřslininkų lobìmo. Gyvýbei pavojìngos lìgos bùs neìšsemiamas farmãcininkų lobìmo šaltìnis. Žurnalìstai rãgina atsilaikýti priẽš technològijų miĺžinių lobìmą. Kadà valdžià atsibùs, kadà nustõs rū́pintis valdiniñkų lobimù?*

lobýnas dkt. (1)

1. kokių nors svarbių, brangių materialių vertybių sankaupa ar vieta, kurioje jos saugomos: *Vìlniaus kãtedros lobýnas – pàts seniáusias ir gausiáusias ìš visų̃ Lietuvõs Didžiõsios Kunigaikštỹstės bažnýčiose*

sáugotų lobýnų. Olojè bùvo karãliaus rūmai, lobýnas, õ jéigu užpùldavo príešai – tvirtóvė. Valdõvas pàdavė sūnui kalavìją ìš sàvo lobýnų.

2. nematerialaus (intelektinio, dvasinio, kultūrinio) vertingo paveldo visuma: *Į̃ rãšinį į̃terpiau citãtų ìš grõžinės literatū̃ros lobýno. Klaũsėme muzikìnių kūrinių̃ ìš liáudies kūrýbos lobýno. Tařmės dažnaĩ vadìnamos kalbõs tuřtų lobýnu. Prūsijos lietùvių į̃našas į̃ lietùviškos kultū̃ros lobýną yrà miĨžiniškas. Lietùviai tùri didžiuliùs tautósakos lobýnus.* | prk.: *Jū̃sų prõtas yrà lobýnas, kurį̃ reĩkia nuolatõs tuřtinti.*

lobìngas, lobìnga bdv. (1)

TURTINGAS 1: *Nebuvaũ tóks lobìngas, kaĩp mãnė žmónės. Palinkė́jome vienì kitíems sėkmìngų ir lobìngų mẽtų. Lobìngas ramýbės netùri* (flk.). *Lobìngam sunkù miřti, neturtìngam sunkù siřgti* (flk.). *Lobìngam ir draũgas atródo príešas* (flk.). *Dúok, Diẽve, sveikám áugti, lobìngam kařšti* (flk.). | aukšt.: *Nepasitikė́jimo verslù, priešiškùmo, gál nèt neapýkantos privačiám kapitãlui ir lobingesníems žmonéms pavojìngai pagausė́jo.*

lõbis dkt. (2)

1. turtas, gėrybė: *Vĩsas màno lõbis – šiõs knỹgos. Niẽkas tū̃ pasagū̃ lobiù nelaĩkė.* | prk.: *Tàvo žmonà – tìkras lõbis.*

2. užkasti pinigai, paskandintas ar paslėptas turtas, brangenybės: *Giñtaro lõbis. Kiekvíenas vaĩkas svajója ràsti lõbį. Mégau pãsakas apiẽ užbùrtus lobiùs. Sẽnojo Arsenãlo monètų lõbis bùvo pàslėptas põ ãkmeniu. Rãstas molìnis iñdas sù XV ámžiaus pradžiõs pinigū̃ lobiù. Vaikìnas senẽlių sodýboje rãdo púodą sù lobiù.*

3. dvasinė, kultūrinė vertybė: *Literatū̃ros [kultū̃ros] lõbiai. Dzū̃kų senõsios kūrýbos lõbis bùvo išléistas nèt keliomìs knỹgomis. Atvérkime vaikáms tautósakos lõbių skrynẽlę. Sekmãdieniais kviẽčiame atràsti Šveñtojo Rãšto lobiùs. Kiekvíenas muziẽjus sáugo išskirtinės sàvo krãšto istòrijos pãslaptis ir lobiùs.*

lobìstas, lobìstė dkt. (2)

interesų grupių įgaliotinis ar parlamentaras, mėginantis parlamente ar ministerijoje rengiamų įstatymų projektus pakreipti tam tikrų grupių naudai: *Lobìstas privãlo deklarúoti sàvo lobìstinę veĩklą. Lobìstai ùž ãtlygį pàdeda sureguliúoti skirtìngų interèsų grùpių konfliktùs. Lobistù netùri téisės bū̃ti fizinis asmuõ, jaunèsnis neĩ aštuoniólikos mẽtų. Jìs bū̃tų puikùs lobìstas, išmãnantis valdžiõs korìdorius. Lobìstui draũdžiamà teĩkti ãsmeniui, kuriám lobìstine veiklà síekiamà darýti į̃taką, dóvanas arbà žadéti ãtlygį ùž prìimtą arbà neprìimtą téisės ãktą ar administrãcinį sprendìmą. Registrúotis lobìstėmis gãli ir valstýbės beĩ savivaldýbių vaĨdomos bendróvės.*

lobìstinė veiklà

veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką politikams, valstybės tarnautojams ir kitiems asmenims, dalyvaujantiems rengiant ir priimant teisės aktus: *Lobìstinė veiklà laĩkoma teiséta, jéi lobìstas yrà įrašýtas į̃ lobìstų sąrašą ir tą veĩklą deklarúoja. Lobìstinė veiklà susìjusi sù tám tikromìs polìtinės korùpcijos rìzikomis. Lobìstinę veĩklą reglamentúoja įstãtymas. Įstãtymu síekiama užtìkrinti lobìstinės veiklõs viešùmą ir skaidrùmą.*

lobìstinis, lobìstinė bdv. (1)

susijęs su lobizmu: *Lobìstinių grùpių interèsai. Hãgoje įsikū̃rusios ùžsienio valstýbių ambasãdos,*

Aukščiáusiasis teĩsmas ir daũg lobìstinių organizãcijų. Šĩ publikãcija sietinà sù tám tikrų̃ lobìstinių jėgų̃ atakà priẽš Lietuvõs piliẽčių įsitìkinimų ir žõdžio láisvę. • plg. lobistinė veikla.

lobìzmas dkt. (2)

verslininkų grupių interesų gynimas įvairiais būdais darant įtaką politikams, ypač parlamento nariams: *Lobìzmas gãli bū̃ti legalùs ir nelegalùs. Lobìzmą reĩkia reglamentúoti įstãtymais. Stambių̃ veršlininkų lobìzmas nẽša naudõs valstýbei. Didesniù lobizmù užsìima stambíeji veršlininkai, õ smulkíeji nėrà tokiẽ vieningi. Įstãtymų leidýboje klẽsti lobìzmas, daũgelis priimtų̃ įstãtymų gìna siaurùs grùpinius interesùs. Lobìzmo veiklà glaũdžiai síejasi sù ètikos reikalãvimais. Ar tiẽ projèktai nèkvepia tám tikrù lobizmù?*

lóbti, *lóbsta, lóbo* vksm., **lõbti**, *lõbsta, lõbo* (iš ko)

darytis turtingesniam, turtingam; sin. turtėti: *Ìš kitų̃ dárbo tù lóbsti. Saviniñkas lóbsta darbiniñkų sąskaita. Jìs lóbsta nelegaliaĩ pardavinėdamas tẽpalus. Vieníems skurstant, kitì lóbsta. Prekiáutojai lóbdavo keldamì káinas.* • ant. skursti.

lòcmanas dkt. (1)

jūrininkas, vairuojantis laivus uoste; sin. laivavedys: *Lòcmanas geriáusiai išmãno úosto akvatòriją. Lòcmanas dúoda patarìmų laĩvo kapitõnui, kaĩp saũgiai įplaũkti į̃ úostą ir prišvartúoti. Lòcmanai geraĩ žĩno viẽtines laivýbos sąlygas. Laivaĩ į̃ úostą privãlo įplaũkti tìk sù lòcmanu.* • plg. vedlys.

lódymas dkt. ppr. vns. (1)

→ lodyti: *Šunų̃ lódymas vakarè ir nãktį trìkdo gyvéntojus. Pagrindìnės vaikẽžų prãmogos bùvo fùtbolas ir tuřgaus šunų̃ lódymas. Viẽšąją riñtį pažeĩdžia ir šunų̃ lódymai.*

lódinti, *lódina, lódino* vksm. (ką)

LODYTI: *Vaikaĩ važinė́ja dvìračiu, šùnį lódina. Põne, liáukitės lódinti sàvo šùnį. Jiẽ nuõlat lódina šunìs ir druñsčia kaimýnų ramýbę. Gañdrai parlẽkę kalẽna, sparnaĩs vasnója, lódina šunìs.*

lódyti, *lódo, lódė* vksm. (ką)

daryti, kad lotų (1 r.): *Lódydami šunìs peř káimą tráukia kareĩviai. Kaimýnas týčia lódo šùnį. Vaikaĩ tañpė rogès paleĩ šunų̃ nósis ir juõs lódė. Pérsirengėliai žãdino miegaliùs, lódė šunìs ir kvietė šveñtėn.* | neig. (ko): *Drẽbė šlãpdriba, jóks prašaláitis nelódė káimo šunų̃.*

♦ **šunìs lódyti** elgetauti, valkatauti: *Mẽtė dárbą ir išẽjo šunų̃ lódyti. Jéigu bū̃tų nedìrbę, vaizdãvę ponùs, sẽniai bū̃tų išẽję šunų̃ lódyti. Dárbas gėdos nedãro, õ tinginỹstė šunų̃ lódyti išvãro* (flk.). *Ãmatą mokėdamas šunų̃ nelódysi* (flk.).

Lòdzė dkt. vns. (2)

miestas Lenkijos viduryje: *Jìs baĩgė stùdijas Lòdzės seminãrijoje. Lòdzėje dár tū̃kstantis aštuonì šimtaĩ devýniasdešimt aštuntaĩs mẽtais nutiestà tramvãjaus lìnija. Lòdzėje ýpač daũg pramonìnių pastatų̃. „Jéigu nóri uždìrbti pinigų̃, keliáuk į̃ Lòdzę, jéi nóri išmintiẽs – į̃ Vìlnių“, – tokià patarlẽ bùvo paplìtusi tařp Euròpos žỹdų.*

lòdžija dkt. (1)

1. dengtas neišsikišęs balkonas pastato fasade: *Bùtas sù balkonù ir dìdele lòdžija. Jì gyvẽno puikiamè*

kambaryjè sù lòdžija. Nedidùkėje lòdžijoje stovė́jo stalẽlis ir porà pi̇̀ntų kėdžių. Lòdžijoje auginù gėlès. Užpakali̇̀niame nãmo fasadè bùvo įrengtos įsti̇̀klintos lòdžijos. Balkònai ir lodžijos yrà neatsiejamà miẽsto daugiabùčių namų̃ dali̇̃s. • plg. balkonas.

2. atvirojo tipo pastatas arba jo dalis – iš trijų arba keturių pusių atvira dengta patalpa su kolonadomis arba arkadomis: *Lòdžijos bùvo ski̇̀rtos oficialiẽms susitiki̇̀mams, i̇̀škilmėms, prekýbai, póilsiui, vėlesniaĩs laikaĩs – dailẽs kūriniáms eksponúoti. Jašiū́nų dvãro rū́mai yrà simètriškos kompozi̇̀cijos, sù keturių̃ doréninių kolònų pòrtiku rytų̃ pùsėje, lòdžija vakarų̃ pùsėje ir prí̃estatu šiauri̇̀nėje pùsėje. Jõno Tiškẽvičiaus rū́mų paradiškùmą pabrė́žė lòdžija, skirtà priẽ pàt durų̃ privažiúoti kariẽtoms.*

lòftas dkt. (2)

ppr. didelio ploto gyvenamoji patalpa arba menininko dirbtuvė, pertvarkyta iš buvusių pramoninės ar kt. paskirties negyvenamųjų patalpų: *Nakvýnė dviejų̃ aũkštų lòfto apartameñtuose. Lòftų núoma. Pagrindi̇̀nis lòfto brúožas – didžiùlė atvirà erdvė̃. Apléistas grūdų̃ sándėlis vir̃to erdviù loftù. Pértvaromis lòftas paprastaĩ nedali̇̀namas – àtskiriamas nebeñt miegamàsis ar̃ pagalbi̇̀nės pãtalpos. Lòftuose dažniáusiai výrauja minimali̇̀zmo, modernaũs ir̃ indùstrinio dizáino sti̇̀liaus mišinỹs.*

lòftinis, lòftinė bdv. (1)

būdingas loftui, susijęs su loftu: *Lòftinis šviestùvas. Viršuti̇̀niai bùtai yrà mėgstami̇̀ dė̃l galimýbės įsireñgti lòftinio sti̇̀liaus palépę. Lòftinis interjèras pasižỹmi laisvomi̇̀s, atviromi̇̀s erdvėmi̇̀s, aukštomi̇̀s lùbomis. Vienà naujáusių interjèro tendeñcijų – indùstrinis sti̇̀lius, dár kitaĩp vadi̇̀namas lòftiniu. Šiamė lòftinių bùtų kvartalė výrauja įvairių̃ ti̇̀pų eř̃dvės, kuriosė gãlima įsireñgti ti̇́ek gyvẽnamąsias, ti̇́ek komerčines pãtalpas.*

logari̇̀tmas dkt. (2)

laipsnio rodiklis, kuriuo reikia pakelti kurį nors skaičių (pagrindą), norint gauti tam tikrą skaičių: *Logari̇̀tmų lentẽlė. Logari̇̀tmų savýbės [fòrmulės]. Logari̇̀tmo pãgrindo keiti̇̀mo fòrmulė. Logari̇̀tmas, kurio̍ pãgrindas yrà skaĩčius dẽšimt, vadi̇̀namas dešimtainiù logaritmù. Logaritmùs, kaĩp ir bèt kurĩ skaĩčių, galimà sudė́ti, atimti̇̃ ir konvertúoti visaĩs įmãnomais bū̃dais.*

logari̇̀tminis, logari̇̀tminė bdv. (1)

susijęs su logaritmais: *Logari̇̀tminis dỹdis [mastẽlis]. Logari̇̀tminė diagramà [kreĩvė, skãlė]. Logari̇̀tminiai dãžniai. Logari̇̀tminės lỹgtys [nelygýbės]. Logari̇̀tminę liniuõtę sudãro logari̇̀tminiu pri̇̀ncipu sukalibrúotos júostos. Logari̇̀tminė fùnkcija nusãko dviejų̃ realių̃ kintamų̃jų x ir y priklausomýbę.*

logaritmúoti, *logaritmúoja, logoritmãvo* vksm. (ką)

rasti logaritmą: *Logaritmúojant rañdamas tam ti̇̀kro skaĩčiaus arbà algebri̇̀nio ré̍iškinio logari̇̀tmas. Priẽš atliẽkant anãlizę dúomenys bùvo logaritmúoti.*

lògika dkt. (1)

1. mokslas, tiriantis mąstymo, samprotavimo dėsnius ir jo formas: *Formalióji lògika. Matemãtinė [simbòlinė] lògika. Teiginių̃ [vértinimų] lògika. Lògikos dė́snis. Pagrindi̇̀niai lògikos metòdai – siñtezė ir anãlizė. Ypač svarbùs Aristòtelio įnašas į̃ lògikos teòriją.*

2. taisyklingas, nuoseklus mąstymas, samprotavimų eiga: *Tàvo lògika nepriekaišti̇̀nga [geleži̇̀nė]. Kodė̃l*

nesilaĩkai [nepáisai] lògikos? Jõ sprendĩmai prasĩlenkia sù lògika. Lògikos tojè kalbojè nebùvo nẽ lãšo. Stráipsnyje daũg fãktinių ir lògikos klaidų. Paprastà lògika peršа miñtį, kàd reĩkia eĩgtis bũtent taĩp. Taĩ, kã tù pasakeĩ, prieštaráuja lògikai. Kiekvienà besĩderanti pùsė tùri sàvo lògiką ir argumentùs.

3. vidinis dėsningumas, būdingas reiškiniams: *Įvykių lògika diktúoja tolimesniùs veiksmùs. Ekonòminė lògika paprastà: bútina skãtinti kapitãlo įvežĩmą. Pagaĩ riñkos lògiką kùrti dárbo vietàs skãtina gerèsnės veřslo sąlygos.*

lòginis, lòginė bdv. (1)

1. susijęs su logika (1 r.), jos sąvokomis ir operacijomis: *Lòginė sekà [daugýba]. Lòginė schemà. Lòginės fùnkcijos [operãcijos]. Lòginiai kintamíeji gãli turéti tìk dvì réikšmes – „taĩp“ ir „nè“.*

2. pagrįstas logika (2 r.), taisyklingu, nuosekliu mąstymu, samprotavimu: *Lòginiai stãlo žaidĩmai [galvósūkiai]. Šiõs ùžduotys ùgdo vaĩko lòginį mąstymą. Lòginis nagrinėjimas tìria visų daiktų ẽsmę. Mùs nustẽbino lòginis šiõs apibrėžtiẽs paprastùmas. Lòginis mąstymas netùri sociãlinės kilmẽs. Žaislaĩ pàdeda kũdikiui suvókti lòginį rỹšį tarp reiškinių.*

3. susijęs su virtualiu objektu, atitinkančiu fizinį objektą ar jo funkciją: *Lòginis spausdintùvas. Lòginis įtaisas apdìrba duomenų sraũtą. Lòginiai dìskai suteĩkia tám tìkrą viẽtą duomenìms sáugoti.*

logìstas, logìstė dkt. (2)

asmuo, kuris organizuoja transporto veiklą, žino tarptautinių vežimų sąlygas, išmano krovimo ir iškrovimo darbų mechanizmus, sandėliavimą ir pan.: *Logìstas yrà atsakìngas už prẽkių pristãtymą tiñkamu laikù ir už priiñtiną káiną. Logìstas ekspedĩtorius įfòrmina krovinių vežĩmo dokumentùs, draudĩmo sùtartis, tvařko krovinių ãpskaitą, prižiũri sándėlyje laĩkomus króvinius. Jìs dìrba logistù geležìnkelio transpòrto įmonėje. Į mìsiją išlydétos šẽšios móterys – mèdikė, logìstė, téisininkė, personãlo ir finánsų specialìstės beĩ paramõs kúopos vãdė. Jūrų úosto krovinių tiekimù rūpinasi logìstai.*

logìstika dkt. vns. (1)

aprūpinimas medžiagomis ir įrenginiais, jų tiekimas, sandėliavimas, paskirstymas, priežiūra: *Transpòrto [medicìnos] logìstika. Tiekìmo [gamýbos, paskìrstymo] logìstika. Logìstikos ceñtras. Logìstikos ir lògikos ìštakos yrà tõs pãčios, síekiančios Ántikos laikùs. Senóvės Ròmoje logìstika bùvo suprantamà kaĩp prodùktų paskìrstymas. Logìstikos prìncipus karýboje sėkmìngai táikė Aleksándras Makedoniẽtis. Nuõ dvidešimtojo ámžiaus aštuñtojo dešimtmečio logìstikos teřminas įsitvìrtino ekonòmikoje beĩ verslè. Jì dìrba logìstikos vadýbininke pãšto ir skubių siuntų paslaugų sèktoriuje.*

lògiškai prv.

taip, kad atitinka taisyklingą, nuoseklų mąstymą, logiką (2 r.): *Įrodinėdami teorèmą lògiškai pèreiname nuõ víeno teĩginio priẽ kìto. Àš mąsčiau lògiškai kaĩp niẽkad. Jìs niẽkaip neįsténgė lògiškai paáiškinti, kàs vỹksta. Iš tikrųjų jũs kaĩbate lògiškai. Kàs jũs ẽsate: lògiškai mąstanti ař kūrýbiška asmenýbė?*

lògiškas, lògiška bdv. (1)

atitinkantis logiką (2 r.), būdingas taisyklingam, nuosekliam mąstymui: *Lògiškas sprendĩmas. Lògiška ìšvada. Tokià turétų bũti lògiška šiõ susitikìmo baigtìs. Prìdedamus dokumentùs išvařdykite lògiška sekà. Kománda pàteikė lògiškus, nuosekliùs, svariùs ir įtìkinamus argumentùs. Nebùvo jokiõs lògiškos priežastiẽs,*

kodė̃l turė́čiau išvažiúoti. | aukšt.: *Jõ pasiū́lymas mán atródo logiškèsnis. Mókslininkas pasiriñko logiškèsnę klasifikãciją neĩ jõ pìrmtakai.* | aukšč.: *Taĩ bū́tų pàts logiškiáusias sprendìmas. Kokià bū́tų logiškiáusia hipotèzė?*

lògiška bev.: *Lògiška, kad pãramą gáutų tàs žemdirbỹs, kurìs dìrba žẽmę. Lògiška manýti, kàd vaikaĩ gãli ugdýtis mókydamiesi ìš sàvo tė́vų.* | aukšč.: *Logiškiáusia bū́tų laikýtis eilė̃s tvarkõs. Kaĩp pasiẽlgti bū́tų išmintingiáusia, logiškiáusia?*

logiškùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas logiškam: *Sprendìmo logiškùmas. Dė́stytojui svarbù dė́stymo nuoseklùmas ir mąstymo logiškùmas. Šìs polìtikas mán kařtais atródo bedvãsis, jõ logiškùmas nètgi gąsdina. Jì sudė̃rina moteriškùmą sù logiškumù, õ elegánciją – sù mókslininkės karjerà.*

logopèdas, logopèdė dkt. (2)

specialistas, padedantis įveikti kalbėjimo sutrikimus: *Noréčiau pasikonsultúoti su logopedù (logopedė̀). Adaptúojant mókymo prográmą galė́tų padė́ti ir logopèdai, ir specialíeji pedagògai. Būsimúosius moksleiviùs turė́tų tìkrinti logopèdas ir psichològas. Vedžiójau vaĩką pàs kelìs logopedùs. Jì nėrà ikì gãlo apsispréndusi, kuõ norė́tų tàpti – specialiája pedagogè ar logopedė̀.*

logopèdija dkt. vns. (1)

mokslas, tiriantis ppr. vaikų kalbos, šnekos ir tarties sutrikimus bei jų šalinimą: *Logopèdijos mókslas susìjęs nè tìk sù pedagògika ir psichològija, bèt ir sù biomedicinà beĩ lingvìstika. Įstójusi į̃ universitètą jì labaĩ susidomė́jo logopèdija. Vadovė̃lyje pateikiamì teòriniai logopèdijos pagrindaĩ.*

logopèdinis, logopèdinė bdv. (1)

susijęs su kalbos, šnekos ir tarties sutrikimais bei jų šalinimu: *Logopèdinis vaikų lopšẽlis-daržẽlis. Logopèdinis kalbõs lãvinimas. Logopèdinė terãpija. Logopèdinė pagálba mikčiójantiems vaikáms. Logopèdinės pratýbos.*

logotìpas dkt. (2)

įmonės, gaminio ir kt. grafinis ženklas: *Logotìpas gãli bū́ti simbolis, pavéikslas, ypatìngai pavaizdúotos raĩdės, spalvų derinỹs ir kìta. Logotìpas išréiškia organizãcijos svarbiáusią idė́ją, jõs vertýbes ir atitiñka taĩ, kàs siū́loma vartótojams. Žìnomos pasáulio bendróvės išlaĩkė sàvo pirmúosius visamè pasáulyje atpažį́stamus logotipùs. Logotìpų dizáinui įtaką dãro madà ir kultūrà. Vìsiškai pakeĩtusi logotìpą įmonė rizikúoja tàpti neatpažį́stama rìnkoje. Projèktas prasidė̃s nuõ kitų mė̃tų, õ jõ logotìpas jaũ sukùrtas.*

lojaliaĩ prv.

ištikimai, sąžiningai, atsakingai: *Lietuvà lojaliaĩ laĩkosi visų̃ tarptautìnių įsipareigójimų. Mẽs nusiteĩkę lojaliaĩ bendradarbiáuti sù naujája valdžià, jái taĩkinti. Kariaĩ ẽlgėsi lojaliaĩ ir garbìngai, kaĩp tikrì Lietuvõs patriòtai. Jiẽ lojaliaĩ kóvėsi sàvo tėvỹnių kariúomenėse. Bùvo įródyta, kàd įmonės administrãcija veĩkė sąžinìngai ir lojaliaĩ.*

lojalùmas dkt. ppr. vns. (2)

1. buvimas lojaliam (1 r.), ištikimam, atsidavusiam valstybei, valdžiai ar partijai; sin. ištikimybė, atsidavimas: *Lojalùmas Lietuvõs valstýbei. Pàrenkant ministrùs svarbù nè lojalùmas pártijai, bèt pirmiáusia*

jų̃ dalỹkinės savýbės.

2. buvimas lojaliam (2 r.), ištikimam, atsidavusiam tam tikrai organizacijai, įmonei, verslo bendrovei, paslaugų teikėjui ir pan.; sin. ištikimybė, atsidavimas: *Lojalùmo programà [kortẽlė]. Lojalùmas prẽkės žénklui. Klieñtų lojalùmas – didžiáusias mū́sų dárbo įvértinimas. Nejaũ mãno lojalùmas į́monei niẽko neréiškia? Šalyjè spařčiai áuga darbúotojų migrãcija ir mažė́ja lojalùmas darbdaviáms. Vadõvai tùri ugdýti darbúotojų lojalùmą. Darbúotojų lojalùmas skãtina į́monės produktyvùmą.*

3. buvimas lojaliam (3 r.), ištikimam, atsidavusiam artimiems žmonėms; sin. ištikimybė, atsidavimas: *Manè žavė́jo šiõs porõs pakantùmas ir lojalùmas vı́enas kitám.*

lojalùs, lojalì bdv. (4)

1. bent išoriškai ištikimas teisėtai valdžiai, santvarkai, neperžengiantis jos nustatytų teisėtumo ribų: *Jı̀s visadà bùvo lojalùs vaĺdžiai. Piliẽtinė visúomenė yrà lojalì valstýbei. Àš esù lojalì piliẽtė. Lietùvis yrà lojalùs sàvo gyvẽnamajam krãštui. Tėvỹnei buvaũ lojalùs ir tóks liekù. Asmuõ nelaĩkomas lojaliù valstýbei, jéigu jõ veiklà nesudẽrinama sù nacionãlinio saugùmo interèsais.* | aukšt.: *Daugumà tremtinių̃ grį̃žę į̃ tėvỹnę neberãdo sàvo namų̃ arbà juosè šeimininkãvo lojalèsnės soviẽtų vaĺdžiai šeĩmos.* | aukšč.: *Sudarýta lojaliáusia ir paklusniáusia šiái pártijai vyriausýbė.*

2. atsidavęs organizacijai, įmonei, verslo bendrovei, kurioje dirba ar yra jos klientas: *Lojãlūs pirkė́jai gáuna núolaidų. Organizãcijos skı̀ria nemažaĩ pastangų̃ lojalı́ems vartótojams išlaikýti. Lojalùs personãlas tañpa svarbiáusiu į́monės pranašumù konkureñcinėje kovojè. Orientúojamės į̃ pirkė́ją, kurı̀s nėrà lojalùs vienám prẽkės žénklui.* | aukšt.: *Kaĩ patė́nkinami vartótojų póreikiai, jiẽ tañpa lojalesnı̀. Į̃ į́monę nórima prisivilióti kvalifikuotesnių̃, motyvuotesnių̃ ir lojalesnių̃ darbúotojų̃.* | aukšč.: *Lietùviai lojaliáusi viẽtinei prodùkcijai. Didžiáusiomis núolaidomis skãtinami lojaliáusi pirkė́jai. Lojaliáusi bánko klieñtai gaũs pãskolą palankesnėmı̀s są́lygomis.*

3. ištikimas, nuoširdus, sąžiningas, atsidavęs žmonėms, su kuriais artimai bendrauja: *Jı̀ yrà labaĩ lojalı̀ sàvo artimı́esiems. Šiõs veĩslės šuõ yrà geriáusias žmogaũs kompanjònas, nès jı̀s labaĩ meilùs, nuoširdùs ir lojalùs.*

lojı̀kas, lojı̀kė dkt. (2)

1. kas daug, grasiai ar skardžiai loja (1 r.): *Šuõ mán – nè lojı̀kas paleĩ tvõrą, õ gyvẽnimo draũgas. Màno šuõ nuõ mažeñs pašė́lęs lojı̀kas – mãžas, bèt jaũ tóks piktumė̃lis! Gerı̀ žmónės pasirū́pina, kàd mū́sų plonakaĩliai lojı̀kai žiẽmą nesušáltų. Ar̃ visı̀ šiõs veĩslės šuniùkai tokiẽ lojı̀kai, ar̃ tı̀k manàsis?*

2. neigiam. triukšmingas, piktas, nuolat viskuo nepatenkintas žmogus (pvz., interneto komentuotojas, oponentas, bendradarbis, kaimynas ir kt.), kuris nuolat agresyviai kritikuoja kitus: *Tù esı̀ lojı̀kas, melãgis ir provokãtorius! Nekreĩpkit dė́mesio į̃ tą bóbą, lojı̀kė bùvo ir bùs. Baisù stráipsnio komentarùs skaitýti, kı́ek piktų̃ lojı̀kų, tı̀k kažkodė̃l visı̀ anonı̀miniai. Tiẽ internèto komentúotojai lojı̀kai nèt põ rinkı̀mų negãli sustóti.*

3. neigiam. kieno nors interesams atstovaujantis žiniasklaidos atstovas, politinis oponentas, propagandistas ar visuomenininkas, kuris už atlygį ar pagal užsakymą viešai puola, šmeižia, menkina politinius varžovus ar oponentus: *Nórs ir keĩtėsi valdžià, lojı̀kas lı̀ko tas pàts. Nereĩkia vı̀sko priimti rimtaĩ, kã tàs etãtinis diktãtoriaus lojı̀kas viẽšina. Jū̃s ẽsate nepriklaũsoma žiniãsklaida ar̃ tı̀k samdýti lojı̀kai? Jı̀s užkliùdė nebaũdžiamą tė́isininkų klãną, bánkus, štaĩ ir rezultãtas – paleistı̀ etãtiniai lojı̀kai jį̃ aplóti.*

lojìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → loti 1: *Šuñs lojìmas nesilióvė vìsą nãktį. Aptìkęs žmógų ar gyvūną, šuõ apiẽ taĩ šeimininkui pràneša lojimù. Jã pažãdino ūmùs šuñs lojìmas. Šiurpùs hiẽnų lojìmas, panašùs ĩ beprõčio juõką, bùvo giřdimas bevéik vìsą nãktį.*

2. neigiam. → loti 2: *Prisiklausiaũ àš jũ lojìmo, eĩkime namõ. Nusibódo kasrytìnis kasvakarìnis šeimynýkščių lojìmas, nežinià añt kõ ir ùž kã. Neklausaũ àš tũ lojìmų apiẽ savè, tegul̃ pasiuñta visì. Dabař prasidẽs pàts aršiáusias lojìmas ir plūdìmas tũ, kuriuõs pãtys ir išriñkome.*

lokãcija dkt. vns. (1)

1. tolumoje esančio objekto suradimas, jo koordinačių, dydžio ir judėjimo parametrų nustatymas radijo, šviesos ar garso bangomis: *Òptinė [šilumìnė, lazerìnė] lokãcija. Lokãcijos prìetaisuose pasitel̃kiamos prìetaisų ař stebimų objèktų spinduliúojamos arbà atspindė́tos bañgos. Objèktų buvìmo viẽtos nustãtymas pagal̃ jų spinduliúojamus signalùs vadìnamas pasyviąja lokãcija, õ pagal̃ atspindė́tus nuõ jų signalùs, kuriuõs siuñčia specialióji įranga, – aktyviąja lokãcija.* • plg. akustinė lokacija, echolokacija, hidrolokacija, radiolokacija.

2. gyvūnų, kai kuriais atvejais ir žmonių, gebėjimas nustatyti savo padėtį erdvėje, aptikti kitus objektus pagal įvairius stimulus (garsą, elektromagnetinius signalus ir kt.); sin. biolokacija: *Gamtojè lokãciją naudója daũg gyvūnų, pãvyzdžiui, pelė́dos, šikšnósparniai. Aktyviõsios lokãcijos ãtveju gyvūnas siuñčia ĩ ãplinką signalùs ir spréndžia apiẽ aplinkõs objektùs pagal̃ šių signãlų ãtspindžius.* • plg. akustinė lokacija, echolokacija.

lokaliaĩ prv.

tam tikroje vietoje ar ribotame plote, ne visur: *Lokaliaĩ vartójami váistai. Ligóniui bùvo diagnozúotas lokaliaĩ išplìtęs vėžỹs. Galvók lokaliaĩ, bèt veĩk globaliaĩ!* • ant. globaliai.

lokãlinis, lokãlinė bdv. (1)

LOKALUS: *Lokãlinė kultūrà visadà siéjasi sù tam tikrà teritòrija. Surengtà mókslinė konfereñcija, skirtà lokãlinei Holokáusto raidõs anãlizei. Lokãlinis gigantìzmas – nórs ir retà, tačiaũ visamè pasáulyje pasitáikanti ligà. Viésulas – lokãlinis meteorològinis reiškinỹs.*

lokalizãcija dkt. (1)

1. ko nors vietos nustatymas, nusakymas: *Patvìrtinta žálvario ámžiaus gyvénviečių lokalizãcija. Šveñtojo Brunòno žuvìmo viẽtos lokalizãcija išliẽka neatskleistà. Navìko diagnòzė ir lokalizãcija nustatýta kompiuterinè tomogrãfija. Skaũsmo póbūdis, trukmė̃ ir lokalizãcija labaĩ varijúoja. Pirmìnio vė́žio lokalizãcija taĩp ir lìko neáiški. Tyrimè analizúota, kaĩp susìję kraujúojančios opõs lokalizãcija ir ligónio ámžius.*

2. kokio reiškinio plitimo apribojimas: *Gaĩsro [ligõs] lokalizãcija.*

3. veiklų, susijusių su konkrečia vieta, įtaka įvairiems socialiniams reiškiniams: *Lokalizãcija skãtina regionùs beĩ tautinès valstýbes savaraňkiškai tvarkýtis ir púoselėti viẽtines vertýbes. Lokalizãcijos atsiradìmą lémė taĩ, kàd nè visì suspė́ja gyvénti globalizãcijos greičiù. Lokalizãcija léidžia išsáugoti individualùmą pasáulio margumýne. Lokalizãcija gãli pastūmė́ti visúomenę ĩ civilizãcijos periferìją.* • ant. globalizacija.

4. programinės įrangos pritaikymas tam tikrai kalbinei ir kultūrinei aplinkai; sin. lokalizavimas: *Internèto svetaĩnių lokalizãcija. Lokalizãcija susìjusi nè sù prodùkto gamýba, õ sù pagamìnto prodùkto pritáikymu konkrèčiai kalbìnei, kultū̃rinei ir tèchninei térpei. Progrãminės įrangos lokalizãcija padìdina dárbo našùmą.*

Kaũno technològijos universitetè dėstomi kelĩ kùrsai, susìję sù lokalizãcija. Lokalizãcija kẽlia ìššūkių vertė́jams.

lokalizãvimas dkt. (1)

1. → lokalizuoti 1: *Gaĩsro lokalizãvimas. Dùjų įrenginių avãrijų lokalizãvimas pàdeda apsáugoti žmónes, gyvūnùs ir ãplinką. Vandéntiekio avãrijos lokalizãvimas ir jõs likvidãvimo darbaĩ užtrùko vãlandą.*

2. → lokalizuoti 2: *Įvykio viẽtos lokalizãvimas.*

3. → lokalizuoti 3: *Vertìmų [tùrinio] lokalizãvimas. Progrãminės įrangos lokalizãvimas – taĩ įrangos pritáikymas konkrečiõs viẽtos kalbìnei ir kultū̃rinei tė́rpei. Dė̃l reklãmos tèksto reikė́jo konsultúotis sù vertìmo beĩ lokalizãvimo pãslaugas teĩkiančia įmone. Internèto svetaĩnės lokalizãvimas pàdeda veršlui užmègzti dialògą sù viẽtos vartótojais jíems įprastà kalbà.*

lokalizúoti, *lokalizúoja, lokalizãvo* vksm.

1. (ką, kam) neleisti išplisti už tam tikros vietos ribų; sin. apriboti: *Lokalizúoti skaũsmą. Gaĩsrą ugniagesiaĩ lokalizãvo peř pùsvalandį. Šalìs vìliasi epidėmiją lokalizúoti laikù. Sidãbro jònai lokalizúoja organìzmui kenksmìngas baktèrijas. Šì síena skirtà pótvyniams lokalizúoti.*

2. (ką, kame) nustatyti vietą, ribas: *Nalšiõs žẽmę gãlima lokalizúoti rytìnių latgãlių teritòrijoje. Indoeuropiẽčių prótėvynė lokalizúojama Šiáurės Euròpoje. Rykliaĩ be vařgo lokalizúoja dugnė įsikãsusią žùvį.*

3. (ką) pritaikyti tam tikrai kalbinei ir kultūrinei aplinkai: *Lokalizúoti tinklãlapį. Internèto svetaĩnių tekstùs nepakañka išveřsti – juõs reĩkia lokalizúoti. Reklãmų tèkstas yrà nè tìk lokalizúojamas pagaĩ viẽtos žmonių kultū̃rą, bèt ir neretaĩ pérkuriamas ìš naũjo.*

lokalùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas lokaliam: *Liū̃tims būdìnga lokalùmas. Mùms svarbù autentiškùmas ir lokalùmas, todė̃l reñkamės lietùviškus produktùs. Ař įmãnoma sudẽrinti globalùmą sù lokalumù ir kultū̃rine įvairóve? Globalì kultūrà trìna mùms įprastas lokalùmo ribàs.* • ant. globalumas.

lokalùs, lokalì bdv. (4)

susijęs su tam tikra vieta, būdingas tam tikrai vietai; sin. vietinis, lokalinis: *Lokalùs skaũsmas akiẽs srityjė. Lokalùs kompiùterių tiñklas. Krušà – lokalùs reiškinỹs. Lokalùs smegenų pažeidìmas gãli sukélti bipòlinį sutrikìmą. Lokalì fototerãpija gýdo uždegìmines ódos ligàs. Gýdant lokãlų pròstatos vė́žį gãlima skìrti spindulìnę terãpiją arbà pacieñtą operúoti. Jéi vartójame lokaliùs, viẽtinių ū́kininkų pagamìntus produktùs, réiškia, kàd válgome geriáusios kokýbės ir gamtai mažiáusiai žalìngus produktùs.* | įvr.: *Lokalùsis krū̃vis* (sport.). *Lokalùsis núovargis* (sport.). *Branduolìnis kãras gãli bū̃ti ir lokalùsis, nès yrà sukùrta nedìdelio galingùmo branduolìnių giñklų.* • ant. globalus.

lokatỹvas dkt. (2)

linksnis, vartojamas įvairiose linksniavimo sistemas turinčiose kalbose, žymintis vietos santykius: *Kalbótyros darbuosè lokatyvù vadìnamas lietùvių kalbõs viẽtininkas. Indoeuropiẽčių kalbų senàsis lokatỹvas bùvo pàkeistas prielinksnių ir pólinksnių konstrùkcijomis arbà vietos príeveiksmiais (pavyzdžiui, lietùvių „namiẽ“, „artì“). Senuõsiuose rãštuose randamì keturì lietùvių kalbõs postpozìciniai lokatỹvai: inesỹvas,*

iliatỹvas, aliatỹvas ir adesỹvas. • plg. nominatyvas, genityvas, datyvas, akuzatyvas, instrumentalis, vokatyvas.

lokãtorius dkt. (1)

prietaisas, randantis, atpažįstantis objektą, nustatantis jo koordinates ir kitus parametrus: *Òptinis [šilumìnis, akùstinis] lokãtorius. Lokãtorius rañda objèktą rãdijo, šviesõs arbà gařso bangomìs. Bañdymai aptìkti lėktùvą civìliniais ir kãro lokãtoriais baĩgėsi nėsėkmė. Gélbėtojai naudójo moderniáusias príemones – gařso lokãtorius ir specialiàs kãmeras.*

lokáutas dkt. (1)

darbo ginčų sprendimo veiksmas, kai darbdavys sustabdo gamybą, nutraukia veiklą ir atleidžia darbuotojus siekdamas, kad jie atsisakytų savo reikalavimų arba pakeistų juos: *Paskélbę lokáutą darbdaviaĩ atsisãko darbúotojams suteĩkti dárbą – taĩp dãromas spaudìmas darbúotojams sutikti sù darbdavių siūlomomis sąlygomis. Pasáulio valstýbėse lokáutas reguliúojamas ganà skirtìngai. Lietuvojè lokáutas įtėisintas dù tūkstančiai septynióliktais mėtais įsigaliójus Dárbo kòdeksui.*

lókė dkt. (1)

lokių patelė: *Mótina lókė išgélbėjo sàvo mažỹlį. Juodóji lókė sù jaunìkliais vìjosi grùpę nacionãlinio párko lankýtojų. Pasàk legeñdos, milžìną Lãčplėsį kūdikỹstėje išmaitìno lókė.*

lokenà dkt. (3ª)

lokio kailis: *Geraĩ [blogaĩ] išdìrbtà lokenà. Balãdėje vaizdúojamas nepaprastõs jėgõs milžìnas sù lókena añt pečių. Aukštà ir platì lóva užtiestà baltutėláite lókena.*

lokiniñkas, lokiniñkė dkt. (2)

dresuototų lokių vedžiotojas, tramdytojas: *Peř tuřgų vaikaĩ lẽkdavo žiūrėti, ař neatẽjo lokiniñkas sù sàvo žvėrimìs. Miẽsto aikštėjè galė́jai stebė́ti muzikántus, keliáujančius lokininkùs ir eĩgetas. Cìrko pasiródymą užbaĩgia lokiniñkas, dainúodamas ir šókdamas sù sàvo lókiu. Žygìmanto Augùsto dvarè bùvo ir penkì lokiniñkai, kuriẽ prižiūrė́davo lókius. Dažniáusiai víeną lókį prižiūrė́davo víenas lokiniñkas.*

lokỹs dkt. (3)

1. stambus plėšrus žvėris plačiomis letenomis, storu kailiu; sin. meška (*Ursus*): *Lokiaĩ tìk ìš pažiūrõs atródo labaĩ lėtì gyvū̃nai. Lokiaĩ lengvaĩ váikšto žẽme, geraĩ láipioja ir pláukioja. Lietuvojè, kaĩp ir Lãtvijoje, lokiaĩ nuolatõs nebegyvẽno, bèt jų vẽl pràdeda atsiràsti. Àš nóriu pamatýti Šiáurės pašváistę, lókius ir lėdkalnius. Žiẽmą lokỹs miẽga irštvojè. Lokių patėlės ìtin agresyviaĩ sáugo jaunikliùs ir gãli pultì žmógų. Lokỹs uřzgia [riaumója]. Taĩ bùvo lokỹs, begė́diškai võgęs jų bìčių mėdų. Meškà sù lókiu abùdu tókiu* (flk.). • plg. baltasis lokys, juodasis lokys, rudasis lokys, grizlis.

2. lokio pavidalo žaislas ar kt.: *Pliušìnis lokỹs.*

lokiùkas dkt. (2)

1. lokių jauniklis; sin. meškiukas. *Lokiùkai gìmsta pavãsarį, kaĩ jų mótina jaũ buñda ìš žiemõs miẽgo. Lokiùkai iš pradžių miñta tìk mótinos píenu, vėliaũ pràdeda ragáuti úogų, vabzdžių, šaknų ir kitų mìško gėrýbių. Lokỹs kopinė́ja mėdų, õ lokiùkai žaĩdžia. Miškè pastebė́jus lokiukùs reĩkia tuõj pàt pasitráukti –*

dažniáusiai netolíese bũna jų̃ mamà. Lokiùkas atbégo priẽ sãvojo dubenẽlio ir̃ piktaĩ sùurzgė.

2. mažo lokio pavidalo žaisliukas, suvenyras, atvaizdas ir pan.; sin. meškiukas. *Pliušìnis lokiùkas. Frotìnės vaĩkiškos kójinės sù lokiùkais.*

lokomotỹvas dkt. (2)

vagonų traukimo mašina su bet kurio tipo varikliu: *Dyzelìnis [greitàsis] lokomotỹvas. Lokomotỹvo mašinìstas. Manèvrinis lokomotỹvas skìrtas vagònams stotysè išvežióti ir̃ suriñkti, traukiniáms išformúoti. Geležìnkelio stumtùvas víenu metù gãli teñpti penkìs daugiaũ kaĩp tòną svėriančius lokomotyvùs. Nuõ bė̃gių nuriedė́jo tráukinio lokomotỹvas ir̃ dù vagònai.* • plg. garvežys, elektrovežis, motorvežis.

lomà dkt. (4)

uždara dauba lėkštais šlaitais; sin. slėnis, klonis: *Užpelkė́jusi lomà. Lomojè žolẽ didžiáusia. Lomojè trýkšta nepaprastaĩ skanaũs vandeñs šaltìnis. Lomosè põ smarkènsnio lietaũs ar̃ rùdenį ilgaĩ laĩkosi vanduõ. Kuõ blogiaũ saũsinamos ùždaros lõmos, tuõ didesnì žemdirbių̃ núostoliai. Kaũno piliẽs lomojè Lietuvõs hìmną tráukė kelì tū́kstančiai žiūrõvų.*

lombárdas dkt. (1)

įstaiga, teikianti smulkias trumpalaikes paskolas už įkeičiamus daiktus: *Laĩkrodį [žiẽdą] įkeičiau lombárde. Nègi nèši žmonõs káilinius į̃ lombárdą? Į̃ lombárdą kaĩp ùžstatą priimsime nè tìk tauriúosius metalùs, bèt ir̃ įvaĩrų nekilnójamąjį turtą, automobiliùs. Lombárdas tùri įsireñgęs sáugomą automobìlių stovė́jimo aikštẽlę. Lombárdas atsãko ùž įkeistų̃ daiktų̃ praradìmą.* | jos patalpos: *Atsìmenu, anksčiaũ teñ bùvo tóks nutriùšęs medìnis lombárdas.*

Lombárdija dkt. vns. (1)

sritis Italijos šiaurėje: *Lombárdija – turtingiáusias ir̃ tankiáusiai apgyvéndintas Itãlijos regiònas. Keliáujame į̃ Milãną, Lombárdijos regiòno šìrdį. Lombárdija garsė́ja sū́riais ir̃ dár vadìnama rizòto gimtinė. Vìlniaus senãmiesčio baròko šedèvrai yrà sukurtì périmant Lombárdijos meistrų̃ pãtirtį.*

Lomẽ dkt. vns. (4)

Togo sostinė: *Lomẽs kãtedra [universitètas]. Lomẽ įsikū́rusi priẽ Gvinė́jos įlankos, netolì Gãnos síenos. Lomẽ yrà víenas ìš užterščiáusių Ãfrikos miẽstų. Ìš Lomẽs úosto eksportúojama kavà, kakavà, kòkosų ir̃ pálmių prodùktai. Váikščiojome põ naktìnę Lòmę.*

lomẽlė dkt. (2)

dem. loma: *Štaĩ lomẽlė, kuř vãsarą rugiaĩ žydė́jo. Anksčiaũ kiekvienà kalvẽlė, kiekvienà lomẽlė bùvo apsėtà ir̃ dãvė deršlių. Bùvusio rū̃sio viẽtoje dabař yrà išlìkusi nedìdelė lomẽlė. Lomẽlėse dár bolãvo sniẽgo lopiniaĩ. Mìglos driẽkiasi į̃ visùs slėniùs ir̃ lomelès.*

Lomiaĩ dkt. dgs. (4)

kaimas Tauragės rajono savivaldybėje: *Lomių̃ túopa. Lomių̃ dvãro pradžià síekia Lietuvõs Didžiõsios Kunigaikštỹstės laikùs. Lomių̃ kapinėsè pagerbtì šiõ krãšto knygnešiaĩ. Lomiuosè gìmė lietùvių rašýtoja Birùtė Baltrušaitýtė-Masiónienė. Dažnaĩ teñka važiúoti prõ Lomiùs.*

lomiaũ prv. aukšt.

žemiau, labiau į lomą: *Teñ, kur lomiaũ, áugo rugiaĩ. Jiẽ lomiaũ gyvẽna. Kuř lomiaũ, vasarójus neprãstas. Čià kalnìau, õ teñ lomiaũ.*

lomùs, lomì bdv. (4)

žemai esantis, žemas; sin. slėnus, slėsnus: *Kuř lomì vietà, teñ žolẽ jaũ žẽlia. Mũsų laukaĩ lõmūs, šiẽmet prigeřs visì javaĩ.* | aukšt.: *Õ kuř lomèsnės viẽtos, teñ pélkės telkšo.*

Lòmža dkt. vns. (1)

miestas Lenkijos šiaurės rytuose: *Lòmžos kãtedra yrà neogotikìnio stìliaus architektūros šedèvras. Lòmžos vyskupìjos bažnýčiose dìrbo nemažaĩ lietùvių kunigų. Lòmžoje lañkėsi pópiežius Jõnas Paũlius II. Lòmžos lietùvių draugijà reñgė lietùviškus vaidìnimus, rūpinosi lietùvių švietimù. Atvỹkę į Lòmžą pasiváikščiokite Nãrevo ùpės krantinė.*

Lòndonas dkt. vns. (1)

Didžiosios Britanijos sostinė: *Lòndonas yrà víenas ìš svarbiáusių pasáulio finánsų beĩ komerčinių ceñtrų. Kosmopolìtiškasis Lòndonas kasmẽt suláukia viřš trìsdešimties milijõnų turìstų. Pìrmąkart apsilañkiusi taĩp susižavėjau Lòndonu, kàd sugrįšiu į jį dár nè kařtą. Pagrindiniùs objektùs Lòndone gãlima apeĩti pėsčiomìs. Peř XX ámžiaus pabaigõs–XXI ámžiaus pradžiõs mãsinę ekonòminę migrãciją ìš Lietuvõs Lòndone apsigyvẽno kẽlios dẽšimtys tūkstančių lietùvių.*

longãnas dkt. (2)

1. apvalus, nedidelis, ličiui giminiškas kaulavaisis su gelsva arba rausva luobele ir valgomu balkšvu minkštimu viduje: *Longãno centrè yrà apvalì, tamsì sékla, dẽl kuriõs Kìnijoje jìs pramiñtas drakòno akimì. Longãną gãlima válgyti šviežią, déti į vaĩsių ař aštraũs skõnio mišrainės, vìrti, konservúoti, džiovìnti. Lìčiai yrà saldesnì, jų skõnis intensyvèsnis, õ longãnai – gaivesnì ir tùri šiek tíek rūgštėlės. Longãnai Ãzijoje labaĩ mėgstamì, nès jiẽ nè tìk skãnūs, sultìngi ir gaĩvūs, bèt juosè gausù ir sveikãtai naudìngų mẽdžiagų.*

2. aukštas, višzalis šiltųjų kraštų vaismedis, vedantis tokius vaisius (ppr. tikrasis longanas, *Dimocarpus longan*): *Ìš longãno sẽklos išáuga gražùs, bèt daũg príežiūros reikaláujantis kambarínis áugalas. Longãnai áuga Rytų̃ ir Piẽtryčių Ãzijoje beĩ Austrãlijoje. Longãnams reikalìngas drégnas, šìltas klìmatas ir daũg sàulės.*

• plg. ličis.

longètė dkt. (2)

gipso įtvaras, kuriuo sutvarstomi lūžę galūnių kaulai: *Uždéti [nuiñti] longètę. Rañką sutvìrtino gìpso longetè. Longètė netùri blokúoti rañkos piřštų sąnarių. Kàd suteĩktume skaũdamai viẽtai ramýbę, dẽdame longètę. Longètė pàžeidė pacieñtės kójos ódą. Judrùs šuõ ir sù longetè sùgeba strakséti tíek, kíek negãlima.*

Lópaičiai dkt. dgs. (1)

kaimas Rietavo savivaldybėje: *Lópaičių etnomitològinį komplèksą sudãro Lópaičių piliãkalnis, šaltìnis, spéjamos žynių kapìnės, mẽnama senóvės žemaĩčių pagónių šveñtvietė, mitològiniai ãkmenys ir kitì objèktai. Añt Lópaičių piliãkalnio galė́jo stovéti Žemaitìjos kunigáikščio Výkinto pilìs. Žmónes į Lópaičius atviliója*

spėliõnės, kàd čià galė́jusi bū́ti svarbiáusia Žemaitìjos šveñtvietė. Žmónės ìš visõs Lietuvõs važiúoja į̃ Lópaičius pasimė́gauti čià tvýrančia atmosferà, parsivèžti šaltìnio vandeñs.

lõpas dkt. (4)

1. audinio ar kt. medžiagos gabalas ppr. prakiurusiai vietai uždengti; sin. lopinys: *Prisiū́ti [uždė́ti] lõpą. Stógo lõpas. Jõ kélnės – lõpas ant lõpo* (vieni skudurai). *Dvìračio kãmeros lopų̃ rinkinỹs skìrtas taisýti pradùrtas pãdangas. Keliaĩ, dejà, dažnaĩ tvařkomi lõpas añt lõpo.*

2. kitos spalvos dėmė; sin. lopinys: *Šuñs spalvà baltà sù juodaĩs lõpais. Kuř stovė́ta bufètо, lìko melsvas lõpas pilkų̃ tapètų fonè.*

3. plotelis, sklypelis; sin. lopinys: *Laukè dár baltúoja sniẽgo lopaĩ. Priẽš akìs atsìveria juodõs žẽmės lõpas. Tamsiai žvìlgantis lõpas ìšdavė ẽsant ãtviro vandeñs plótą.*

lopẽlis dkt. (2)

1. dem. lopas 1: *Añt kuprìnės bùvo prisiū́tas lopẽlis sù emblemà. Vìskas čià geraĩ, tõ lopẽlio añt kélnių bevė́ik nematýti, nesijáudink.*

2. dem. lopas 2: *Iš põ júodo megztìnio šviẽtė baltõs apýkaklės lopẽlis. Gãminio paviršiuje pastebė́jau kíek šviesèsnį lopẽlį.*

3. dem. lopas 3: *Lietuvà yrà mãžas lopẽlis priẽ Báltijos jū́ros. Jį̃ kerė́jo kiekvíenas bekrãščio dangaũs lopẽlis. Dár niẽkur nejuodãvo nẽ mažiáusias žẽmės lopẽlis víeversio kójai pastatýti. Ùž sàvo trobẽlės jì bùvo aptvė́rusi sausõs žẽmės lopẽlį daržùi. Gėrė́jausi pópiečio sáulės nùtviekstu lýgiu vejõs lopeliù. Kiekvíenas jõs kū́no lopẽlis atsiliẽpia į̃ jõ piršto jùdesius.*

lópeta dkt. (1)

1. KASTUVAS 1: *Lópeta sùkasiau daržą. Drẽbančiom raňkom, nè lópeta, išsė́miau žemès, pirmà nukélęs veléną. Medìnės lópetos suňkiai smiñga į̃ kíetą, gìlų sniẽgą. Jìs ìštiesė sàvo dìdelę kaĩp lópeta lẽteną.*

2. KASTUVAS 2: *Tévas išmeta keliàs lópetas (žẽmių) ir̃ stóvi.*

lopetė̃lė dkt. (2)

dem. lopeta 1: *Kasiaũ kasiaũ, lopetė̃lė sulū́žo. Lopetė̃lė puĩkiai tìks kraĩkui kàsti katẽs tualetè. Guminè lopetėlè patogù nubraũkti vándenį nuõ transpòrto prìemonių. Šì elegántiška lopetė̃lė skirtà tòrtui [pìcai, pyrãgui] pjáuti ir̃ patiẽkti.*

lópymas dkt. ppr. vns. (1)

→ lopyti: *Drabùžių [keliū̃, stogū̃] lópymas. Prisipažìnsiu, lópymas, ãdymas, siuvìmas tikraĩ nėrà mylimiáusi màno darbaĩ. Vìlniuje prasidẽs didỹsis gãtvių lópymas.* | prk.: *Polìtikai ẽmėsi biudžèto lópymo. Suňkmečiu išpopuliarė́jo atlýginimų skyliū̃ lópymas darbúotojus siuňčiant nemokamū̃ atóstogų.*

lopinė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lopinėti: *Kaĩp nusibódo tàs nuolatìnis gãtvių lopinė́jimas!*

lopinẽlis dkt. (2)

1. mažas lopinys (1 r.): *Manýta, kàd núotakos vestùvinės suknẽlės áudinio lopinẽlis gãli atnèšti sė̃kmę. Añt víeno výro petiẽs šmė́stelėjo mẽdžiagos lopinẽlis sù trìspalve.*

2. mažas lopinys (3 r.): *Nedìdelis báltas lopinė̃lis árklio kaktojè. Tamsojè vyrìškis įžvelgė šviesõs lopinėliùs.*

3. mažas lopinys (4 r.): *Mán brangùs šìtas žẽmės lopinė̃lis. Vienuř kituř tebebaltãvo neištiřpusio sniẽgo lopinė̃liai. Viẽtomis galéjai matýti nusilaũpiusių frèskų lopinėliùs. Nusauséjusius ódos lopinėliùs patèpk drėkìnamuoju kremù. Ẽžeras tamp̃a pélke sù išlìkusiu nedìdeliu vandeñs lopinėliù. Susidoméjimas žẽmės lopinėliù sóstinės senãmiestyje tikraĩ dìdelis.*

lopinéti, *lopinéja, lopinéjo* vksm. (ką)

pamažu lopyti: *Lopinéti drabužiùs.* | neig. (ko): *Suliñkę namẽliai sugriũtų, jéi jų nelopinétum iř neramstýtum.*

lopinỹs dkt. (3ª)

1. LOPAS 1: *Švárkas – lopinỹs ant lópinio* (vieni skudurai). *Jì plėšė nuõ sùžeistojo galvõs dróbės lópinius. Nè lopiniaĩ dãro gédą, õ skylė̃.*

2. lopomas ar sulopytas drabužis: *Dãvė mán tókį sijõną – tìkrą lópinį.*

3. LOPAS 2: *Kárvė bùvo sù juodaĩs lopiniaĩs. Sáulės lopiniaĩ mirguliãvo priẽš akìs. Įžiūréti tegaléjau tìk tamsõs lópinius. Põ kiekvienõs žiemõs rūdžių lopiniaĩ añt automobìlio vìs didéja.*

4. LOPAS 3: *Mùdu tùrim põ lópinį žẽmės. Jìs žiūréjo į̃ dangaũs lópinį tarp̃ mẽdžių. Javaĩ lopiniaĩs išgẽdę. Plaukaĩ kriñta lopiniaĩs. Ìš põ sniẽgo pasiródė juodì lopiniaĩ. Bróliai nepasidalìja žẽmės lópiniu.*

lopiniúotas, lopiniúota bdv. (1)

1. su lopiniais (1 r.), sulopytas: *Lopiniúoti drabùžiai. Duõbės bū́davo užlýginamos, bèt kẽlias tãpo lopiniúotas. Lašinìnis visùs vaišìno dešromìs, õ lopiniúotas Kanapìnis turéjo tìk džiovìntos dúonos.*

2. su lopiniais (3 r.), kitokios spalvos dėmėmis; sin. dėmėtas: *Lopiniúota kárvė [kiaũlė]. Meilùs lopiniúotas raĩnis tìkisi pavérgti jū́sų šìrdį. Dògo káilis lopiniúotas – mármuro margùmo. Síenos nuõ drėgmė̃s lopiniúotos.*

lópyti, *lópo, lópė* vksm. (ką, kam, kieno)

taisyti prakiurusį dedant lopą (1 r.): *Reikė̃s lópyti stógą. Senẽlė lópo mán [màno] švařką. Artimiáusiu metù bùs pradėtà lópyti miẽsto gãtvių dangà.* | prk.: *Finánsų ministèrija susizgrìbo iř ẽmėsi lópyti įstãtymo sprãgą.*

lópytojas, lópytoja dkt. (1)

žmogus, kuris lopo, taiso ką prakiurusį: *Stógo lópytojas. Jì – gerà drabùžių lópytoja. Sàvo kliẽnčių pripažìnimą pelniaũ nè kaĩp siuvéja, õ kaĩp senų̃ drãpanų lópytoja. Màno mamýtė – viréja, gýdytoja, žaislų̃ taisýtoja iř džìnsų lópytoja. Dìrbau senų̃ bãtų lópytoju.* | prk.: *Sudaužýtų širdžių̃ lópytoja.*

lopšẽlinis, lopšẽlinė bdv. (1)

tinkamas lankyti vaikų lopšelį, susijęs su lopšeliu: *Ankstyvóji vaikỹstė, arbà lopšẽlinis ámžius, truñka nuõ vienų̃ ikì trejų̃ mẽtų. Lopšẽlyje-daržẽlyje veĩkia vienà lopšẽlinė grùpė iř dvì daržẽlio grùpės. Lopšẽlinio ámžiaus vaikų̃ grùpė nuõ darželinùkų skìriasi tuõ, kàd jojè vaikaĩ paprastaĩ žaĩdžia nè víenas sù kitù, õ sù áuklėtojomis.* | prk.: *Penkerì mẽtai orkèstrui – taĩ lopšẽlinis ámžius, kõl kàs ẽsame kẽlyje į̃ brañdą.*

lopšẽlis dkt. (2)

1. dem. lopšys 1: *Lopšẽlis pagamìntas ìš natūralaũs béržo. Lopšẽlis labaĩ tiñka kū̃dikiams miegóti ař sùpti, kõl jiẽ dár nemóka atsisésti. Tẽtis pasìlenkė priẽ dukrýtės lopšẽlio.*

2. VAIKŲ LOPŠELIS: *Dieninìnis lopšẽlis. Léisti [vèsti, atidúoti] vaĩką į̃ lopšẽlį. Kókio ámžiaus vaikaĩ priimamì į̃*

lopšeliùs? Mamà daĩrosi savaĩtinio lopšẽlio, kurìs bũtų pakeliuĩ į jõs dárbą. Lopšẽlyje vỹksta kalẽdinių eglùčių parodà.

3. dem. lopšys 5: *Grandinìniame konvèjeryje priẽ jùdančios grandìnės tam tikrù atstumù pritvìrtinti lopšẽliai. Šaudỹklinis konvèjeris tùri lopšẽlį, kurìs nugabẽna ódas į pjovéjų dárbo vietàs.*

lopšìnė[1] dkt. (2)

prie lopšio ar šiaip migdant vaiką dainuojama daina: *Dainúoti lopšinès. Lopšìnė pagaĩ Mòcarto mùziką. Lopšìnių tradìciją tùri visõs pasáulio šãlys, jõs sùkuria nuostãbų rỹšį tarp mažỹlio ir mamõs.*

lopšìnis, lopšìnė[2] bdv. (2)

1. turintis lopšį (1 r.): *Kũdikiui pirkome lopšìnį vežimẽlį, õ vyresniájam vaĩkui – spòrtinį vežimẽlį. Lopšìniai vežimẽliai yrà puikùs pasirinkìmas aktyvíems tėvàms.*

2. turintis lopšį (4 r.): *Lopšìnis kéltuvas [elevãtorius].*

3. turintis lopšį (5 r.): *Káušiniu ir lopšiniù konvèjeriais gabẽnami sausì ar bìrūs kroviniaĩ.*

lopšỹs dkt. (3, 4)

1. supamas kūdikio guolis: *Gretà lóvos añt lìngės bùvo pakabìntas lopšỹs. Mamà guĩdo vaĩką į lópšį. Kũdikiai mìgdomi vežimẽlyje, lopšyjè ar añt rañkų. Lópšius darýdavo tévas arbà stãlius. Lopšiaĩ bùvo dãromi ìš lentẽlių ar pinamì ìš pušiẽs šaknų̃.*

2. KŪDIKYSTĖ: *Jìs jaũ nuo lópšio tóks judrùs. Jìs lopšyjè tebùvo, kaĩ mamà mìrė. Berniùkas arklỹ – mergáitė lopšỹ* (nuotaka jaunesnė už jaunikį) (flk.).

3. vieta, kur kas kilo, išaugo: *Mažóji Lietuvà – lietùvių raštìjos lopšỹs. Sicìlija vadìnama kelių̃ civilizãcijų lópšiu. Dvasininkiją, kalbédama apiẽ seminãrijos svarbą kùnigo gyvẽnime, jã įvardija kaĩp pašaukìmo lópšį.*

4. aukštyn ir žemyn judantis įrenginys, kuriame sėdi ar stovi žmonės, dirbantys aukštų pastatų išorėje: *Langų̃ valýtojo lopšỹs. Išoriniùs dãžymo dárbus reĩkia atlìkti nuõ pastõlių arbà ìš lopšių̃. Jéi dìrbama ìš automobìlinio bokštẽlio lópšio, reĩkia užkélti reĩkiamus įrankius ir apsaugõs príemones.*

5. konvejerio dalis, skirta biriam ar smulkiam kroviniui sukrauti: *Grandinìnio konvèjerio lopšiaĩ tvìrtinami priẽ grandìnių.*

6. šnek. motociklo priekaba: *Mán motociklo lopšỹs nėrà ìtin patogì vietà važiúoti. Žmónės mãtė prãgariško greičiù nùlekiantį motociklą sù lópšiu.*

♦ **nuõ lópšio ligì [ikì] kařsto** visą gyvenimą: *Mẽs vařgome nuõ lópšio lìgi kařsto. Dainà lỹdi žmógų nuõ lópšio lìgi kařsto. Heřbas didikùs lydéjo nuõ lópšio ikì kařsto.*

lòrdas dkt. (1)

1. ist. viduramžiais Anglijoje – stambus feodalas: *Karãlius jį̃ pakẽlė į bajorùs, õ paskuĩ – į̃ lòrdus. Lòrdas bùvo įprãtęs ródyti vaĺdžią sàvo vasãlams. Áukštas kãklo įtvaras dãrė jį̃ panãšų į ánglų lòrdą.*

2. vns. Didžiojoje Britanijoje – paveldimas aukštuomenės titulas: *Lòrdo tìtulą pavéldi vyresnỹsis sūnùs.*

3. tą titulą turintis asmuo: *Gérėme arbãtą sù lòrdu, Nòbelio prèmijos laureatù. Lòrdas Báironas yrà žymiáusias romantìzmo epòchos ánglų poètas. Lòrdas bùvo kìlęs ìš senõs aristokrãtų giminės. Priẽš Lòndono teĩsmą nesididžiúoja stóti neĩ lòrdai, neĩ milijoniẽriai, neĩ parlamentãrai.*

4. vns. Didžiojoje Britanijoje – titulas, leidžiantis įeiti į parlamento aukštųjų rūmų sudėtį arba eiti kai kurias aukštas pareigas: *Lòrdo tìtulas suteĩkiamas ùž núopelnus mókslui ir kultūrai. Žiniãsklaidos magnãtui*

sùteiktas Jungtìnės Karalỹstės lòrdo tìtulas.

5. tą titulą turintis asmuo: *Lietuvõs minìstras pìrmininkas susitìko sù Jungtìnės Karalỹstės lòrdu kánclerių. Didžiõsios Britãnijos Pirmàsis admiralitèto lòrdas yrà atsakìngas ùž karìnį laivýną. Lòrdas kánclerių Didžiõjoje Britãnijoje yrà parlameñto aukštůjų růmų vadõvas ir aukščiáusiasis teisė́jas.*

loreñsis dkt. (2)

dirbtinis radioaktyvusis cheminis elementas (Lr): *Loreñsį tůkstantis devynì šimtaĩ šẽšiasdešimt pirmaĩsiais mẽtais pagamìno Jungtìnių Amèrikos Valstìjų mókslininkai. Loreñsis pavadìntas fìziko Ernèsto Orlándo Lòrenso, Nòbelio prèmijos laureãto, garbei.*

Los Ándželas dkt. vns. (1)

miestas Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kalifornijoje: *Los Ándželas yrà añtras didžiáusias šaliẽs miẽstas. Los Ándžele veĩkia Lietuvõs generãlinis konsulãtas. Pãžintį sù Jungtìnėmis Amèrikos Valstìjomis pradė́jome nuõ Los Ándželo. Los Ándžele įsikū́rę Holivùdas, kìno prãmonės ceñtras.*

losjònas dkt. (2)

skystas gydomasis ar kosmetinis mišinys odai ar plaukams tepti: *Gaivìnamasis drėkìnamasis losjònas. Losjònas kū́nui. Šìs tonizúojamasis losjònas veiksmìngai pašãlina susikaũpusius añt ódos nešvarumùs ir makiãžo likučiùs. Põ skutìmosi patèpkite véidą losjonù. Šĩkart ìštepiau pláukus ramunė̃lių losjonù, tàd jiẽ atródė tarsi šilkìniai.*

lošė́jas, lošė́ja dkt. (1)

žmogus, kuris lošia, dalyvauja lošime ar mėgsta lošti; sin. lošikas: *Lošė́jai lõšė dė̃l lošìmo reglamentù nustatýto laimė́jimo. Jìs nèneigė anksčiaũ mė́gęs lõšti, tačiaũ aistrìngu lošė́ju savę̃s nevadìno. Patològiniai lošė́jai neįsténgia susivaldýti, todė̃l peř víeną vãkarą jiẽ gãli pralõšti tůkstančius eũrų ir nesvarbù – ař taĩ savì, ař skõlinti pinigaĩ.*

lošìkas, lošìkė dkt. (2)

LOŠĖJAS: *Jìs bùvo prisíekęs brìdžo lošìkas. Lošìkai susė́do priẽ stãlo ir lõšė vìsą pãrą bè miẽgo. Netẽko artimaĩ bendráuti sù lošikù. Jóks savè gerbiantis lošìkas neprisipažiñs, kíek pràlošė.*

lošìmas[1] dkt. ppr. vns. (2)

1. žaidimas arba abipusės lažybos ppr. iš pinigų, kurių laimėjimą arba pralaimėjimą lemia atsitiktinumas, kokio nors įvykio arba sporto varžybų rezultatas; sin. azartinis lošimas: *Lošìmas didelėmìs pinigų̃ sumomìs [iš dideliũ pinigų̃ sumų̃]. Kauliùkų [kòrtų] lošìmas. Piniginių prìzų lošìmas. Lošìmo aparãtai [automãtai]. Virtualiãjame lošimè lõšiama naudójantis rỹšio príemonėmis. Šiojè valstìjoje bùvo įtė́isinti lošìmo namaĩ. Lošìmas lošė́jui gãli suteĩkti nè tìk teigiamų̃, bèt ir neigiamų̃ emòcijų.*

2. rizikingas, neaiškios baigties veiksmas ar situacija, kai siekiama laimėti ar įgyti pranašumą, o baigtis priklauso nuo sėkmės, atsitiktinumo, aplinkybių ar kitų dalyvių veiksmų: *Minimaliõs mėnesìnės algõs dìdinimas Lietuvojè tãpo tikrù polìtiniu lošimù. Netrùkus vỹksiantys šaliẽs vadõvo rinkìmai – sudėtìngas lošìmas. Jéi peřkate ãkcijas aklaĩ, bè finánsininkų rekomendãcijų, tóks investãvimas yrà lošìmas. Egzãminas visadà yrà lošìmas. Gyvẽnimas - lošìmas, lõšk!*

lošìmas[2] dkt. ppr. vns. (2)

→ lošti[2]: *Skausmìngas galvõs [stùburo] lošìmas.* | sngr.: *Kũdikiui būdìngas lošìmasis atgal̃.*

lóštelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lošteléti: *Galvõs lóštelėjimas atgal̃. Lóštelėjimas atgal̃ gãli bũti laĩkomas gynýbos gestù. Žmogaũs lóštelėjimas ródo, kàd jį̃ apstul̃bino kolègos príešiška pastabà.*

lóštelėti, *lóšteli (lóštelėja), lóštelėjo* vksm. (iš ko, nuo ko, ką, į ką)

staiga kiek at(si)lošti: *Lóštelėti ìš nustebìmo [ìš netikėtùmo]. Tetà išsigañdusi lóštelėjo. Obel̃s viršū́nėje kãbantis obuolỹs prìvertė jã lóštelėti atgal̃. Žiūrõvai lóštelėjo nuõ ekrãno, kuriamè pašél̃usiu greičiù tiẽsiai į̃ juõs lė̃kė traukinỹs. Merginà nèt išsižiójo ir ìš pasipìktinimo lóštelėjo gálvą. Jìs lóštelėjo į̃ príekį ketìndamas atsistóti.*

lõšti[1], *lõšia, lõšė* vksm.

1. (kuo, ką, su kuo, iš ko, kame) žaisti azartinius žaidimus, ppr. tikintis laimėti pinigų ar kitų vertingų daiktų, dalyvauti loterijoje: *Tévas sù kaimýnu vakaraĩs lõšia pòkerį [kõrtomis]. Lõšėme sù draugaĩs ìš pinigũ̃. Lošė́jas lõšia virtualiúoju lošìmo automatù. Jám patiñka lõšti kauliùkais. Vaikìnas lõšia kazinò. Pagrindìniai savivaldýbių mèrų ir rėmė́jų prìzai bùs lošiamì lotèrijoje.* | neig. (ko, kuo, su kuo, iš ko): *Nelõškite sù jà pòkerio [kòrtomis], nès pralaimė́site. Nelõšk ìš pinigų̃, kurių̃ netùri.*

2. (ką) turėti kokios naudos; sin. laimėti: *Vařgo taĩ daũg turė́jau sù tà bylà, õ lõšti nekã tèlošiau.*

♦ **atviromìs kõrtomis lõšti** veikti nieko neslepiant, atvirai, sąžiningai ir demonstruojant savo tikruosius ketinimus bei planus: *Dabař jau gãlime atviromìs kõrtomis lõšti. Mẽs nuspréndėme lõšti atviromìs kõrtomis ir iškař pasãkėme klieñtui, kàd projèktas vėluõs.* **lõšti kienõ [kõ] kortà** pasinaudoti tam tikru veiksniu, aplinkybe, klausimu ar žmonių grupe siekiant savo tikslų: *Lõšti lénkų [Kaliningrãdo] kortà. Jiẽ ketìna lõšti šià kortà peř rinkimùs.*

lõšti[2], *lõšia, lõšė* vksm. (ką, į ką)

lenkti, versti atgal (ppr. atremiant į ką nors); sin. kraginti: *Gálvą lõšti. Lõšk nùgarą į̃ ãtkaltę.* | neig. (ko): *Nelõškite galvõs aukštỹn ir nesisukiókite.* | sngr. (į ką): *Jìs lõšiasi į̃ kėdẽs ãtkaltę. Palengvà lõškis atgal̃, kõl raňkomis atsireḿsi į̃ grindìs.*

Lotarìngija dkt. vns. (1)

istorinė sritis ir buvęs administracinis regionas Prancūzijos šiaurės rytuose: *Lotarìngija ribójasi sù Bel̃gija, Liùksemburgu ir Vokietijà. Lotarìngijoje kasamà geležiẽs rūdà. Prancūzìjos šõkio kultū̃rą pristãtė Lotarìngijos balètas.* • plg. Elzasas, Šampanė-Ardėnai.

lotèrija dkt. (1)

1. pinigų ar vertingų daiktų lošimas pagal įsigytus bilietus: *Momeñtinė lotèrija. Lotèrijų įstãtymas. Peř koncèrtą vỹko lotèrija. Laimė́jimas pagal̃ lotèrijos bìlietą yrà atsitiktìnis. Jìs pirkdavo lotèrijos bìlietus, bèt niẽkad neišlõšdavo. Sėdė́dama priẽ televìzoriaus jì braũkė sàvo lotèrijos bìlieto nùmerius. Laimìngieji žaliõsios kortẽlės lotèrijos laimė́tojai gáuna leidìmą nuõlat gyvénti ir dìrbti JAV. Žmogaũs ãkys sužìbo lýg lotèrijoje išlõšus milijõną.* | prk.: *Taĩ bùvo neįtikė́tina dovanà, laimìngas lotèrijos bìlietas, nukrìtęs ìš dangaũs.*

2. netikra, rizikinga, sunkiai nuspėjama situacija: *Rà̃sti sáu tiñkamą žmógų – tikrà lotèrija. Ar̃ baĩgus mókslus iškar̃t pavỹks gáuti gẽrą dárbą – čià jaũ lotèrija. Vienúolikos mètrų baudiniũ sèrija fùtbole visadà yrà lotèrija.*

lóti, *lója, lójo* vksm.

1. (kam, prie ko, ant ko) skleisti garsius, stiprius, trumpus sprogstamus garsus (apie gyvūnus, ypač apie šunis): *Šuõ lójo per nãktį. Šuõ pasiùto lóti žiūrė́damas į̃ durìs. Šùnys lója mán priẽ kójų, tar̃si siekdamì įką́sti. Šuõ ìma lóti añt praeĩvių. Lódamas šuõ pràneša daugýbę dalỹkų. Lãpių patẽlės põ keliũ trumpų̃ sulójimų stáugia vienódu tonù, õ štaĩ patinaĩ lója nestaugdamì, panašiaĩ kaĩp kiẽmsargiai šùnys. Stirninaĩ pajùtę pavõjų lója. Šuõ lója, vė́jas nešioja* (apkalbos greit sklinda) (flk.). • plg. skalyti. | (ką) skleidžiant tokius garsus pulti: *Šuõ lója vištàs. Šùnys lója svẽtimus.*

2. (ką, ant ko) neigiam. grubiai, piktai, agresyviai kalbėti, reikšti savo mintis ar nuomonę, kritikuoti: *Polìtikai lója, õ veršlas eĩna sàvo keliù. Nemégstu àš jõ, visadà lója añt valdžios, añt kaimýnų, añt vìso pasáulio, tìk jìs víenas geràs ir̃ teisìngas! Viršininkas kalbė́jo telefonù, tiksliaũ – lójo komándas. Ir̃ kaĩp tù nepavargstì niekùs lóti. Ganà lóti, visì – prie dárbo! Kíek jũs visì lójote, õ kàs ìš tõ išẽjo? Ùž akių̃ jì visaĩp lója añt manę̃s, õ kaĩ susitiñkam, geriáusią draũgę vaizdúoja. Kõ tù čià lóji bè reĩkalo?*

♦ **nẽ lãpė nesulójo** žr. lapė[1]. **nẽ šuõ nesulójo** žr. šuo. **šùnys [šuõ] lója, (õ) karavãnas eĩna** žr. šuo.

lotỹnai dkt. dgs. (2) ist.

italikų gentys, gyvenusios Romos apylinkėse: *Mìšios lotỹnų kalbà. Lotỹnų kalbà bažnýtinėje litùrgijoje bùvo vartójama nuõ pàt krikščionýbės įvedìmo. Lotỹnų abėcẽlę pirmiáusia pérėmė indoeuropiẽčiai, vėliaũ jã sàvo kalbóms pritáikė ir̃ kìtos taũtos. Nuõ Ròmos miẽsto lotỹnai gãvo romė́nų pavadìnimą, õ vėliaũ ir̃ visùs itãlikus ìmta vadìnti romė́nais.*

lotỹnas, lotỹnė dkt. (2) ist.

lotynų genčių žmogus: *Romė́nų mitològijoje lotỹnai Ròmulas ir̃ Rèmas laĩkomi Ròmos miẽsto įkūrė́jais. Nè véltui lotỹnai mė́gdavo sakýti: skubė́k lėtaĩ. Prancūzijà ir̃ Itãlija – lotỹnės sẽserys.*

lotýninti, *lotýnina, lotýnino* vksm. (ką)

daryti lotynišką, suteikti lotyniškų bruožų: *Lotýninti žodžiùs. Pasirinktà sẽnojo universitèto tradìcija lotýninti pãvardes. Nesuprantù, kám lotýninti graĩkišką var̃dą, kaĩ jį̃ gãlima rašýti ìš kar̃to lietùviškai.*

lotynìstas, lotynìstė dkt. (2)

lotynų kalbos specialistas: *Mẽs, kliẽrikai, nebùvome stìprūs lotynìstai. Ką tìk Ántikos kalbų̃ stùdijas baĩgusį mū́sų lotynìstą mė́game visì. Vaikìnas mókėsi privačiaĩ, pàdedamas pùsbrolio, kurìs bùvo gẽras lotynìstas. Priẽ šiõ dìdelio vertìmo dìrbusį vertė́ją konsultãvo lotynìstė.* | senovės romėnų literatūros ir kultūros tyrėjas: *Kazìmieras Sarbiẽvijus, visamè pasáulyje žìnomas lotynìstas, profesoriãvo Krãžiuose, Pòlocke ir̃ Vìlniuje. Istòrikas ir̃ lotynìstas parãšė nèt kẽlis istòrijos veĩkalus. Jìs bùvo benè geriáusias epòchos lotynìstas ir̃ aukščiáusios kvalifikãcijos filològas. Pasigìlinkime į̃ iškiliũ Vatikãno lotynìstų sukùrtus litùrginius tekstùs.*

lotynìstika dkt. vns. (1)

mokslas, tiriantis lotynų kalbą, ja parašytus tekstus: *Jõ mókslinės veiklõs sritìs – lotynìstika. Lotynìstikos kùrsas skìrtas nè tìk išmókyti klasikìnės lotỹnų kalbõs gramãtikos pagrindų. Pópiežius įsteigė lotynìstikos akadèmiją. Lotynìstikos kongrèsas kàs trejùs metùs keliáuja vìs į kìtą pasáulio lotynìstikos ceñtrą.*

lotỹniškai prv.

kalbant, rašant ir pan. lotynų kalba: *Kalbéti [giedóti] lotỹniškai. Šiojè bažnýčioje šveñtosios mìšios aukójamos lotỹniškai. Botãninis augalų ař augalìnių prodùktų pavadìnimas tùri búti pateĩkiamas lotỹniškai. Absoliutì daugumà išlìkusio riñkinio knỹgų parašýtos lotỹniškai. Šiañdien Sorbònos universitetè lotỹniškai šnẽka tìk specialiùs kùrsus lañkantys studeñtai.*

lotỹniškas, lotỹniška bdv. (1)

lotynų kalbõs, lotynų kalba parašytas, sukurtas ir pan.: *Lotỹniškos knýgos. Lotýniški žódžiai. Lotỹniškos senteñcijos. Hieròglifai bùvo sugalvóti kur kàs anksčiaũ neĩ lotỹniškos raĩdės. Žõdis „toleráncija“ yrà lotỹniškos kilmẽs ir réiškia kantrýbę, ìštvermę. Cãro valdžià ùždraudė spáusdinti knygàs lotỹnišku raidýnu, liẽpta jàs léisti kirìlika. Siúloma léisti įmonių ir organizãcijų pavadìnimus registrúoti visomìs lotỹniškomis – nè tìk lietùviškomis – raĩdėmis. Jìs labaĩ išmãno ligàs, žìno jų lotỹniškus pavadìnimus. Kai kuriẽ lotỹniški pósakiai originãlo kalbà vartójami ir dabař.* | įvr.: *Lotỹniškieji rañkraščiai. Sù katalìkų tikéjimu į Líetuvą atẽjo ir lotỹniškoji kultūrà. Iš pradžių pirmãvo graĩkų (bizántiškoji), vėliaũ romėnų (lotỹniškoji) civilizãcija.* • plg. romėniškas, bizantiškas.

lotýniškieji rãšmenys

raidiniai rašmenys, vartoti romėnų ir padėję pamatą daugumos Vakarų ir Vidurio Europos kalbų abėcėlei: *Dabartìnė lietùvių rãšto sistemà rẽmiasi lotỹniškųjų rašmenų tradìcija. Ir lotỹniškieji rãšmenys, ir kirìlika yrà kìldinami ìš graĩkiškosios abėcẽlės. Lietùvių spaudõs draudìmo laikótarpiu viẽtoj lotỹniškųjų rašmenų bùvo įvestà kirìlika. Báltų tautosè nacionãlinių lotỹniškų rašmenų atsiradìmas bùvo vėlývas, bèt staigùs.* • plg. kirilika.

lotynìzmas dkt. (2)

skolinys iš lotynų kalbos: *Tyrinéti lotynizmùs. Į lietùvių kalbą lotynìzmai patẽko tiesiógiai arbà peř kalbàs tárpininkes. Lotynìzmų dabartìnė reikšmė kařtais yrà nutólusi nuõ pirmìnės reikšmės. Lotynìzmas „abiturieñtas“ lotỹniškai réiškia „tàs, kurìs kažką ùžbaigė“. Jìs labaĩ mégsta į kasdieninę kalbą brùkti įvairiùs lotynizmùs.*

lotynoamerikiẽtis, lotynoamerikiẽtė dkt. (2)

Lotynų Amerikoje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Prognozúojama, kàd netolimojè ateityjè lotynoamerikiẽčiai sudarỹs didžiáusią amerikiẽčių dãlį. Kvartalè pérsipynę gyvẽna skirtìngų rãsių atstõvai – baltíeji, juodaõdžiai ir lotynoamerikiẽčiai. Kalbédamas polìtikas síekė į sàvo pùsę paleñkti lotynoamerikiečiùs, musulmonùs beĩ imigrántus. Pirmõsios konkùrso dienõs temà bùvo lotynoamerikiẽčių šõkiai.*

lotynoamerikiẽtiškas, lotynoamerikiẽtiška bdv. (1)

būdingas lotynoamerikiečiams, susijęs su lotynoamerikiečiais: *Lotynoamerikiẽtiška kultūrà.*

Lotynoamerikiẽtiškas klùbas. Lotynoamerikiẽtiškos ìšvaizdos manekènė. Ãktorei būdìngas lotynoamerikiẽtiškas temperameñtas ir aistringùmas.

Lotỹnų Amèrika

Amerikos žemynų šalys į pietus nuo JAV, kuriose daugiausia kalbama ispanų, portugalų, prancūzų kalbomis: *Lotỹnų Amèrikai priskiriamà Centrìnė ir Pietų Amèrika. Viẽtiniai Lotỹnų Amèrikos gyvéntojai bùvo indė́nai, kurių dalìs gyvẽno ankstesnėsè actèkų, mãjų, ìnkų civilizãcijos viẽtose. Lotỹnų Amèrika ìlgą laĩką turė́jo dideliũ sociãlinių bėdų, kìlusių dė̃l ekonòminės nelygýbės. Temperamentìngi viẽtiniai gyvéntojai, svaigìnantys sálsos rìtmai ir aistrìngas tángo šõkis – taĩ Lotỹnų Amèrika!*

lotò dkt. vyr. nekait.

žaidimas tam tikromis numeruotomis kortelėmis, kurias reikia padengti numeruotais rutuliukais ar paveiksliukais: *Žõdžių [raĩdžių] lotò. Lotò kortẽlės. Lotò laĩmi tàs, kàs pìrmas uždeñgia kortẽlėse visùs skaĩtmenis ar piešinė́liùs. Mégstu žaĩsti visókius lotò. Vakarè jiẽ visì suséda žaĩsti lotò ar dominò. Antrãdieniais žaĩdžiamas lotò, õ trečiãdieniais – bìngas. Lotò žaidìmai sù spalvìngais, žaismìngais piešinùkais nè tìk džiùgina vaikùs, bèt ir móko pažìnti spalvàs, skaičiúoti.*

lòtosas dkt. (1)

1. šiltųjų kraštų vandens augalas dideliais skydo pavidalo lapais ir puošniais žiedais (*Nelumbo*): *Geltonàsis lòtosas (Nelumbo lutea) paplìtęs Šiáurės ir Pietų Amèrikoje. Kìnų sõduose labaĩ mėgiamì lòtosai, žùvys, bambùkai, kreivõs pùšys. Lòtosas Ãzijoje yrà tokià pàt reikšmìnga gėlẽ kaĩp Euròpoje rõžė ir lelijà. Mūsų laivẽlis plaũkė prõ vandeñs lelijàs ir lòtosus. Añt vandeñs sùposi lòtoso žiedaĩ. Vaĩko síela tyrà tarsi lòtoso žíedas.* • plg. riešutinis lotosas.

2. riešutinio lotoso vedamas valgomas vaisius, riešutas: *Lòtosai válgomi skrùdinti kaĩp ùžkandis, dedamì į sriubàs, kárštus pãtiekalus, saldumýnus ar malamì į mìltus.*

3. meditacijos poza jogoje, kai sėdima sukryžiavus kojas taip, kad dešinė pėda gultų ant kairės šlaunies, o kairė pėda – ant dešinės šlaunies: *Jì atsisédo lòtoso pozà ir sukryžiãvo añt krūtìnės rankàs. Meditúojant sédima kójas sukryžiãvus lòtosu.*

lóva dkt. (1)

baldas iš medinio ar metalinio rėmo ir čiužinio, ppr. aptraukto audiniu, ant kurio miegama: *Viengùlė [dvigùlė, dviaũkštė] lóva. Atlenkiamóji [ištraukiamóji, sudedamóji, sulañkstomoji] lóva. Lóva sù ratùkais. Siaurà [platì, trumpà] lóva. Pasiklók lóvą. Gulk į lóvą ir miegók. Pėršalus ar señgant gripù ilgaĩ guléti lóvoje nepatařtina.* | vieta ligoninėje: *Kíek lóvų chirùrgijos skỹriuje?*

♦ **kairė kója iš lóvos išlìpo** žr. išlipti. **ne tà kója iš lóvos išlìpo** žr. išlipti. **Prokrùsto lóva** dirbtinis matas, rėmai, į kuriuos stengiamasi per prievartą ką nors įsprausti: *Ařgi gãlima sudėtìngus réiškinius spráusti į Prokrùsto lóvą? Rašýti hegzãmetru réiškė kiekvíeną poèmos žõdį guldýti į Prokrùsto lóvą.*

lovãdienis dkt. (1)

ligoninės lovų užimtumo apskaitos vienetas – skaičiuojamas vidutinis dienų skaičius, kai lovos yra užimtos: *Lovãdienio mókestis yrà nustatýtas pinigìnis atsilýginimas ùž kiekvíeną diẽną, praléistą ligóninėje ar*

kitojè medicìnos arbà sociãlinėje įstaigoje. Lovãdienių skaĩčius – taĩ kalendõrinių dienų skaĩčius nuõ pacieñto atvykìmo į̃ ligóninę ikì jõ išrãšymo.

lovãtiesė dkt. (1)

lovos užtiesalas: *Lovãtiesių audiniaĩ. Močiùtė áusdavo raštúotas lovãtieses. Kařstą uždeñgdavo dróbe, stuomenimìs, drobulè, lovãtiese, gūnià. Kambaryjè stóvi metalìnė lóva, uždengtà bálto ãtlaso lovãtiese. Lovãtiesės krãštas àpmegztas plačiù ažū̃riniu mẽzginiu.* • plg. apklotas, užklotas, marška.

lovelãsas dkt. (2)

moterų suvedžiotojas; sin. mergininkas: *Draugaĩ vadìno jį̃ lovelasù. Jìs bùvo pagarsė́jęs lovelãsas. Lovelãsas sàvo gyvẽnime yrà turė́jęs daugýbę mylimų̃ móterų. Neprasidė́k tù sù tuõ lovelasù, lìksi įskaũdinta.* • plg. donžuanas, lovelasas, kazanova, žigolas.

lovėlė dkt. (2)

1. lova aukštais šonais kūdikiams ar mažiems vaikams; sin. lovytė, lovutė: *Kū̃dikio lovė̃lė nuleidžiamaĩs šónais. Gyvẽnamajame kambaryjè tùri bū́ti lóva mótinai ir lovė̃lė vaĩkui. Kambaryjè stovė́jo vaĩkiška supamà lovė̃lė gražiaĩ išpjáustytais gãlais.*

2. dem. lova: *Miẽgui sãlėje mẽs pãtys pasistatýdavome sudedamąsias lovelès. Jìs miegójo añt sulañkstomos geležìnės lovė̃lės. Vaikaĩ miegójo vienamè kambarė̃lyje, kelių̃ aũkštų lovė̃lėse. Kareĩviai miegójo vókiškose žỹgio lovė̃lėse.*

lovėlinis, lovėlinė bdv. (1)

LOVINIS: *Lovė̃linė lesalìnė. Lovė̃linis konvèjeris gãli transportúoti tíek bìrią, tíek ir nebìrią prodùkciją. Namìnių paũkščių girdỹklos gãli bū́ti lovė̃linės, žiedìnės, kaušė̃linės, tẽkančio vandeñs, lašė̃linės.*

lovėlis dkt. (2)

1. dem. lovys 1: *Supìlk édalą paršiùkams į̃ lovė̃lį. Galvìjams pakabìnkite édžias šiẽnui ir loveliùs sultìngiesiems pašaráms. Ganỹklose avìms reĩkia pastatýti loveliùs sù vándeniu ir druskà. Kalakučiùkai lovė̃liuose visuomèt tùri ràsti smė̃lio ar smulkaũs žvỹro.*

2. nedidelis lovio pavidalo indas: *Šeimininkės į̃ loveliùs balkònuose mégsta sodìnti pelargònijas. Plastikìniuose palángių lovė̃liuose žydė́jo įvairiaspalvės gė̃lės. Puikùs pasirinkìmas – nerūdìjančio pliẽno lovė̃liai laũko gėlė́ms.*

3. latakas kam tekėti ar riedėti: *Nuõ lovė̃lio sulà lãša. Sudėtì vìštų kiaušìniai rìtasi į̃ loveliùs ir išgabẽnami konvèjeriu. Rutuliùkai riẽda loveliù žemỹn. Margùtį paléidžiame riedéti mediniù loveliù.*

4. įvairių prietaisų, įrenginių pailgo negilaus indo pavidalo dalis ar negilus pailgas indelis: *Gãrinimo [skleidìmo] lovė̃lis. Príemaišų lovė̃lis. Kristãlų augìnimo lovė̃lis. Kãbelio lovė̃lis dažniáusiai gamìnamas ìš metãlo arbà plãstiko.*

lovìnis, lovìnė bdv. (2)

su užlenktais kraštais, su lovio pavidalo grioveliu ar lovio formos: *Lovìnė čérpė. Lovìnis vazònas. Lovìnis bė̃gis. Lovìnės sìjos leñkiamos ìš lãkštinio metãlo. Vaizdìngas lovìnis Dubýsos slė̃nis – ypatìnga vietà. Añt stačiakampė̀s fòrmos lovìnio kõklio pavaizdúotas bìblinis Adõmo ir Ievõs siužètas.*

lovỹs dkt. (3)

1. išskaptuota ar iš lentų sukalta talpykla gyvuliams šerti, girdyti, mėsai sūdyti, ėdalui maišyti ir pan.: *Pripìlk lóvį vandeñs. Añt žẽmės stóvi kiaũlių lovỹs sù jõvalo likùčiais. Pašarų̃ dalintuvas bẽria pãšarus į̃ plãtų lóvį. Lóvius mẽsai sū́dyti skaptúodavo ìš líepos, pušiẽs ar̃ drebulẽs.* | prk.: *Reĩkia sumãžinti atlýginimus, atsisakýti priẽdų – gál tadà valdžiõs lovỹs nebùs tóks viliójantis.*

2. tokio pavidalo įrenginio dalis, įrenginys ar konstrukcija: *Valcãvimo [šáldymo] lovỹs. Kãtilo [krovìmo] lovỹs. Nukentė́jusiojo gabẽnimo lovỹs. Geĺžbetonio loviaĩ. Nerūdìjančio pliẽno vandeñs nubėgìmo loviaĩ. Kãbelių loviaĩ gãli bū́ti uždarì arbà sù nuimamaĩs dañgčiais.*

3. povandeninė įduba: *Kaimãnų lovỹs driẽkiasi Karìbų jū́ros šiaurìnėje dalyjè tarp Kaimãnų, Kùbos, Haĩčio ir Jamáikos salų̃. Mariãnų lovỹs, ẽsantis Ramiãjame vandenýne, Filipìnų jū́roje, yrà giliáusias pasaulìniame vandenýne.*

4. griovys, įduba: *Kẽlio važiúojamoje dalyjè atsirãdo lovỹs, kuriamè užsilaĩko vanduõ. Žvỹrkelyje greĩderiu ìškasamas lovỹs, į̃ kurį̃ prìpilama šlãko, žvỹro ar̃ skaldõs.*

lovýtė dkt. (1)

1. lova aukštais šonais kūdikiams ar mažiems vaikams; sin. lovelė, lovutė: *Priẽš gìmstant kū̃dikiui būsimíeji tėvaĩ pasirū́pino vìskuo - vežimėliù, lovýte, kraiteliù. Kurì lovýtė gerèsnė - sù ratùkais ar̃ bè jų̃? Kū̃dikiui patiñka įsistebeĩlyti į̃ ryškiùs dáiktus, pakabìntus viršˀ jõ lovýtės. Kaĩ vaĩkas išmóksta įlìpti į̃ lovýtę, víeną jõs sienẽlę gãlima nuimti.*

2. dem. lova: *Sulañkstomos kãriškos lovýtės. Jéi pràdedi siřgti, išgérk arbãtos sù imbieru ir̃ citrinà, apsimáuk vilnonès kójines ir̃ – lovýtėn. Atsìguliau į̃ sàvo mìnkštą, jaũkią lovýtę ir̃ jaũ ketinaũ nusnáusti.*

lovùtė dkt. (2)

1. lova aukštais šonais kūdikiams ar mažiems vaikams; sin. lovelė, lovytė: *Kū̃dikis gùli lovùtėje. Dukrýtė dár neváikščiojo, bèt, rankùtėmis įsitvérusi į̃ lovùtės krãštą, stovė́jo tvirtaĩ. Mažỹlis susikaũpęs mẽta añt grindų̃ víeną põ kìto žaislùs ìš lovùtės, õ paskuĩ veřkia, nès nóri sù jaĩs žaĩsti.*

2. dem. lova: *Kambaryjè bùvo vienà lovùtė, víenas stalẽlis ir̃ porà kėdžių̃. Ùž šìrmos stovė́jo sudedamóji lovùtė. Šeimininkas mažèsnės lovùtės netùri, tìk vienà dìdelė, platì lóva. Nãkčiai išlañkstomos kareĩviškos žỹgio lovùtės.*

Lozanà dkt. vns. (2)

miestas Šveicarijos pietvakariuose: *Lozãnos universitètas. Lozanà įsikū́rusi añt Ženèvos ẽžero kraňto. Kaĩp ir̃ Ženevà, Lozanà yrà prancū̃ziškai kalbantis miẽstas. Peř Pìrmąjį pasaulìnį kãrą Lozanà bùvo svarbùs lietùvių polìtikos ceñtras. Lozãnoje yrà Tarptautìnio olìmpinio komitèto bū́stinė.*

Lòzorius dkt. (1)

Naujojo Testamento veikėjas, kurį Jėzus prikėlė iš numirusiųjų: *Jė́zus liẽpė nurìtinti ãkmenį nuõ kãpo angõs ir̃ sušùko: „Lõzoriau, išeĩk!“ Krikščióniškojoje ikonogrãfijoje vaizdúojamas uolojè ìškirstas Lõzoriaus kãpas, ìš kuriõ išeĩna į̃ drobùlę suvyniótas Lõzorius. Evangèlijoje pagaĺ Jòną pãsakojama, kàd Lõzorius prisikė́lė ìš numìrusiųjų ketviřtąją diẽną põ sàvo mirtiẽs.*

lòzungas dkt. (1)

1. ŠŪKIS 1: *„Láisvė arbà mirtìs“ – įvairių istòrinių epòchų kovótojų už láisvę lòzungas. Administrãcinės naštõs mãžinimas – tìk polìtinis lòzungas? Didžiósioms polìtinėms pártijoms jaũ pradėjus skélbti sàvo rinkìmų šūkiùs, politològai tvìrtina, jóg taĩ – tìk skambūs, bèt tušti lòzungai. Sàvo neveiklùmą valdžià nóri užmaskúoti menkaverčiais lòzungais.*

2. ŠŪKIS 2: *Pártijos būstinės sienos bùvo išmárgintos polìtiniais lòzungais. Nešinì tūžmingais lòzungais gyvéntojai išėjo į gatvès.*

lòžė dkt. (2)

1. teatro, posėdžių salės, stadiono tribūnų dalis, ppr. parterio šonuose ar gale, turinti atskirą įėjimą ir skirta nedaugeliui išskirtinių žiūrovų: *Vyriausýbės lòžė. Spaudõs [žurnalìstų] lòžė Seimè. Užsisakýti lòžę. Lòžės įreñgiamos geriáusiose viẽtose, ìš kuriũ patogiáusia stebėti veĩksmą scènoje, sãlėje ar aikštẽlėje. Jì daĩrėsi į kitàs ložès: kàs sù kuõ atẽjo, kàs kaĩp apsireñgęs. Viẽtos lòžėje kainúoja trupùtį brangiaũ. Peř Kóvo 11-osios minėjimą Seimè polìtiko pasiródymas prezideñtinėje lòžėje sukẽlė nevienareĩkšmių vértinimų.*

2. teritorinė politinė, religinė, profesinė ar kt. (dažnai slapta) organizacija, brolija, draugija: *Astrològų [alchèmikų] lòžė. Pramogų veřslo milijoniẽrių lòžė. Masònų lòžės nariaĩ síekė užsiimti visúomenės švietimù, rũpintis labdarà, propagúoti láisvės ir lygýbės idėjas. Organizãcija suskìlo į trìs ložès. Põ Abiejų Tautų Respùblikos padalijimo didžiójі dalìs lòžių bùvo ùždraustos. Lòžėms priklaũsė daũg žymių aristokrãtų, rašýtojų, mẽnininkų.* | jos slaptų susirinkimų vieta: *Masònų lòžėje kãbo jõs įkūrė́jo portrètas. Lòžėse vỹksta ritualizúoti susirinkìmai.*

Luánda dkt. vns. (1)

Angolos sostinė: *Pagaĩ eksportúojamos nãftos kiẽkį Luánda ùžima añtrąją viẽtą Ãfrikoje. Dẽl piliẽtinio kãro pabėgėlių apliñk Luándą susidãrė kilometrùs besìtęsiantys lūšnýnai. Luándoje vénkite váikščioti pėsčiomìs, ýpač tamsiúoju parõs metù.*

lùbinas dkt. (3^b)

vienmetis ar daugiametis ankštinis augalas pailgomis mėlynų, violetinių, rausvų, baltų ar geltonų žiedų kekėmis *(Lupinus): Ãkį tráukiantys lubinaĩ dãro didžiùlę žãlą viẽtinėms rūšims, ìlgainiui šalià jų teáuga tìk dìlgėlės ir kiẽčiai. Tarýbiniais mẽtais lubinaĩ sodìnti síekiant pakeĩsti dirvóžemio sùdėtį ir pagẽrinti gyvū̃nų pãšarą. Galvìjai lubinų̃ bevéik neéda, todẽl pievos tãpo mažaverčės. Aplinkõs ministèrija skélbia, jóg reĩkia naikìnti lùbinus.*

lubìnis, lubìnė bdv. (2)

prie lubų tvirtinamas, esantis: *Lubìnis ventiliãtorius. Lubìnė lémpa. Lubìniai šviestùvai nuõ pakabìnamų šviestùvų skìriasi tuõ, kàd netùri atskirõs gijõs – jiẽ ìš kařto tvìrtinami priẽ lùbų. Įsireñgę lubìnį ař griñdinį šìldymą optimaliaĩ sušìldysite pãtalpas.*

lùbjuostė dkt. (1)

juosta, tvirtinama tarp sienos ir lubų: *Kíek kainúoja lùbjuostė? Lùbjuostes gãlima dažýti bèt kokià spalvà. Lùbjuostės yrà svarbùs klasikìnio interjèro elemeñtas. Pasiriñkome lùbjuostes ìš poliuretãno.* • plg. grindjuostė.

lùbos dkt. dgs. (4, 2)

patalpos viršutinis paviršius, jungiantis visas sienas: *Bùtas žemomìs [aukštomìs] lùbomis. Pakabìnamosios [kãbamosios, kãbančiosios, įtemp̃iamosios, akùstinės, gařso sùgeriamosios, skliaũtinės] lùbos. Dažýti [dekorúoti] lubàs. Automobìlio lùbos. Šìs kambarìnė gėlė̃ tuõj pasiẽks lubàs. Spìnta [vė́idrodis, lángas] nuo grindų̃ ikì lubų̃. Žiūréti [guléti įsmeĩgus žvilgsnį] į̃ lubàs.* | prk.: *Nãftos káinos jaũ pasíekė lubàs* (aukščiausią lygį). *Jéigu darbúotojas nemãto galimýbių jū́sų į́monėje kìlti karjèros láiptais, tóbulinti profesinius į́gūdžius ař tiesióg suprãto, kàd pasíekė atlýginimo lubàs, jìs paprasčiáusiai nebetùri dė̃l kõ sténgtis.*

lubutėnas dkt. (2)

1. aukštakulnis batelis raudonais padais, pavadintas pagal jį sukūrusio prancūzo batų dizainerio pavardę: *Nepriekaištìngai ìšlenktas kulniùkas, kójąpadaĩlinanti fòrma, šviẽčiantis raudónas pãdas – taĩ dailùsis lubutėnas. Nuõ pòdiumo nužeñgęs lubutėnas tãpo elegáncijos, prabangõs beĩ kokýbės žénklu.*

2. dgs. tokių gaminių pora: *Nègi esù tuščiagařbė, jéigu domiúosi raudonpãdžiais lubutėnais? Noréčiau avéti tuõs lubutenùs! Jéi móteris nóri patogùmo, tùri riñktis šlepetės, õ nè lubutenùs.*

Lùckas dkt. vns. (2)

miestas Ukrainos šiaurės vakaruose: *Lùcko universitètas. Lùckas – vìenas seniáusių Ukraìnos miẽstų. Lùckas bùvo pietìnė Lietuvõs Didžiõsios Kunigaikštỹstės sóstinė. Tū́kstantis keturì šimtaĩ dvìdešimt devintaĩsiais mẽtais Luckė̃ įvỹko Euròpos valdõvų suvažiãvimas. Luckė̃, Liùbarto pilyjè, turė́jo bū́ti karūnúotas Lietuvõs Didỹsis kunigáikštis Výtautas.*

lū̃gnė dkt. (2)

vandens augalas dideliais plūduriuojančiais lapais ir nemalonaus kvapo geltonais žiedais (*Nuphar*): *Lū̃gnę daugumà pažį́sta kaĩp geltónąją vandeñs lelìją. Lū̃gnės, skirtìngai neĩ vandeñs lelìjos, gãli áugti tėkančiame vandẽnyje. Mažažiẽdė lū̃gnė (Nuphar pumilum) įrašýta į̃ Lietuvõs raudónąją knỹgą. Nuõ paprastõsios lū̃gnės (Nuphar lutea) mažažiẽdė lū̃gnė skìriasi mažesniaĩs žiedaĩs ir lãpais.*

Lugovòjė dkt. vns. (1)

gyvenvietė Kaliningrado srityje: *Mažõsios Lietuvõs gyvénvietė Bìldviečiai nuõ tū́kstantis devynì šimtaĩ kẽturiasdešimt šeštū̃jų mẽtų vadìnama Lugovojè. Tiẽs Lugovòjės káimu Šešùpė įteka į̃ Nẽmuną. Soviẽtmečiu Lugovòjėje stovė́jusi evangèlikų bažnýčia bùvo nugriautà, katalìkų bažnýčia paverstà sándėliu, sodýbos beĩ pastataĩ nugyvénti.* • plg. Bildviečiai.

luĩstas dkt. (2)

1. LUITAS: *Lẽdo [švìno] luĩstas. Nupjóvus mẽdį, šaknų̃ luĩstas atveř̃čiamas trãktoriumi ař suktuvù. Kasinė́jant bùvo rãstas stambùs pérdegusio mólio luĩstas sù piř̃štais nulýgintu paviř̃šiumi. Sunkù įsivaizdúoti, kaĩp didžiuliùs akmeñs luistùs kažkàs atgabẽno į̃ tókį aũkštį. Añt stãlo voliójosi prakąstas sū́rio luĩstas.*

2. didelė uolienos atplaiša: *Uolõs luĩstas rė́žėsi jám į̃ krūtìnę, nublõkšdamas atãtupstą. Nuõ uolíenų masỹvų atskỹla stam̃būs luĩstai ir riẽda žemỹn.*

luĩtas dkt. (2)

kietos medžiagos netaisyklingos formos sunkus, didelis gabalas: *Žẽmės [lẽdo, metãlo, betòno] luĩtas. Ìš ùpės*

pavỹko ištráukti laivýbai trùkdžiusius luitùs. Tìkrojo belĝiško šokolãdo luĩtas sàvo fòrma prìmena áukso luĩtą. Pastarúoju metù vẽl padaugéjo nórinčiųjų įsigýti investìcinio áukso luĩtų. Pardúodu ypatìngo grõžio neapdìrbto Báltijos giñtaro luĩtą.

luĩtinis, luĩtinė bdv. (1)

luitų (luito) pavidalo, iš luitų sudarytas: *Luĩtinis ketùs [sidãbras, áuksas]. Luĩtinė geležìs. Luĩtinis muĩlas. Vitrãžas gãli bũti kùriamas ìš luĩtinio arbà pũsto stìklo, jìs gãli bũti erdvìnis arbà kinètinis. Žaviúosi lietùvių klãsikų luĩtiniu vitražù.*

Luizianà dkt. vns. (2)

valstija Jungtinių Amerikos Valstijų pietuose: *XX ámžiuje Luizianà suklestéjo kaĩp nãftos gavýbos ceñtras. Luiziãnos valstijà pirmáuja JAV pagaĩ drùskos ir sierõs gavýbą. Peř Luiziãną eĩna pagrindìnė uragãnų ir tornãdų trasà. Luiziãnoje paplìtusi didžiųjų aligãtorių medžiõklė.*

Lùkas dkt. vns. (2)

miestas Lenkijos šiaurės rytuose: *Kařtais Lùkas vadìnamas Mozũrijos sóstine. Seniaũ Lùką vadìno Elkù. Lukè lañkėsi pópiežius Jõnas Paũlius antràsis.*

lū́kčiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lūkčioti: *Mán jaũ įkyréjo peř ìlgas lūkčiójimas.* | prk.: *Lýderių lū́kčiojimas brángiai kainúoja visám laisvãjam pasáuliui.*

lū́kčioti, *lū́kčioja, lū́kčiojo* vksm. (ko)

truputį laukti; sin. lūkuriuoti: *Vãkar, eidamì ìš Pùnsko, vìs lū́kčiojom, kàd kàs prisivýtų ir pavėžétų. Nelū́kčiok, eĩk greičiaũ! Sukinéjasi apliñk, mãtos, lū́kčioja. Àš vìs lū́kčioju jų atvažiúojant.*

lūkė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lūkėti: *Lūkė́jimas judriojè gãtvėje manè várgino. Kiekvienà lūkė́jimo valandà ródėsi ámžiumi.*

lū̃kestis dkt. (1)

emocinė būsena, siejama su įsivaizduojamais teigiamais potyriais; sin. viltis: *Sù didžiuliù lū̃kesčiu láukiau mū́sų susitikìmo. Lū̃kesčiai išsipìldė [pasitėisino]. Kalėdų švenˉtė – taĩ lū̃kesčių kupinà keliõnė Krìstaus gimìmo ir vėlesnių įvykių liñk. Iš sàvo ámžininkų poètė išsiskýrė liáudiško stìliaus eilė́raščiais apiẽ móters jausmùs ir lū̃kesčius – láimę, méilę, šeĩmą, motinỹstę.*

lūkė́ti, *lū̃ki, lūkė́jo* vksm. (ko)

kiek laukti: *Parašýsiu tíems, kuriẽ manę̃s lū̃ki. Jubiliãtas į̃ sàvo šveñtę atskubė́jo peř ankstì ir bùvo prìverstas lūkė́ti rudeñs šalnosè. Jéigu nebū́tų skubõs, galétume lūkė́ti. Tiktaĩ kẽletas draugų̃ žinójo, kõ jìs lūkė́jo.*

Lū́kstas dkt. (1)

ežeras Telšių rajone: *Lū́kstas – vieniñtelis ẽžeras Lietuvojè, priẽ kuriõ atvỹkęs gãli suràsti giñtaro gabalė́lį. Lū́ksto ẽžeras yrà antràsis pagaĩ dỹdį Žemaitìjos ẽžeras. Lū́ksto dubuõ susidãrė bùvusio lẽdo luĩsto viẽtoje. Lū́kste veĩsiasi kařšiai, lydėkos, unguriaĩ, karõsai. Priẽ Lū́ksto kasmẽt reñgiamas tarptautìnis bliùzo festivãlis.*

Lukšiaĩ dkt. dgs. (4)

miestelis Šakių rajono savivaldybėje: *Lukšiaĩ – kūrybìngų mėnininkų ir veiklių miestelėnų kùriamas Suvalkìjos peřlas. Peř Lukšiùs tẽka Siesartìs ir jõ dešinỹsis iñtakas Lenkupỹs. Parãpinėje mokỹkloje Lukšiuosè mókėsi Jõnas Basanãvičius. Lukšių bažnýčioje rengiamì sakrãlinės mùzikos koncerřtai.*

Lùkštai dkt. dgs. (2)

kaimas Rokiškio rajono savivaldybėje: *Lukštų šaltìnis. Saváitgalį Lukštuosè vỹko dìdelė šveñtė – Porciuñkulės atlaidaĩ. Į pietùs nuõ Lukštų stũkso piliãkalnis sù senóvės gyvénviete. Lùkštuose rãstas akmenìnis glùdintas kiřvis keturkampè péntimi.*

lùkštas dkt. (4)

1. kiaušinį, riešutą dengiantis išorinis kietas apvalkalas; sin. kevalas: *Nunèšk kiaušìnių lukštùs vìštoms. Kiaušìnio lùkšto spalvà priklaũso nuõ vìštų veĩslės. Gýdantis osteoporòzę gãli padéti kiaušìnio lukštaĩ. Gìlė yrà ríešutas, tùrintis nè sumedėjusį, bèt ódišką lùkštą. Aliẽjus sù graĩkinių riešutų lukštų ekstraktù suteĩkia ódai rùsvą ãtspalvį.*

2. plona augalo dalies išorinė danga, žievelė, luobelė: *Avižų lukštaĩ. Svogũnų lukštaĩs tiñka dažýti velýkinius kiaušiniùs. Nèdera išmèsti svogũnų lukštų – jiẽ tìks kompòstui, nès tùri daũg naudìngų mẽdžiagų. Grìkių lukštaĩ dìrvos paviršiuje põ trupùtį suyrà ir vìrsta natūralià trąšà. Rỹžių lukštuosè yrà mẽdžiagų, kuriõs sáugo ir drėkìna ódą. Tuřgaus prekeĩviai rũkė cigaretès ir spjáudė saulégrąžų lukštùs.*

3. drožimo, lukštinimo ar pjaustymo būdu pagamintas plonas medienos lakštas: *Drožtìnis [pjautìnis, dekoratỹvinis] lùkštas. Virtùvės baĺdai padengtì natūraliù mẽdžio lukštù. Fanerà klijúojama ìš nelýginio skaĩčiaus mẽdžio lùkšto slúoksnių. Dùrys gãli bũti deñgtos lukštù.*

4. vidinį turinį, esmę, gilesnę tiesą, tikrąją tapatybę dengiantis, ribojantis ar saugantis išorinis apvalkalas, kaukė ar pan.: *Tìkrąją žmogaũs veřtę gãli pažìnti tìk tadà, kaĩ nuõ jõ nubỹra sociãliniai lukštaĩ. Gãli màno jėgõs vìsiškai išsèkti, gãli palíegęs kū́nas nèt nebetèkti gyvýbės, bèt jéi savyjè jaũsiu Diẽvą, sakýsiu: vìsa taĩ yrà tìk lukštaĩ. Kūrýba mán pàdeda nusimèsti káukes, vidiniùs lukštùs – jiẽ natūraliaĩ skỹla. Šiõ áutoriaus idéjos beĩ įžvalgos keĩčia mąstymą, suskáldo daũgelį mū́sų gaũbiantį vienpùsišką informãcinį lùkštą.*

lukštãvaisis dkt. (1)

su savo lukštu nesuaugęs vaisius: *Lukštãvaisio séklos lengvaĩ išlukštẽnamos. Piẽnės subrandìna pūkų̃ kamuoliukùs, kuriuõs sudãro lukštãvaisiai sù skristùkais. Šalpùsnis dáuginasi lukštãvaisiais ir šakniãstiebiais. Ìš saulégrąžų lukštãvaisių spáudžiamas aliẽjus.*

lukštẽnimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lukštenti 1: *Saulégrąžų [kviečių̃] lukštẽnimas. Žirnẽlių añkštys aĩžomos lukštẽnimo mašìnomis. Séklų lukštẽnimas gãli bũti savótiška meditãcija, dãranti teĩgiamą psichològinį póveikį. Nusipirkaũ krevèčių lukštẽnimo įrankį.*

2. sngr. → lukštenti 2 (sngr.): *Kẽlio dangõs lukštẽnimasis. Uolíenų paviršiaus skéldėjimas, lukštẽnimasis vỹksta dė̃l staigių̃ temperatū̃ros svyrãvimų.*

3. sngr. → lukštenti 3 (sngr.): *Drugẽlio lukštẽnimasis.* | prk.: *Šiojè stovỹkloje prasìdeda asmenýbės lukštẽnimasis ìš kiáuto ir veržìmasis pirmỹn.*

4. → lukštenti 4: *Fãktų lukštẽnimas. Manè ypatìngai dõmino jõ mintiẽs sklaidà, problèmų lukštẽnimas ir tèmos gvildẽnimas.*

lukšténti, *lukštẽna, lukštẽno* vksm.

1. (ką) šalinti lukštus ar luobelę; sin. gliaudyti, aižyti: *Žìrnius [pupàs] lukšténti. Lukšténti rỹžiai. Mégstu lukšténti krevetès [krabùs, vėžius]. Grìkiai lukštẽnami ir apdorójami teřminiu būdù. Kai kuriẽ žmónės tùri įprotį azártiškai lukšténti saulégrąžas.* | sngr.: *Riešutaĩ dár nesilukštẽna. Pràdeda lukšténtis kaštõnai.* | (ką, iš ko) lesti gliaudant (iš varpos, iš lukštų): *Žvìrbliai [pẽlės] lukštẽna rugiùs (ìš várpų).* | sngr. (ką): *Papūgẽlė mégsta patì lukšténtis sóras.*

2. sngr. sluoksniais skeldėti, luptis: *Dažaĩ netùri trupéti ař lukšténtis. Uždažýti slúoksniai kaĩ kuř lukštẽnasi ir byrà. Lùbos lukštẽnasi, inventõrius apšiùręs, õ kampuosè veĩsiasi pelẽsis. Mẽdžiui sénstant žievẽ põ trupùtį áižėja ir lukštẽnasi skrìtuliškomis plokštẽlėmis.*

3. sngr. (iš ko) lįsti, ristis (iš lukšto, kiauto): *Drugẽlis lukštẽnasi ìš kokòno. Gulbiùkai lukštẽnasi.*

4. (ką) nagrinėti, tyrinėti: *Lukšténti kláusimą [faktùs, problemàs]. Lukšténti kūrinio prasmès. Valstýbės kontròlė lukštẽna valdiniñkų núodėmes.*

lùkštinimas dkt. ppr. vns. →

lukštinti: *Specialùsis lùkštinimo peĩlis. Lùkštinimo stãklės. Lùkštinimas yrà medíenos lãkštinių mẽdžiagų gamýbos būdas, kaĩ nuõ besìsukančio rąstẽlio peiliù nupjaunamà ištisìnė medíenos júosta.*

lùkštinti, *lùkština, lùkštino* vksm. (ką)

pjauti nuo besisukančio rąsto ploną ištisinę medienos juostą: *Lùkštinti medíenos trìnką [bėržus, pušìs]. Lùkštintasis lùkštas dažniáusiai gáunamas ìš minkštųjų lapuõčių ir spygliuõčių medíenos rąstẽlių. Lùkštinama specialiù peiliù pjáunant skersaĩ plúošto sùkamą rąstẽlį, įveržtą tarp dviejų velenų ceñtrų lùkštinimo stãklėse.*

lukštúotas, lukštuota bdv. (1)

1. su lukštu (1 r.): *Viščiùkas ką̃ tìk išsirìtęs, dár lukštúotas.*

2. turintis lukštus (2 r.): *Šiẽmet svogū̃nai gaũsiai lukštúoti. Šakniãsvogūnis gãli bū̃ti lukštúotas arbà žvynúotas.*

3. pagamintas iš lukšto (3 r.): *Natūraliù medíenos lukštù lukštúotos mẽdžiagos. Pardúodu tualètinį stalẽlį, lukštúotą riešùtmedžio lukštù.*

lùktelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ luktelėti: *Trumpas lùktelėjimas, ir į̃ dañgų vẽl šáuna galìnga geĩzerio srovė̃. Trumpùtis lùktelėjimas vir̃to į̃ dviejų valandų sėdė́jimą kavìnėje, beláukiant užsakýto maĩsto. Nekilnójamojo tur̃to ekspeř tai geriáusiu investúotojų sprendimù vadìna lùktelėjimą.*

lùktelėti, *lùkteli (lùktelėja), lùktelėjo* vksm.

kiek palaukti: *Kitų mẽtų rùdenį naujúoju tìltu keliáuti svajóję miestiẽčiai turẽs lùktelėti. Dabař geriaũ lùktelėti, kõl atsigaũs rìnka, pasilaikýti pìnigus. Priẽjo padavė́jas ir paprãšė valandẽlę lùktelėti. Prisė́dau priẽ stalẽlio ir, lùktelėjęs šíek tíek, pradė́jau šnẽką. Lùktelėk, kõl pareĩsiu [lietùs praeĩs]. Lùktelėjau kẽletą minùčių. Jì pabėldžia į̃ durìs, lùkteli, bèt niẽkas nekviẽčia viduñ.*

lukùmas dkt. (2)

rytietiškas saldumynas iš cukraus, migdolų, vaisių sulčių ir krakmolo: *Lukùmas dár vadìnamas tur̃kišku gardėsiù. Paragáuk lukùmo sù riešutaĩs. Lukùmas pradė́tas gamìnti Osmãnų impèrijoje dár XV ámžiuje. Vaišìnomės rytiẽtiškais saldumýnais – baklavà sù pistãcijomis, chálva ir̃ lukumù, pagárdintu įvairiaĩs priẽdais. Stambùlo gãtvės kvẽpia kaljanù, lukumù ir̃ žýdinčiomis tùlpėmis.*

lūkuriãvimas dkt. ppr. vns. (1), **lū̃kuriavimas** (1)

→ lūkuriuoti: *Mán jaũ pabódo tàs lūkuriãvimas priẽ dùrų. Kàd vaikáms nepraìlgtų lūkuriãvimas, siū̃loma iñtis aktyviõs veiklõs. Põ keliū̃ valandū̃ nekantraũs lūkuriãvimo dùryse šmė́kštelėjo žmogystà. Mẽs suprãtome, kàd lūkuriãvimo ir̃ svar̃stymų mẽtas baĩgėsi.*

lūkuriúoti, *lūkuriúoja, lūkuriãvo* vksm., **lū̃kuriuoti**, *lū̃kuriuoja, lū̃kuriavo* (ko, kame, ant ko, prie ko)

kurį laiką laukti; sin. lūkėti: *Vairúotojams teñka lūkuriúoti rytìnėse spūstysė. Óro úoste tẽko lū̃kuriuoti apiẽ penkiàs vãlandas. Autobùsas lūkuriãvo keleĩvių. Vìsi trỹs lūkuriãvo añt viẽškelio. Jì lūkuriãvo mãnęs priẽ kélto. Investúotojai lūkuriúoja gerū̃ naujíenų.*

lukùtis dkt. (2)

KUKUTIS: *Lukùtis pasigir̃sta keliomìs dienomìs anksčiaũ ùž gegùtę.*

lum̃pt išt.

kartojant vartojamas sunkaus negrabaus ėjimo įspūdžiui pavaizduoti: *Pavar̃gęs žmogùs eĩna lum̃pt, lum̃pt.*

lumzdėlininkas, lumzdėlininkė dkt. (1)

LAMZDELININKAS: *Dvìdešimt kañklininkių, birbỹnininkų ir̃ lumzdė̃lininkų konkùrse laimė́jo laureãtų vardùs. Esù lumzdė̃lininkė, bèt gimtãjame miestè sù tuõ lumzdeliù perspektỹvų nebùvo. Fleĩtos pártiją atlìko lumzdė̃lininkas.*

lumzdėlis dkt. (2) etnogr.

LAMZDELIS: *Visojè Lietuvojè lumzdeliù gródavo raliãvimus, ridãvimus, tirliãvimus, gamtõs garsų pamė́gdžiojimus, sutartinès, talalìnių ir̃ šõkių melòdijas beĩ daũgelį kitų kūriniū̃. Dažniáusiai lumzdeliùs dìrbdinosi ir̃ juõs pū̃sdavo pìemenys naktìgonėse. Šiojè melòdijoje lumzdeliù grójamos tìk kẽturios nãtos, bèt kaĩp jõs išvinguriúojamos!*

lunapárkas dkt. (1)

specialiai pramogoms ir žaidimams įrengtas parkas: *Lunapárke vaikáms smagù pasisùpti karusėlėse. Lunapárkuose bū̃na įrengta įvairiáusių karusėlių, žaidìmo automãtų, šaudỹklų.*

lunãtikas, lunãtikė dkt. (1)

1. žmogus, kuris miegodamas vaikšto arba atlieka kitus, neretai pavojingus, veiksmus; sin. nakviša, somnambulas: *Miegódami lunãtikai gãli atlìkti daugýbę darbū̃, pràdedant vidùrnakčio ùžkandžiais, baĩgiant pókalbiais telefonù. Kàs verčia lunãtikus váikščioti naktimìs? Geriáusia lunãtiką tiesióg ramiaĩ nuvèsti atgaĩ į lóvą.*

2. neigiam. keistai, neprotingai, neracionaliai besielgiantis žmogus, atitrūkęs nuo tikrovės: *Kar̃tais sunkù*

patyléti kaĩ visókie lunãtikai skleĩdžia sàvo erèzijas. Įdomù, kóks čià lunãtikas rašinė́ja tuõs kliẽdesius? Laikýti jį̃ kairiųjų kandidatù gãli nebeñt kóks polìtinis lunãtikas. Jéi rytè neìšgeriu kavõs, pùsę dienõs váikštau kaĩp lunãtikė.

lunatikúoti, *lunatikúoja, lunatikãvo* vksm. šnek.

vaikščioti ar nesąmoningai atlikti kitus veiksmus miegant: *Medicìnos tyrìmų duomenimìs, maždaũg aštuoniólika pròcentų žmonių̃ visamè pasáulyje ỹra liñkę lunatikúoti, tačiaũ tìk vienám pròcentui ìš jų̃ prí́epuoliai kartójasi reguliariaĩ. Vaikaĩ dažniáusiai nustója lunatikúoti paauglỹstėje. Jéigu lunatikúoja suáugęs žmogùs, dažniáusiai taĩ lẽmia psichològinės problèmos ar psìchikos sutrikìmai. Nãktį lunatikúojantis žmogùs gãli atródyti pabùdęs – jõ ãkys dažnaĩ bũ̃na àtmerktos, tačiaũ rytè jìs paprastaĩ neprisìmena, kàs nutìko.*

lunatìzmas dkt. (2)

miego sutrikimo forma, kai žmogus miegodamas vaikščioja, nešioja daiktus ir pan.; sin. nakvišumas, somnambulizmas: *Lunatìzmą vienì tyrė́jai laĩko savótišku miẽgo sutrikimù, kitì – sąmonės patològija. Lunatìzmas dažniaũ būdìngas paaugliáms ir jaunuõliams, rečiaũ – suáugusiesiems. Lunatìzmas gãli atsiràsti dė̃l stiprių̃ išgyvẽnimų mokỹkloje. Kàs dešimtas žmogùs beñt kařtą peř gyvẽnimą pàtiria lunatìzmo prí́epuolį. Lengvà lunatìzmo fòrma réiškiasi kalbė́jimu, atsisėdimù, raňkų judesiaĩs miẽgant.*

lúoba dkt. (1)

1. vaisių ir daržovių plona žievė; sin. lupena: *Bùlvių lúobos. Šitų̃ obuolių̃ lúoba labaĩ kietà. Nulùpus lúobą pasiródo vaĩsiaus minkštìmas. Dideliaĩs kubẽliais supjáustykite baklažãną sù visà lúoba. Virtų̃ pùpų lúoba labaĩ storà ir kietóka, suñkiai sukramtoma.*

2. LUOBAS 1: *Vãsarą stumbrai rupšnója stumbrãžolę, õ žiẽmą miñta mẽdžių lúoba, šaknẽlėmis, ū̃gliais.*

3. paviršinis, sukietėjęs, plonas ko nors sluoksnis; sin. luobas: *Añt žaizdõs tokià lúoba užsidė́jo. Nuplė́šus lúobą atsivė́rė atvirà žaizdà. Kaĩp pašãlinti plėiskanų lúobą nuõ kũ̃dikio galvýtės?* | prk.: *Kàs bū̃tų numãnęs, kàd põ ìšoriška kasdienýbės lúoba slỹpi kitą, mán visái nepažį́stama móteris? Tà paviršutìnė lúoba ištirpo, ir išsinė́rė jõs sí́ela, jautrì ir gražì.*

lúobas dkt. (3)

1. paviršinis storas medžio sluoksnis; sin. žievė: *Braukiaũ pir̃štais peř raupléтą mẽdžio lúobą. Kìškiai apgráužė obelų̃ lúobą. Rą̃stai bùvo nužiẽvinti, kitì suguldýti sù visù lúobu. Nuõ ẽglių nuskùsdavome lúobą ir sukráudavome jàs į̃ rí́etuves. Meškeriótojai nuõ sẽno ìš pušiẽs lúobo dìrbdavosi meškerių̃ plūdès.*

2. minkštasis plaušingas žievės sluoksnis; sin. karniena: *Tà žievẽs dalìs, kurią̃ sudãro plaušaĩ, vadìnama lúobu. Lúobą sudãro ìš brãzdo susidãriusi karní́ena.*

3. paviršinis, sukietėjęs, plonas ko nors sluoksnis; sin. luoba: *Ẽžero paviršių sukáusto lẽdo lúobas. Sniẽgo lúobu skreñda klẽvo sė́kla.* | prk.: *Užsiauginaũ stórą lúobą, nuõ kuriõ atšókdavo užgaũlūs juokaĩ. Šeimà po išorìnio padorùmo lúobu slẽpė pỹktį ir konfliktùs.*

luobẽlė dkt. (2)

1. sėklos apvalkalėlis, susidaręs iš sėklapradžio apdangalų: *Riešutų̃ luobẽlė jaũ atšókusi nuõ bránduolio. B grùpės vitamìnų daugiáusia yrà grūdų̃ luobẽlėse. Kavõs pupẽlių luobẽlės pardúodamos brangiaũ ùž pačiàs pupelès. Gyslõčių sė́klų luobẽlės dažnaĩ vadìnamos „organìzmo šlúota“.*

2. dem. luoba 1: *Plautĩ žẽmės riešutaĩ bè luobẽlės. Obuoliaĩ, ýpač jų luobẽlė, slopìna vė́žio ląstẽlių augìmą. Šiõs veĩslės bùlvių gumbaĩ yrà didelì, ovãlūs, sù lýgia, gelsvaĩ rudà luobelè ir rỹškiai geltónu, tvìrtu minkštimù.*

3. dem. luoba 3: *Paláukite, kõl sultinỹs atvẽs, riebalaĩ pakìls ir sustiñgs jõ paviršiuje, jùms tereikẽs atsargiaĩ nuimti susidãriusią riebalų luobẽlę. Jéi kũdikis tùri plė́iskanų luobẽlę, dė̃l tõ galvõs dažniaũ triñkti nereĩkia.*

luobẽlis dkt. (2)

dem. luobas 3: *Plė́iskanų luobẽlis.* | prk.: *Plonýtis sėkmẽs luobẽlis deñgė jį lýg rýto rasà.*

Lúodis dkt. vns. (1)

ežeras Zarasų rajono savivaldybėje: *Lúodis yrà víenas didžiáusių Lietuvõs ežerų. Lúodyje gausù lydẽkų ir karšių. Vakarìnėje Lúodžio pakrántėje įrengtà stovyklãvietė.*

Luõkė dkt. vns. (2)

miestelis Telšių rajono savivaldybėje: *XIV ámžiuje Luõkė bùvo vienà didžiáusių ir svarbiáusių Žemaitìjos vietóvių. Luõkėje bùvo pastatýta vienà pirmųjų bažnýčių Žemaitìjoje. Luõkės herbè pavaizdúotas Šatrijõs kálnas. Peř vìsą sàvo istòriją Luõkė garsė́jo tuřgumis, prekýba, turė́jo nèt sàvo svõrio víenetą – Luõkės mãtą. Luõkėje gìmė legeñdinis žemaĩčių plė̃šikų vãdas Tãdas Blìnda.*

Luokesà dkt. vns. (3^b)

kaimas Molėtų rajono savivaldybėje: *Luokesà įsikū́rusi Luokesų ẽžero pietìnėje pakrántėje. Luokesà tìk trỹs kilometrùs nutólusi nuõ Molétų. Luokesõs bendrúomenės centrè vỹko bendrúomenės šveñtė. Luokesojè pardúodamas žẽmės sklỹpas.*

lúomas dkt. (1) ist.

pagal kilmę, turtą ar užsiėmimą susidariusi visuomenės grupė: *Rìterių [miestiẽčių, tė́isininkų] lúomas. Absoliùtine monárcho valdžià bùvo nepaténkinti visì lúomai. Vidùramžiais susiformãvo trỹs pagrindìniai visúomenės lúomai: dvãsininkai, bajõrai ir valstiẽčiai. Lúomai turė́jo įstãtymais ir papročiaĩs nustatýtas pavéldimas tė́ises, privilègijas ir pãreigas. Kařtais lúomai bùvo išskiriamì pagaĩ ètninę kilmę, relìgiją ař profèsiją. Priklaũsymą vienám ar kitám lúomui taip pàt ródė aprangà, šukúosena.*

lúominis, lúominė bdv. (1)

susijęs su luomais: *Lúominė sántvarka [nelygýbė, hierárchija]. Lúominis visúomenės susiskìrstymas. XVI ámžiuje Lietuvà ìš karìnės monárchijos viřto bajõriškąja lúomine valstýbe. Lietuvõs statùtas sujùngė lúomines bajõrų tė́ises į̃ ìšbaigtą ir dařnią sistèmą.* • ant. beluomis.

lúomiškai prv.

atsižvelgiant į luomus: *Sìmono Daũkanto darbuosè lietùvių tautà suvokiamà jaũ demokrãtiškai, nè lúomiškai, tàd istòrinę prãeitį jojè įgìjo nè tìk kilmìngieji, bèt ir Lietuvõs valstiẽčiai.*

lúomiškas, lúomiška bdv. (1)

būdingas kuriam nors luomui: *Lúomiška visúomenės struktūrà. XIX ámžiaus pirmõjoje pùsėje mišrių lúomiškų sántuokų Lietuvõs visúomenė netolerãvo ir vértino jàs neĩgiamai.*

luomiškùmas dkt. vns. (2)

susiskirstymas luomais: *Feodãlinės ideològijos branduolỹs bùvo luomiškùmo idė́ja: visúomenė nuõ apačiõs ikì viršaũs tãpo griežtaĩ hierárchiška. XVIII amžiuje pàstebimas bajõrų ir lìkusių Lietuvõs Didžiõsios Kunigaikštỹstės gyvéntojų susipríešinimas ir luomiškùmas. XIX ámžiaus pradžiojè Euròpoje stiprė́jo mokỹklos luomiškùmas. Visúomenė nuẽjo ìlgą kẽlią nuõ luomiškùmo ikì pilietiškùmo.*

lúopt išt.

vartojamas sunkaus negrabaus sudavimo ar kritimo įspūdžiui pavaizduoti: *Lúopt maĩšas nugriùvo nuõ viršaũs. Àš į̃ líepą kúokšt, mán skiedrà į̃ kãktą lúopt* (flk.)*!*

lúoptelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ luoptelėti: *Turbũt nemeñkas bùvo lúoptelėjimas táu į̃ nùgarą, kàd nèt àš išgirdaũ.*

lúoptelėti, *lúopteli (lúoptelėja), lúoptelėjo* vksm. (į ką, per ką, kuo, su kuo, kam)

suduoti, taukštelėti, trinktelėti, tvokstelėti: *Lúoptelėjo árkliui botagù ir pasiléido risčià. Mótina mán sù diržù peř strė́nas [į nùgarą] lúoptelėjo. Àš jám geraĩ lúoptelėjau.*

lúošas, luošà bdv. (3)

nevaldantis ar neturintis kurios nors kūno dalies: *Põ avãrijos likaũ lúošas visám gyvẽnimui. Lúošas ìš prigimìmo. Jéi blogaĩ pakáustysi, arklỹs gãli tàpti lúošas. Luošì, aklì ař kùrti gyvũnai nebūtinaĩ yrà nelaimìngi.*

lúošinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ luošinti: *Týčinis galvìjų lúošinimas užtráukia baũdžiamąją atsakomýbę. Nẽ víenas niẽko nedãrė, nórs mãtė morãlinį tõ vaĩko luošinimą. Žmonių̃ dvãsios lúošinimas, kõ gẽro, taĩp pàt bùvo įtráuktas į̃ kolū́kių výstymo planùs.*

lúošinti, *lúošina, lúošino* vksm. (ką)

daryti fizinę ar moralinę žalą; sin. žaloti: *Kãras lúošina tíek kariùs, tíek niekuõ détus civiliùs. Smùrtas fìziškai ir dvãsiškai lúošina žmógų. Alkohòlis ařdo sveikãtą, lúošina palikuonìs. Sprogìmas elektrìnėje dár ilgaĩ lúošino žmonių̃ likimùs.*

luošỹs, luošẽ dkt. (4)

luošas žmogus: *Apsimetinéti luošiù. Àš jaũ esù sẽnas luošỹs. Víenas bùvo neregỹs, õ kìtas – luošỹs. Bū́čiau lìkęs luošiù visám gyvẽnimui, jéigu nè gýdytojai. Jì tãpo suliñkusia, nuõlat keñčiančia skausmùs luošè – jái nepagýdomai bùvo pàžeistas stùburas.*

luošti, *luošta, luošo* vksm.

darytis luošam: *Einù senỹn, luoštù jaũ. Dẽdė į̃ senãtvę ẽmė luošti.*

luošùmas dkt. ppr. vns. (2)

buvimas luošam: *Tàvo luošùmas nėrà tóks bevìltiškas. Dė̃l luošùmo àš negaliù neĩ pasileñkti, neĩ atsiklaũpti. Kaĩp gyvénti sù kančià, sù tuõ prakéiktu luošumù!? Gýdytojas išgélbėjo tíek daũg žmonių̃ nuõ negãlios ir luošùmo. Jìs dė̃l įgimto luošùmo kãro prievolei netiñka.*

luõtas dkt. (2)

skobtinė valtis: *Ìriasi (sù) luotù. Pakrántės smẽlyje gùli žvejų luõtas. Luotùs skõbdavo ìš víentiso mẽdžio kamíeno. Euròpoje luõtai žìnomi nuõ mezolìto laikų. Plãtelių ežerè bùvo ràsti trỹs luõtai.*

lupà dkt. (2)

įtaisytas didinamasis stiklas mažiems daiktams stebėti ir matuoti: *Stalìnė lémpa sù lupà. Paprastóji lupà dìdina regė́jimo kam̃pą ikì penkių kařtų. Sudėtìnė lupà tùri kelìs lęšiùs. Lùpa naudójama kaĩp ãtskiras príetaisas arbà gãli bũti òptinio príetaiso dalìs. Voratinklìnę erkùtę gãlima įžiūréti tìk sù lupà. Rašýsenos ekspeřtas tùri dìrbti sù lupà.*

lū́pa dkt. (1)

1. vienas iš dviejų burnos angos kraštų: *Apatìnė [viršutìnė] lū́pa. Plónos [stóros] lū́pos. Lū́pų dárbą reguliúoja burnõs aplinkõs raũmenys. Gýdytojai susiùvo pràkirstą lū́pą. Jìs pabučiãvo manè į̃ lū́pas. Vaĩkas įsižeĩdęs pàtempė lū́pą. Mergáitė prikándo lū́pą, sténgdamasi nepravìrkti. Lū́pas pasidažiaũ lū́pų blizgiù. Árklio lū́pos yrà jautriáusia kū́no vietà. Buldògų lū́pos stóros, bèt nenukãrusios.*

2. kai kurių augalų lūpos (1 r.) pavidalo žiedo dalis: *Kaĩ kuriuosè žieduosè bũna stipriaĩ atsikìšęs vainìklapis, vadìnamas lū́pa. Liežuvẽlį prìmenanti apatìnė žíedo lū́pa kamãnei atstója nutūpìmo aikštẽlę. Raibuõlės nuõ kitų orchidéjų skìriasi žíedo lū́pa, kurì yrà skirtà vabzdžiáms privilióti.*

3. vabzdžių galvos organas: *Apatìniais žandaĩs ir ištį̃susia apatinè lū́pa bìtė siurbia nektãrą. Apatìnė lū́pa panašì į̃ latakẽlį. Daugumõs vabzdžių skõnio òrganai yrà añt žandų, apatìnės lū́pos ař añt príekinių kójų.*

4. odos klostė: *Dìdžiosios [mãžosios] lytìnės lū́pos. Lytìnių lū́pų spalvà patamsė́ja, kaĩ į̃ tą srìtį priplū́sta daugiaũ kraũjo.*

♦ **lū́pą pakabìnęs** žr. pakabinti. **lū́pą pakabìnti** žr. pakabinti. **lū́pą patem̃pęs** žr. patempti. **lū́pą patem̃pti** žr. patempti. **lū́pas atvérti** žr. atverti. **lū́pas pravérti** žr. praverti. **lū́pas sučiáupti** žr. sučiaupti. **lū́pas užčiáupti** žr. užčiaupti. **lū́pas tampýti** žr. tampyti. **lū́pų kampučiù** žr. kamputis. **píenas nuo lū́pų nenudžiū́vo** žr. pienas. **už lū́pos užmèsti** žr. užmesti.

lùpata (1)

1. skarmalas, skuduras: *Jõ kū́ną deñgė víenos lùpatos. Šalià rũkstančio láužo voliójosi pàliktos lùpatos. Kokiomìs čià lùpatomis apsìrengei??*

2. bendr. neigiam. nuskuręs, apsileidęs žmogus: *Kàs ìš jõ, sẽno lùpatos! Nègi mẽs lùpatos, į̃ kuriuõs gãlima kójas nusivalýti?!*

lū́pdažis dkt. (1) šnek.

1. lūpų dažų strypelis su tūtele: *Kařtais tìk brū́kšteliu lū́pdažiu peř lū́pas. Pirmà pieštukù nubrėžkite lū́pų kòntūrus, paskuĩ lū́pdažiu nudažýkite lū́pas. Naujaĩ įsigýtas lū́pdažis bũna sù pasviraĩ viršuję nupjáutu kampučiù. Nusipirkaũ dù naujùs lū́pdažius.*

2. dgs. LŪPŲ DAŽAI: *Atspārūs lū́pdažiai laĩkosi kẽletą valandų, neprarañda spalvõs ir nepalieka žymių. Kaĩp dẽrinti lū́pdažių spalvą priẽ véido ódos ãtspalvio? Raudóni lū́pdažiai – pasìtikinčios savimì móters įvaizdžio dalìs. Nejaukì situãcija, kaĩ lū́pdažiai ištepliója dantìs.*

lupė́jas, lupė́ja dkt. (1)

žmogus, kuris lupa kailį, odą, žievę, luobą ir pan.; sin. lupikas: *Káilių [ódų] lupė́jas. Cinamòno žievẽs lupė́jai spréndžia, kadà tinkamiáusias laĩkas nuimti deřlių. Virtùvėje esù tìk česnãkų lupė́ja. Bùlvių lupė́jas žìno, kaĩp greičiaũ jàs nulùpti paliẽkant kuõ mažiaũ akùčių.*

lùpena dkt. ppr. dgs. (1)

plona daržovės, vaisiaus valgomosios dalies išorinė dalis, kurią galima nulupti: *Daržóvių [mõrkų, vaĩsių, obuolių] lùpenos. Sù lùpenomis kẽptos bùlvės* (neskustos). *Šių bùlvių lùpena tvirtà, todė̃l gumbaĩ nebìjo mechãninių pažeidìmų. Kompostúojame bùlvių lùpenas ir banãnų žievės. Mū́sų senõliai kamináms valýti naudójo bùlvių lùpenas. Prõ automobìlio lángą kažkàs ìšmetė apelsìno lùpenas. Burokė̀liùs gãlima vìrti sù lùpenomis.* • plg. nuolupos.

lupìkas, lupìkė dkt. (2)

1. žmogus, kuris lupa kailį, odą, žievę ir pan.; sin. lupėjas: *Tàs žmogùs yrà káilių lupìkas. Dãnijoje lietùvis dìrbo audìnių káilių lupikù.*

2. žmogus, kuris lupa didelę kainą, didelius procentus; sin. lupikautojas: *Kỹšių lupìkas. Kàs gì skõlinsis ìš tókio lupìko?! Jì – gerà lupìkė: godì ir bè jókio žmoniškùmo. Jìs mãno, kàd veřslininkai – lupìkai, kuriẽ prasimãno pinigų̃ išnaudódami kitùs žmónes. Anót jõ, daktaraĩ – baĩsūs lupìkai: ùž kiekvíeną pakrãpštymą klók jíems šimtinės.*

lupikáuti, *lupikáuja, lupikãvo* vksm. (iš ko)

nesąžiningai, išnaudojant kito padėtį (ppr. nuolat) brangiai imti parduodant arba imti akivaizdžiai per dideles palūkanas skolinant; sin. plėšikauti: *Kredìtoriai lupikáuja. Daũg kàs tìkina, kàd statýbininkai lupikáuja. Kodė̃l valdžià léidžia bánkams lupikáuti?! Draudìkams nebeleĩs lupikáuti ìš vairúotojų. Kóks bùvo tàvo dárbas - dù mė́nesius lupikáuti ìš poilsiáutojų?* • plg. lupti.

lupikáutojas, lupikáutoja dkt. (1)

žmogus, kuris lupikauja; sin. lupikas, kailialupys: *Lupikáutojas skõlina pìnigus ùž palū́kanų nòrmą, viršijančią įstãtymų numatýtas ribàs. Núomininkų draugijà bylinė́jasi sù núomotoju lupikáutoju. Pinigų̃ lupikáutoja atsidū́rė areštìnėje. Jiẽ nėrà didelì lupikáutojai, todė̃l dažnaĩ laĩmi darbų̃ konkùrsus. Vadõvas teĩgia, kàd jõ įstaiga tãpo sumanių̃ lupikáutojų aukà.*

lupikãvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ lupikauti: *Lupikãvimas – pinigų̃ skõlinimas ùž labaĩ áukštas palūkanas. Greitíeji kredìtai – finánsinė pagálba ar lupikãvimas? Energètikus visúomenė káltina lupikãvimu.*

lupìkiškas, lupìkiška (1)

per didelis, neatitinkantis daikto vertės (apie kainą ir pan.): *Lupìkiškas añtkainis. Lupìkiška káina ùž tókį mãžą bùtą. Rū́mų pardavìmo káina yrà tiesióg lupìkiška. Vidurìnei klãsei didžiùlį smū̃gį sùdavė lupìkiška bánkų polìtika.* **lupìkiška** bev.: *Lupìkiška reikaláuti mókesčio ìš žmogaũs ùž dáiktą, ùž kurį̃ jìs jaũ mokė́jo.*

lupìmas dkt. ppr. vns. (2), **lupìmasis** sngr. (1)

1. → lupti 1: *Mėdžio žievẽs lupìmas. Tóšies lupìmas prasìdeda anksti pavãsarį, kaĩ pràdeda sprógti*

pumpuraĩ.

2. → lupti 2: *Bùlvių lupìmas. Kiaušìnių lupìmas – šiañdien tàvo dárbas. Visadà sténgiuosi išvéngti svogū̃nų lupìmo. Priẽš spáudžiant sùltis reĩkia užsiimti nuobodžiù vaĩsių lupimù.*

3. → lupti 3: *Audìnių káilių lupìmo įranga. Medžiótojas ẽmėsi káilio lupìmo.*

4. → lupti 4: *Stìrnos [briedžio] lupimas.*

5. sngr. → lupti 5 (sngr.): *Dažų̃ lùpimasis. Būdìngi grybẽlio infèkcijų simptòmai yrà ódos raudonùmas, lupìmasis ir niežė́jimas. Sausà óda yrà plonà ir švelnì, liñkusi į̃ lupìmąsi.*

6. sngr. → lupti 6 (sngr.): *Síenų lupìmasis, juodì taškẽliai añt lùbų ródo, kàd įsìveisė pelẽsis.*

7. → lupti 7: *Akmenų̃ [plytų] lupìmas. Grindų̃ dangõs lupìmo mašinà. Tapètų lupìmas mán yrà labaĩ nuobodùs dárbas.*

8. → lupti 8: *Bjaurùs žõdis kařtais skaudèsnis už lupìmą. Mótinos lupìmas – svíestu tepìmas* (flk.).

9. šnek. → lupti 9: *Čià nè veršlas, õ pinigų̃ lupìmas ìš žmonių̃.*

lū́pinė armonikẽlė

mažas pailgas lūpomis pučiamas muzikos instrumentas; sin. armonikėlė: *Lū́pinių armonikẽlių ansámblis. Vakaraĩs priẽ stovỹklos láužo jìs gródavo lū́pine armonikėlė. Gál mégsti muzikúoti lū́pine armonikėlė ař akordeonù?*

lupinė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lupinėti 1: *Karnų̃ [luobų̃] lupinė́jimas. Gìlių luobẽlių lupinė́jimas, skrùdinimas, põ tõ jų̃ malìmas užtruñka kẽlias dienàs. Nagų̃ kraũtymas ař lupinė́jimas ródo vidìnę įtampą ir nėrimą.*

2. → lupinėti 2: *Mẽs ẽsame ešerių̃ mėgė́jai, tìk tàs žuvų̃ lupinė́jimas ir skutinė́jimas ìšveda ìš kantrýbės.*

3. sngr. → lupinėti 3 (sngr.): *Suteikiamà garántija nuõ dažų̃ lupinė́jimosi ař atsisluoksniãvimo.*

4. → lupinėti 4: *Tapètų lupinė́jimo ir klijãvimo saváitgalis. Kadà mū́sų kiemè pasibaĩgs detãlių lupinė́jimas nuõ mašìnų? Negaliù žiūréti į̃ tą razìnų lupinė́jimą ìš pyrãgo.*

lupinė́ti, *lupinė́ja, lupinė́jo* vksm.

1. (ką) pamažu (ppr. ne vienoje vietoje ar ne vieną kartą) lupti, šalinti (žievę, luobą ir pan.): *Jìs lupinė́ja béržo tóšį. Stuñbrai skãbo šakàs, lupinė́ja mẽdžių žievès.* | neig. (ko): *Nelupinė́k šašų̃, nès žaizdà lėčiaũ gìs.*

2. (ką) lupant (žievę, žvynus ir kt.) pamažu valyti: *Lupinė́ja óbuolius. Jìs sėdė́jo ir lupinė́jo morkàs.*

3. sngr. ne vienoje vietoje atsiskirti nuo pagrindo sluoksniu ar sluoksniais: *Síenų dažaĩ pradė́jo lupinė́tis. Nagų̃ lãkas lupinė́jasi. Jė́igu mẽdžio žievẽ pràdeda lupinė́tis, põ jà tikraĩ yrà vabalų̃.*

4. (ką, iš ko, nuo ko) ne kartą ar ne vienoje vietoje rauti, traukti, plėšti (ką įsmigusį, įkištą, įdėtą, prilipintą): *Ãkmenis ìš duobių̃ lupinė́ti. Lupinė́jau pirštė įstrìgusią rãkštį. Vaĩkas tolỹdžio lupinė́jo plė́istrą žiūrė́damas, ař žaizdà nustójo kraujúoti. Vė́jas lupinė́jo nuõ stulpų̃ afišàs.* | neig. (ko, iš ko): *Nelupinė́k razìnų ìš pyrãgo.*

5. (ką, iš ko, už ką) šnek. ne kartą imti per didelę kainą; sin. plėšti: *Tarnýba lupinė́ja ìš gyvéntojų baudàs ùž nevà neteisė́tą automobìlių parkãvimą.*

lū́pinis, lū́pinė bdv. (1)

1. tariamas dalyvaujant lūpoms: *Lū́pinis baĩsis* (o, u). *Lū́pinis prí̃ebalsis* (m, b, p, f, v). *Lū́pinio prí̃ebalsio „p“ tarìmui būdìnga lū́pinė kliū́tis. Nósinis „n“ priẽš lū́pinį „p“ lietùvių kalbojè dėsnìngai vir̃sta lū́piniu „m“.*

2. pučiamasis, lūpomis veikiamas: *Lū́pinė armonikẽlė* (muz.). *Lū́piniai vargonẽliai* (muz.). *Lū́piniai pučiamíeji instrumeñtai* (muz.).

3. įstatomas į lūpas: *Čiãbuvės mergìnos nešiója keistùs pãpuošalus – lū́pinius diskùs ìš mólio.*

lūpytė dkt. (1)

dem. lūpa 1: *Berniùko smãkras ir apatìnė lūpýtė ẽmė virpéti. Mergýtė pàpūtė lūpýtes. Mótina priglaũdžia buteliùką priẽ vaĩko lūpýčių.*

lū́pos dkt. dgs. (1)

burna kaip kalbėjimo organas: *Tãriant baĨsį „o“ lū́pos suapvãlinamos ir àtkišamos Į́ príekį. Keliũ ménesių kũdikiai gãli skaitýti ìš lū́pų ir pakartóti garsùs „e“, „a“. Màno lū́pos ìštarė príesaikos žodžiùs. Lū́pos kuždéjo maldàs. Daĩnos išlìko liáudies lū́pose. Gañdas ẽjo iš lū́pų į lū́pas.*

♦ **iš antrų̃ lū́pų** per kitus (išgirsti, sužinoti): *Jì išgìrdo šią žìnią iš antrų̃ lū́pų.* **nuo lū́pų nenueĩti** žr. nueiti. **pusė lū́pų** žr. pusė.

luptė prv.

1. pašalinant storą sluoksnį: *Ne skùsk, o luptė lùpk bùlves.*

2. plėšiant, traukiant: *Jì luptė nulùpo nuõ mótinos švarkẽlį. Bevéik kasdiẽn iš pãšto dėžùtės teñka luptė išlùpti plúoštą reklãminių lapẽlių. Kimbančias žuvìs neretaĨ teñka tiesióg luptė išlùpti ìš žoliũ tankmẽs. Põ krušõs tẽko áugalus nuõ žẽmės luptė lùpti. Susineřvinęs jìs luptė atlùpo kabinèto durìs.* | prk.: *Gýdytojai luptė išlùpo ligónę ìš mirtiẽs spą́stų.*

3. labai smarkiai, gausiai, dideliais gabalais ar sluoksniais: *Nuõ kū́no ẽmė luptė lùptis óda.*

4. labai, be saiko, negailestingai: *Nesiruošiù dalyváuti turnỹruose, kurių̃ organizãtoriai tìk luptė lùpa pìnigus. Meistraĩ pìnigus luptė lùpa, õ dìrba atsainiaĨ.*

lùpti, *lùpa, lùpo* vksm.

1. (ką, nuo ko) šalinti paviršinį augalo, vaisiaus sluoksnį (luobą, žievę ir pan.) plėšiant, skutant ir kt.: *Berniùkas lùpa nuo béržo tóšį. Vaikaĩ lùpo nuo vytẽlių žiẽvę. Ar reĩkia lùpti agurkų odẽlę?*

2. (ką, kuo) atidengti vidinę, valgomą ar apdorojamą, dalį, šalinant luobą, žievę, lukštą ir pan.: *Lùpk kiaušìnį ir válgyk. Bùlves reĩkia lùpti nerūdìjančiu peiliù.* | neig. (ko): *Daržóvių ir vaĩsių sù plóna luobelè nereĩkia lùpti.* | sngr.: *Sū́dytame vandenyjè verdamì kiaušìniai netrūkinéja ir lengvaĨ lùpasi.* • plg. skusti, valyti.

3. (ką, kam) šalinti išorinį gyvūno (1 r.) sluoksnį (apie kailį, odą); sin. dirti, maukti: *Ãviai káilį lùpsime. Ir jáučiui víeną ódą lùpa* (flk.).

4. (ką) atidengti skerdieną šalinant kailį nuo nudėto gyvūno: *Lùpti triùšį [kìškį, bríedį].*

5. sngr. (nuo ko, kuo) atsiskirti nuo pagrindo sluoksniu ar sluoksniais: *Lùpk žiẽvę, kõl lùpasi. Béržo tóšis lùpasi plonaĩs lýg põpierius lãkštais. Põ pirmų̃jų šalnų̃ kařklo žievẽ jaũ nesĩlupa. Mandarìnų odẽlė lengvaĨ lùpasi. Rañkų ir kójų óda pradéjo skilinéti, lùptis. Paviršinio ódos slúoksnio lą́stelės natūraliaĨ lùpasi ir keĨčiasi. Pérsideginau, dabař óda nuõ nùgaros lùpasi. Tìnkas lùpasi, bỹra. Dažaĩ nuõ síenų lùpasi.*

6. sngr. (nuo ko) savaime netekti viršutinio sluoksnio: *Nuõ drėgmẽs lùpasi síenos [lùbos, griñdys].*

7. (ką, iš ko, nuo ko) jėga plėšti, rauti, versti, traukti (ką įsmigusį, įkištą, pritvirtintą, prilipusį ir pan.): *Lùpti lentàs ìš grindų. Výrai lùpo ãkmenis [kélmus] ìš žẽmės. Lupù vinìs ìš síenos. Darbiniñkai lùpo nuõ*

trobõs stógą. Vĩsą diẽną senùs tapetùs lùpome.

8. (ką) bausti mušimu; sin. perti, mušti: *Kàs nóri lùpti, tàs iř pãgalį rañda* (flk.). *Už víeną lùptą dẽšimtį neluptų dúoda* (flk.). *Iř šuõ lùpamas priprañta* (flk.). | neig. (ko, kuo, su kuo): *Nelùpk (sù) diržù vaĩko!* | sngr.: *Žiūrė́k, gaidžiaĩ lùpasi.*

9. (ką, iš ko, už ką) šnek. imti per didelę kainą, per dideles palūkanas; sin. plėšti: *Jìs bráng̃iai lùpa už siuvìmą. Už tą kárvę jìs peř daũg ìš manę̃s lùpa. Širdiẽs gál neturì, kàd taĩp lupì? Bánkai ìš žmonių̃ lùpa dìdelius pròcentus už pãskolas.* • plg. lupikauti.

♦ **devýnis káilius lùpti** (nuo ko) labai engti, išnaudoti: *Darbdavỹs lùpa nuõ tų̃ žmonių̃ devýnis káilius*

(kaĩp) ìš akiẽs [ìš akių̃] lùptas labai panašus į ką: *Jìs kaĩp ìš akių̃ lùptas – tìkras tévas. Jì visái į̃ mótiną – kaĩp ìš akiẽs luptà. Jìs ìš akiẽs lùptas tévas.* **óžius lùpti** euf. vemti: *Tõl gérė, kõl ẽmė óžius lùpti.*

lū́pų dažaĩ

tam tikri dažai lūpoms dažyti, ppr. esantys tūtelėje su dangteliu; sin. lūpdažis: *Šiẽ lū́pų dažaĩ yrà pagamìnti ìš sveikãtai nekeñkiančių natūralių̃ mẽdžiagų. Kókios lū́pų dažų̃ spalvos tiñka jū́sų ódos ãtspalviui? Naudóju ilgaĩ išliẽkančius lū́pų dažùs. Šì lū́pų dažų̃ spalvà dabař yrà vienà madingiáusių.*

lupùtis dkt. (2)

KUKUTIS: *Rẽtas ìš mū́sų paũkščių yrà tókio ryškaũs margùmo kaĩp kukùtis, kitaĩp lupùtis arbà dudùtis. Lupùtis yrà baikštùs paũkštis. Márgais sparnaĩs iř pašiáušta skiaũtere išsìskiriantys lupùčiai labiáusiai papl̀itę Dzūkìjoje. Lietuvõs pãštas išlė́ido pãšto žénklą, skìrtą Lietuvojè sáugomam paũkščiui – lupùčiui.*

Lùrdas dkt. vns. (1)

miestas Prancūzijos pietuose: *Lùrdas yrà nè tìk Prancūzìjos, bèt iř vìso pasáulio dvãsinio atgimìmo iř piligrimỹstės ceñtras. Sãkoma, kàd Lùrdas yrà antróji daugiáusiai lankýtojų pritráukianti Prancūzìjos vietà põ stilìngojo Parỹžiaus. Katalìkų bažnýčia Mergẽlės Marìjos apsireiškimùs Lùrde oficialiaĩ pripažìno auteñtiškais. Planúojant keliõnę į̃ Lùrdą reikétų pasiriñkti tiñkamą mẽtą, nès peř relìgines šventès čià bū̃na didžiùlės spū̃stys.*

Lusakà dkt. vns. (2)

Zambijos sostinė: *Lusakà yrà savótiškas miẽstas, taĩ veikiaũ káimas, tiksliaũ – príemiesčio ař ùžmiesčio tìpo gyvénvietė, kuriojè gyvẽna trỹs milijõnai žmonių̃. Lusãkoje įsikū́rę Zámbijos universitètas. Iš Lusãkos óro úosto gãlima pasíekti pagrindiniùs apliñkinių valstýbių miestùs.*

lùstas dkt. (4)

spec. integrinio grandyno ruošinys – išpjauta ppr. puslaidininkinė plokštelė, kurioje sutelktos elektrinės, optinės ir kt. grandyno grandinės, jų grandys, elementai: *Analòginis [apverstàsis, bekòrpusis] lùstas. Intègrinio grandýno kòrpuse įmontúojama svarbiáusia dalìs – lùstas. Lùstas yrà plónas monokristalìnis padė́klas sù visaĩs grandýno elemeñtais. Atmintìnės lùstas naudójamas duomenìms įrašýti iř jíems laikýti. Kalbõs sintezãtoriaus lùstas naudójamas įrašýtai kalbai atkùrti. Lùsto mãtmenys priklaũso nuõ integrãcijos láipsnio, atliekamų̃ fùnkcijų iř ìšvadų skaĩčiaus. Lustuosè atliekamì skaičiãvimai iř apdorójami dúomenys. Lustaĩ naudójami visuosè elektrònikos príetaisuose. Lietuvõs piliẽčiams išdúodamos asmeñs tapatýbės kortẽlės*

sù elektròninio pãrašo lustù. Bè lùsto, išmaniãjam prí̃etaisui reikalìnga ir̃ programìnė ́franga. • plg. mikroprocesorius.

lustýnas dkt. (1) spec.

sujungtų ir suderintų integrinių grandynų rinkiniai: *Lustýnas tar̃si polìcininkas sánkryžoje reguliúoja informãcijos srautùs tar̃p pagrindìnių kompiùterio pósistemių. Dviejų̃ branduolių̃ procèsorius gãlima sujùngti per̃ standártinį lustýną. Kompiùterio plõkštėje naudójamų lustýnų tìpai tùri didelẽs ́takos kompiùterio našùmui. Lustýnas lẽmia ́renginius, kuriuõs gãlima jùngti priẽ kompiùterio. Lustýnas yrà projektúojamas pagal̃ procèsoriaus specifikãciją. Pagrindìnį procèsorių gãlima apibũdinti kaĩp galìnę stõtį ar̃ mãzgą, õ lustýną – kaĩp veiklõs ceñtrą.*

lustìnis, lustìnė bdv. (2) spec.

kuriame naudojamas lustas arba kuris pagamintas taikant lusto technologiją: *Lustìnis mikrofònas [stiprintùvas]. Lustìnis diòdas [komponeñtas]. Kaĩ kuriõs trimãčių knỹgų modifikãcijos turẽs integrúotą lustìnį valdìklį. Lustìnis pãso duomenų̃ lãpas gamìnamas Šveicãrijoje. Sù lustìnėmis bánko kortẽlėmis àtliktos atsiskaĩtymo operãcijos tùri bũti patvìrtintos kodù. Sù lustinė apýranke sveikatingùmo komplèkso lankýtojas gãli atrakìnti ir̃ užrakìnti daiktų̃ sáugojimo spintẽlę.*

lūšenà dkt. (3ª)

lūšies kailis: *Jìs taĩp ir̃ miegójo põ ãtviru dangumì, pasitiẽsęs tìk lū́šeną añt žẽmės. Añt sí̃enos kabójo lūšenà. Karỹs bùvo sù strėlinė priẽ júostos ir̃ per̃ pẽtį pérmesta lū́šena.* • plg. lokena, meškena, briedena.

Lūšiaĩ dkt. dgs. (4)

ežeras Ignalinos rajono savivaldybėje: *Rytìniame Lūšių ẽžero krantè yrà Palū́šės káimas. Asalnaĩ jùngiasi sù Lūšiaĩs. Keliõnę Aukštaitìjos nacionãlinio párko ežeraĩs gãlima pradéti Palū́šėje, Lūšių ežerè. Įplaũkę ́ Lūšiùs táikėme ́ pŕešingą krañtą. Lūšiuosè nuõ sẽno stintelės ìš põ lẽdo tráukdavo raňkiniu būdù.*

lū́šis, *lū́šies* dkt. mot. (1)

į katę panašus, bet didesnis plėšrus miškų žvėris dėmėtu kailiu, trumpa uodega (ppr. paprastoji lūšis, *Felis lynx*): *Kanãdinė lū́šis (Felis canadensis). Rudóji lū́šis (Felis rufus). Lū́šies ìltys [káilis]. Lū́šis, pŕešingai neĩ vil̃kas, nemedžiója namìnių gyvulių̃. Miškuosè, kuř daũg vilkų̃, bevéik nėrà lū́šių. Lietuvojè lū́šys nemedžiójamos. Lū́šies, tikrõs miškų̃ karalíenės, paglóstyti nepavỹks. Labiáusiai medžiótoją nustẽbino susidūrìmas sù lū́šimi.* | šio gyvūno patelė: *Lū́šis vẽda dù–trỹs jaunikliùs.*

lūšiùkas dkt. (2)

lūšių jauniklis: *Išsẽkęs ir̃ ligótas lūšiùkas atklýdo ́ žmonių̃ sodýbą ieškóti pagálbos. Pažiūrė́jau nuotaikìngą animãcinį fìlmą apiẽ liňksmąjį lūšiùką Fèliksą ir̃ jõ draugùs. Gražuõliui lūšiùkui sù ìš ausų̃ kýšančiais šepetùkais dár nėrà vienų̃ mẽtų. Pavãsarį lū́šis atsìvedė trỹs lūšiukùs. Lietuvõs zoològijos sodè gìmusius lūšiukùs jaũ gãli išvýsti ir̃ lankýtojai.*

lūšnà dkt. (3), **lū́šna** (1)

nedidelis, prastas, apgriuvęs namas: *Sudùbusi [vargìnga] medìnė lūšnà. Sukrỹpusios [apšiùrusios] lū́šnos.*

Gyvénti lūšnojè. Čià viẽtoje lūšnų išaũgs daugiaaũkščių namų̃ kvartãlas. Valdžiõs atstõvai sùka gálvą, kaĩp padéti nelegaliaĩ surę̃stosè lūšnosè gyvẽnantiems žmonéms.

lūšnẽlė dkt. (2) dem.

lūšna: *Pasistãtė sáu kókią lūšnẽlę, ir geraĩ. Medìnis namẽlis ìlgainiui tãpo apléista lūšnelè. Rū́mai viřto sukrỹpusia lūšnelè, vařvančiu stógu ir skeřsvėjais vidujè. Naujõs statýbos daugiabùčiai čià pérsipynę sù medìnėmis lūšnẽlėmis. Ùpės krantaĩ ìš abiejų̃ pùsių apstatýti lūšnẽlėmis. Kaĩ ateĩdavo pjūtiẽs mẽtas, jìs pérsikeldavo į̃ lūšnẽlę vidurỹ laũko ir sérgėdavo deřlių.*

lūšnýnas dkt. (1)

vieta, kur pastatyta daug lūšnų, lūšnų telkinys: *Gyvénti [bū́ti gìmusiam] lūšnýne. Apliñk dìdmiesčius spiẽčiasi barãkai ir lūšnýnai. Lūšnýnų kvartalè užgesìntas didžiùlis gaĩsras. Miestè akìs bãdo milijoniẽrių pilių̃ ir vařgetų lūšnýnų kontrãstai. Víenas ìš šešių pasáulio gyvéntojų gyvẽna lūšnýnuose. Ìndijoje steigiamì lūšnýnų vaikáms skirtì ùgdymo ceñtrai.*

lutècis dkt. (2)

cheminis elementas – retas sidabriškai baltas metalas (Lu): *Lutècio fòlija. Retíeji metãlai, tokiẽ kaĩp samãris, teřbis, lantãnas, lutècis, yrà būtinì aukštų̃jų technològijų prodùktams kùrti. Lutècį naudójame sáulės mòdulių gamýboje. Lutècis sunkèsnis ùž gẽležį. Naujàsis pùslaidininkis pagamìntas ìš lutècio ir vandenìlio, įmaĩšius šíek tíek azòto.*

luténti, *lutẽna, lutẽno* vksm.

1. (į ką, po ką, per ką) eiti krypuojant, smulkiais žingsniais; sin. krypuoti, kuldenti: *Ántys [vìštos] lutẽna põ kiẽmą [į̃ píevą, peř laũką]. Ančiùkai lutẽno põ purvýnus. Móterys lutẽno pãčios pasižiū́réti ìškabos.*

2. (ką) nuolat, dažnai vaikščiojant mindyti, trypti; sin. letenti: *Ántys lysvès lutẽna. Vìštos lutẽno ãvižas.*

lutùtė dkt. (2)

nedidelė miškų pelėda (*Aegolius funereus*): *Tankumýne pẽri labaĩ gražì pelėdžiùkė – lutùtė. Lutùtė gãli bū́ti páiniojama sù žvìrbline peléda. Lankýtojų centrè vaikaĩ susipažìno sù balsìngąja peléda lututè ir pamégdžiojo jõs ūkìmą. Nãktį gãlima išgiřsti lutùtės ú̃bavimą.*

lū́žena dkt. (1)

1. koks nors sulūžęs daiktas: *Išvèžkim greičiaũ tą lū́ženą* (sulūžusį dviratį), *vìs tiek niẽkas nebepataĩso. Čià ne lóva, o lū́žena. Ař vìs dár tà sàvo senà lū́žena važinéji? Sodýba jìs vadìno apléistą lū́ženą. Pirmiáusia reĩkia išvèžti balìdų lū́ženas.*

2. ppr. dgs. sulūžusio daikto atplaiša; sin. nuolauža: *Káulų lū́ženos. Moliùskų kiautų̃ lū́ženos labaĩ aštriõs ir gãli sužalóti rankàs. Nežìnoma, ař lėktùvo lū́ženos nukrìto añt žẽmės, ař į̃ vandẽnį.*

lūžgalỹs dkt. (3ª)

1. ko lūžusio galas: *Kai lū̃žis atviràsis, matýti káulo lūžgaliaĩ. Šónkaulio lūžgalỹs pàžeidė krūtìnplėvę. Káulų lūžgaliaĩ, smigdamì į̃ raũmenis, gãli nutráukti kraujãgysles. Draũdžiama patíems bandýti sudéti lū́žgalius į̃ viẽtą.*

2. sulūžusio daikto gabalas; sin. nuolauža: *Plūduriúojantys laĩvo lūžgaliaĩ grįžta jū́ron. Ar̃ bùs įmãnoma sėkmìngai pašãlinti lū́žgalį káukolėje, lẽmia daugýbė fãktorių.*

lūžìmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → lūžti 1: *Káulo [kójos, šónkaulio] lūžìmas. Navìkas sukélė patològinius pàžeisto káulo lūžimùs. Audrõs garsaĩ nùstelbė šakõs lūžìmo gar̃są.* | *Bangų lūžìmas pakrántėje.*

2. fiz. → lūžti 3: *Spindulių lūžìmo matãvimas. Šviesõs lūžìmą gãlima stebė́ti priẽ ùpės ar̃ ẽžero.*

3. → lūžti 5: *Paauglių berniùkų balsо lūžìmas yrà normalùs fiziològinis procèsas – balsas tapmpa žemèsnis ir̃ šiurkštèsnis.*

4. → lūžti 8: *Seŕverio lūžìmas.*

lūžinė́jimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → lūžinėti 1: *Šakų lūžinė́jimas. Girdė́ti válties kraštaĩs pérpjauto lẽdo lūžinė́jimas.*

2. → lūžinėti 2: *Dantų [nagų] lūžinė́jimas. Jė́i šukúosite drė́gnus pláukus, neišvéngsite plaukų lūžinė́jimo. Mažakraujỹstei būdìnga plaukų trapùmas, lūžinė́jimas.*

3. → lūžinėti 3: *Balsо lūžinė́jimas ar̃ trūkinė́jimas lytìnio brendìmo metù yrà laĩkinas. Saũsos balsо klõstės dainúojant lẽmia balsо lūžinė́jimą. Balsо lūžinė́jimas ar̃ greĩtas kalbė́jimas, kaĩ ẽsame susijáudinę, yrà natūralì ir̃ labaĩ žmõgiška bū́sena.*

4. → lūžinėti 5: *Progrãmos [seŕverio] lūžinė́jimas.*

lūžinė́ti, *lūžinė́ja, lūžinė́jo* vksm.

1. ne kartą, po truputį, vienam po kito trūkti, skilti, lūžti (į dalis): *Šùkų dañtys pradė́jo lūžinė́ti. Lūžinė́jo nupùvusios šãkos. Degtùkai lūžinė́ja, negaliù uždègti. Lẽdas pràdeda lūžinė́ti.*

2. ne kartą, po truputį, vienam po kito nuo galų trupėti; sin. skilinėti: *Plaukaĩ lūžinė́ja. Blakstíenos gãli pradė́ti krìsti ir̃ lūžinė́ti, õ ãkys - perštė́ti. Pràdeda lūžinė́ti nagaĩ, sliñkti plaukaĩ, vaĩkas taḿpa jautrùs. Dañtys ẽmė lūžinė́ti.*

3. kartkartėmis staiga pakisti, trūkčioti, sudrebėti (apie balsą): *Jõ balsas ìma lūžinė́ti, trū́kčioja, atsirañda bereikalìngos páuzės. Negãlima pašaipiaĩ komentúoti lūžinė́jančio dė̃l mutãcijos balsо, atsirañdančio plaukuotùmo, apvalė́jančių klùbų ar̃ kitų lytìnės brandõs pó̇žymių.*

4. šnek. (iš ko) dėl didelio nuovargio kartkartėmis prarasti jėgas, nebegebėti išlaikyti budrumo, kovoti su mieguistumu: *Vìsą nãktį rašiaũ tą neleḿtą stráipsnį, bet pãryčiui ìš núovargio pradė́jau lūžinė́ti.*

5. šnek. (nuo ko) ne kartą neatlaikyti apkrovos, nustoti veikti (apie sistemas, svetaines, paslaugas ir pan.): *Kompiùteriai ẽmė lūžinė́ti, prìreikė dė́legti naujàs sistemàs. Seŕveris nèt lūžinė́jo nuõ žmonių̃ skaĩčiaus.*

lū̃žio tãškas

momentas, kai dėl įvykusių pokyčių iš esmės pasikeičia tolesnė įvykio, proceso ar reiškinio raida: *Šìs susitikìmas derýbose tãpo lū̃žio taškù. Krìzė yrà tarsi kritìnis lū̃žio tãškas, kurį̃ įveĩkę įgỹjame naujõs patirtiẽs, išmókstame kitaĩp gyvénti. Turiù prisipažìnti, kàd taĩ bùvo labaĩ sunkùs laikótarpis ir̃ lū̃žio tãškas mãno gyvẽnime.*

lū̃žis dkt. (2)

1. būsena, atsiradusi dėl lūžimo, trūkimo, skilimo, skaidymosi į dalis (nuo smūgio, lenkimo, spaudimo):

Osteoporòzinis lū̃žis (med.). *Daugìniai káulų lū̃žiai* (med.). *Káulo lū̃žis gãli bū̃ti atviràsis ir uždaràsis. Avãrijos kaltiniñkas sù stùburo lūžiù paguldýtas Į̃ reanimãcijos skỹrių. Jìs ìšvežtas Į̃ ligóninę sù keliaĩs lū̃žiais. Mán atródė, kàd klùbo lū̃žis baisiaũ neĩ lū̃žis žemiaũ kẽlio.*

2. LŪŽIMAS 2: *Elektromagnètinių bangų̃ lū̃žis. Šviesõs spiñdulio lū̃žis geraĩ mãtomas vandenyjè.*

3. ilgas ir platus Žemės plutos plyšys, tektoninis įtrūkis: *Tektòniniai lū̃žiai Žẽmės gelmėsè atskýrė Ãfriką nuõ Ãzijos. Kàs sùkelia tókius galìngus lūžiùs uolíenų vidujè?*

4. didelis, esminis, lemiamas pasikeitimas, persilaužimas, radikalūs pokyčiai: *Geopolìtinis lū̃žis. Peř paskutìnį rungtỹnių kẽlinį įvỹko lū̃žis. Tóks sąmonės lū̃žis negãli atsiràsti staigà. Imanuèlio Kánto filosòfija laĩkoma savótišku lūžiù racionalìstinės mintiẽs raidojè. Reikalìngas svarbùs lū̃žis, kàd reformos bū̃tų įgyvéndinamos.*

5. komp. teksto skėlimo į eilutes, pastraipas, skiltis arba puslapius vieta: *Eilùtės lū̃žis kařtais vadìnamas eilùčių skirtukù arbà eilùtės pãbaiga. Péržiūrėkite pùslapių lūžiùs. Formatúotuose tèkstuose nuródomi eilùčių lū̃žiai.*

lūžtė prv.

vartojama tos pačios šaknies veiksmažodžio reikšmei sustiprinti: *Spìnta lūžtė lū́žta nuõ drabùžių. Parduotùvių lentýnos lūžtė lū́žta nuõ įvairiáusių prẽkių. Mẽs visì sédim apliñk ìštemptą válgomojo stãlą, lūžtė lū́žtantį valgiais. Šaldytùvas, spìntos, spintẽlės lūžtė lū́žo nuõ gėrýbių. Dù vãkarus Jaunìmo teãtro sãlė lūžtė lū́žo nuõ žiūrõvų.*

lū́žti, *lū́žta, lū́žo* vksm.

1. nuo lenkimo, spaudimo, smūgio ir pan. trūkti, skilti į dalis arba kitaip netekti vientisumo: *Obelìs pilnà obuolių̃, nèt šãkos lū́žta. Geraĩ išdžiovìnti linaĩ lū́žta. Bū́k atsargùs – eĩnant ẽžero lẽdas jaũ lū́žta. Staĩgiai veĩkiamas išorìnės jėgõs, žmogaũs káulas lū́žta. Kaĩp vėliaũ paaiškė́jo, slìdininkui lū́žo stipìnkaulis ir alkū́nkaulis. Nè tàs mẽdis lū́žta, kurìs gìrgžda* (flk.). *Jõ pavéiksluose dominúoja nervìnga plãstika – pãdrikos dẽmės, lū́žtančios lìnijos. Moderniõjoje architektū̃roje lū́žtančios plõkštumos naudójamos síekiant sukùrti dinãmišką, ekspresỹvią ir dramãtišką eřdvę.* | pasiekus krantą, seklumą ar kliūtį suirti, virstant putomis: *Bañgos lū́žo ir tìško, atsimùšusios Į̃ kraňtą. Ař prisìmenate, kaĩp vaikỹstėje lãkstėte pajū́ryje basomìs kójomis ir šokinė́jote peř lū́žtančias bangàs?*

2. (ką) nulūžti, nusilaužti: *Vaĩkas krìto nuõ láiptų ir lū́žo sprándą. Buvaũ lū́žęs raňką [kójį, šónkaulį].*

3. (kame) fiz. pereinant iš vienos terpės į kitą pakeisti sklidimo kryptį (apie spindulius, bangas): *Sáulės spinduliaĩ atmosferoje lū́žta. Įvairaũs ilgio bañgos atmosfèroje lū́žta nevienódai.*

4. (ko, kuo, nuo ko) būti perkrautam, perpildytam: *Brãškių [obuolių̃] dabař tuřgus lū́žta. Mẽdžių šãkos obuoliaĩs lū́žta. Stalaĩ lū́žta valgiais. Nuo valgių stalaĩ lū́žo. Lentýnos lū́žta nuo knỹgų. Sãlė lū́žo nuõ klausýtojų.*

5. staiga pakisti, trūkčioti (apie balsą): *Širdìs daũžosi, balsas lū́žta, raňkos drẽba. Pradė́jus dainúoti áukštas natàs, balsas ìma lū́žti, kìmstu. Taĩ kàs gì vỹksta, kaĩ pãaugliui lū́žta balsas?*

6. šnek. labai pavargti, prarasti jėgas, gebėjimą tęsti veiklą, dažnai su stipriu, nevaldomu poreikiu staiga užmigti; sin. smigti: *Iš pradžių maniaũ, kàd neužmìgsiu, bèt paskuĩ kaĩp lū́žau taĩp ir lū́žau. Jì sãkėsi priguĺsianti penkióms minùtėms ir taĩp lū́žo, kàd prabùdo tìk rytè. Sesuõ kẽliasi labaĩ ankstì, tačiaũ vakarè jaũ kókią deviñtą vãlandą lū́žta. Padarýkim pértrauką, jaũ lū́žtu, galvà nebeveĩkia.*

7. šnek. (nuo ko) nebeatlaikyti sunkumų, pasiduoti; sin. palūžti: *Žmónės lūžta nuõ didžiùlio gyvẽnimo teñpo. Kománda krỉs, lūš, bèt láimės.*

8. šnek. (nuo ko) nebeatlaikyti apkrovos, nustoti veikti (apie sistemas, svetaines, paslaugas ir pan.): *Bilietų̃ sistemà lūžo nuõ pirkė́jų añtplūdžio. Elektròninė duomenų̃ sistemà lūžo, lūžta ir lūš. Internèto ryšỹs lūžta, elektròniniai laiškaĩ vėlúoja.*

♦ **liežùvis lūžta** žr. liežuvis. **trūks lūš** žr. trūkti. **lūžti juokù [iš juõko, nuõ juõko]** labai smarkiai juoktis: *Puikì komèdija, visì žiūrõvai lūžo ìš juõko. Teãtro sąjungos sãlė lūžo nuõ juõko – tíek jõ sukė́lė méistriškai sukurtì dviejų̃ ãktorių personãžai. Kaĩ draũgė rimtù véidu mán pasãkė, kàd svarbiáusias beĩgų nacionãlinis pãtiekalas yrà vãfliai, lūžau juokù.*

lūžtvė dkt. (1)

1. medžių išlaužos, išvartos: *Mìško želdiniuosè reikaláujama palìkti sausuoliùs ir lūžtves. Šį̃ pavãsarį jiẽ nespė́jo mìško prarẽtinti ir išvėžti lūžtvių. Natūralì ir didžiáusia nýkstančių auksãvabalių apsaugà bùvo senųjų mẽdžių lūžtvė. Pasùkome į̃ lūžtvių pìlną mìšką.*

2. miško vieta, kur daug išlaužų, išvartų: *Brí́edis lengvaĩ įveĩkia mìško lūžtves. Mìško žvė́rys nepaliẽka sàvo gimtųjų lūžtvių. Tamsiosè lūžtvėse ir jaunuolýnų tankmėsè dár baltãvo sniẽgo lopiniaĩ.*

lūžùmas dkt. vns. (2)

buvimas lūžiam, greitai lūžtančiam: *Káulų trapùmas, lūžùmas. Skòrbutui būdìngas kapiliãrų lūžùmas, kraujãvimas, mažakraujỹstė, lẽtas žaizdų̃ gijìmas. Nepatařtina aukštakulnių nešióti dažnaĩ, nès taĩ gãli padìdinti kójų káulų lūžùmą, raumenų̃ įtempìmą.*

lūžùs, lūžì bdv. (4)

lengvai, greitai lūžtantis: *Nedžiovìnkite bãtų artì radiãtoriaus, nès óda tàps sausà, kietà ir lūžì. Kietì ir lūžūs plaukaĩ põ procedū̃ros tãpo lañkstūs ir elastìngi.*

Lvìvas dkt. vns. (2)

miestas Ukrainos vakaruose; sin. Lvovas: *Lvìvas – didžiáusias vakarų̃ Ukraìnos miẽstas, istòrinė Galìcijos sóstinė. Põ pìrmojo Abiejų̃ Tautų̃ Respùblikos padalìjimo Lvìvas atitẽko Áustrijai. Lvìvo òperos teãtras suprojektúotas neorenesánso stìliumi pagaĩ Víenos òperos teãtrą. Lvivè stóvi aukščiáusias pasáulyje pamiñklas Adõmui Mickẽvičiui.*

Lvovas dkt. vns. (2)

LVIVAS: *Lvòvą apiẽ tū́kstantis dù šimtaĩ penkiasdešimtúosius metùs įkū́rė Hãličo-Voluĩnės kunigáikštis Daniẽlius Haličiẽtis ir pavadìno jį̃ sūnaũs Lẽvo vardù. Lvòvo senãmiestis – pasáulio pãveldo vertýbė.*

– – –